GİRİŞ

Yeniçağın en büyük dünya devleti olan Osmanlı Devleti, Yakınçağ'da hızlı bir gerilemenin içine girmiş ve XX. yüzyılın başlarında da çöküşle karşı karşıya kalmıştır.Osmanlı devleti'nin çöküşünde, azınlıkların devlet aleyhindeki faaliyetleri, ekonomik yapının bozulması, ordu teşkilatının bozulması, mülki idarenin bozulması, batıda Rönesans ve Reform hareketleri ve bunların Osmanlı Devleti üzerindeki emelleri, önemli rol oynamıştır. Osmanlı Devletinin son döneminde devleti kurtarmaya yönelik fikir akımları ortaya çıksa da bu başarılı olmamıştır.

1914-1918 yılları arasında dünyanın büyük devletlerinin Avrupa'da, Ortadoğu'da, Afrika'da ve Uzakdoğu'da geniş bir alanda ve açık denizlerde o zamana kadar görülmemiş büyüklükte ve uzun süreli savaşı olan Birinci Dünya Savaşı'na Osmanlı Devleti de katılmıştır. Osmanlı Devleti'nin savaştan yenik çıkması ve sonucunda 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'nin imzalanması Osmanlı Devleti'nin yıkılışını hazırlamıştır.[1]

Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra Türk milletinin topyekün giriştiği milli mücadele zaferle sonuçlanmıştır. 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet ilan edilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuştur.

XX. yüzyılda, Cumhuriyet devrinde yeni bir şiir geleneği oluşturulmaya çalışılırken bazı şairler divan şiiri geleneğinden yararlanma yoluna gitmişlerdir.Bu yararlanma konusu iki grupta toplanmıştır.

Birinci gruptakiler, divan şiirinin vezin ve nazım şekillerini esas alarak tamamıyla yeni bir muhteva ve söyleyişle şiirler söylemiştir.Yahya Kemal, Faruk Nafiz ve Mehmet Çınarlı bu gruba örnektir. Bu gibi şairler klasik vezin ve nazım şekilleriyle de çağdaş şiirler yazılabileceğini göstermiştir.

İkinci grup şairler ise, divan şiirinin kafiye ve ses imkanları, bazı motifler, Türkçe'nin zengin ifade kabiliyetini göstermeye yarayan bazı edebi sanatları alma yoluna gitmişlerdir. Bunlara örnek olarak Turgut Uyar, Atilla İlhan, Behçet Necatigil, Turan Oflazoğlu, Hilmi Yavuz, Beşir Ayvazoğlu, Sezai Karakoç gibi şairleri zikredebiliriz.

---

[1] Refik Turan, Mustafa SAFRAN, Necdet HAYTA, "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi", Gazi kitabevi, Ankara, 2005, s.48

Bu arada Sezai Karakoç'un Leyla ile Mecnun'u, Turan Oflazoğlu'nun bazı tiyatro eserleri klasik edebiyatın konularına da dönüldüğünü göstermesi bakımından dikkate değerdir.[2]

XX. yüzyılda –milli mücadele yıllarında- tüm "Antep" halkı yaşadığı toprakları işgalci kuvvetlere karşı kahramanca savunmuştur. Bu kahramanlık örneğinden sonra "Antep" iline "Gazi" ünvanı verilmiştir. Gaziantep ilimizin yetiştirdiği önemli şahsiyetlerden birisi de Ali Rıza Erhan'dır. Ali Rıza Erhan hem şekil bakımından hem muhteva bakımından Dîvân Edebiyatı'nın takipçisidir. Ali Rıza Erhan XX. yüzyılda Dîvân Edebiyatı geleneğinden yararlanarak bir dîvân oluşturmuş, Halk Edebiyatı şiir özelliklerini de zaman zaman kullanmıştır.

[2] Cemal KURNAZ, Divan Edebiyatı Yayınları, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s. 287-288

I. BİRİNCİ BÖLÜM

A. HAYATI

Şâir ve hattat olan Ali Rıza Erhan 1900 yılında Gaziantep'in Akyol mahallesi'nde doğmuştur. Babası Kadızâde Mehmet Efendi, annesi bedesten şeyhi Hacı Hasan Efendi'nin kızı Emiş Hanımdır.Mahalle Okulu ve Ticaret İdâdisinde okuduktan sonra hayata atılmıştır. Doğduğu mahalledeki Akyol ve Tekke camilerinde müezzinlik ve imamlık yapmıştır. 1970 yılında Tekke cami'inden emekli olmuştur.

Rivâyete göre doğduğunda ailesi o zamanlar Akyol mahallesinde oturmakta olan Mustafa Baba isimli şeyh efendiyi ad koyması için çağırmıştır. Şeyh efendi, Ali Rızâ adını koyduktan sonra tebessüm etmiştir. Sebebini sorduklarında bu çocuk hiç evlenmeyecek demiştir. Alnında evlenemeyeceği yazılı diye ailesine sözlü olarak aktarmıştır. Ali Rızâ Erhan bu kaderini aynen şeyhin söylediği şekilde yaşamıştır. Hayatında bir kez nişanlanmış, ancak daha sonra nişan bozulmuş ve evlenemeden 19 Şubat 1981 tarihinde hayata gözlerini yummuştur.[3]

Ali Rıza Efendi ailesinden aldığı eğitim ve mesleğinin imamlık olması hasebiyle kendini dînî ilimlerde iyi yetiştirmiştir. Her türlü gösterişten uzak, dervişliği kendisine ilke edinen bir kimsedir. Kendisinin bu yaradılışta olduğunu da şu beyitte ifade etmiştir.

"Bu fenâ-i dehrîde sensin mu'înim yâ ilah
Bir Melâmî meşrebim bu zühd ile takvâ nedir" (113/4)

Tarîkatlarla ve tarîkat şeyhleriyle yakından ilgilenen Ali Rızâ Efendi kendisine üstâd olarak Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'yi seçtiğini ve Mevlevî tarîkatını kendisine çok yakın hissettiğini şiirlerinde söylemiştir. Aşağıda vereceğimiz beyitler de buna delil teşkîl etmektedir.

"Yedi iklim şâhına baş eğdirir ecdâdımız
Şeyh Celâleddîn-i Rûmî'dir bizim üstâdımız" (137/1)

"Mevlevî, Nakşî, Rufâ'î, Kâdirî, Sa'di, Fezâ
Cümlesi Hakdır velâkin Mevlevî mu'tadımız" (137/7)

---

[3] Hasan SARI, Bilal METE, Recep AKKEMİK, Mehmet SAĞLAM, "Ali Hoca Divanı", Nizip, 1983

Ali Rızâ Efendi dünyâ malına meyletmeyen, çevresindeki kişilere verdiği ödünç paraları çoğu kez geri almayan bir kişidir. Maddî imkanını hayır işlerine aktarıp, kendisi ise görev yaptığı caminin bir odasında kalmıştır. Dünyâ malına tamahı olmadığını zaten şiirlerinde işlemiştir.

“Bu Fezâ da fukarâdır bağı yok bağçesi yok
Rûz-ı mahşerde fakîrin müşkîli meysûr olur” (123/7)

Ali Rızâ Erhan Cumhuriyet dönemini gördüğünü ve o dönemde yaşadığını şirinde belirtmiştir.

“Ey Fezâ irdi günün bak şimdi cumhur devrine
Kes kelâmın zikr-i Hakdan itme izhâr ol ferâğ” (151/7)

Ali Rızâ Efendi belli dönemler hayatından şikâyetçi olmuş, kaderinin kötülüğünden ve bahtsızlığından şikâyet etmiştir. Şâirin bazı şiirlerinde dünyâ zevklerinden, sefâsından ferâgat ettiğini söylemesi, başka bir şiirinde ise safâdan dem süremediğini söylemesi içine düştüğü ikiliği, çatışmayı açığa vurur.

“Biz safâ-yı zevk-i dünyâdan ferâgat itmişiz
Mihnet-i bâr-ı belâyız zevk-i safâdan lezîz” (61/6)

“Usandım ben hayâtımdan usandım
Bu mihnetgâh-ı âlemden usandım” (181/1)

“Ne gün gördüm ne dem sürdüm safâdan
Nidem baht-ı siyâhımdan usandım (181/1)

“Vaktimiz âhir zamandır kimseden yokdur vefâ
Her kime iyilik idersen bekle ondan bin cefâ (34/1)

Ali Rızâ Erhan’ın şâirliğinin yanında hattatlık yönünün de bulunduğunu ve Gaziantep’te hayır eserlerinin kitabelerinde onun düştüğü tarihlerin yer aldığını aşağıdaki şu beyitlerden anlayabiliriz.

Sâbık polis Mehmed Sâni Efendi’nin hayrat kuyusunun tarihidir.

“Muhammed Sâni kuyucunun emeli
Temiz suyu içen pardon demeli

İki er geldi tarihin dediler
Ne kadar hoş bu kuyunun temeli" (t.1/1)

Gazi Ayntab Tekke Camii'nin musluğunun tarihidir.

"Gelib inşâ aşere tam tarihi'l-Hudâ çeşme-i câri
Saçıldı ehl-i beytin şânına hem rahmet-i Bâri" (t.13/1)

Vâlidemin vefât tarihidir.

"Mevlidü dinler iken cezbe geldi söyledi
Âh âh nârasıyla ruhu teslîm eyledi"(t.17/1)

Hemşîrem Hatice'nin vefât tarihidir.

Bin dokuz yüz kırk dokuzdur senemiz
Azm-i rıhlet itdi heman cihâna (t.20/1)

B. ESERİ VE SANATI

1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

a.Nazım şekilleri

Ali Rızâ Erhan; gazel, müseddes, muhammes, tahmis, ilâhi, kıt‘a, müfred, mesnevi, kaside gibi nazım şekillerini kullanmıştır. Ali Rızâ Erhan'ın Dîvânı'nı göz önünde bulundurarak onu bir "gazel şâiri" olarak tanımlayabiliriz.

Şiirlerinden 137 tanesi 7 beyit, 190 tanesi 5 beyit, 12 tanesi 9 beyit, 6 tanesi 10 beyit, 5 tanesi 8 beyit, 6 tanesi 6 beyit, 2 tanesi 17 beyit, 1 tanesi 12 beyit, 1 tanesi 16 beyit, 2 tanesi 14 beyit, 1 tanesi 13 beyit, 4 tanesi 4 beyit, 1 tanesi 13 beyit, 1 tanesi 15 beyit, 1 tanesi 18 beyit, 1 tanesi 22 beyit ve bir tanesi de 27 beyit'ten oluşmaktadır. Dîvân'da 24 tane de tarih yer almaktadır.

Şâir 5 şiirinde mahlas kullanmamıştır. (45,137,255,265,366,) 7 şiirinde de mahlas son beyitte yer almamıştır. Şâir dîvânında 24. şiirine kadar Rızâ mahlasını kullanmış, 24.şiirinden sonra mahlas Fezâ diye değiştirilmiştir.

b.Vezin

Vezin kâfiye ile birlikte Dîvân Şiirinin temel ahenk unsurlarından birisidir. Arap Edebiyatı aracılığıyla da bize geçmiştir. İlk zamanlar yadırgansa da zamanla şâirlerimiz aruza alışmış ve aruzu başarıyla kullanmışlardır.

Ali Rıza Erhan dîvânında şu kalıplarını kullanmıştır.

Sıra	Vezin	Sayı
1-	fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün	200
2-	mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün	144
3-	mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün	18
4-	mef ‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün	7
5-	fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün	6
6-	fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün	2

7- müstef ‘îlün müstef ‘îlün müstef ‘îlün müstef ‘îlün 1

Ayrıca şâir 55 tane şiirini hece vezniyle yazmıştır.Ali Rıza Erhan’ın 5 tane şiirinde de hiçbir kalıp bulunamamıştır.

c. Kâfiye ve redif

Kâfiye ve redif Dîvân şiirine âhenk katan unsurlardandır. Ali Rızâ Erhan’ın Dîvânı’nda ek halindeki rediflerden (çoğunlukla “-e,-a” seslerinden) faydalandığını görüyoruz. Örnek olarak şu beyti gösterebiliriz.

“İşte mâtem mâhı geldi kıbkızıl arz-ı semâ
Neştegân-ı âli evlâd-ı abâya kıl bekâ” (12/1)

Ali Rızâ Erhan, genelde Türkçe, Arapça ve Farsça isim soylu sözcükleri kâfiye ve redif olarak kullanmıştır.

“Bir harâbat ehliyüz ki gam değil mihnet bana

Vâris-i derd-i belâyız gam virir şöhret bana” (42/1)

Şâirin divanında tunç kafiyenin örnekleri de görülmektedir.Örnek olarak şu beyti verebiliriz.

“Kederi atıver omzundan aşa

Aldırma çekilir gelenler başa” (22/1)

Şâir şiirlerinde din büyüklerinin ve peygamber efendimizin ismini sıkça kafiye olarak kullanmıştır.

“Padişah-ı her dü âlem şâh-ı Abdülkâdirest

Server-i evlâd-ı âdem şâh-ı Abdülkâdirest” (45/1)

“İmamü’l enbiyâsın yâ Muhammed

Reîs-i asfiyâsın yâ Muhammed” (55/1)

ç. Şâirin şiir anlayış

Şairin bazı şiirlerinde “tefa‘‘ul” bâbının “tef‘îl” bâbının birbirinin yerine geçtiği görülmüştür. Aşağıdaki beyitte “tahlîs” kelimesini “tefe‘‘ul” bâbına göre yazmıştır.

“Senin va‘di getirmen böyle mi yâr
Bizi tahlîs idüb kurtar bu şerden” (243/6)

Şâirin vezinlere uymayan beyitlerini (!) işâretiyle belirttik. Şiirlerinin bazısında da vezin bulamadık.

“Lütf ile itdin bizi ihyâ Nebîler Hâtemi

İftihâr eyler seninle cümle hep Evliyâ” (!)

Beytinde “dert” kelimesi “derd” şeklinde yazılması gerekiyordu. Ancak şâir bu beyitte “dert” şeklinde yazmıştır. Yeni imlâ kurallarına uygun halde yazmış da olabilir.

Ayrıca, şâirin şiirlerinde vezin gereği veya mana gereği bizim ilâve ettiğimiz ekler ve kelimeler ( ) parantez işâretiyle verilmiştir.

Şâir dîvânında bağlama sesini kullanmadığı yerleri biz kendimiz parantez işâretiyle gösterdik. Şu beyti örnek olarak veriyoruz.

“Zîb (ü) zîbâdan soyuldun bir acaib dâneden
Eyleme beyhûde feryâd ne çıkar bu câmeden”(156/5)

Şâir, şiirlerinde tamlama“i”sesini Osmanlıca metinde (y) sesiyle göstermiştir. Örnek olarak şu beyti gösterebiliriz.

“Rufâ‘î bendesi ol kurtuluver derd ü belâdan
Yön dönmeyiz elbetde o dergâh-ı a‘lâdan

Ali Rızâ Erhan’ın şiirlerinde bize göre imlada farklılıklar da söz konusudur. Örnek olarak şu beyti verebiliriz.

“Oturmuş va‘z ider zâhid meğer eyyâm-ı gafletden
Velâkin kendini îkâz iden yok durmayub kacdım”(187/2)

Yukarıdaki beyitte "va'z"sözcüğünü "elif" harfi ile yazmıştır. Doğrusu elif harfi ile yazılmaz.

Şâirin başka bir beytinde şu yazım farklılığı söz konusudur. Gavvâs kelimesini şiirinde peltek "s" harfi ile yazmıştır. Doğrusu "sad" harfi ile yazılacak.

"Senin va 'dinledir cümle muhibbânın ne var zevki
Şefâ 'at bahrine gavvâs olubdur cedd-i ekvânım"

Ali Rızâ Erhan, ayrıca şiirlerinde halk söyleyişine uygun sözcükler de kullanmıştır. Örnek olarak şu beyti verebiliriz. "vebal" sözcüğünü halk söyleyişi ile söylemiştir.

"Bende birse sende iki haç bulunur koynunda
Kıyamete kadar kaldı iş bu nâbâl boynunda" (müfred/2)

2. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Dîvânı bulunan şâirlerin çoğu bilgi ve birikimlerini, sahip oldukları maddî ve manevî değerlerle yoğurarak akıl ve gönül süzgecinden geçirip eşşiz eserler meydana getirmişlerdir. İncelediğimiz Ali Rızâ Erhan dîvânında yer alan bazı hususları elimizden geldiğince tespit etmeye çalışacağız.

a. Dinî unsurlar

Eski Türk Edebiyatı'nın beslediği kaynaklardan biri de İslâm dîni ve Kurân-ı Kerîm'dir. Şâirin mesleği gereği olsa gerek –cami imamıdır- şeyh ve tarikatlara yakınlığını belirtmiştir.Şâirin birden fazla şeyhe ve tarikata bağlılığını şu beyitlerden çıkarmak mümkündür.

"Bende-i meftûnu oldum şeyh-i Abdülkâdirin
Âşıkı hayrânı oldum şeyh-i Abdülkâdirin" (164/1)

"Şerî'atın ziyâsı tarîkatın cilâsı
Hakîkatın binâsı Kâdirîyiz Kâdirî" (302/2)

"Kâdirî, Sa'dî, Rufâi, Bedevî hem Mevlevî
Şâzeli hem de Desûkî çün Aliyyül 'Mürtezâ"(30/4)

aa. Âyetlerden iktibaslar

Ali Rıza Erhan divanındaki şiirlerinde ayetlerden iktibas da yapmıştır. Aşağıda bunun örneğini veriyoruz.

Her zaman senden ilahi bu Fezânın minneti
Ayeti "la-taknetû"[4] nutkundur ancak hucceti
Server-i âlem habîbi Mustafa'nın hürmeti
Bazü'l eşheb, seyfü'l eştab, gavs-i a'zam himmeti
El-aman yâ hayy-ı kayyûm el-aman cûd-ı 'atâ
El-aman ey fahr-i âlem el-aman şânı 'alâ (8/5)

"Allemel esmâ"ya[5] vâkıfdır bizim üstâdımız
Lütf-i Hakla biz Fezâ bâbında kıldık iktifâ (1/7)

ab. Telmihler

Şâir Kâdirî tarîkatına karşı hüsn i zan beslediği ve şeyhinin soyu da Hz.Ali'ye dayandığı için Hz.Ali veya Kerbelâ'da Hz.Hüseyin'in şehid edilmesiyle ilgili bir çok beyit vardır.

"Haşre dek bitmez Hüseyn'in yası
Yakdı yandırdı 'âlemi nası
Giydi melekler mâtem libâsı
Durma gözlerim her dem kan ağla
Sıdkıyla gönlün Allah'a bağla"

Şâir şiirinde Hz.Yahyâ olayına telmihte bulunmuştur.

"Destereyle biçdiler başdan başa ah itmedi
Hazret-i Yahyâ gibi giryân gelür giryân gelür."(92/4)

"Hızr İlyâs ile gezdim içmedim âb-ı hayât
Âb-ı nûşa kanmadık âlemde bir sen bir ben"(238/8)

---

[4] Zümer, 39/53 (Allah'ın rahmetinden umut kesme)
[5] Bakara, 2/31 (Allah bütün isimleri öğretti.)

b. Aşk hikâyelerinin kahramanları

Dîvâ Edebiyatı'mızın en önemli konularından birisi de aşk'tır. Dîvân Edebiyatımızda yazılan şiirlerde bu aşkı bulabiliriz. Edebiyatımızda aşk, ilâhî ve maddî aşk olmak üzere ikiye ayrılır. İlâhî aşk Alla'a duyulan aşk, maddî aşk ise insanlara duyulan aşktır. Edebiyatımızda biçok aşk hikâyesi ve bu hikâyelerin dillere destan olmuş kahramanları vardır. Bunların en çok bilinenleri Leylâ vü Mecnûn, Hüsn ü Aşk, Ferhad u Şîrîn vb. İşte Ali Rızâ Erhan'da şiirinde Leyla vü Mecnûn isimleri beraber zikredilir. Şâirin bu beyitindeki aşkı ilahî aşktır.,

"Ne Mecnûn'um ne Leylâ'yım derdimin yok gâyesi
Sevdiğim sensin ilâhi gönlümün sermayesi"(353/1)

c. İlmi şahsiyetler

M.Ö. 429-347 yıllarında yaşayan Aristo'nun hocası ve Sokrat'ın talebesi olan meşhûr Yunan filozof Eflâtun dîvânda şu beyitte adı zikredilmiştir.

"Nerde kaldı bil Aristo hem de Eflâtun zaman
Bu Fezâ Lokmâna irdim işte gel kaldır beni(312/5)

"Nerde Lokman Aristo Danyal İbn-i Sina

Fehm idüb remliyle belki anlar eylerdi derâc" (52/3)

II. BÖLÜM

A. METİN TESPİTİNDE GÖZETİLEN ESASLAR

1. Metindeki Farsça ve Arapça ibâreler kendi harfleri yerine transkripsiyon harfleriyle verilmiştir.
2. Vezne uymayan mısralar mısra sonunda (!)işaretiyle gösterilmiştir.

3. Mana veya vezin gereği ilave edilen ek ve sözcükler ( ) parantez içinde gösterilmiştir.
4. Şiirde geçen ayetler ve hadîsler tırnak içinde gösterilmiştir.”Levlâke levlâk”
5. Farsça isim ve sıfat tamlamalarında izâfet veya sıfat kesresi, muzâf ve mevsûfa kısa çizgi “-“ ile bağlanmış ve “-ı.-i; -yı,-yi” şeklinde yazılmıştır.
6. Arapça terkipler ise örnekte gösterildiği şekilde yazılmıştır. Bazü’l eşheb
7. Okunuştan kaynaklanan bazı durumlarda vezne uygun şekiller esas alınmıştır. Hatt- hat, şahla- şah ile
8. Atıv vav’ları “-u, -ü; -vu,-vü” olarak yazılmıştır.
9. Fiil soylu sözcükler ile (it-), (-ıb, -ib) ekleri yazarın kullandığı şekle sâdık kalınmıştır.

B. TRANSKRİPSİYON ALFÂBESİ

ا	a, e	ı,i,u,ü,
ب	b	
پ	p	
ت	t	
ث	s	
ج	c	
چ	ç	
ح	h	
خ	h	
د	d	
ذ	z	
ر	r	
ز	z	
ژ	j	
س	s	
ش	ş	
ص	s	
ض	d, z	
ط	t	
ظ	z	
ع	c	
غ	g	
ف	f	
ق	k	
ك	k	
ل	l	
م	m	
ن	n	
و	v	ö,o,u,ü,û
ه	h	a,e,
ى	y	i,î,

C. DİVAN METNİ

1

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Besmeleyle başladım dîvâna şimdi ibtidâ
Hamd-i bî-had Rabbime olsun dîvânım intihâ

2 Sad salât ile selâm olsun habîbe bî-şumâr
Kim ânın râhında bulduk devleti vü dü-serâ

3 Ümmetinden râzı olsun ol şefîu'l müznibîn
Âl-i ashâb-ı Rasûle cânımız kıldık fedâ

4 Âsitân-ı Mustafâ'ya bezl-i cân itmişleriz
Ehl-i aşka ser verüb bezminde kıldık iktidâ

5 Açmadık hâb-ı ademden sırrımız ağyâre biz
Bend olub pîr-i 'izâm râhında kıldık iktifâ

6 Tâ ezelden câm-ı 'aşkı nûş iden sermestleriz
Hem semâya ser çeküb 'âlemde kıldık pür ziyâ

7 "Allemel esmâ"[6]ya vâkıfdır bizim üstâdımız
Lütf-i Hakla biz Fezâ bâbında kıldık iktifâ

2

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 'Aşk-ı şevkinle senin bu derde oldum mübtelâ
Cûşa geldi kalbim içre çok şükür feyz-i Hudâ

---

[6] Bakara, 2/31 (Allah bütün isimleri öğretti.)

2 Feyz-i rahmân berk urub artdı tecellî sînede
Günbegün efzûn olub kalbimde bir hayli cilâ

3 Öyle te‘sir eyledi aşkın beni itdi telef
Kalmadı dûrzahda yansun cismime irdi fenâ

4 Eyleyüp hamd ü senâ rûz (u) şeb hallâkıma (!)
Kim şefi‘ olsun habîbin bizlere rûz-ı cezâ

5 Bitdi feryâdı Fezâ’nın terk idüp tedbîrini
Ser virüb meydân-ı aşkda eyledim azm-i bekâ

3

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Enver-i arş-ı Güzinsin yâ Muhammed Mustafâ
Mahrem-i sırr-ı Hudâsın yâ Muhammed Mustafâ

2 Şânına “levlâke levlâk” müjdesi oldu ‘ayân
“Rahmeten –lil-‘âlemîn”[7]sin yâ Muhammed Mustafâ

3 Âşıkânın kıblegâhı mücrimânın melcei
Feyzî Hak’dan bir ‘atâsın yâ Muhammed Mustafâ

4 Mekke’de doğdun Medîne içre kıldın rıhleti
Kevkeb-i dürr-i semâsın yâ Muhammed Mustafâ

5 Yesrib bathıdır ancak zâhirâ me‘va sana (!)
Şâh-ı iklim-i bekâsın yâ Muhammed Mustafâ

---

[7] Enbiyâ, 21/107 (Alemlere rahmet olarak gönderdik.)

6 Medhine yokdur nihâyet çünkü meddâhın Hudâ
Enbiyâlar hâtemîsin yâ Muhammed Mustafâ

7 Nâ-sezâyım medhini icrâda taksîrim kesîr
Şâfi‘i mücrim Fezâsın yâ Muhammed Mustafâ

4

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Yüzün güldür femin gonca olubsun cümleden a‘lâ
Lebin hikmetle mezc olmuş dehânındır yed-i beyzâ

2 Kamerveş kaşların anber gözündür ‘âleme manzûr
Cihânı eylemiş tenvîr cemâlindir gül-i ra‘nâ

3 Kudûmün âleme rahmet olupdur nas ile sâbit
O rahmet bahrinin keştî güzergâhı senin hattâ

4 Kamu mahlûk senin feyzinle şâd olmuş e yâ sultân
Melekler vasfını tekrâr idüb durmakdadır hâlâ

5 Şefâ‘at kıl Fezâ’ya sen husûsân rûz-ı mahşerde
Keremsin cânib-i Hakdan ne bilsin kadrini a‘dâ

5

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Mâh-ı Talât nûr-i hikmetdir Muhammed Mustafâ
Fazl-ı rahmet cûd-ı hürmetdir Muhammed Mustafâ

2 Rahmeten-lil âleminsin vardır îmânım benim
Şâfi‘-i rûz-ı kıyâmetdir Muhammed Mustafâ

3 Âleme hayret virir ”levlâke levlâk” olduğun
Menba‘ı feyzi beşâretdir Muhammed Mustafâ

4 Çün kudûmündür viren revnâk cihâna serteser
Hâtemi hükm-i risâletdir Muhammed Mustafâ

5 Fesh olunmaz şer‘-i pâkin ta ilâ yevmi’l kıyâm
Vuslat-ı bahr-i hidâyetdir Muhammed Mustafâ

6 Kimse sebkat itmemişdir zâtını her dû cihân
Lütf-i Hakdan bir inâyetdir Muhammed Mustafâ

7 Bu Fezâ’ya kıl şefâ‘at Yâ şefîu’l-müznibîn
Mücrimâne bir kerâmetdir Muhammed Mustafâ

6

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Server-i ‘âlem habîbi yâ Muhammed Mustafâ
Aşkına meftûn olanlar buldular Hak’tan ‘atâ

2 Çün kudûmünle müzeyyen oldu âlem serteser
Hâmi-i her dû serâsın Yâ Rasül-i müctebâ

3 Lütf ile itdin bizi ihyâ Nebîler Hâtemi
İftihâr eyler seninle cümle hep Evliyâ

4 Hüsnünün müştâkıdır cümle melâik ins ü cân
Ol sebebden şâh-ı kevneyn zâtına her dem sezâ

5 Şâh-ı iklim-i bekâsın cümlenin tâc-ı seri
Bir günahkâr ümmetindir ağlıyor mücrim Fezâ

7

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Bakma dünyâ zevkine 'ukbâyı fikr et dâimâ
Gâfil olma bir nefes Mevlâyı zikr et dâimâ

2 Âlemi eşyâyı fikr it bil nedir sun-ı ilâh
Her nazarda gâfil olma Hakkı şükr it dâimâ

3 Bir hatâ eyler isen dünyâda gafletle hemân
Der-akab tevbe-i istiğfar bol it dâimâ

4 Çünkü tevvâbü'r-rahîmdir şübhesiz bâr-ı Hudâ
Bil nedir lütf-ı ilâhi rabbi zikr it dâimâ

5 Bir cefâ görsen eger Hakdan bilip kılma firâk
Kıl tahammül sabr idüb nefsine kahr it dâimâ

6 Düşme ferdâ-yı gama sen zînet-i dünyâ içün
Zîr-i külhânda yatan uryânı derk it dâimâ

7 Senden a'lâya bakub da deme var mı ben gibi
Ey Fezâ âlemde ancak sabr u vird it dâima

8

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Yâ ilâhî bâb-ı lütfundan bizi kılma cüdâ
"Küntü kenzin"[8] içre derc olmuş yine sırr-ı Hudâ
Kıl inâyet dû cihanda bâ-husus yevmi'l-cezâ
Bir bölük asî günahkâr fi'limiz küll-i hatâ
El-aman yâ Hayy-ı kayyûm el-amân cûd-i 'atâ
El-amân ey fahr-i 'âlem el-amân şânı 'alâ

Çok nedâmet eyledim ben itdiğim nisyânıma
Af idüp setr eyle yâ Rab bakmayub noksânıma
Sana lâyık nesne yokdur fikr idüb 'isyânıma
Kıl tarahhüm rûz (u) şeb bu kıldığım efgânıma
El-amân yâ "Hayy-ı kayyum"[9] el-amân cûd-ı 'atâ
El-aman ey fahr-i âlem el-amân şânı 'alâ

Böyle bir âsî Hakîrim cürmüme yokdur aded
Sende makbüldür ricâlar bu fakîri kılma red
Ehl-i beyti Mustafâ'nın hürmetine el-meded
Şübhesiz inkâr olur mu sensin Allahu's-samed
El-amân yâ Hayy-ı kayyûm el-amân cûd-ı a 'tâ
El-amân ey fahr-i âlem el-amân şânı a'lâ

Kim ki sâildir kapında şübhesiz me'cûr olur
Kûh-ı kâf olsa günâhı affolur mağfûr olur
Gayri kâbil mi dehâlet eyleyen mahrûm mu olur
Âşık–ı şeydâların cürmü aceb mestûr olur
El-aman yâ Hayy-ı kayyum el-amân cûd-i 'atâ
El- aman ey fahr-i 'âlem el-aman şânı 'alâ

---

[88]. Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992, s.98 Bir hadistir. Bazı bilginler bu hadisin uydurma olduğunu belirtirler. (Ben gizli bir hazîneydim.)
[9] Bakara 2/225 (Diri ve kâim.)

Her zaman senden ilâhi bu Fezâ'nın minneti
Ayeti "la-taknetû"[10] nutkundur ancak hucceti
Server-i âlem habîbi Mustafâ'nın hürmeti
Bâzü'l-eşheb, seyfü'l-eştab, gavs-i a'zam himmeti
El-amân Yâ hayy-ı kayyûm el-amân cûd-i 'atâ
El-amân ey fahr-i âlem el-amân şânı 'alâ

9

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Açılır bahtımız birgün cihân yandıkca yanmaz yâ
Çıkar aydınlığa bir gün karartdıkca karartmaz yâ

2 Derûnum yakdı yandırdı bu hasret rûz (u) şeb ammâ
Sebebler halk iden hallâk recâ bâbın kapatmaz yâ

3 Geçer elbet bu kıllet böyle âlem âh u zâr olmaz
Hudâ rezzâk-ı 'âlemdir rızıksız kul yaratmaz yâ

4 Sana ruhum münâcâtım değil bir nefs içün hâşâ
Bizi bu derd ile af eyleyüb nîrâne atmaz yâ

5 Tahammül eylemek güçdür firâg-ı derd-i hicrâna
Benim bu âh u vâhımdan cihan bir anda batmaz yâ

6 Yine Hakdan olur imdâd bizim bu derd-i isyâna
Bizi gün görmeden Mevlâ bu dünyâdan çıkartmaz yâ

---

[10].Zümer,39/53 (Umut kesme)

7 Fezâ sabr eylemek lâzım yine bu derd-i hicrâna
Şefî‘im Ahmed-i muhtâr şefâ‘atdan unutmaz yâ

10

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Kerbelânın mâteminden ağlıyor arz u semâ
Durma âşık eyle efgân rûz u şeb subh u mesa‘

2 Kim ki efgân eylemez bil mayasında var şirâr
Ah edenler vah edenler görmesin hergiz cezâ

3 Ah idince dökülür cümle günâhı şübhesiz
Kirpiğinde olsa bir kıl gözyaşından ger cilâ

4 Gülmesin itsün figânı her muharrem mü‘mînân
Devr-i âdemden berü olmuş mu böyle bir belâ

5 Çok ezâlar çok cefâlar çekdi evlâd-ı Ali
İns (ü) cin bilmez melâik-i muharrem râz-ı Hudâ

6 Anla idrâk eyle gâfil bil hüseyn’in rütbesin
Gör ne çekmiş Kerbelâ’da ehl-i beyt-i Mustafâ

7 Bitmedi bitmez bu derdin mâcerâsı haşre dek
Bu Fezâ’nın derdinin dermânı ancak bir rızâ

11

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Meskenim oldu perîşân medfenim bâr-i belâ
Bilmedin esrârımı sen ömrümü kıldın hebâ

2 Bir kez insâf itmeden bu benim efgânıma
Bende mi bilmem kabâhat sende mi sehv-i hatâ

3 Mihneti bâr-ı belâya cismimi kıldın hedef
Kıl terahhüm gayri artık yetişir cevr-i cefâ

4 Eyle teskîn âteş-i sûzanımı kılma füzûn
Af idüb cürm ü hatamı umarım cûd-ı atâ

5 Bu Fezâ'yı aşk-ı şevkinle kılubsun derbeder
Maksadım şekvâ değildir lütfuna olmak sezâ

12

fâ‘ilatün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 İşte mâtem mâhı geldi kıpkızıl arz-ı semâ
Neştegân-ı âli evlâd-ı abâya kıl bekâ

2 Bir bölük gümrâh-ı din tuğyân idüb hep geldiler
Ehl-i beytin haymegâhın gâret itsün eşkıyâ

3 Kestiler Şatt u Fıratı der-akab kavm-i nejad
Bir yudum su bulmadı içsin yetimân-ı ‘alâ

4 Hiç terahhüm itmedi zâlim kılınçlar zağladı
Âl-i evlâdı Rasûlün kasdına ol bî-vefâ

5 Her tarafdan leşker-i a‘da misâli yed-i girân
Kerbelâ deştinde kopdu bir kıyâmet Kibriyâ

6 Âh-ı vâveylâ diyüb cümle melâik ins ü cân
Kim vücûdundan Hüseyn'in re‘sin ettiler cüdâ

7. Ey Fezâ bir göz ki mâtem sırrını bilmezse eger
Yâ bakar yâ har gözünde fark yok itmez hayâ

13

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Sevmedim sevmem yezîde eylerim la‘net ana
Kim ki la‘net eylemez bil la‘net olsun hem ana

2 La‘net olsun hem ânâ hem hâmi-i bedgârına
La‘nete olmuş ki lâyık la‘net eylerler ana

3 Hem de la‘net çok sezâdır söylüyor her âşıkân
Eyle la‘net söyle la‘net rûz u şeb dâim ana

4 La‘neti kendi kazanmış dünyâda bak zulmüyle
İtmemek mümkün mü la‘net çünkü zâlimdir ana

5 Gerçi zâhidler Fezâ itmez yezîde la‘neti
Ben kefil oldum bu cürme söyle bin la‘net ana

14

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Vürûdunla ne var kalb-i hazînim eylesen ihyâ
Bu hasretle bütün müştâkların olmakdadır şeydâ

2 İriş imdâdıma şeyhi yanar kalbimde ateşler
Bana kuvvet olmada her dem bu mihnet ah-ı vâveylâ

3 Aceb kâfi değil mi çektiğim bunca meşakkatler
Yanub cümle ehibbâlar bükâ itmekdedir hâlâ

4 Bizi kurtar yeter artık bu dünyânın azâbından
Benim hûn-i sirişkimle boyansın mı kamu deryâ

5 İhâta oldum ağyâra beni tahlîsa yok çâre
Yetişmezse Hudâ’nın leşkeri olmakdayım imhâ

6 Esîr oldum adüvler pençesinde eylerim efgân
Teceddüd eyleyüb derdim felâket olmada efzâ

7 Fezâ’yı ateşin ateşlerinde eyledin ihrâk
Adünün cevr zulmünden selâmet bulmadım hayfâ

15

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Tefekkür kıl be hey gâfil hevâ-yı nefse aldanma
Nazar kıl âlemin ahvâline beyhûde aldanma

2 Muvakkathânedir dünyâ hani eslâfın ey câhil
Hakîkatden haberdâr ol fuzûlî zevke aldanma

3 Nice şah u gedâ bunda safâ-yı zevke aldanmış
Velâkin âkil-i dânâ olub ağyâre aldanma

4 Bakın teşvîşiyle dönmekdedir dünyâ perestişler
De ma‘budum bir Allah’dır hezâr esnâma aldanma

5 Fezâ yanmakdadır hâlâ Hudâ’nın şem‘ine her an
Der-i lütf-i Hudânın kıtmîri ol gayra aldanma

16

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Bakma dünyâ zevkine ukbâyı fikr it dâimâ
Gâfil olma bir nefes mevlâyı zikr it dâimâ

2 Mâziye bakdıkca fikr it bu fenânın lezzetin
Kendini i‘kâz idüb ferdâyı derk it dâimâ

3 Hani bâlâyı vatan içre senin cünbüşlerin
Ol muazzez meskeni â‘lâyı yâd it dâimâ

4 Kim kalur bunda birâder her işi bâr-ı belâ
Mihnet-i gamdır safâsı Hakkı zikr it dâimâ

5 Ey Fezâ bu gurbet ilde kendini kıldan zebûn
Çün elest bezmindeki ikrârı fikr it dâimâ

17

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Mübtelâ-yı derd-i aşkım hoş gelir mihnet bana
Kesrete girdikce gönlüm hoş gelir vahdet bana

2 Derd-i mihnetle hebâ itdim cevâhir ömrimi
Meskenim bâr-ı belâdır hoş gelir zahmet bana

3 Bu zebânımdır bana bin bir belâyı çektiren
Çok sefâ virdi sükûtum hoş gelir vahşet bana

4 Azmiyle seyr-i seyâhat itmeye yok tâkâtim
Ber tarâf itdim sılayı hoş gelir hasret bana

5 Olmasın vâkıf ehibbâ çekdiğim âlâmıma
Gitdi elden ihtiyârım hoş gelir gurbet bana

6 Meskenim vîrânelerdir beklerim baykuş gibi
İstemem zevk-i sefâyı hoş gelir uzlet bana

7 Kaldı hayretde Fezâ kim bu fenâ-i dehrîde
Gülmedim güldürmedin ki hoş gelir rıhlet bana

18

Evsâf-ı Muhammed Mustafâ (S.A.V)

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Ey nebîler hâtemi serdâr-ı külli enbiyâ
Bârekellah çün olubsun hem imâm-ı asfiyâ

2 Tâcı nâ ‘linin ziyâsı âsumâna bir şeref
Sikat-i ehl-i mahşersin bize ez cümle yektâ[11]

3. Cemâlin nûruna pervâne-veş yanmakda âşıklar
Hükmi la-yezâlin hükmüne olmakdayız imhâ

4 Hudâ medh eylemişdir şânını Kur’ânda sâbitdir
Diyânette nâzîrin gel(me)mişdir dehre kim hatta

5 Zekâvet zâtının esmârıdır Hakka nebiyyallah
Risâlet sahibisin sen gerek dünyâ gerek ukbâ

6 Ziyâret itmede her an melâik ravzâ-i pâkin
Semâda hatt-ı istivâ zemîni itmede zîbâ

7 Şihâbındır cihânı serteser itmektedir tenvîr
Sadâ-i “len terânî”[12]dir Kelîmi eyleyen i‘lâ

8 Dalâlet üzre cem‘ olmaz senin ümmetlerin hâşâ
Tarîk-ı müstekîmde bî-bedeldir ümmetin zîrâ

9 Zaferyâb olmada her dem nazîrin gelmemiş dehre
‘İrfânın bırakdı âlemi hayretlere hâlâ

10 Gubâr-ı âsitânından olursa derdlere dermân
Ferahyâb olmak üzre ümmetine bir şerefdir yâ

11 Kudûmündür umûma şâfi‘-i her dû cihân içre
Kemâlinle nice mecrûmları sen eyledin ihyâ

---

[11]. İlk iki beyit vezne uymuyor.
[12] YILMAZ, s. 111. Hz. Musa’ya Allah’ın hitabı olarak zikredilen sözdür. (Beni aslâ göremezsin.)

12 Lisânın bir belâgatdır sunûf-ı enbiyâ içre
Mübârekdür senin vasfın nihâyet böyledir bil hâ

13 Nidâ-i "üdni minnî" hıtâbın gûş idüb zâtın
Velî gerçi ne devletdir olasın kurb-ı ev ednâ

14 Hâdi-i râh-ı hidâyet hâce-i her dû serâ
Yalvarub eyler dehâlet rûz (u) şeb mücrim Fezâ

19

fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün

1 Bir tevellâ bir bir teberrâ söylenir dilde e yâ
Bildiniz mi neydüğün şerh eyleyim dinle sana

2 Ol tevellâdır ki Hakkın emrine bel bağlayub
Hükm-i Kur'âniyle eyle her işi farz-ı edâ

3 Anladın mı çün tevallâ sırrını ehl-i muhib
Böyledir emr-i ilâhi gayrisi külli hatâ

4 Kıl teberrâ eyle her dem şer işe olma yakın
İcninâb itmek gerekdir nehy-i Hakdan bî-riya

5 Yoksa ashâb ile eşhârını tefrîk itme mi
Var ise söyle delîlin duyalım ehl-i hevâ

6 Şu fenâdır dedi mi fahr-i cihân bir kimseye
Herkese fazlınca itdi hürmeti ol meh-likâ

7 Bu Fezâ’nın var tevellâsı Hudâ’nın emrine
Bilmezem gayri teberrâ ictinâb-ı mâsivâ

20

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Ey nebîler serveri serdâr-ı külli enbiyâ
Şânına “levlâke levlâk” söyledi bâr-ı Hudâ
Sen şefâ‘at hâzînisin yâ Muhammed Mustafâ
Rahmeten-lil âleminsin hâmi-i her dû-serâ
Merhabâ yâ seyyid-i serdâr-ı külli enbiyâ
İftihâr eyler seninle cümleten hep evliyâ

İltifâtım yok benim âlemde şahsın resmine
Eyleriz hürmet hemîşe hanedânın cismine
Cân u dil müştâk olubdur ehl-i beytin hüsnüne
Düşmesün sâyesi nâdânın efendim üstüne
Merhabâ yâ seyyid-i serdâr-ı külli enbiyâ
İftihâr eyler seninle cümleten hep evliyâ

Ehl-i beytin hürmeti sûret değil sîretdedir
Bir nazar kılsa cihâna cezbesi heyretdedir
Gûş idenler nutkunu elbet sanar cennetdedir
Hâk-i pâyin zerresi cennet değer nisbetdedir
Merhabâ yâ seyyid-i serdâr-ı külli enbiyâ
İftihâr eyler seninle cümleten hep evliyâ

Açdı bir kez hûb cemâlin ay güneş etdi küsûf
Saldı â‘da üzre sanki lâ fetâ illâ süyûf
Gayri yokdur ümmetin mâhına irsün bir hüsûf
Nerde kaldı bir temâşa eylesün şimdi Yûsûf

Merhabâ yâ seyyid-i serdâr-ı küllü enbiyâ
İftihâr eyler seninle cümleten hep evliyâ

Sen kıyâs it hüsnüni cennetde bir hûri cinân
Görmemişdir bu cemâli kimsede ehl-i îmân
Lâl-i hayretde kalıbdır seyredenler el amân
Zât-ı nurunda olursa çok mudur kevn-i mekân
Merhabâ yâ seyyid-i serdâr-ı küllü enbiyâ
İftihâr eyler seninle cümleten hep evliyâ

Medh ider yüz dört kitâbda zâtını bâr-ı Hudâ
Kim seni inkâr iderse oldı cennetden cüdâ
Mehdini Allah iderse kim ide vasfın edâ
Kıldılar râhında yüz bin enbiyâ cânın fedâ
Merhabâ yâ seyyid-i serdâr-ı küllü enbiyâ
İftihâr eyler seninle cümleten hep evliyâ

Bu Fezâ'nın maksadı ancak senin bir hikmetin
Rûz-ı mahşerde olursa bize kâfi devletin
Haşre dek yâd olsa bitmez âsitân-ı izzetin
Âlemi hayretde koydı böyle âl-i heybetin
Merhabâ yâ seyyid-i serdâr-ı külli enbiyâ
İftihâr eyler seninle cümleten hep evliyâ

21

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Ey Hudâ bilmem aceb netdim sana
Ağladırsın şimdilik subh u mesâ

2 Rahm idüb halime lütf eyle bana
Ağladırsın şimdilik subh u mesâ

3 Ne acep bir derd imiş derdim benim
Ağlamakdan çürüdü za‘if tenim

4 Esîr oldum çıkmıyor şimdi sesim
Ağladırsın şimdilik subh u mesâ

5 Ey Fezâ itme bana derdin beyân
İns ü cin cümle melek eyler figân

6 Geçdi günler artık gafletden uyan
Sızladırsın şimdilik subh u mesâ

22

Hece ölçüsü

Aldırma çekilir gelenler başa
Kederi atıver omzundan aşa
Münkirler bu işe kalsınlar şaşa
Âr ile nâmusu çalıver taşa
Çalgıyla çılgıyla sen binler yaşa

Bu kahpe dünyânın bakma fendine
Kurnaz ol kapılma kadın pendine
Her âdem düşemez kendi dengine
Ar ile namusu calıvir taşa
Çalgıyla çılgıyla sen binler yaşa

Dikkat et dünyâda kîl ü kâline
Ucunda ölüm var acı halinde
Müneccim bakamaz senin faline
Ar ile namusu çalıvir taşa
Çalgıyla çılgıyla sen binler yaşa

Bakınız yanıyor Fezâ'nın özü
Mahşere ak gider mi kare yüzü
Kim okur kim dinler şimdi Hak sözü
Ar ile namusu çalıvir taşa
Çalgıyla cılgıyla sen binler yaşa

23

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Sevdiğimdendir benim hep çekdiğim cevr (ü) cefâ
Tali'imdendür benim hep gördigüm dürlü cezâ

2 Neyleyim ben gülmedim fânî cihânda bir nefes
Kısmetimdendir benim hep bildiğim 'ayn-ı kazâ

3 Hak benim Hak Hak'dan özge nesne görmez gözlerim
Hikmetindendir benim hep aldığım lütf-i 'atâ

4 Sevdiğim sensin ilâhî ben fakîri kılma terk
Rahmetindir benim heb umduğum avf ü safâ

5 Sevdiğimden dönmenem görsem de bin dürlü cefâ
Sevgimdür çün tabîbim her ne eylerse sezâ

6. Sevdiğim rahm eyle gayri emrine vâbesteyim
Sevdiğimsin sevdiğim sen şâfi‘-i rûz-ı cezâ

7. Sevdiğin kimdir Fezâ kim sevdiğim ………(!)
Sevdiğim Allah Muhammed server-i âl-i abâ

24

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Nâle-i feryâdımızdan titreyor arz-ı semâ
Dembedem tecdîd ider mâtem gibi hükm-i kazâ

2 Ney gibi sînem delik bağrım yanık hem bî-serim
Vâris-i derd-i belâyız bende-i âl-i abâ

3 Geçdi vâhım kaldı âhım haşre dek âşıklara
Gün be gün tekrar ider kim mâcerâ-yı kerbelâ

4 Kalmadı itfâsına çâre bu nâr-ı hasretin
Âşıka sermâye oldu âteş-i kerb-i belâ

5 Artdı feryâdı Fezâ’nın turmayub leyl ü nehâr
Ehl-i beytin hüznüne yanmaktayım subh u mesâ

25

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Meşrebimdir rind meşreb istemem gayri safâ
Siz cefâkar olmayın ki gayrisi itmez cefâ

2 Ârımı vârımla virdim meskenim kılıncâneler
Bir kalender meşrebim ki zevkime irmez fenâ

3 Ne yaram yaradır bilmem ne ağyârımdır ağyârım
Bî-vefâlar zümresinden görmedim görmem vefâ

4 Haşre dek ta‘dâd idersem derdimin yok gâyesi
Böyle bir mihnet sezâyım derdime olmaz bahâ

5 Bu Fezâ’nın derdinin her zerresi kim kûh-ı kâf
Bende-i âl-i abâyım tâlib-i hükm-i kazâ

26

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Her cefânın var imiş sonunda bilmem ki sefâ
Görmedim fâni cihânda zerrece olsun vefâ

2 Kaldı mı dâr-ı bekâya yoksa hasm yâ ilah
Gülmedim dehrin içinde zevkime irmiş fenâ

3 Bir fakîr mücrîm Hakîrim lütfuna kalmış işim
Sen halâs eyle bizi avnî inâyet kıl atâ

4 Hadden efzûndur günâhım yâ ilâhe’l-âlemîn
Huccetim min rahmetillah nutk-ı pâkindir sezâ

5 Rûz-ı mahşer bizlere rahmin gibi devlet yeter
Gayrı kat‘ itmez ümîdim rahmetinden bu Fezâ

27

fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün

1 İftirâk-ı yâr içindir çekdiğim derd-i belâ
Her bir bir dürr-i mercândır rûhuma sanki gıdâ

2 Nâle-i zârım beni hergiz perişân itdiği
Beni şâd itdi demâdem cânıma virdi safâ

3 Hem güler hem ağlarım amma derûnum pür sürûr
Derdime derdim devâdır cismime ayn-ı şifâ

4 itmezem şekvâ bu renci-i mihnete âmâdeyim
Yârimin ʻaşkıyla gönlüm çekse de yüz bin cefâ

5 Yine artmakda Fezâ'nın derdi hüsn-i elemi
Kim haber virir bu ilden âşinâ-yı kerbelâ

28

fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün

1 Mürşid-i kâmilden eylerse eğer sehv-i hatâ
Sarsıdır kâmil müridin ağlayub eyler nidâ

2 Mürşidin sehv-i hatâsı sâlike teʻsir ider
Mahvolur nâkıs müridi hem olur ehl-i hevâ

3 Dikkate şâyestedir hep dinlesin ehl-i tarîk
Aç gözin ey müdde-i mürşid olan zâlim babâ

4 Bu söze insâf ile cümlemiz kılsak nazar (!)
Nerde kaldı şeyh ü mürşid bir bölük ehl-i sivâ

5 Bu makâli Seyyid Ahmed nesr ile eyler hitâb
Nazma almışdır fakîr dervîş Fezâ eyler ‘atâ

29

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Yanmasun yansun bu gönlüm görmedim zevk u sefâ
Gülmesün gülsün bu gönlüm hoş gelir cevr u cefâ

2 İrmedim maksûdıma yandım serâba nâleden
Almasun alsun fitilden şu‘le-i nur-i cilâ

3 Çekdiğim renc-i ta‘ablar cismini kıldı fenâ
Dalmasun dalsun ilâhî yetişirsek ki kazâ

4 Bir za‘if mücrim günahkâr cürmüme yokdur aded
Olmasun olsun bu mihnet bu imiş emr-i Hudâ

5 Gam mıdır âşıklara cevr u cefânın kesreti
Artmasun artsun figânım râzıyım ismim Fezâ

30

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Cehr-i zikrin âşık-ı meftûnu oldum bî-riyâ
Gün-be-gün tecdîd olur kalbimde bir hayli cilâ

2 Gerçi ihfâdan giderler ba‘zı meslekdaşlarım
Ger hafî de hoşdur amma cehriye olmaz bahâ

3 Bak yüz elli beş adeddir hep tarîkin şû‘besi
Kısm-ı küllîdir sedâlı cehrîden almış ziyâ

4 Kadîri Sa‘dî Rufâî Bedevî hem Mevlevî
Şâzeli hem de Düsûkî çün Aliyyü’l-Mürtezâ

5. Ekseriyet bu cihetde kıl tefekkür ey Fezâ
Cümlesi Hakdır velâkin böyle emreyler Hudâ

31

Hece ölçüsü

1 Vara seyyîdim vara sîneme açdın yara
Ben dosta gidiyorum elim boş yüzüm kara

2 Aşkınla yandı özüm uyku görmüyor gözüm
Kapuna kul olalı hemîşe budur sözüm

3 Yakdın cismimi nâre çıkamam bir kenâre
Mansûrum hazır idin çekiniz beni dârâ

4 Derdimizin devâsı kalbimizin cilâsı
Seni seven âşıkın böyle midir cezâsı

5 Fezâyım bak kadere katlanırım kedere
Kanımı helâl itdim gel gidelim mahşere

32

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Her kulun bir derdiyle Rabbim idersin ibtilâ
Benzemez hiçbir belâya mâcerâ-yı Kerbelâ

2 Ay güneş ağlar melekler âsumân eyler firâk
Göklere aks eylemişdir olmamış böyle belâ

3 Böyle bir sûzişli mâtem vak‘ası itdi zuhûr
Kim yanar ağlar bu derde ey muhibbânu’s-sılâ

4 Her muharrem âşıkânın gözyaşı ummân olur
Derd-i hüznün mektebinden ders alanlar evvelâ

5 Bu Fezâ’nın gözlerinde kân revan olmakdadır
Yandı cânım akdı kânım derde oldum mübtelâ

33

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Sanma kim senden uzakdır Hakkı kendinden ara
Hârice çıkma yakında kendi nefsinden ara

2 Âlem-i kübrâ özün iksir-i a‘zam sendedir
Allemel–esmâ da sensin aç gözün senden ara

3 Arş-ı kürs levh-i kalem hep dürr-i meknûn sendedir
Gâfil olma aç gözin bak Hakkı şahsından ara

4 “Men arefe”[13] sırrı Hakîkat bil bilirsen kendini
Zâhir-i batında kendin kendi kendinden ara

5 Kim ki bilmez nefsini insan mıdır hayvan mıdır
Neydiğin bilmek dilersen dur bâr-i gün ara

6 Vahdet sırr-ı vücûdundur cem‘i âlem serteser
Hakkı bil Hak’dan ara Hakkı kendinden ara

7 Ey Fezâ bî-hûde yorma hüsn-i mir‘âtin nedir
Kalbini eyle mücellâ ummânı katrenden ara(!)

34

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Vaktimiz âhir zamandır kimseden yokdur vefâ
Her kime iyilik idersen bekle ondan bin cefâ

2 Sahib ol kendi elinle diline itme in‘am
O da başda bir belâdır gönlüne virmez gınâ

3 Bir nazar kıl âleme başdan başa meyl-i sivâ
Fitne fessâdın tamamı herkese olmuş gıdâ

4 Ebsem ol ‘uzletnişin ol ihtilât itme aman
Başını âzade kıl ki gelmesün dürlü belâ

5 Ben Fezâ’yım nâ-sezâyım âlemin menfûruyum
Böyle olmuşken yine herkes bana eyler ezâ

[13] YILMAZ, s. 122, Men arefe nefsehû fekad arefe Rabbehû. (Kendini bilen Rabbini bilir) Bir hadistir. Mevzu olduğu da iddia edilmektedir.

35

1 Çün garîk-i isyânım yâ hazreti Mevlânâ
Pür vâle-i hayrânım yâ hazreti Mevlânâ

2 Her işim âh u figân oldu cigerim büryân
Sensin dertlere dermân yâ hazreti Mevlânâ

3 Cürm ile hatâ bende afv ile a‘tâ sende
İtme beni şermende yâ hazreti Mevlânâ

4 Mürtezâdan nisbetin çok büyükdür şöhretin
Ne güzeldir kisvetin yâ hazret-i Mevlânâ

5 Fezâ’yı etme zelîl rûz-ı mahşerde melîl
Sensin bizlere delil yâ hazreti Mevlânâ

36

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Geldi feryâd-ı figânın vakti ey bâd-ı sabâ
Kim muharremdir figân eyler e yâ subh-ı mesâ
Titreyüb arş u semâvât u zemin eyler nidâ
Âl-i evlâd-ı rasülullah içün eyler bükâ
Esselâm ey mâder-i bint-i rasül-i Kibriyâ
Hüzn-i gark itdi cihânı bil Hüseyn-i Kerbelâ

Râh-ı Hakda cânını a‘dâya kurbân eyledi
Çekdiği cevr u cefâya cümle âlem inledi

Arş kürsi ins ü melâik beyt-i rahmân çınladı
Ravza-i pâkinde cedd-i gör ne mâtem eyledi
Esselâm ey mâder-i bint-i Rasul-i Kibriyâ
Hüzn-i gark itdi cihânı bil Hüseyn-i Kerbelâ

Ne belâdır bu belâ Hâlik-ı Kayyûm-ı Kadim
Ehl-i beyt-i Mustafâ lâyık mıdır olsun a'kîm
Böyle mi râh-ı şeri'atda tarîk-i müstakîm
Âl-i evlâd-ı Rasulullah ola böyle sakîm
Es-selâm ey mâder-i bint-i Rasul-i Kibriyâ
Hüzni gark itdi cihânı bil Hüseyn-i Kerbelâ

Hiç çıkar mı kalbimizden zulmü süfyânilerin
Bî mürüvvet bî hayâsız kavm-i merdânilerin
Birbirinden merhametsiz vahşi hayvaniyâtın
Nefsi şümûn pişüvâsı tâki şeytânilerin
Es-selâm ey mâder-i bint-i habib-i kibriyâ
Hüzni gark itdi cihânı mâcerâ-yı kerbelâ

Eyleriz mâtem demâdem hanedân-ı haydâre
Cân fedâyız haşre dek evlâdı kim peygambere
Seyyidân-ı ehl-i beyti sorsanız bir kanbere
Bir Fezâ'dır maksadım ancak cenâb-ı servere
Es-selâm ey mâder-i bint-i habîb-i Kibriyâ
Hüzn-i gark itdi cihânı macerâ-yı Kerbelâ

37

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün.

1 Bir harâbat ehliyim kâşâneler vîrân bana
Beklerim baykuş gibi vîrâneler seyrân bana

2 Giy kuşan kemhâları sen neylerim zîbâyı ben
Zîr-i külhânda yatan dîvâneler hayrân bana

3 Sen safâ-yı zevk ile âlemde eyle cenneti
Mest-i lâ ya'kîl olan rindâneler hayrân bana

4 Nice bin dürlü ta'âmı ekl idüp besle beni
Kuru ekmek bir soğan peymâneler ayran bana

5 Bir fakîr dervîş Fezâyım keyfime değme yeter
Cümlesin terk eyledim meyhâneler devrân bana

38

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâilatün fâ 'ilün

1 Bir harâbat ehliyüz ki gam değil mihnet bana
Vâris-i derd-i belâyız gam virir söhret bana

2 Zâhide virdik bu dünyâ zevkini biz neyleriz
Derd-i mihnetle gecen her günümüz hasret bana

3 Sen safâ-yı zevk ile dünyâya mâlik ol yeter
Zîr-i külhân meskenimdir sanki bir cennet bana

4 Zâhir ilminde tefâhür itmeden kalma girü
Her bir eşyâ bir kitâbdır ders virür ibret bana

5 Ey Fezâyı mihnet-i dünyâya dalmışsın neden
"Küllü şey'in hâlikün" sırrı virür zînet bana

Harfü’l-bâ

39

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yâ Rasûlullah zuhûrun âleme bir afitâb
Âleme kıldı ihâta bûy-ı mûyun müşk-i nâb

2 Sâye saldı üstümüze nûr-i feyz-i tal’atin
Gitdi zulmet çün kudûmünle açıldı mâhitâb

3 Hoş sefâ geldin nebîler hâtemi fahr-i cihân
Şer’i pâkinle müzeyyen oldu âlemi kâmyâb

4 On sekiz bin âlem içre yok nazîrin bî-gümân
Kim melâiki ins ü cin zâtına itsün intisâb

5 Gelmeyince âleme sen gülmedi rûy-ı zemîn
Devr-i adlinle bu halkın râhını kıldın savâb

6 Küfürle vîran iken âlem yine buldı hayât
Kâh-ı kisrâ nâ-bedîd ehl-i nifâk oldı harâb

7 Merhabâ yâ Mustafâ sertâc-ı küll-i asfiyâ
Bir fakîr mücrim Fezâ’yım râhına oldum türâb

40

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Meded yâ rahmeti rahmân yeter bu zulmetin yâ Rab
Ki sensin sâhib-i gufrân yeter bu şiddetin yâ Rab

2 Rezâlet aklım almışdır bu millet küfre dalmışdır
Şu gayret sana kalmışdır yeter bu zilletin yâ Rab

3 Kapansun perde-i gaflet açılsun şu‘le-i ismet
Ki şâd olsun kamu ümmet yeter bu gafletin yâ Rab

4 Sabi sıbyân ider âhı nedir bu mâtemin mâhı
Şehîd i kerbelâ şâhı yeter bu kılletin yâ Rab

5 Revâ mı milletim ağlar kamu mü‘min siyah bağlar
Bu fîrkat cânımı dağlar yeter bu hasretin yâ Rab

6 Tükendi ömrimin nakdi açılsun milletin bahtı
Mübârek bu seher vakti yeter bu zulmetin yâ Rab

7 Bize senden ola rahmet n’ola senden ola himmet
Budur dâim sana minnet yeter bu şiddetin yâ Rab

8 Devâm eylerse bu zulmet oluruz cümlemiz berbât
İlahî el-amân feryâd yeter bu nefretin Yâ Rab

9 Fezâyı ağlatan şimdi buları vâr iden kimdi
İderiz zâtına hamdi yeter bu zilletin yâ Rab

41

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Yâ ilahî defterimde zerrece yok bir sevâp
Bî- mecâlim bî nevâyım cismini kıldın türâb

2 Kalmamış bu defterimde bir inâyet kıl a'tâ
Çek kirâmen kâtibini yazmasun gayri kitâb

3 Bir de mîzân ile vezn itme benim isyânımı
Hep peşindir sözlerim bak viresiye yok cevâb

4 Müflisim yokdur sevâbım lütfuna kalmış işim
Gayri yokdur bir ümidim ben ki afvundur taleb

5 Ey Fezâ bildin mi encâmın neye uğrayacak
Âyeti " lâ taknetû " nutkı bana kâfî hitâb

42

fâîlâtün fâ 'ilâtün fâîlâtün fâ 'ilün

1 Her seher feryâdıma bakdıkca güldün dilfirîb
Bilmedin ahvâlimi ef 'âlimi güldün acîb

2 Nâle-i zârım füzûn oldukça her şâm-ı seher
Rahm idüb feryâdıma sen dimedin hasta garîb

3 Bir kez insâf eyle bâri şu perîşân halime
Bir tesellî hal içün sormak sana olmaz nasîb

4 Ey hevâ-i nefsine magrûr olan dîvâneler
Şöyle bilsün ki anı tahkîr ider rabbi'l – mucîb

5 Yok mu âlemde bana bir rahm ider sahib-vefâ
Serbeser yandım ilâhî cümleye sensin vehîb

6 Ey dirîğâ bu fakîr isyânı çok mücrim kulun
Senden özge yok mu‘înim bari sen olma rakîb

7 Bu Fezâ’yı şâd-ı hürrem it habîbin aşkına
Sâ‘ilim muhtâç perîşân afvına oldum muhib

43

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bir meseldir söylenir dilde aceb bilmem cevâb
Kiminin hoşdur duâsı kiminin aynı gûrâb

2 Şöyle kim halk itdi mevlâ âdemi gâyet kesîr
Ağladı güldi ne güldi bildiğim âhir hürab

3 Emr-i Hakla hep melekler secde itdi âdeme
İtmedi secde azâzî çün ana ayrı gazâb

4 Bil Hudâ’nın emrine münkâd olanlar güldiler
Buldılar ecrî cezîl rûz u şeb fi‘il-i sevâb

5 Ey Fezâ sen de kazan Hakk’ın rızâsın fâide
Tâlib-i dünya olanlar kaldılar misl-i külâb

44

mefâ ‘îlün mefâ ‘ilün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Cihânın sırr ı esrârı derûnumda nihândır hep
Benim derd-i derûnumdan akan feyz-i bârândır hep

2 Kamûnun zevkine nisbet benim zevkimdir elbetde
Beni mest eyleyen her ân firâkı dû cihândır hep

3 Temâşâ kıl behey zâhid sözüm beyhûde zan itme
Bu hâl – i nâgehânım ehl-i aşka bil ayândır hep

4 Bilinmez zâhir ilminde ne mümkündür ledün ilmi
Bu ilmin sırr-ı esrârı katında bî – gümândır hep

4 Okursun ıstılâhât-ı kitâbı ilm-i zâhirden
Kitâbı kâinâtın mektebi sence demândır hep

5 Değil mi ilmü-el esmâya vâkıf hazret-i âdem
Ne denlü var ise mevcûd umûma tercûmândır hep

6 Bırakma benliği elden azâzîl veş olub merdûd
Bu benlikte behey zâhid işin âhir yamandır hep

7 Yanarsa âşıksın bağrı acib mi zâhid i bârid
Yanub yakıldığım demler bizimçün bir îmândır hep

8 Fezâ'yı ta'n ider câhil ferâgat itmeyüb bir ân
Yine bu ta'n-ı câhilden bu kalbim şâdımândır hep

45

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Pâdişâh – ı her dü âlem şâh-ı Abdülkâdirest
Server- i evlâd-ı âdem şâh-ı Abdulkâdirest

2 Âfitâbu mâh-tâbu arş-ı kursî vü kalem
Nur-i kalb ez- nûr-i â'zam şâh-ı Abdulkâdirest

3 Baz'ül – eşheb rûy-ı arzda nâmı bâki âşikâr
Cümlenin ser tâcı mâdem şâh-ı Abdülkâdirest

4 Zikr ider nâmını her an ins ü cin hem nuhfelek
Sâlikin derdine merhem şâh-ı Abdülkâdirest

5 Dû cihânda himmeti âl-i cenâb-ı hazretin
Çün tasarrufta müsellem şâh-ı Abdülkâdirest

6 Şeş cihetde hükmi nâfizdir bu gavs-i a'zâmın
Evliyâlar kutbü her dem şâh-ı Abdülkâdirest

7 Kıl nazar bâlâya bir kez medh iden meddâhi kim
Şâh-ı Nakşibendi muhkem : Şâh-ı Abdülkâdirest[14]

46

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Nûr-ı encümle yazılmış mesnevîdir kâinât
Serteser esrâr-ı aşk-ı muhtevîdir kâinât

2 Şemse uymuş hem döner hem seyr ider emn-i nücûm
Sanki bir dâr-ı semâ-ı mevlevîdir kâinât

3 Sırr-ı esrâr-ı Hudâ'nın tercümânıdır bular
Çeşm-i ibretle nazar kıl ma'nevîdir kâinât

[14] Mahlas kullanmamıştır.

4 Gör ne tertîp ile tanzim eylemiş bâr-i Hudâ
Vahdet-i sırr-ı vücûda müntehîdir kâinât

5 Arş-ı kürs-i levh-i kalem seb'a-i seyyâreler
Ey Fezâ sun'ı Hudâ'nın hikmetidir kâinât

47

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Ârife tân eylemekdir câhile savm-ı salât
Zikr-i tesbîhde gıybet cümle fi'il menhiyât

2 Tân-ı câhilden ne gam erbâb-ı uşşâk bî-haber
Çün abes söz söylemek câhillere hacc-ı zekât

3 Anla idrâk eyle gâfil gelmeden vakt-i ecel
Bunların men'ine dâir nice var bin bir nükât

4 Dinlemez câhilî nâdân aslâ ârif pendini
Kendi inâdında ısrâr eyleyüb bulmaz necât

5 Ey Fezâ'yı itme gıybet iftirâ bühtân harâm
Dâd-ı Hak'da çok yamândır özine virmez hayât

48

mefâ'ilün mefâ'îlün fe'ûlün

1 İlahî lütfuna yokdur nihâyet
Bize senden olur ancak inâyet

2 Benim isyânımın tâ‘dâdı müşkil
Senin afvın bize aynî hidâyet

3 Didin Lâ taknatü’min rahmetillah
Tamâmen kalbime geldi kanâ‘at

4 Cemi-i enbiyâ-i evliyâdan
Habîbinden ricâmızdır şefâ‘at

5 Ânın âl-i ashab-ı kirâmı(!)
Bulardan itmeyiz asla ferâgat

6 Hele sâdât-ı ikrâm ehl-i beytin
Sevenler bunlar-ı buldı saâdet

7 Tâbi‘înle hem sınıf-ı ulemâ
Sulehâdan olur derde ifâkat

8 Bedr u Uhud guzât-ı ehl-i İslâm
Ne devletdir şehîdlerle refâkat

9 Ne kadar var ise mü’mîn muvahhîd
Fezâ muhtâcıdır her dem begâyet

49

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâîlâtün fâ ‘ilün

1 Aşk-ı sevkinle beni mestâne kıldın âkıbet
Gönlümi bilmem neden peymâne kıldın âkıbet

2 Mihnet-i bâr-i belâya cismini kıldın hedef
Meskenim gülzâr iken virâne kıldın âkıbet

3 Nar-ı aşkınla beni sen eyledin böyle zebûn
Aklımı yağma idüb dîvâne kıldın âkıbet

4 Rûz u şeb feryâdıma bakdıkça güldün ey peri
Bu yanan şem‘a beni pervâne kıldın âkıbet

5 Cismini yaktın Fezâ’nın ruhunı kıldın hebâ
Kalbimi tecdîd ile şâhâne kıldın âkıbet

50

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Aşkın ile gönlümi gavgâya saldın âkıbet
Vârımı aldın beni da’vâya saldın âkıbet

2 Yok mıdır sende mürüvvet bağrımı itdin kebâb
Hüsn-i rûyinle başım sevdâya saldın ‘âkıbet

3 Açmadım esrârımı ben duymasın ağyârımız
Katre-i terk eyleyüb ummâna saldın ‘âkıbet

4 Gülmedi bî-çare gönlüm irmedi maksûdına
Dostlarım mahzûn koyub agyâre saldın âkıbet

5 Bu Fezâ’nın ne idi cürmi rûz u şeb kıldın cefâ
Fikrimi sârık gibi yâgmaya saldın âkıbet

51

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 İrtikâb-ı nefs içün nâdâne minnetdir abes
Hâlini i‘lâm için gerdûne minnetdir abes

2 Gecme semtinden o yârin ülfeti nâdân ile
Kendi özünden bî-haber mecnûna minnetdir abes

3 Anlamaz söz dinlemez âdemle itmez sohbeti
Sîreti insan değil şeytâne minnetdir abes

4 Nefs-i emmâreye virür mevlini Hak söylemez
Sûreti insân ânın hayvâna minnetdir abes

5 Meclis-i irfâna girmez ol sefîh-i bed-likâ
Ey Fezâ pendin senin bî câna minnetdir abes

52

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Ey etıbbâ sende var mı derdime lâyık ilâc
Çün füzûn olmakdadır derdim benim itme mizâc

2 Bulmadım ben dehre geldim geleli aşka devâ
Belki sen tahsîs idersin gönlime köhne sirâc

3 Nerde Lokman Aristo Danyal İbn ü sînâ
Fehm idüb remliyle belki anlar eylerdi derâc

4 Çektiğim alâmı sorma aşkıdan oldum zebûn
Cildimi bir tazıya çul yapmağa kıymaz sarâc

5 Bencileyin olmasun kimse giriftâr-i azâb
Çün şifâhâne olur makber bana karşı yâmâc

6 Neyleyim dünyâyı ukbâyı unutdurdun felek
Nice günler haftalarca kaldığım olmuşdur âc

7 Gecdi eyyâmı sabâvet ömrimüz buldi hitâm
Ey Fezâ şimdengerü bil sıhhatine yok revâc

53

fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilün

1 Çok tesellî eyledim ammâ gönül olmaz ferâh
Olmıyon teslîme râzı bulmadı bulmaz felâh

2 Var kusûrum fi'l-Hakîka ağlarım vâh hâlime
Ağlamakla sızlamakla olmadı olmaz sabâ

3 Kim ki Hakka teslîm oldı güldiler her dû cihân
Görmedi anlar adüvden görmedi görmez ramâh

4 Her nasûhun nefʻi vardır âdeme âdem olan
Tutmıyanlar Hak kelâmı bulmadı bulmaz salâh

5 Her kelâmı nutk-ı Hak bil itme ʻiras çekme gam
Nutkı Hakkı bilmeyenler ey Fezâ bulmaz cenâh

54

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

1 Dû cihânda bize devlet şerefi hazreti şeyh
Al-i evlâd-ı Alî ‘dür nesebi hazreti şeyh

2 Bu devr-i evlâd-ı Alî’nin kurratü‘ l–aynî ebî
Bu şerefle ne şerefdir hasebi hazreti şeyh

3 Rûy-ı arzda bâz’ül-eşheb didiler şöhretine
Hem semâda seyfü’l – eştâb Arabî hazreti şeyh

4 Kutbü’l - aktâb ı cihan silsile – i abd-i menâf
Âlemi teshîr ider müncezibi hazreti şeyh

5 Kim ider feryâd ana irişir imdâdına
Dû cenâhdır buna himmet ilmi hazreti şeyh

6 İdemem vasfını elbetde ne haddim oluyor
Rikâb-ı evliya üzre kıdemi hazreti şeyh

7 Kim ider ta’dâd anın sâlikini şöhretini
Meclis-i sırr-ı Hudâ müntehâbı hazreti şeyh

8 İdemez haşre kadar sâlikine kimse zarar
Sâhib-i gavs-i livâdır ebedi hazreti şeyh

10 Senin dergâhına hâk olmak içün her emelim
Bu Fezâ’ya idecekler keremi hazreti şeyh

55

Evsâf-ı Hazreti Muhammed Mustafa Sallâllahü Aleyhi Vesselam

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün

ا İmâmü'l enbiyâsın yâ Muhammed
Re'îs-i asfiyâsın yâ Muhammed

ب Binâ-yı dîn-i islâmın esâsı
Habîb-i kibriyâsın yâ Muhammed

پ Pesend eyler kamu eslâf-ı ümmet
Bize lütf-u a'tâsın yâ Muhammed

ت Tezâhür eylenince cism-i pâkin
Şeref bahş-ı ziyâsın yâ Muhammed

ث Sebâtın 'âlemi itdi tezelzül
Kamuya reh-nümâsın yâ Muhammed

ج Cemâlindir viren revnâk cihâna
Ki envâr-ı Hudâsın yâ Muhammed

چ Cıkub mihrâca gezdin âsumânı
Ki 'Sübhanellezisin'yâ Muhammed

ح Hakâyık sırrına mazhar olubsun
Kudûmün pür safâdır yâ Muhammed

خ Hayâlinle nice ervâh-ı mü'min
Rasul-i ins ü cansın yâ Muhammed

د Dehânın menba-i ilm-i hidâyet
Risâlet hâtemisin yâ Muhammed

ذ Zekâvet de nazîrin gayr-i mümkün
Aceb tarz-ı edâsın yâ Muhammed

ر Rahm-i mâderde bilindi heybetin
Nebiyy-i müntehâsın yâ Muhammed

ز Zebânın zîneti efzâ-yı Hakdır
Ulûmun mahzenîsin yâ Muhammed

ژ Jâ unsurun senin nur ile
Dür ü güher kânisin yâ Muhammed

س Semâ arza ider gıpta senin çün
Ânın çün rûşenâsın yâ Muhammed

ش Sefâ'at zâtına tahsîs olunmuş
Sefâ'at kânî sensin yâ Muhammed

ص Sadâkat bezminin çün inkişâ
Zemînin revnâkısın yâ Muhammed

ض Dalâlet bâbını sedd itdi hükmün
Şerî 'at sâhibisin yâ Muhammed

ط Tarîk-i müstekîmin feth olunmaz
Ser - efrâz-ı nebîsin yâ Muhammed

ظ Zâhirâ ünsle itdin ülfeti
Melekle âşinâsın yâ Muhammed

ع Ulûmun cümleye nâfidir elHak
Künûz-i etkiyâsın yâ Muhammed

غ Gâlibâ mûy-ı siyâhın şemmesi
Gülistân semensin yâ Muhammed

ف Felek fersâda kaddin tâk-ı vâlâ
Çû manzûr-ı Hudâ'sın yâ Muhammed

ق Kadem basdıkda sath-ı âsumâna
Ki hatt-ı üstüvâsın yâ Muhammed

ك Kelâmın nutk-ı Hakdır feyz-i rahman
Şirin güftâr likâsın yâ Muhammed

ل Lisânınla femin ayn-ı kerâmet
Gönüllerde cilâsın yâ Muhammed

م Muhammed Mustafa Mahmûd-ı maksûd
Şifâ ender şifâsın yâ Muhammed

ن Nazîrin gelmedi mülk-i fenâya
Melek sîmâ idibsin yâ Muhammed

و Veliâhdın Ebubekr Ömer Osmân
Muhibb-i mürtezâsın yâ Muhammed

ه Hidâyetde kamu ashâb-ı ümmet
Nücûm-âsâ diyyinsin Yâ Muhammed

لا Lâle renk oldı kudûmle cihân (!)
Kulûb-ı âşıkânsın Yâ Muhammed

ى Yanar mücrim Fezâ olmazsa lütfun
Kamu derde devâsın yâ Muhammed

Elifnâmenin duâsı

İster isen her dû ‘âlem devleti
Vir salavât bula cânın râhatı
Yâ Rasülallah cemâlin kul hüvâllahü ahad
Mehdine evsâfına olmadı olmaz aded
Sen şefâat hâzînisin yâ Nebiyyallah meded
Nakş olunmuş levh-i ruhsârında Allahü’s-samed
"Lem yelid” zâtın “velem yûled "[15] sıfâtının vasfıdır
Enbiyâlar evliyâlar zât-ı nûrun resmidir
Küllü şey’in hâlikündür Hakk-ı ismidir
Nola şânında denilse ve lem yekün lehü küfüven ahad
Sadakâllahü’l- aliyyü’l – azîm

56

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün feûlün

1 Meded yâ hayy-i kayyûm ferd-i vâhid
Sana kâfi değil mi bunca şâhid

2 Ehadsın zâtının yokdur şerîki
Tereddüt itmesün beyhûde zâhid

3 Nazar kıldıkça bu sun‘ı ilahe
Nasıl inkâr ider ol fikr-i fâsid

[15] İhlas sûresi. 112/3-4 ((O), doğurmadı ve doğurulmadı.)

4 Kamu sun'un bize ibret nümâdır
Bunı tahkîk idüb bilmek makâsıd

5 Fezâ tasdîk ider cümle sıfâtın
Yazılmış şânına bunca kasâid

57

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Levh-i dilde âleme sertâc olupdur nakşibend
Sırr-ı mirâc gönülde şâhı olupdur nakşibend

2 Mübtedisi müntehâya olsa nisbet çok mıdır
" Lî ma'âllah "[16] sırrına âgâh olubdur nakşibend

3 İtdi ihfâ zikrini hem hoş görüb esrârını
Ol sebebden âleme sultân olubdur nakşibend

4 Âlem-i sırr-ı Hakîkat kâşif-i ilm-i ledün
Vahdet-i sırr-ı vücûda câh olubdur nakşibend

5 Âsitân-ı Mustafâ'ya eylemiş bezl-i vücûd
Mazhar-ı feyzî şerî'at hân olubdur nakşibend

6 Cezbesiyle âlemi mest eylemişdir ser-te-ser
Çün emr-i seyyîd külâle bend olubdur nakşibend

7 Bu Fezâ medhinden âcizdir bu gavs-i a'zâmın
Bendesin tahlîs içün hem râh olubdur nakşibend

---

[16].YILMAZ, s.115 (Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir melek, ne de gönderilmiş bir nebî öyle bir yakınlığı elde edebilir meâlindeki rivâyet edilen sözden alınmadır.)

58

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yâ ilahî kün hitâbınla senin buldum vücûd
İsmini ezkârıyla çün zâtına kıldım sücûd

2 Sen Hudâ-i zül-celâlimden inâyet bekleriz
Rahmetel-lil âlemîndir mahrem-i bezm-i şuhûd

3 Len-terânî nutkunı ref eyleyüp kaldır hicâb
Müjde-i “lâ taknetû”[17]dan hasmından it yâ vedûd

4 Lütf u ihsânın umub dergâhına yüz sürmeye
Bu Hakîr lütfuna müsteğrak eyle bahr-i cûd

5 Bu Fezâ ehl-i hatâ muhtâc senin ihsânına
Yalvarub kapunda devr eyler hemân misl-i kebûd

59

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Çâresiz derd olmaz ammâ çâresiz kaldım meded
Derdimin dermânı yokdur vâyesiz kaldım meded

2 Bir garîb mücrim günahkâr bîkesî âvâreyim
Hâlime râhm idenim yok sâyesiz kaldım meded

3 Afv idüb rahm eyle yâ Rab bakmayub noksânıma
Kalmadı nakd-i nukûdum dânesiz kaldım meded

[17] Zümer , 39/ 53 (Umut kesme.)

4 Bî-mecâlim hasta hâlim kimseden yokdur vefâ
Yok karârım yok mekânım hânesiz kaldım meded

5 Dehr-i dûne gelmemişdir ben gibi düşkün garîb
Hazret-i Âdem misâli câmesiz kaldım meded

6 Hep ünsüm taş (u) ağaç toprak ile bir katre su
Şöyle bir fâni cihânda dâyesiz kaldım meded

7 Ey Fezâ haddin midir haddin tecâvüz eyledîn
Ol sebebden bilmiş ol ki ânesiz kaldım meded

60

1 (Mesnevî) Çişt meydân-ı sedâ-yı ceng-i ûd
Ente hasbî ente kâfî yâ vedûd

2 Böyle zikr eyler hemîşe ney kudüm
Sen hemân ta'n eyleyü devr-i anûd

3 Def celâcil ne beşâretdir bize
Su'i zannın çok hatâdır yâ hasûd

4 Yâ niçün inkâr idersin bunları
İstimâ' it çok güzeldir bu sürûd

5 Ey Fezâ'yı tabl-i rıhlet pek yakîn
Ol zamanda söyle sen de ya vedûd

61

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Ehl-i beytin bize hubb-i âb ı kevserden lezîz
Ânların aşkı bize hem mihr-i selvâdan lezîz

2 Neyleriz bağı rakîbi zâhidin efsânesin
Hubb-i haydar hüsn ü Cafer şeker (ü) baldan lezîz

3 Basmayan bilmez bu remzi tekye-i aşka kadem
Ârifin nutk-ı kemal-i hûr u gılmândan lezîz

4 Sohbet-i pîr-i mugândır mürde diller şâd iden
Meskeni külhânemizdir bağ u gülzârdan lezîz

5 Sim ü zer cem’ine hâris olmayız zâhid gibi
Kulbe-i vîranemizdir kasr-ı a‘lâda lezîz

6 Biz safâ-yı evki dünyâdan ferâgat itmişiz
Mihnet-i bâr-ı belâyız zevk-i safâdan lezîz

7 Câme-i aşka büründün terk idüb kemhâları
Ey Fezâ köhne abâmız zîb-i zibâdan lezîz

Harfu’r-ra

62

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Nefsi şûma uyma zinhâr i‘tibâr elden gider
Nefsime mahkûm olan bilmez mi âr elden gider

2 Şol çimendir merkebin ahlâkına olmuş hâris
Hakka yaklaşmaz ki ol tabî hımâr elden gider

3 Şehvete maglûb olup düşme belâ girdâbına
Çâre kalmaz derdine bak ihtiyâr elden gider

4 Nevcivân emred nîsâya itimâd itme sakın
Servetin ömrün ve malın hem dünyân elden gider

5 Dilberin hüsnüne bakma ne çıkar nakkâşa bak
İhtiyâr oldun Fezâ'yı her ne vâr elden gider

63

mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün

1 Rasûlün dînine rehber olan Fâruk-ı aʻzamdır
Adâlet tahtına serdâr olan Fâruk-ı aʻzamdır

2 Suyûf-ı kavm-i aʻdâya bidâyetde idüb izhâr
Şecâʻat ehline pişdâr olan Fâruk-ı aʻzamdır

3 Adaletde sadâkatde nazîri gelmemiş dehre
Rasûlün râhına sâhib olan Fâruk-ı aʻzamdır

4 Emiru'l müʻminîndir şarka garba hükm-i nâfizdir
Kelimullâha müşâbih olan Faruk-ı aʻzamdır

5 Bulârın medhine ben nâ sezâyım bir muhabbetdir
Fezâ'yı tahlîsa hâmî olan Faruk-ı aʻzamdır

64

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Meded ey fahr-i âlem mebde-i ervâh-ı peygamber
Bu şânile olubsun enbiyâlar sınıfına server

2 İhâta eylemiş nûrun cihâna serteser hattâ
Senin nûr-i cemâlinden olubdur sems ile ahter

3 Doyulmaz hüsn-i rûyından güzellik sende hatm olmuş
Meğer bûy-ı mûyından hâsıl olmuş misk ile anber

4 Ne kâremetdir ki ol kâmet nazir-i misl-i tûbâdır
Anın sâyesinde muhtâc olubdur zümre-i mihter

5 Felek şems ü kamer nurı senin hüsnünden almıştır
Ebu Bekir , Ömer , Osman , Ali’dir sâhib-i minber

6 Urunca na‘rayı hatta tezelzül eyledi kisrâ
Kudûmün hürmetine feth olundı kal‘a-i Hayber

7 Senâ-i hamdiyle bunlar cihanı itdiler teshîr
Bütün ashab olub handân ona selmân ile kanber

8 Hezârân tarziye bizden oların rûhuna her dem
Muhammed Mustafâ’yı Hak virübdür dînime rehber

9 Fezâ medh eylemek haddin degil ammâ muhabbetdir
Yazubdır “levh-i mahfûza”[18] Cenâb-ı Hâlik-i ekber

---

[18] YILMAZ, 112,(Korunmuş levhâ.)

65

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yâ Resûlullah sana müştâk olan giryân olur
Zâhiri ağlar ânın kim bâtını handân olur

2 Kim ki aşkın kendine kâr eylese leyl ü nehâr
Şübhesiz bilsin ki ol âlemle sultân olur

3 Kalbine koymazsa bîr kul hubb-ı dünyâdan eser
Dû cihânda nice müşkil işleri âsân olur

4 Hubb-ı dünyâ her hatânın a ‘zâmıdır şübhesiz
Terk-i dünyâ eyleyenler her zaman şâdân olur

5 Terk idüb dar ı fenânın lezzetinden geç Fezâ
‘Arsa-i mahşerde bak Hakkında ne fermân olur

66

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Nokta-i kalbe nazar kıldıkça kalb ummân olur
Hâl-i ruhsârına bakdıkca gönül handân olur

2 Kim ki bilmez remz-i nokta sırrını ârif değil
Âşıkânın kalbi içre nokta çün mihrân olur

3 Sırr-ı tevhîd içre meknûm nokta-i ism-i celâl
Kim şehâdet eyledikçe noktası lem‘ân olur

4 Anladım bildim ki nokta zâhire olmuş ayân
Bâtına girdikçe nokta sâhibi sultân olur

5 Noktanın sırrına vâkıfdır Aliyyü'l-mûrtezâ
Ol sebebdendir ki ashâb içre çok şâyân olur

6 Noktadır ilmin tamâmı söylemiş şîr-i Hudâ
Kim bu sırra vâkıf olsa hucceti burhân olur

7 Harf-i ruhdur nokta elbetde Fezâ olma cüdâ
Noktaya sâhib olanlar Hak ile pinhân olur

67

Gazel-i Fevzi Tahmis-i Fezâ
mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

Serây-ı arş-ı â'lâya varan fahr-i risâletdir
Hudâ'yı baş gözüyle bir gören fahr-i risâletdir
Nidâ-i " üdni minnî" gûş iden fahr-i risâletdir
Harîmi bezm-i lahûte iden fahr-i risâletdir
Cemâl-i pâk-i Mevlâ'yı gören fahr-i risâletdir

Temâşâ eyleyüb rşı azîme bakdı heybetle
Düşündü ümmetin derhâl niyâz itdi sadâkatle
Kabul itdi ricâsın Hak dâhi aynı sa' âdetle
Geçüb arşı muallâyı kemâl-i ışk-ı hayretle
Huzûr-ı Rabb-i izzetde duran fahr-i risâletdir

Ki Aksâda imam oldun nebîler zâtına uydu
Erişdi âsumâna emr-i Hakla çün kadem koydu
Melekler cümleten iclâl ile heb hû ile pûş oldu

İrüb hem “kâbe kavseyn”e “ev ednâ”[19] sırrını duydu
Şerâb-ı “lâ yezâl”[20]den içen fahr-i risâletdir

Semâlardan geçüb ol şahı âlem sidreye irdi
Cem‘-i enbiyâlar zâtına bir bir selâm virdi
Bu hâl-i mübhemi bilmek ne müşkül bir acib sırdı
Hudâsıyla olub tenhâ serâ-yı vahdete girdi,
Nice esrâr-ı Mevlâ’yı bilen fahr-i risâletdir

Fezâ’nın maksûdu ancak dû âlemde dehâletdir
Senin ahkâm-ı erkânın umûma bir hidâyetdir
Hemişe bâb-ı lütfundan murâdım bir inâyetdir
Günahkârdır meger Fevzi ümidi hep şefâtdır
Ki dertli kulları dermân iden fahr-i risâletdir

68

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bir günahkâr mücrimim yalvara geldim yâ gafûr
Sen gibi ihsânı bol sultâna geldim yâ gafûr

2 Varlığım terk eyledim aşkınla tâ rûz-i elest
Zâtını çün birleyüb ikrâra geldim yâ gafûr

3 Kıl tecellî gönlümüz eyle münevver yâ ilah
Rahmetin ümmîd idib derbâna geldim yâ Gafûr

4 Sen ki settâru’l uyubsun hem de gaffâru’z-zünûb
Afvını ümmîd ile ihsâna geldim yâ gafûr

---

[19] Necm, 53/9 (İki yay aralığı kadar,yâhut daha az kaldı.)
[20] YILMAZ, 66 (Yok olmaz,ölmez.)

5 Rûz-ı mahşerde rezil itme Fezâ'yı yâ Hakîm
Nice bin feryâd ile dîvâna geldim yâ gafûr

69

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Hakîkat "küntü kenzin"[21] sırrını ârif olan anlar
Vücûd esdâfının dürdânesin gavvâs olan anlar

2 Ne bilsin zâhid-i bârid Hakîkat sırr-ı esrârı
Bunu ancak ma'ârifle dolub pür nûr olan anlar

3 Cemal-i yâr bahs itsen hemân tehdîd ider vâ'iz
Remiz-i sırr-ı aşkı rûz-ı şeb nâlân olan anlar

4 Ezelden nûş idüb aşkın şarâbın cümle âşıklar
Şarâb-ı l'ali dilgûnı içüb mahmûr olan anlar

5 Temâşa ile anlanmaz erenler bezminin sırrı
Dönüb pîr-i mugânın destini îkâz olan anlar

6 Hitâb-ı "len terânî"[22] nutk-ı pâkî sırr-ı rahmâni
Enel Hak sırrına mazhar olub berdâr olan anlar

7 Sorun Veysel Karânî'den Fezâ'ya sırr-ı esrârı
Cemâl-i Mustafâ'yı rûz u şeb müştâk olan anlar

---

[21] YILMAZ, s.98 (Ben gizli bir hazineydim.)
[22] YILMAZ , s. 111, (Beni aslâ göremezsin)

70

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Yûvesvîs olma ey zâhid bizim meyhânemiz hoşdur
Senin mescidde mihrâbın bizim demhânemiz hoşdur

2 Olursun mescid içre mu ‘tekif evhâm-ı gafletle
Senin gafletle zikrinden bizim dilhânemiz hoşdur

3 Başında hayli destârın enin de cübbe-i zîbâ
Senin ol zîb-i zîbândan bizim külhânemiz hoşdur

4 Riyâbend olmadan başka nedir evsâfın ey zâhid
Bırak aceb riyâyı gel bizim kerhânemiz hoşdur

5 Fezâ beyhûde taş akma buların keyfine bâri
Gerek zâhir gerek bâtın bizim meyhânemiz hoşdur

71

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Gel ay gâfil bugün ahvâlîni vâkıf olandan sor
Yanıb kûl olmanın esrârını âşık olandan sor

2. Ne çekdi bunda âdem anlamadım varsa idrâkin
Nedir Kâbil nedir Hâbil ebu ‘l- insân olandan sor

3. Neler çekdi habîbin kurratü ‘l- ayni e yâ ihvân
Onların çekdiği cevr-i gürûh-ı kerbeladan sor

4. Hele sorma Aliyyü'l- mürtezânın çekdiği zulmü
Bu zulmün sırrını el'an yanub giryân olandan sor

5. Gelüb baksın o dem mü'mîn olanlar şimdi ahvâle
Fezâ ' nın çekdigi zulmü yine adşân olandan sor

72

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Tâli'imdendir benim dost bildiğim düşmân olur
İtdiğin fark eyleyüb âhir döner pişmân olur

2 Kim ki bilmez nân (ü) ni'met kadrini âkil değil
Âkil oldur ki Hakikat bezmine kurbân olur

3. Bîr-vefâ olmak revâ mı er kişi ahbâbına
Bî-vefâ olan muhibbin derdi bî-dermân olur

4. Olma nâmerd sev refîkin böyledir emri ilah
Emre münkâd olmayanın katline fermân olur

5. Şol ki 'isyan eyledi Hakkın Rasûlün emrine
Ol gürûhun meskeni hem âteş–i nîrân olur

6. Cümleye mağrûr olub da hor gören miskinleri
Şöyle bilsün ki yakında hânesi vîrân olur

7 Yıkma gönlün kimsenin derviş Fezâ eyle binâ
Kim yıkarsa ol binâyı düzâha mihmân olur

73.

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ îlün

1. Terahhüm yok mu ey zâlim yeter bunca meşakatler
Düşün bir kez ‘ aceb kâfî değil mi bunca zahmetler

2. Ne itdin âlemi yakdın eritdin kalbimi zîrâ
Revâ mı yaptığın cevr-i cefâ bunca felâketler

3. Dağitdın bağı bağçeyi figân itmekde hep bülbül
Bırakdın herkesi derde yeter bunca rezâletler

4. Esîr-i gam firâş olduk daha tecdîd der zulmün
Bizi dürlü belaya sevk iden bunca ne dâmetler

5. Tahammül eylemek müşkül ilahi sen halâs eyle
Fezâ’yı âteşe yandırmasun mı bunca hâletler

74

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

Erenler feyzi rahmâni bakub bu tende görmüşler
Bulanlar cezbe-i aşka yanub bu tende görmüşler
Bu gönlüm zevkini sûfi alub bu tende görmüşler
Seni bende beni sende bakub bu tende görmüşler
Hakîkat sırrına vâsıl olanda Hakkı görmüşler

Değil her âşıkın kârı ikilkten beri olmak
Sivâyı terk idüb dilden hevâdan ber hevâ almak
Gönül ayinesin tezyin idüb âzâde gam olmak

Seni benda beni sende bakub bu tende görmüşler
Hakîkat sırrına vâsıl olanda Hakkı görmüşler

Buyurmuş “innemel-mü ‘minin” oku fehm eyle kırâatde
Habibim “ lahmike lahmî”[23] dimişdir cismi gülfembe
Rasûlün nutkudur zîrâ unutma onu onu bir yanda
Seni bende beni sende bakub bu tende görmüşler
Hakîkat sırrına vâsıl olanda Hakkı görmüşler

Kimi tefrîk idersin âlemi eşyâdan ey câhil
Danış mansûra bu kere kimi Hak dan ider gâfil
Ana vahdet-i vücûdundan değildir gayrisi kâbil
Seni bende beni sende bakub bu tende görmüşler
Hakîkat sırrına vâsıl olanda Hakkı görmüşler

Budur vahdet vücudun remzini îfâ iden hâlet
Unutma kendini zîrâ türâb olsanda bir şâyet
Fezâ her cüz ‘e benzersin Hudâ bir sûret-i gâyet
Beni sende seni bende bakub bu tende görmüşler
Hakîkat sırrına vâsıl olanda Hakkı görmüşler

75

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1. Yetiş imdâdıma ey sevdiğim sînemde yangın var
Değil zâhirde bâtında benim gönlümde yangın var

2. Ne mümkün eylemek itfâ serâpa yanmada cismin
Demi aşkı muhabbetden canım kalbimde yangın var

[23] YILMAZ s. 101, (Etin etimdir.)

3. Güler nâdân bilür hâlim giriftâr olduğum hâle
Felâket haddini aşdı bilin ruhumda yangın var

4. Vücûdum ber hevâ itdi eritdi cismimi nârın
Sâkın ol semtime gelme benim dilimde yangın var

5. Kimin şem'i çerâğından irişdi gönlüme âteş
Nihâyet bulması müşkil bütün âlemde yangın var

6. Ferâgat itmeyüb zâhid bizi beyhûde ta'n eyler
Cehennmden haber virme bize her anda yangın var

7. Ne havfım var cehennemden cehennemdir benim âhım
Değil rûz-ı kıyâmetde bize her günde yangın var

8. Görünce şu'le–i aşkım yakin olmakda pervâne
Yarin hüsn ü cemâlinden gönül tûrımda yangın var

9. Bırak söndürmesin nâdan benim sinemdeki nârı
Bilen bilsün gülen gülsün Fezâ cânımda yangın var

76

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1. Erenler sırr-ı aşkı halka–i devrânda bulmuşdur
Bulanlar "küntü kenzin"[24]sırrını devrânda bulmuşdur.

2. Bu devrin pertevinden ziyâdâr oldı hep âlem
Ki zîrâ feyzi rahmânı bulan devranda bulmuşdur

---

[24] YILMAZ , 98, (Ben gizli bir hazineydim.)

3. Melâik devr iden ‘arş ı bu âyât ile müsbetdir
Ebûbekir “ene râzı”diyüb devrânda bulmuşdur.

4. Değil insan bütün âlem ider devr-i temâşâyı
Melekler hem felekler zevki hep devrânda bulmuşdur

5. Nazar kıl bak bu mevcûda kamûsı devr ider el-ân
Kamer ü şems necm- i âsumân devrânda bulmuşdur

6. Gerek ahcâr gerek eşcâr döner hep arz ile ebhâr
Bular da feyzi rahmâni demi devrânda bulmuşdur.

7. Fezâ sen devrine sâbit kadem ol zâhide bakma
Bulanlar cezbe-i aşkı her an[25] devrânda bulmuşdur

77

mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

1. Gülşende okur güllere bülbül bunu her bâr
Yâ Kâdirî ya Rufâ‘î yâ Hayder-ı kerrâr

2. Her şâm-ı seher nâleleri bülbülün ey yâr
Yâ Rûşenî yâ Gülşenî yâ Ahmed-i Muhtâr

3. İtdikçe nazar güllere bülbül nice bîdâr
Yâ halvetî ,yâ Celveti ,yâ Seyyid-i Hünkâr

4. Bakdıkca yanar güllere bülbül idüb efkâr
Yâ Mevlevî ,yâ Sümbülî ,yâ Nakşi’i ebrâr

[25] Metinde önce dâim yazmış sonra da kendisi ‘her ân’ diye düzeltmiş.

5. Yandı bu Fezâ âteşe bülbül gibi nâçâr
Ne kalenderî Medâri meşreb-i sersâr

78

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Bende mecnûndan eser var bilmezem dünyâ nedir
Ben cemâl-i Hakka meftûnum aceb‘ ukbâ nedir

2. Görmedim leylâyı bir kez neyleyim mâh peykerî
Gözlerim görmez cihânı bendeki sevdâ nedir

3. Açma râzın ey dîvâne bî haber zerrâklara
Kıblegâhım şol gönüldür Ka‘be-i ülyâ nedir

4. Biz sekâhüm hamrını nûş eyledik bu fetvâ nedir
Ab-ı engür içmeyiz beyhûde bu fetvâ nedir

5. ‘Aşkımı teskîn iden ol yâre itmem il iltifât
Hak tecellî eylediyse ey Fezâ şekvâ nedir

79

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1. Kudûmün bizlere her dem safâ-yı aynî rahmetdir
Visâlin âlem içre âfitâb-ı rahm ü şefkâtdir

2. Temâşâ-i cemâl itmek senin hüsnünde hatm olmuş
Sana müştâk olub âlem-i ulûmun ilm-i hikmetdir

3. Cemâl-i Hakk-ı ru ‘ yet eyledik ancak o ânide
Tecelli-i ilâhiden olan feyzin ne şöhretdir

4. Husûsan enbiyâlar irmedi bu sırr-ı esrâr
Nasib aldı sana mi‘râcide bir sırr-ı vahdetdir

5. İder tebşîr melâikler o anda feyzi ikbâlin
Sana ümmet olub gülmek Fezâ içün ne devletdir.

80

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 ‘Uluvvî tâc-ı Abdülkâdir i evc-i ‘alâdan sor
Gubâr-ı âsitânını rikab-ı evliyâdan sor

2 O bâz sırr-ı efrâzın âşiyânı nerdedir bilmem
Ânı bâlâ nîşîn barikâyı kibriyâdan sor

3 O zâtın cedd-i pâkidir Muhammed Mustafa cân
Anınçün şânını her dem gürûh-ı enbiyâdan sor

4. Meded yâ gavs-i Geylâni dahîlek kutb ü rabbâni
Diyin feryâd ile el-ân mürîd-i bî-riyâdan sor

5. Vârub dergâhına ta‘zim ile hâfız niyâz eyle
Anın ta ‘zîmini ancak Fezâ müştâk olandan sor

81

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

Hüseyni Kerbelânın mâtemi bitmez devâm eyler
O ıssı âteşin çöller bu mihnetden hazer eyler

Değil çöller bütün vahş-ı tuyûr âh (u) figân eyler
Bu müşkil hallerin hüzni ciğergâhım kebâb eyler
Seven âli ‘ab abâyı rûz (u) şeb durmaz figân eyler

Bu dilsüz vak‘anın ahvâlini bilmek ise maksûd
Oku siretin anlarsın bulursun rahmet-i ma‘bûd
Gice gündüz döküb eşkin buna eyler ne var mevcûd
Bu müşkil hallerin hüzni ciğergâhım kebâb eyler
Seven ali ‘abayı rûz (u) şeb durmaz figân eyler

Kamu âşıkların hüzni bu yüzden revnümâ buldı
Rasûlün “kurratü’l –‘aynî “[26]bu yüzden revnümâ buldı
Sâbi mâ ‘sumların vechi sararub gül gibi soldı
Bu müşkil hallerin hüzni ciğergâhım kebâb eyler
Seven âl-i ‘abâyı rûz (u) şeb durmaz figân eyler

Hudâ senden murâdım rüz-ı mahşerde bütün terfîk
Dileriz hep Hüsey’nin da‘vâsın her bir nefer tahkîk
Nice kıydın behey zâlim diye şimdi idem ta’mîk
Bu müşkil hallerin hüzni ciğirgâhım kebâb eyler
Seven âli ‘ab abâyı rûz (u) şeb durmaz figân eyler

Ki yılbaşı muharremde kamu mahlûk bükâ eyler
Bilen bu remzi esrârı nice bezm-i şarâb eyler
Bu ebyâtı ne hayretle Fezâ söyler figân eyler
Bu müşkil hallerin hüzni ciğirgâhım kebâb eyler
Seven âli ‘ab abâyı rûz (u) şeb durmaz figân eyler

[26].Furkan sûresi-25/74 (Gözümün nuru, göz bebeği)

82

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Söyledikçe Kerbelânın mâtemi iksâr olur
Ağladıkça tâlibanın gözyaşı ‘ummân olur olur

2 Nice ummân olmasın çeşm-i yaşı âşıkların
Rûz-ı şebde ânların zikri hemân efgân olur

3 Sevmiyen Al-i Rasûlü oldı â ‘vân-ı yezid
Ol gürûhun meskeni çün âteş-i nîrân olur

4 Kim severse hândânı cân u dilden ey aziz
Her muharrem mâtem eyler zikri fikri sultân olur

5 Ey Fezâ eyle muhabbet seyyidâna her zaman
Anların müştâkı her dem taleb-i atşân olur

83

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Nedir zâlim bize bunca meşakkat cevr-i mihnetler
Bizi güldürmedin birkez bu güldi kadd-i kâmetler

2 Unutturdun safâ-yı zevk-i sahrâyı bize her ân
Füzûn olmakdadır hâlâ hezâr dürlü felâketler

3 Nere azm eylesem râh-ı dalâlet bâb-ı feth olmuş
Kapanmış gözlerim görmez açılmaz hâb-ı gafletden

4 Kararmış kalbimiz el’an küşade kalmamış imkân
Cehalet çok yer almışdır bozulmuş ilm-i hikmetler

5 Fezâ bilmez nasıl itsün bakıb da yâre ağyâre
Meğer Hak'dan ola imdâd bozulmuş eski hâletler

84

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Yâr îkâz itmeğe serde benim aklım var
Vazgeç ey dil gayri artık ol kadar fikrim mi var

2 Rûz-ı mahşerde cenab-ı hazrete yalvarmağa
Rû siyâhımdan benim söz dimeye yüzün mü var

3 Gerçi dimişler karınca kadrince yük çeker(!)
Mihnet-i bâr-ı belâdan özge bir kârım mı var

4 İstemem ben kendimi çıksın huzûr-ı mahşere
Bu günâhım kesretinden başka bir şânım mı var

5 Yâ ilahi rahmetin çokdur senin hep kullara
Ben gibi mücrim günâhkar başka bir kulun mu var

6 Ol habîbim hürmetine bizlere eyle a'tâ
Yoksa başka bir habîbin başka bir dostun mu var

7 Bu Fezâ'ya kıl 'inâyet ol Habibin 'aşkına
Sana ma'lûmdur ilahım gayri bir rabbim mi var

85

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Zikrimizdir âşıkâre fikrimiz ihfâdadır
Pîrimiz gavs-ı a ‘zam sırrımız ihfâdıdır

2 Na‘re-i hûdur gıdâmız rûz u şeb efgân ile
Biliriz “ kâle yekûlü” ilmimiz ihfâdadır

3 Na‘re-i Allahû Ekber yâ Ali âvâzesi
Titredir âlemleri hep şükrimüz ihfâdadır

4 Kâşif-i sırr-ı Hudâyız tâlib–i ilm-i ledün
Cûşa gelmiş bahr-i aşk ummânımız ihfâdadır

5 Cehri zikrin menşeyidir “Lâ fetâ illa Ali”[27]
Kim ki münkirdir bu sırrı seyfimiz ihfâdadır

6 Ra’d-ı şimşekdir sadâmız rûy-ı arza her zaman
Feyzi Hakdır zikrimiz yârânımız ihfâdadır

7. Dönmezem cehri zikirden gavs-ı a‘zam aşkına
İtme tecehhül bu Fezâ’yı kalbimiz ihfâdadır

86

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Ümîdim lütf-u Haktan rûz-uşeb o şâha varmakdır
Murâdım âlem içre ravza-i pâkinde kalmakdır

[27] YILMAZ , s.100, (Ali’den başka genç,(kahraman) yokdur.)

2 Hele râhında can virmek benimçün câna minnetdir
Kokub ol ravza-i pâki o misk ummana dalmakdır

3 Sabâvetde budur ancak murâdım hazret-i Hakdan
Sâfa Merve ki bathâ-yı hicâza karşı durmakdır

4 Şefâ‘at Yâ Rasûlallah niyâzım sende hatm olsun
Değil ben kulluğa lâyık hemân kıtmîrin olmakdır

5 Aceb bu tarz-ı sûzişle Fezâ her dem niyâz eyler
Ricâm peyki ecelden rûhumu ol ânda almakdır

87

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 T âli‘imden mi aceb dost bildiğim düşmân olur
İtdiğin fark eyleyüb âhir döner pişmân olur

2 Kim Hakîkat râhına can virmeğe bassa kadem
Anların dehr içre hasm-ı hadd-ı bî pâyan olur

3 Ândelibîn nağmesi güller içündür rûz (u) uşeb
Ânın içün ehl-i aşkın işleri efgân olur

4 Müctehidin ba‘zısı der “el-hasûdü lâ yesûd”
Ya‘ni ma‘nâsı hasûde kâinat zindân olur

5 Cân u başı terk idüb ister Fezâ Hakdan kerem
Her belâya sabır kıl kalbin ziyâ tâbân olur

88

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Görmedim bir zevk-i fânî bilmezem cürmüm nedir
Hîç safâlar sormadım ben sohbet-i özrüm nedir

2. Kimseye itmem şikâyet gerçi hâlim hoş… bana
Bu sebebden kalb-i mahzûnumdaki hüznüm nedir

3. Şarkı garbı devr idüben âlemi gördüm garîb
Dâr-ı dünyâ dâr-ı ukbâ sa‘ yine hırsım nedir

4. Vazgeçüb âb-ı bihiştden içmezem mâ-i hamîm
Görmedim cennet cehennem cür‘et-i havfım nedir

5. Cümlenin îcâdı Hakdır kıymeti ancak Fezâ
Rûz u şeb yokdur karârım her yana ‘azmim nedir

89

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Vâlidêyne hürmet itmek mü‘mine şâyestedir
Bu hususda yazdığım şi‘rim benim vâbestedir

2 Anlara itme eziyet haykırub misli ra ‘dd
Eyle iksâr hürmeti anlar bize güldestedir

3 Hor bakanlar mâdere bil dü cihân menfûrudur
İ‘tibârı yok(dur) anda tâli‘i gör âhestedir

4 Mâdere eyle itâ‘at sev ânı leyl-ü nehâr
Gönlüni yap anların gönli seninçün hastadır

5 Ey Fezâ eyle muhabbet vâlideyne her zaman
Mü‘min-i kâmil olanın kulağı bu sesdedir

90

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Tâlib-i dildâr-ı ‘aşkım kefenim boynumdadır
Her zamân yâra müderâ sohbeti koynumdadır
Öyle bir güftar-ı nâzın ruhları hülyamdadır
Rûz u şeb eyler cinâzı şivesi mefhûmdadır
Söylemem hatt-ı hayâlin şöhretin perçemdedir
Zülf-i ‘anber , hâl-i ahter, hikmetin gülfemdedir

Açmadım râz , rakibâne hased eyler beni(!)
Yoksa ta rüsvây ider yârim seni illâ beni
Maksadın böyle helâk itmekse beyhûde beni
Bir nazar kıldıkça yâre mahv ider sevdâ beni
Söylemem hatt-ı hayâlin şöhretin perçemdedir
Zülf-i ‘anber , hâl-i ahter, hikmetin gülfemdedir

Yakdı yandırdı cemâlin ey âlemi serv-i nâz
İtme her dem bana cevrinle sakın yarim canbâz
Pirâheninle beni setr eyle gel kılma dırâz
Ne olur lütfunla miskin fakîri güldür birâz
Söylemem hatt-ı hayâlin şöhretin perçemdedir
Zülf-i ‘anber , hâl-i ahter, hikmetin gülfemdedir

Böyle mübhem kaldı sırrım kimseye itmem beyân
Ketm iderken kendi sırrım âleme oldı a‘yan
Nerde kaldı sevdiğim gizli o sohbet bir zamân

Halka rüsvây eyledin kendin Fezâ kılma figân
Söylemem hatt-ı hayâlin şöhretin perçemdedir
Zülf-i ‘anber hâl-i ahter hikmetin gülfemdedir

91

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Çok riyâ ehli gördüm ki ânın üstâdı vâ‘izdir
Bu benlik râhının her dem yine bünyâdı vâ‘izdir

2 Açar bâb-ı cehimi kürsiye çıkdıkda ol tevvâb
Bırak halkı düşün kendin işin ifrâdı vâ‘izdir

3 Nedir nutkun senin ey güft-ü-gûdellâlı âlemde
Bakanlar yedi tamûnun banar inşâdı vâ‘izdir

4 Hazer kıl dil uzatma hüsn-i zan eyle bu mahlûka
Dimişler kim ezelden cümlenin ifsâdı vâ‘izdir

5. Fezâ’yım her kazâya vâize hiç i‘tibar itmem
Bize “la taknetû” bes gâfilin irşâdı vâ‘izdir

Müfred

Vâ‘iz vâ‘iz amma dinleyen uyur
Bilmem bu vâ‘izden ne hâsıl olur

92

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Giriftâr-ı ‘aşk olan hayrân gelir hayrân gider
Mübtelâ-yı derd olan insân gelür insan gider

2 Çekmeyen â‘lâmı derdi bilmez insân kadrini
Sûret-i insân gibi hayvân gelir hayvân gider

3 Sabr iden Eyyûb gibi renc-i belâ-yı mihnete
Hazret-i Yûsûf gibi sultân gelir sultân gider

4 Destereyle biçdiler başdan başa ah itmedi
Hazret-i Yahyâ gibi giryân gelir giryân gider

5 İbn-i Meryem sırr-ı mübhem kıl mesihâya nazar
‘İd-î vasle yâr olan bin cân gelür bin cân gider

6 Zehrile gül hüsnüni ayva gibi hem renk idüb
Hüsnüne müştâk olan kurbân gelir kurbân gider

7 Cümle-i sibkat iderse derdi hüznü matemi
Çün Fezâ’yı Hak içün uryân gelir uryân gider

93

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Rasûlün sâdık ashâbı cânım sıddîk-ı ekberdir
Vezîr-i a‘zamı şânı büyük tasdîk-i ekremdir

2 Buyurmuşdur Rasûlullah ânın şânında ey mü‘mîn
Cenâb-ı İbrahime benzeri çok sırr-ı mübhemdir

3 Ne var mevcûdını îsâr idüb erbâb-ı miskine
Hâr eller giydiği şeksiz bu hâle cümle ebkemdir

4 Hudâ'yı râzı itmiş râzıyım der hazret-i Mevlâ
Hadîs-i kudsiyle tebşîr iden nâmus-ı ekberdir

5 Rasûlullah izin vîrdi imâm oldı çok ashâba
Bunı inkâr iden ilhâd-ı münkir elbet ebterdir

6 Anın şânında mevcûd elde vardır bak ehâdisler
Anı tahkir iden kavme ki la'net farz-ı elzemdir

7 Rasûlün yoluna her dem komuşdu cânıyla başı
Fezâ sev : sevmiyen mel'ûn şeyâtından da ahkardır

94

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Ağlasam yârân bulunmaz oynasam il t'an ider
Yüreğimden kan gider ammâ gönül seyrân ider

2 Kerbelâ deştinde kaldık kimse sormaz hâlimiz
Başımızdan her dakîka bin belâ tayrân ider

3 Çevremiz aldı 'adüvler sad hezerân bin çeri
Birbirinden merhametsiz bizleri talân ider

4 Bunca mıydı kalbinizde kin adâvet bed-likâ
Zulmünüzden hep sabîler rûz (u) şeb nâlân ider

5 Ceddime îman iderken ins (ü) cin cümle peri
Bir bölük gümrâh-ı süfyân bizlere tuğyân ider

6 ‘Ahdi nâkıs fikri fâsid i-eşirrâ-yı bed hayâ(!)
Rûz-ı mahşerde bular kimden kime bühtân ider

7 Bu Fezâ bilmez Hudâ’nın hikmet-i esrârını
Ehl-i beyt-i Mustafâ-yı bî-günâh kurbân ider

95

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Hüseyni kerbelânın mâteminden ins (ü) cân ağlar
Değil insân bütün vahşî tuyûr heb âsumân ağlar

2 Bu müşkil vak‘a-i dilsûzı yâd itdikçe âşıklar
Nîsâlar seyyidi Zehrâ duyub her demde kan ağlar

3 Firâkı âh-ı vâveyle semâlardan geçüb arşa
Melâikler hep cinân içre yanub heşt cinân ağlar

4 Nebîlerle velîler cümlesi mâtemşinâs olmuş
Nebîler seyîdi leyl (ü) nehâr fahr-i cihân ağlar

5 Atamız Hazret-i Adem demâdem eyleyüb mâtem
Emânî Meryem Sârâ o kim ümm-î cihân ağlar

6 Muhibb-i âli Peygamber o demde giydiler kara
Açıldı ‘âleme yârâ tabîb-i erguvân ağlar

7 Fezâ tecdîd-i mâtem eyleyüb halka ider ‘ilân
Duyub hâl-i perişânı bütün kevn (ü) mekân ağlar

96

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Tâlib-i dünyâ olanlar âkibet pişmân olur
Vârını sarf eyleyenler şübhesiz sultân olur

2 Bu muvakkithânenin kimse vefâsın görmemiş
Yârın ukbâ ‘âleminde gör nice seyrân olur

3 Gel bu varlık perdesinde kendini âzâde kıl
Müjde fermânıyla hep müşkillerin âsân olur

4 Gîl (ü) gîş’dan kalbini pâk eyleyen merdâneler
Rûz-ı mahşerde görenler anlara hayrân olur

5 Ey Fezâ pendinde sâdıksan eğer sen bî-riyâ
Yoksa müşkildir hesâbın merkezin nîrân olur

97

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Çün tarîk-i mevlevîden feyz alan sultân olur
Mekteb-i ilm-i ledünden ders alur ummân olur

2 Sikke-i vâlâsını temsil ider çarh-ı kebûd
Kim giyerse ol külâhı manzar-ı Rahmân olur

3 Kisve-i zîbâsını te‘kîd için ins (ü) melek
Halka-i devr-i semâ’da nice bin seyrân olur

4 Neş’e-i feyzi ilâhi sâliki ihyâ ider
‘Arş (u) kürs levh (ü) kalem bu hâlete hayrân olur

5 Cür ‘a-i Mevlâna’dan nûş eyleyen sâlikleri
Allemel esmâya vâkıf bahr-i bî–pâyân olur

6 Bu Hakîkat râhıdır essalâ tâliblere(!)
Himmet-i pîrân ile her müşkil âsân olur

7 Huccet-i burhân dilersen mesnevîden al sebak
Mazhar-ı sırr-ı hüviyyet zâtına ihsân olur

8 Haşre dek medh eylesem zâtın sıfâtın bunların
Sohbet-i pîrân katında sözlerim noksân olur

9 Bu Fezâ emre müheyyâdır e yâ kutb-ı cihân
Hazret-i mevlanâ’nın dergâhına kurbân olur

98

fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilün

1. Bir muvakkathânedir dünyâya kılma i‘tibâr
Cânımı yakdı telef itdi beni pür ihtiyâr

2. Kimseye kılmaz vefâ rûz (u) şeb dâim döner(!)
Kim yaka kurtardı bundan dû cihânda bahtiyâr

3. Meşreb-i fahşâ mîsâli yüzine dâim güler
Fırsatı buldukca derhâl seni eyler gamkâr

4. Göz yumub köhne cihândan öc alan merdâneler
Dû cihan makbûlüdür şübhesiz ol şehsuvâr(!)

5. Geç bu dünyâdan azîzim bî-vefâ kılmaz vefâ
Bu Fezâ'yı eylemişdir halk içinde şerm-sâr

99

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefîlün mefâî lün

1 Ulûm-ı Mustafâ'nın şehrinin hem bâbıdır haydar
Cemî '-i esfiyânın sırrının miftâhıdır haydar

2 Aceb mi cümle uşşâkın olursa pertevi nurı
Güruh-ı âşıkanın kalbine mihrâbıdır haydar

3 Şecâ'at hem sehâvet madenîdir Hakîkatde
Demâdem 'ârifânın bezminin sultânıdır haydar

4 Budur vâris-i peygamber ânı medh eylemiş server
Şerî'at ilmine rehber dînin erkânıdır haydar

5 Fezâ medh itmeden 'âciz bu şâhın şöhret-i şânın
Elinde zülfikârıyla Hakkın arslânıdır haydar

100

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Kulûb-ı âşıkânın tahtının sultânıdır haydar
Habîb-i kibriyânın ahdinin fermânıdır haydar

2 Ezelden tâ ebed İslâm-ı dinin revnâkıdır bu
Cemi'i esfiyânın râhının serdârıdır haydar

3 Şerî'at hem tarîkat 'ilminin bir tercümânıdır
'Ulûm-ı Mustafâ'nın dersinin erkânıdır haydar

4 Nebiyy-i müntehânın vâris-i dâmâd-ı peygamber
Gürûh-ı 'ârifânın cisminin bir cânıdır haydar

5 Budur bil hâmi-i mutlak bize ez cümle-i mahşer
'Usât-ı mücrimânın derdinin dermânıdır haydar

6 Nice bin ehl-i diller medhini şerh ile yâd itse
Bütün evsân-ı etvârın Hakkın bürhânıdır haydar

7 Fezâ'nın medhine hâcet mi koymuş hâlik-i yektâ
Cenâb-ı hayy-ı kayyûmun büyük ihsânıdır haydar

101

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Hakikat "küntü kenzin" sırrını iz'ân iden haydar
Cemâl-i Mustafâ'yı rûz u şeb seyrân iden haydar

2 Budur hem fâtih-i hayber budur hem kâtil-i anter
Budur dâmâd-ı peygamber gönül handân iden haydar

3 Urunca na're-i Allahu ekber zülfiğar elde
Serâyı taht-ı kisrâyı yıkub vîrân iden haydar

4 Hezârân pehlivânın ser-firâzı haydar-ı kerrâr
Nice bin kâfiri berbâd ile giryân iden haydar

5 Hasan ile Hüseynin ceddi pâk-i seyyid-i emced
Rasûl-i Kibriyânın hasmını nâlân iden haydar

6 Erenler şâh-ı şehbâzı budur hem şîr-i yezdân
Rasûlün sırr-ı mirâcın bize i'lân iden haydar

7 Fezâ sür yüzini dâim bunların basdığı hâke
Budur vâris-i peygamber vârın ihsân iden haydar

102

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Ehl-i diller söylemiş az söyleyen kâmil olur
Dinleyüb hıfz eyleyenler 'ilm ile âmil olur

2 Adatub aldanmayanlar sanma dünyâ âkili
Zâten aldanmış dimekdir kıymeti zâil olur

3 Es-sükûtü hikmetün nutku ne âli bir misâl
Naks idenler hükm ü nutku şübhesiz câhil olur

4 Kim bu vasfa oldı sâhib âlemin makbûlüdür
Dâr-ı dünyâ dâr-ı 'ukbâ şöhreti şâmil olur

5 Ey Fezâ sabr u sükûnet virdin olsun her zaman
Bilmiş ol ki sabr idenler dâima 'âkil olur

103

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Sükût-ı ihtiyâr itmek şerî‘atde ne nimetdir
Dahî ‘uzlet makâm olmak tarîkatde zerâfetdir

2 Hele kıllet kelâm olmak “vemâ fîhâdan” ‘a‘ladır
Taâmın kesreti hatta yine aynı nedâmetdir

3 Sabırdır cümle müşkil işlerin miftâhı ey cânâ
Sabır itmek sunûf-ı enbiyâ içre ibâdetdir

4 Tarîk-i müstekîmin bâbı bunlarla olur meftûh
Rasûl’ün nutkudur zîra bize bunlar işaretdir

5 Fezâ pendine sâhib ol eğer sâdık isen yâre
Diyüb dutmak bütün mü‘minlere Hakdan beşâretdir

104

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 İlâhi kemdir ikbâlim dostlarım düşmân olur
Dost değil düşmân bile âhir döner pişmân olur

2 Kim ki bilmez kadr-i kıymet bezmini âdem değil
Âdem oldur ki Hakikat bezmine kurbân olur

3 Mu‘teriz olma bu bezme eyleme sen kem nazar
Şöyle bil ki dâd-ı Hakla katline fermân olur

4 Dervîş ol olma dimem ki olma müfettiş sâkın
Hüsn-i zanna ol müdâvim gör nasıl seyrân olur

5 Sohbet-i pîrân bize dünyâ ”vemâ fîhâ “değer
Bunların sohbetine her ins ü cin hayrân olur

6 Özünü teslîm idüb pîri tarîkat ehline
Bilmiş olsun ki ol Âdem dâima hândân olur

7 Ey Fezâ pendin gibi teslîm-i ruh oldunsa ger
Rûz-ı mahşerde sana bilsen ne ihsânlar olur

105

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Şu‘le-i nur-ı ilâhîden alan zerrece nûr
Kalbi içre feyzi rahmân berk urur kim misl-i tûr

2 Ruhu pervâz itmeğe âmâdedir leyl ü nehâr
“Mûtû kable en-temûtû”[28]sırrı itmişdir zuhûr

3 Ruhu müstesna Hakîkat âleminden ders okur
Zâhir u bâtın ânâ birdir hemân yokdur fütûr

4 Beyt-i Rahmândan kulûb-i âlemi tenvîr ider
Hâce-i ‘ilm-i ledûnden yok ânâ nefha-i sûr

5 Ey Fezâ sen de bu yolda cânını eyle fedâ
Ehl-i Hakdan ehl-i dilden olma gâfil ol-tehûr

---

[28] YILMAZ, s. 128, Sahih hadisler arasında rastlanılmadı. (Ölmeden önce ölünüz.)

106

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Her seher feryâdımız müzdâd olursa çok mudur
Bencileyin derd ile giryân olanlar yok mudur

2 Derdini i‘lan idüb her şahsı ta ‘ciz eyleme
Derdi bî-derd bulmağa ârif-i meydan yok mudur

3 Derdimin dermânı derddir neyleyim dermânı ben
Kerbelâ-yı aşkıyla mecnûn olan hiç yok mudur

4 Eyleme izhâr bu derdi bî-haber zâhidlere
Cennete müştâk olan zahide bir gam yok mudur

5 İşte burada hatm olubdur bu Fezâ’nın ‘illeti
Mihnet-i gamdan ‘aceb âzâde bir ferd yok mudur

107

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Açıldı bâb-ı efgânlar bugün mâh-ı muharremdir
Saçıldı al kızıl kanlar bugün mâh-ı muharremdir

2 Selâmlar ravza-i Ahmed der-âğûş eyleyüb re‘si
Döküb eşkin bekâ eyler bugün mâh-ı muharremdir

3 Dahî ins ü melâik hep bugün mâtemşinâs olmuş
Kamusı âh u vâh eyler bugün mâh-ı muharremdir

4 Hele eşcâr-ı ahcârın figânın gûş iden cânlar
Bütün vahşî tuyûr ağlar bugün mâh-ı muharremdir

5 Durub çarhı bu dünyânın felek ah u enîn eyler
Semâda ay güneş ağlar bugün mâh-ı muharremdir

6 Ne mümkündür ola teskîn bu âteş haşre dek sönmez
Fezâ çün ruz u şeb ağlar bugün mâh-ı muharremdir

108

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Müşkil ey dil sorma ahvâlim benim şâm-ı seher
Bellisiz olmuş füsûlüm bilmezem bâğ u bahâr
Bir nazar kıl cismime yanmakdadır leyl ü nehâr
Hiç sana kâr itmedi bunca figânım gül‘izâr
Terk-i cân itsem de kurtulsam yeter perverdigâr

Kılmadım kendime ‘âdet lezzet-i dünyâ nedir
Bakmadım zevk u safâya çekdiğim gavgâ nedir
İtmedim bir şeye meyli ferd içün da ‘vâ nedir
Hiç sana kâr itmedi bunca figânım gül ‘izâr
Terk-i cân itsem de kurtulsam yeter perverdigâr

Geldiğüm günden berü bu dehre mihnetzâdeyim
Cismimi kıldım hedef her emrine âmâdeyim
Rind meşreb sâf dil bülbül gibi üftâdeyim
Hiç sana kâr itmedi bunca figânım gül‘izâr
Terk-i cân itsem de kurtulsam yeter perverdigâr

Gerçi Hak'dan bir 'inâyet beklerim Eyyûb gibi
Yüz sürüb dergâh-ı Hakk-a rûz u şeb Cârûb gibi
Titriyor hüzn olmadan kalbimiz Şârib gibi
Hiç sana kâr itmedi bunca figânım gül 'izâr
Terk-i cân itsem de kurtulsam yeter perverdigâr

Ağlıyor gönlüm ilahî derdime vir gil devâ
Yoksa mahvolmuş vücûdum hüzn-i gamdan ber hevâ
Bir Fezâ mücrim günahkâr defterim dolmuş sîvâ
Hiç sana kâr itmedi bunca figânım gül 'izâr
Terk-i cân itsem de kurtulsam yeter perverdigâr

109

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Dâima dostlar beni rencîde itmekle güler
Halk iden ma'bûdum Allah tâli'im böyle diler

2 Neyleyim Hâlik'a karşı i'tirâs itmek hatâ
Yâr-i ağyâr rûz u şeb durmaz bana dişin biler

3 Ne şikayet ne Hakâret tali'im kemdir benim
Tâ ezelden berrüdür herkes bana böyle güler

4 Belki Rabbim bu fakîrin cürmüni böyle siler
Çok şükür Rabbim beni bu hâle ta'yîn eyler

5 Beyne's-semâ vel-arz olan âciz Fezâ'yım bî-riyâ
Görmedim gördüm bu âlemde neler oldu neler

110

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bülbüle gül bağçesi baykuşa vîrâneler(!)
Sûfîye mecsid buyurmuş dervîşe meyhâneler

2 Meşrebince herkese hoşdur mekânı şübhesiz
Kerkese lâşe dimişler şem ‘âya pervâneler

3 Şem‘âya pervâneveş yanmak şerefdir âşıka
Ol- sebebden şem‘ânın müştâkıdır dîvâneler

4 Hâyı hûyı zikr-i Hakdır gönlümün endâzesi
Terk-i cân itmekdedir hep sâliki merdâneler

5 Ey Fezâ ta‘bi-i tedbîrinde koyma bir kusûr
Nûş idüb câmı şarâbı parlasun peymâneler

111

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kendi ‘isyânım bilüb ihsâna geldim yâ gafûr
Lütfuna bel bağlayub dîvâne geldim yâ gafûr

2 Çok kusûrum rû siyahım Yâ muîne’l-âcizîn
Rahmetin ümmîd idüb rahmâna geldim yâ gafûr

3 Her işim bâd-ı hevâdır defterim külli sîvâ
Kullara ihsânı bol sübhâna geldim yâ gafûr

4 Müjde-i "lâ taknetû"[29]nutkun bize itdin'ayân
Va 'dinin îcâzına seyrâne geldim yâ gafûr

5 Bu Fezâ'yı nâ-sezâyı lütfuna eyle karîn
Yüz sürüb dergâhına sultâne geldim yâ gafûr

112

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Harîki âteş-i 'aşkı bugün derviş olandan sor
Cefâ ü zulmü tahkîri dîne sâlik olandan sor

2 Şerî 'at bâbı sed olmaz dimişler sâbika ammâ
Anın ehli olub mefkût nizâmı hâs olandan sor

3 Şerî 'ât kalmamış kânun imiş efrencin ahkâmı
Değil allâme-i 'ilme bunı üskûf olandan sor

4 Şerî 'ât bâbı sed olmuş şekâvetler olub zâhir
Ne lâzım kâdı[30] (vü) müftî hemân lâyık olandan sor

5 Selâmet der kenâr olmak değildir herkesin kârı
Fedâ-yı kabre girmekdir diyüb çâre bulandan sor

6 Dimişler bir sâat kalmak mezârdan bin yıl ahsendir
Yanılmışlar değil öyle bugün zulmi çekenden sor

7 Yazıklar başıma güller saçub sahrânîşin oldum
Fezâ râzı değil billah buna râzı olandan sor

[29] Zümer, 39/53, (Umut kesme.)
[30] Şiirde yanlış yazılmıştır.

113

Fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilün

1 Mübtelâ-yı derd-i ‘aşkım mihnet-i dünyâ nedir
İtmedim gerdûne minnet rızk içün gavgâ nedir

2 Serteser gezdim cihânı görmedim emsâlimi
İstemem zevk u sefâyı bendeki sevdâ nedir

3 Derdimin ta ‘dâdının imkânı yok pâyânı yok
Bu deî nefsin elinden çekdiğim da ‘vâ nedir

4 Bu fenâ-i dehrîde sensin mu ‘înim Yâ ilah
Bir Melâmi meşrebim bu zühd ile takvâ nedir

5 Ey Fezâ’yı derdini şekvâya gel itme şitâb
Mübtalâ’yı derd olan ‘âşıklara fetvâ nedir

114

mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün

1 Senin sevdâ-yı ‘aşkından derûnum nâre dönmüşdür
Açılmaz güllerim gamdan gülüm bir hâre dönmüşdür.

2 Yârim ağyârim elinden neler çekdim bana sen sor
Güneş görmez ayak basmaz içim bir gâra dönmüşdür

3 Ne derdim vâr ne dermânım bilinmez oldı ahvâlim
Cefâ-i tîğîden gönlüm aceb gamzâre dönmüşdür

4 Ne âşıkım ne müştâkım hemân beyhûde bir cânım
Bilinmez derd-i hicrânım gözüm ummâne dönmüşdür

5 Ezelden mi tecellimdir beni güldürmedin bir ân
Sadâkatler satan ahbâblarım bir mâre dönmüşdür

6 Bir ebnâ-i beşerden kim vefâ gördüyse eyvâllah
Bunların cevr u zulmünden gözüm enhâre dönmüşdür

7 Fezâ'yım râzı olmakdır vazîfem yâre ağyâre
Bu sînem aç da bak gönlüm yıkık mezâre dönmüşdür

115

Hece ölçüsü

Gülmedi dünyâda ehl-i kâmiller
Şerî 'at bâbında gerçek âmiller
Bu sırdan bî-haber o ki câhiller
Ezelden âşıklar derdi almışlar
Bu aşkın bâdesin içüp kanmışlar

Tükenmez dünyânın cevr-i cefâsı
Cefâ sende olur zevk u sefâsı
Aşıkların yanık çıkar sedâsı
Ezelden âşıklar derdi almışlar
Bu aşkın bâdesin içüp kanmışlar

Geçmişe nazar kıl ne çekdî âdem
Erişdi imdâda nebî-i hâtem
Umuma bir pazar eyledi mâtem
Ezelden âşıklar derdi almışlar
Bu aşkın nârına pişip kanmışlar

Bî-derd olan âdem hayvâna benzer
Behâim veş dâim yer içer gezer
Huzur-ı bârîde cânından bezer
Ezelden âşıklar derdi almışlar
Bu aşkın bâdesin içüp kanmışlar

Fezâyım râzıyım dürlü cefâya
Sabritmek gerekdir hükm-i kazâya
İdmanlı cismimiz doymaz ezâya
Ezelden âşıklar derdi almışlar
Bu aşkın nârına pişip kanmışlar

116

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Huzûr-u Hazreti Hakk’a varan fahr-i risâletdir
Cemâli bâ kemâli seyriden fahr-i risâletdir

2 Ki aksâda imâm oldun nebîler zâtına uydu
Ne mutlu bir şerefle şâh olan fahr-i risâletdir

3 Semâlardan geçüb ‘arşa ev ednâ seyrini duydu
Hitâbı“üdni minnî”[31]güş iden fahr-i risâletdir

4 Hayatında sana mahsûs olubdur ru ‘yet-i Mevlâ
Hudâ’yı baş gözüyle bir gören fahr-i risâletdir

5 Hudâ “lev-lâke lev-lâk”[32] müjdesiyle eyleyüb taltîf
Anınçün “Rahmeten-lil Alemin”fahr-i risâletdir

[31] YILMAZ, s.158, (Bana yaklaş.)
[32] YILMAZ, s.113, (Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.”Lev-lake lev-lâk lemi le-mâ-halaktü’l-eflâk”)

6 Sana ümmet olanlar cümle fâyik durur el-Hak
Huzurda cümleden evvel duran fahr-i risâletdir

7 Değil haddi Fezâ'nın medhini Hakkıyla medh itmek
Hudâ'nın medhine mazhar olan fahr-i risâletdir

117

Hece ölçüsü

Aşk âdemi oynadır
Mecnûn gibi ağladır
Sarı yeşil kırmızı
Karaları bağladır

Aşk âdemi deli ider
Aleme gülünç ider
Bilen bilir hâlinden
Bilmeyenler ta'n ider

Aşk dervişin mihengi
Allı yeşilli rengi
Evsâfı çokdur amma
Bulunmaz aşkın dengi

Aşk dervişin mirâcı
Kara kalbin sirâcı
Gizli sırlar keşf olur
Sonra urunur tâcı

Aşkdan alan bir sebak
Buradadır esrâr-ı Hak

İlm-i ledün mektebi
Fezâ doğru yola bak

118

Hece ölçüsü

Ey muhîbbî sâdıklar
Ciğerleri yanıklar
Aşk bahrine kanıklar
Tevhîde gel tevhîde

Tevhîd kalbi pâk ider
Benliği hâk ider
Mâsivâyı çâk ider
Tevhîde gel tevhîde

Kim ki ta'n eyler bizî
Kara gider ak yüzü
Acaba kör mü gözü
Tevhîde gel tevhîde

Gel bu zikre taş atma
Boyunca küfre batma
Şeytâna uyub yatma
Tevhîde gel tevhîde

Cehri zikrin sadâsı
Uyarır cümle Nâsı
Kara kalbin cilâsı
Tevhîde gel tevhîde

Fezâyım var imânım
Zikirdedir gümânım
Hak'la döner dumânım
Tevhîde gel tevhîde

119

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Takın âdâbını zâil bura ümmü'l kurâ derler
Budur me've-yi 'âlem-i yesrib bahta-i â 'lâ derler

2 Gelen züvvârını takdîs ider Mevlâ kitâbında
Bu hâkin şemmesin bin dürlü her derde devâ derler

3 Değişmem hâkinin bir zerresin bin dürr-i şehvâre
Gubâr-ı âsitânın gözlere kuhl-i cilâ derler

4 Hediyye itmek istersen kendi cânın bu meydâna
Sana ibn-i Halîlullah gibi gerçek fedâ derler

5 Fezâ'yım nâ-sezâyım kıtmîrim kurbân olam hâşâ
Bana Ashâb-ı Kehfin kıtmîrinden bî-vefâ derler

120

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Her zaman bir derd ile Rabbim bizi giryân ider
Akıdub gözyaşımız bilmem neden ummân ider

2 Seni sevmekde hatâ itdimse yandım yâ ilah
Korkarım ki rûz-ı mahşerde yerim nîrân ider

3 Geçmişin defterine bakdım ki cümle gam keder
Birbirine benzemez bunlar dahî nâlân ider

4 Cümle derdin menba ‘i meclisine kıldım nazar
Mâcerâ-yı Kerbelâ’dan her kula ceryân ider

5 Nâr-ı nemrûddan eşeddir mâcerâ-yı Kerbelâ
Çün Hüseyni Kerbelâ bu sahâda cevlân ider

6 Der-akab sabr u cemîl esmâsını ezkâriyle
Şöyle bildim ki netîce Hak bize seyrân ider

7 Ey Fezâ derdine dermân yine derdindir senin
Derdine derdinle Hak tımâr idüb dermân ider

121

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Olma meftûnı bu halkın sadvetin elden gider
İhtilât-ı nas ile her heybetin elden gider

2 İtme gerdûne müdâra keser kader eyler seni
Kalbini eyler perişân gayretin elden gider

3 Nev-civân emred nisâ ile idersin ülfeti
İyi bil ki bu cihetden servetin elden gider

4 Süfehâ bezmine varmakdan hazer kıl merd-i hâs
Hâlk[33] yanında kadr-i kıymet ‘iffetin elden gider

[33] Metinde” hâlik” diye yazılmış.

5 Var ise sende Hakîkat uyma ağyâre sakın
Akılını gârat idüb hem izzetin elden gider

6 Sırrını ketm eyleyüb düşme rakîbin bendine
‘Âleme ifşâ olursun ismetin elden gider

7 Ey Fezâ’yı sen rızâ-i bâriye teslîm isen
Kimseyi hor görme zîrâ kıymetin elden gider

122

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Erenler meclisinde hû diyenler Kâdîrîlerdir
Yanub ‘aşk-ı İlâhîyle dönenler Kâdîrîlerdir

2 Çekerler na‘re-i yâ Hû geçüb hem cân ile serden
İçüb ‘aşkın şarâbından kananlar Kâdîrîlerdir

3 Cemi‘i dervişânın zü’l-cenâhı zâhir ü bâtın
Sıfât ı cümleden evvel geçenler Kâdîrîlerdir

4 İderler tâlib-i irşâd hemîşe rûz u şeb ammâ
Velikin hasmını berbâd idenler Kâdîrîlerdir

5 Eğer feryâd idüb dersen meded Yâ sâkine’l-bağdâd
Senin imdâdına derhal gelenler Kâdîrîlerdir

6 Aliyyü’l-mürtezânın nesl-i pâki seyyid-i emced
Tarîk-i Mustafâ’ya baş eğenler Kâdîrîlerdir

7 Kelimullah ile hem bezm olub ervâh-ı âlemde
Bu sırrı nur-ı Ahmedden alanlar Kâdîrîlerdir

8 Eğer çi şarga vü garba hükmü işler bilâ şübhe(!)
Anınçün cümleye serdâr olanlar Kâdîrîlerdir

9 Fezâ müştâk-ı pirândan muhibbi gavs-i gîlândır
Delîlim sırr-ı Kur'andır diyenler Kâdîrîlerdir

123

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Kim fakîri tahkîr ider şübhesiz tahkîr olur
Hor görüb tahkîr idenler hışmıyla mahkûr olur

2 Değme zâlim biz fakîr dervîşleri miskin deyu
Kim ki incidir fakîri 'akıbet menfûr olur

3 Keyfi zevki bu cihânda biz sana terk eyledik
Dâr-ı 'ukbâda fakîrler şübhesiz mesrûr olur

4 Kasr-ı a'la kisve-i zîbâ sana dürlü ta 'am
Eski 'abâ zîr-i külhânda fakîr mestûr olur

5 Servetinle kisvetinle iftihâr eyle hemân
Fakrına fahr eyleyenler her cihet ma'zûr olur

6 Rüesâ-i fukarâdır bilmez misin imâm Ali
Ol-sebepden fukarâlar daimâ cesûr olur

7 Bu Fezâ da fukarâdır bağı yok bağçesi yok
Rûz-ı mahşerde fakîrin müşkili meysûr olur

124

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yedi iklim şâhına baş eğdirir ecdâdımız
Ney kudüm devr-i semâ‘ ism-i celâl evrâdımız

2 Halka-i ism-i celâle gıbta eyler nuh felek
Yek nazarda sâliki irşâd ider irşâdımız

3 Hulle-i heşt bihişti andırır her kisvesi
Söylenir dilden dile meşhûrdur dilşâdımız

4 Sikke-i ulyâsını takdîr ider peykî Hudâ
Şeyh Celâleddîn-i Rûmîdir bizim üstâdımız

5 Kisve-i zîbâsını iksâ iden her merd-i hâs
Dü cihânda gamdan âzâde olur efrâdımız

6 Her tarîkin zübde-i nurı çerâğı pertevi
Mesnevîhan ol da bak mağz-ı Kur’an feryâdımız

7 Mevlevî Nakşî Rufâî Kâdîrî Sa‘dî Fezâ
Cümlesi Hakdır velâkin Mevlevî mu‘tâdımız

125

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Zikr-i Hakk’a âşinâ olmak hemîşe kârımız
‘Âlemi tenvîr ider elbetde bil esrârımız

2 Kalbini eyle mücellâ zikr-i Hakk tevhîd ile
“Mutû kable ente mûtû”[34] sırrıdır efkârımız

3 Mâsivâyı terk idüb dünyâya bakma merd-i hâs
Sûret-i insân gibi haşr olmalı eşkâlimiz

4 Her nefes zikr-i Hudâ’ya kâim ol leyl-ü nehâr
Hak tecellî eyledikçe açılur ikbâlimiz

5 Az uyu az söyle çâk it sîne-i mücrîmini
Böyledir bezm-i elestden tâ bizim ikrârımız

6 Yatma gafletle revâ mı sen de terk it râhatı
Hakk’a hoş gelsün yeter her hâlimiz ef ‘âlimiz

7 Pendine sâdık mıdır bilmem Fezâ’yi er kişi
Görünür mir‘ât-ı dilden dâima etvârımız

126

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Lütf u ihsân-ı cenâb-ı haydârın müştâkıyız
Rûz u şeb âli a‘bânın hüsnünün müştâkıyız

---

[34]YILMAZ, s. 128 (Ölmeden önce ölünüz.)

2 Can fedâ itmek yolunda çok mudur uşşâkına
Âl-i evlâd-ı Rasûl'ün râhının müştâkıyız

3 Cânı başı terk idüb biz Hudânenün aşkına
Ol sebepden bezm-i ʻaşkın şemʻinin müştâkıyız

4 Sevmeyiz biz ibn-i süfyân ile şol mervân harı
Biz hemân şîr-i Hudâ'nın Ali'nin müştâkıyız

5 Ey Fezâ medhinde sâdıksan eğer olma cüdâ
İbn-i ʻammî Mustafâ'nın ferdinin müştâkıyız

127

fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilün

1 Vâris-i sırr-ı ʻAli'yiz biz belâdan dönmeyiz
İtmeyiz gerdûne minnet biz gulâmî haydarız

2 Tâ ezelden hissemizdir bâb-ı haydar beklemek
İftihâr itsek sezâdır biz sipâhî askeriz

3 Cânı başı terk idüb bizler imâmeyn ʻaşkına
Haydarîyiz Kanberîyiz biz fakîr ahkariyiz

4 Maksadım râhında can virmek içün şâh-ı aʻlâ
Biz muhibbî handânın ʻıydinin kurbânıyız

5 Vaʻdine sâbit olanlar çekmesin ferdâ gamı
Yanmaya pervâneveş biz nurının hayrânıyız

6 Kalbime nakş oldu çıkmaz hubbınız Ali a‘bâ
‘Aşkına düşmüş Ali'nin râhının abdâlıyız

7 Haydarı sevmek Fezâ'ya oldı âdâb-ı usûl
Çün belâlar dersinin biz tâlib-i derbânıyız

128

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Havfımız yoktur bizim a‘dâ-i dinden korkmayız
Biz rızâ-i şîve-i hükm ü kazâdan korkmayız

2 Terk idüb cânı seri bizler imâmın ‘aşkına
Ol gürûh-ı bed-likâ kavm-i şikâdan korkmayız

3 Çün tarîkat ehliyiz biz ilticâmız haydara
Şol yezîd-i bî-vefâ hem eşkiyâdan korkmayız

4 Eylesün cevr u cefâ-yı Hudâne rûz u şeb
Al-i süfyân ile har mervâniyândan korkmayız

5 Tûtiyâdır haydarın pâyı gubârı çeşmime
Bende-i râh-ı Fezâ'yım eşerrâdan korkmayız

129

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bitmedi bitmez bizim âkvalile ahvâlimiz
Gayri artık kâr eder mi sözümüz eşkâlimiz

2 Her zaman bir derd ile rencîdeyiz çarh-ı felek
Söylesem te‘sîr ider mi acabâ efgânımız

3 Ey dilâra var mı sende derdime olsun devâ
Tarihi baştan başa devr eylesün ahbâbımız

4 Yandı canım nâleden beyhûde mi bunca figân
Bülbül-i şeydâ gibi var her seher feryâdımız

5 Açma ey dilber cemâlin gösterüb ebrûların
Bir nazar kıldıkça artmakda bizim ezkârımız

6 Kalmadı sabrın karârı bağrımız oldu kebâb
Âleme rüsvay olubdur şimdi her ezmârımız

7 Âteş-i aşkınla yakdın bu Fezâyı serteser
Merhamet eyle yeter hor görmeyüb etvârımız

130

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1 Gam çekme gönül âyn-ı sefâ gülfâma da kalmaz
Şekvâya şitâb itmeyi gün ağyâra da kalmaz

2 Açma râzını bî-dert olan âğyare ki bilmez
Beyhûde emek çekme ki gül gülzâra da kalmaz

3 Cevr itse acebmi zülf-î siyah benim nigârım
Gülşende safâlar belki o sitemkâra da kalmaz

4 Sen taht-ı gama basma ayak olsanda Süleymân
Sabr eyle gönül zevk-i safâ mülk Süleymân'a da kalmaz

5 Çün mât olacak esrârını fâş itme rakîbe
Bu mülk-i fena-i ednâya değil â'laya da kalmaz

6 İbretle nazar eylersen meyhâne mukîmin
Sâki kadehin elde değil sahbâya da kalmaz

7 Çek cevrini cânâna Fezâ etme şikâyet
Şekvâya şitâb olana meyhâne de kalmaz[35]

131

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Dilâ aşk-ı Hakîkatten haberdâr olmayan olmaz
Kelâm-ı 'ilm-i hikmetden haberdâr olmayan olmaz

2 Gelür hayvân gider hayvân hâberdar olmayan âdem
Remiz-i sırr-ı vahdetden haberdâr olmayan olmaz

3 Görünür gerçi zâhirde sıfâtı sanki insandır
Sıfât-ı sîreti Hak'dan haberdâr olmayan olmaz

4 Temâşa eyler ammâ (bu) cihâna misl-i hayvândır
Tecellî-i ilahîden haberdâr olmayan olmaz

5 Fezâ bil ki bu bir lütf-i ilahîdir gerçi insâna
Anınçündür tarîkatten haberdâr olmayan olmaz

[35] Mısrâda bir fazlalık çıkıyor.Vezin yanlış uygulanmış.

132

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Sûfî kılma kem nazar kim biz gedâ dervîşleriz
‘Aşkıyla dîvâne olmuş biz gedâ dervîşleriz

2 Bil tefferüd ehliyüz dünyâya yokdur meylimiz
Zindepûşiz bu makamda biz gedâ dervîşleriz

3 Zîb ü zîba ile tezeyyün eylemişsin kendini
Terk idüb câme-i fahri biz gedâ dervîşleriz

4 Biz libâs-ı fakrile fahreyleriz ey zâhidâ
Bir fakir (ü) köhne meşreb biz gedâ dervişleriz

5 Bu Fezâ’yı hor görüb kendini âbâd eyleme
Sâlikânı bâz’ül-eşheb biz gedâ dervişleriz

133

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Biz harâbat ehliyiz meyhânedir kâşânemiz
Rind meşreb sâf-i dildir devrider peymânemiz

2 Neyleriz zevk u sefâyı derd ü mihnet gam değil
Kasr-ı â‘ladan güzeldir kulbe-i ahzânemiz

3 Rızkımız kâf-ı kanâât yek kadeh peymânedir
Bekleriz baykuş gibi ma‘mûr olur vîrânemiz

4 Sim-ü zer cem‘inde yokdur fikrimiz ey zâhidâ
Ol sebepden âlemi hayrân eder dilhânemiz

5 Bir avuç hâk ile birdir nezdimizde bu cihân
mu‘tekif tekye perestiz çarh ider pervânemiz

6 Açmadık nâdâna sırrı duymasın ağyârımız
Tâ elestden berüdür açmaz gözin mestânemiz

7 Ehl-i aşkın böyledir dâim Fezâ sermâyesi
Bir nazar kıl âleme baş eğdirir dîvânemiz

134

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün feûlün

1 Kazâ-i kudrete karşı durulmaz
Kazâ-i kudrete tedbir kurulmaz

2 Gelir elbetde zuhûra o kudret
Hudâ’nın takdîrinden hiç sorulmaz

3 İnâd itme tahammül kıl cefâya
Misâldir ki bize yumruk urulmaz

4 Temevvüc eylese ger bahr-i kulzüm
Penâhın emri olmazsa durulmaz

5 Eğer olmazsa takdîri Hüda’nın
Fezâ bil ki yed-i kudret burulmaz

135

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bir bilen Allah’ını mevcûd inkâr eylemez
Tanrı birdir gayri mahlûkını inkâr eylemez

2 Her ne görse Hakla kâimdir ‘ârife
Hak dan özge varsa ger eşyâyı inkâr eylemez

3 Her neyi manzûr isen bil sırr-ı vahdet andadır
Katreyi ‘ummân bilen ‘ummânı inkar eylemez

4 Zerreyi hali bilenler cüz‘ü inkâr eylemez
Cüz‘ü küllî küllî cüz‘ü birdir inkâr eylemez

5 İşte vahdet dersinin timsâlidir ‘ayni kelâm
‘Ayrı gayri yok ki sırrın var inkâr eylemez(!)

6 ‘Âlimim mekteb misâli gör ne ders ebced okur
Fethi zamme kesre şedde meddi inkâr eylemez

7 Ey Fezâ ebsem dururken kendin âlât eyleme
Bir mezâhid duymasın ‘inâdın inkâr eylemez

136

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Cilvegâhı kudsiyândır meclis-i dilhânemiz
Şem‘â-i nur-i ilahîden yanar pervânemiz

2 Bir kadeh nûş eyleyen açmaz gözün yevmi’l kıyâm
Cür‘â-i feyz-i hâkikatden içen mestânemiz

3 Ser virir şâh ‘aşkına âşık olan merdâneler
Çün “enel-Hak” dersini tekrâr ider dîvânemiz

4 Bezm-i ‘aşka can viren gelsün bugün mâtemdeyiz
Kıpkızıl kân doldu rahm it devr iden peymânemiz

5 Rûz (u) şeb yandık yakıldık tâ kasemnâdan beri
Mâcerâ-yı kerbelâdan âşinâ rindânemiz

6 Biz muhibb-i hândân-i ehl-i beytiyiz bî-riyâ
Gelmesün münkîr muannîd şübhesiz bîgânemiz

7 Bu Fezâ’yı ta‘n ider kim ‘aşk-ı Hakdan bî-haber
Zâhide mescid yeter: kâfi bize meyhânemiz

137

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yedi iklim şâhına baş eğdirir ecdâdımız
Şeyh Celâleddîn-i Rûmîdir bizim üstâdımız

2 Halka-i ism-i celâle gıbta eyler nuh felek
Ney kudüm devr-i semâ ism-i celâl evrâdımız

3 Hulle-i heşti bihişti andırır her kisvesi
Söylenir dilden dilden dile meşhûrdur dil-şâdımız

4 Sikke-i ‘ulyâsını takdîr ider peyki Hudâ
Yek nazarda sâliki irşâd ider irşâdımız

5 Kisve-i zibâsını iksâ ider her merd-i hâs
Dü cihânda gamdan âzâde olur efrâdımız

6 Her tarîkin zübde-i nûr ı çerâğı pertevi
Mesnevîhân ol da bak magz-ı kur’ân feryâdımız

7 Mevlevî, Nakşî, Rufaî, Kadîrî, Sa‘dî, Fezâ
Cümlesi Hakdır velâkin Mevlevi mu‘tâdımız

138

11’li hece vezni

1 Âşık olan derde dermân aramaz
Gerçek ‘âşık ise dermân bulamaz

2 ‘Âşıkların derdi dermân dimekdir
Derdi olmayanlar âşık olamaz

3 Bir ‘âşık ki bulmuş derde devâyı
Teskîn-i ‘aşk ise işe… yaramaz

4 Eğer tâlib isen gel gel yânalım
Şol ‘âşık ki yanmaz lezzet alamaz

5 ‘Âşık yâna gelmiş kâl û belâdan
Lokman Hekîm gelse merhem saramaz

6 ‘Âşıklara gıdâ tabl-ı beşâret
Bu gıdâdan ‘âşık gerü kâlamaz

7 Fezâlardan gelir ney def sadası
‘Âşık çalar dinler münkîr çâlamaz

139

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Es-sükût ı hikmetün bâbında kaldı virdimiz
Gün-be-gün artmakda eksilmez ‘acâib derdimiz

2 Her nevâkıs bizde mevcûd olduğu beynel-enâm
Bellisiz olmuş efendim ferdimiz nâmerdimiz

3 Nerde âlim nerde mürşîd bir bölük ehl-ihevâ
Kalmadı mollâ müderris ebced okur müftümüz

4 Geçdi günler gaflet ile yok mu bir ehl-i hüner
Mâsivâya meyl ider hep ihtiyâr vü gencimiz

5 Ey Fezâ sen de bizi tarh eyleme kendin gibi
Sâilin destinde boş keşkûle benzer cehlimiz

140

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Lâ mekânın ‘âlemindedir bizim dergâhımız
İktibâs-ı feyz içün kâfi habîbullâhımız

2 Pîrimizdir bâz'ül-eşheb seyfü'l-eştâb âşikâr
Çün tasarrufda müsellim vardır eyvallâhımız

3 Her tarîkin zül-cenâhı seyyîd-i âl-i teyyâr
Mahzen-i 'ilm-i şerî 'at hem tarîkat râhımız

4 Allemel esmâya vâkıfdır Hakîkat hâlidir
Çün ana oğlum buyurmuşdur Râsululâhımız

5 Sîm ü zer sırça saraya meylimiz yokdur bizim
'Âlemi tenvîr iderse çok mudur dilgâhımız

6 Bendesin tahlîs içün hâzır müheyyâdır hemân
Tîğ-ı kahrından hazer kıl çok yamandır âhımz

7 Bu Fezâ derbânının kıtmîridir itmez tekâf
Kutb-ı âlemdir hemîşe gavs-i'âzam şâhımız

Harfü's-sin

141

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Gülmedim 'âlemde hergiz tali'im olmuş nahes
Ol sebepden artdı derdim kalmadı bende heves

2 Bir zamân sıbyân idim muhtaç idim âgûşa ben
Bir yudum süt i matlabım olmuş iken virmedi pes

3 Na're urdum haykırub misl-i ra'ad candan heman
Artdırırdım sayhayı ben şöyle kim kalmazdı ses

4 Son zamanlar bir de darbe çıkdı meydân üstüne
Yakdı yandırdı vücûdum söyledim ben halli bes

5 Kara başım irdi on üç belki on dört yaşına
Aldı atam kara püsküllü bana kırmızı fes

6 Ol sevinçden çıkdı gitdi kalmadı bende keder
Kalmadı gamdan eser bil anda aldım bir nefes

7 Ey Feza sabr it belâya ağlama leyl ü Nehâr
Sende âzâd ol belâdan kalma kim misl-i kafes

142

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Müşkil ey dil bakma dünyâ vârına kılma heves
Çeşm-i ibret birle baksan ehline olmuş kafes

2 Bir muvakkathânedir ki her gelen lâbüd gider
Bî-vefâdır kimseye kılmaz vefâ ümmîdi kes

3 Nice mükbiller geçirmiş haddinin pâyânı yok
Cümlesi uhrâya gitmiş söylemişler halli bes

4 Ey bu dünyâ vârına mâğrur olan dîvâneler
Ne Süleyman(lar) geçirmiş hiç birinden var mı ses[36]

5 Gün be gün ömrün geçer bâd-ı hevâ ‘isyan ile
Rûz-ı mahşerde hacîl itme bizi ol dest-res

[36] Mana ve vezin gereği metin tamiri yaptık.

6 Yâ ilâhi sen bizi dünyâya meftûn eyleme
‘Âşk-ı şevkînden koymâ hâli bir nefes

7 Bu Fezâyı nâsezâyı lütfuna eyle karîn
Görmedim bu halk içinde bencileyin hâr ü has

143

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Derdime vâkıf olanlar anladım ağyâr imiş
Sırrıma kâşif olanlar bilmedim öz yâr imiş

2 Mesken itmiş gülşeni bağ-ı dilârâyı rakîb
Cennete kıtmîriden evvel giren it var imiş

3 Gül sanardım her çiçeği destime aldık da ben
Anladım bildim velekin gül değil hep hâr imiş

4 Nice bir ağyar ile ben eyledim ‘azm-i sefer
Yârimi yâr bârimi hâr eyleyen ağyâr imiş

5 Saha-i bağ-ı rakîbde itmesün bülbül nidâ
Çün ânın bâd-ı hevâsı ne ‘acaîb hâr imiş

6 Neylerem bâğ-ı rakîbi ben hârâbat ehliyim
Rind-i harâbat olanlar Hak hâbîbe câr imiş

7 Ey Fezâ sende harâbat ehline kıl iktîdâ
Bil harâbat ehlinin nûr-ı ziyâsı vâr imiş

144

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kılmadı kimseyi hürrem mahv idüb encâm-ı hırs
Her felâket mebdeidir dinle gör gâfil bu hırs

2 Çok fenâdır kimseler yâr olmasun hırsla hele
Pek acâib bir marazdır bî-devâdır ger bu hırs

3 İtdi mel ‘ûn iblisi çünkü yeri oldu tamû
Vermedi kâruna fırsat kah ridüb yutdu bu hırs

4 Kıldı Nemrûdı zebûn-ı kıbtî Fir ‘avn’ı helâk
Sokdı dürzâha nihâyet hem ebû cehl’i bu hırs

5 Ey Fezâ olma sakın hırs ile dünyâ tâlibi
Tâlib-i dünyâ olanın evini yıkdı bu hırs

145

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Günahkârım kusûrum çok meded yâ hazreti feyyâz
Elimde bir vesîlem yok meded yâ hazreti feyyâz

2 Sîvâ deryâsına daldım başım sevdâlara saldım
Bu derdden bî devâ kaldım meded yâ hazreti feyyâz

3 Ümîdim var sana her dem bulunur bu derde merhem
Bütün fi ‘lim olubdur kem meded yâ hazreti feyyâz

4 Varırsam mahşere böyle nice olunur hâlim söyle
Beni lütfunla afv eyle meded yâ hazreti feyyâz

6 Niyâzım var sana bâri idübsün her işi âri
Günahdan olmuşum sarı meded yâ hazreti feyyâz

7 Senin rahmin bana vâfi olub da dertlere şâ‘fî‘
Derûnum yandığı kâfî meded yâ hazreti feyyâz

8 Fezâ senden umar rahmet-i şefâ ‘at eyleye Ahmed
Pîrim Geylânîden himmed meded yâ hazreti feyyâz

146

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Hazret-i âdem edince rûy-i arza çün hübût
Geldi Cibril ta ‘lim itdi anâ erkan-ı şürût

2 Allemel esmâya vâkıfken yine ebu’l beşer
On suhûf inzâl ile emr-i Hudâ oldu merût

3 Ekdi biçdi yedi içdi şu fâni dehrîde
‘Âkibet fani cihândan el çeküb itdi sükût

4 Bildi kim bu dehr-i dûnün lezzeti zevki fenâ
Mihneti dâr-ı fenâdan göz yumup oldu kanût

5 Ey Fezâ gel sen de terk eyle bu fâni lezzeti
Çün ecel geldi kavuşdı sana da lâzım hanût

147

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Unutmuş Hakkın esrârın bizi ta’n eyliyor vâ‘iz
Hudânın rahmetinden çün bizi men‘ eyliyor vâ‘iz

2 Bu mı vâ ‘izliğin şartı çiyub-ı girye ta’n itmek
Güruh-ı ehl-i aşkın rahını sed eyliyor vâ‘iz

3 Senin bu su-i zannın âşikânı dağdâr itdi
Yine minberde çıkmış zen gibi ta’n eyliyor vâ‘iz

4 İdersin iftirâ herdem güruh-ı ehl-i uşşâka
Şekâvetle çıkub kürside gıybet söylüyor vâ‘iz

5 Kime şekvâ idersin şimdi ağyâra var rağbet
Zamânın çarhına nisbet bize kem söylüyor vâ‘iz

6 Yeter ey güft ü gû dellâlı vâ‘iz bunca zahmetler
Nice miskin fakîri rûz (u) şeb zem eyliyor vâ‘iz

7 Senin nushun sana kâr eylemez beyhûde taş atma
Özünden bî haberdir âlemi ta’n eyliyor vâ‘iz

8 Hazer kıl dil uzatma dervişâne ehl-i îmâne
‘Azâzil-veş yirin nirân idüb ta’n eyliyor vâ‘iz

9 Hayâ kıl Mustafâ’dan Mürtezâdan zâhid-i bârid
Mürâi söylemekle kendini şâz eyliyor vâ‘iz

10 Fezâ’yı âşikânı ta’n iden vâ ‘iz nedir bilmem
Erenler bezmine karşu abes söz söylüyor vâ‘iz

148

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Demi ‘aşkı muhabbetden haber ver bizlere vâ‘iz
“Nefâhat fihi min rûhî ” [37]den haber ver bizlere vâ‘iz

2 Sıfâtullah nedir söyle haber ver lâ dan illâ dan
Acub ‘aşkın kitâbından haber ver bizlere vâ‘iz

3 Nedir ‘âşık nedir ma‘şûk buların sırrını söyle
Şerâb-ı “Lâ yezâli”[38]den haber ver bizlere vâ‘iz

4 Bırak hûriyle gılmanı cinân-ı zevk-i büryânı
Kazandığın cehennemden haber ver bizlere vâ‘iz

5 Senin zâhirdeki ilmin değil meyhâneye lâyık
Hakîkât-ı ilm-i ilâhîden haber ver bizlere vâ‘iz

6 Nedir ‘ilmü ledün sırrı bunı fehm eyle bir kere
Bu ‘ilmin müctehidinden haber ver bizlere vâ‘iz

7 Haber verme bana zîrâ bırak dünyâyı ‘ukbâyı
Cemâl-i pâk-i mevlâdan haber ver bizlere vâ‘iz

8 Eğer vâkıf isen ‘ilm-i Hakîkatden haber söyle
‘Ali’nin Zülfikâr’ından haber ver bizlere vâ‘iz

9 Nedir mîzân nedir nîrân dahi mahşerdeki seyrân
Cevâb ister Fezâ senden haber ver bizlere vâ‘iz

[37] Hicr, 15/29
[38] YILMAZ, s.66 (Yok olmaz,ölmez.)

149

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Bizi korkutmağa elde burânın var mıdır vâ‘iz
Hudânın lütf u ihsânı ki bunca dâr mıdır vâ‘iz

2 Anub bâb’ı cehîmi herkesi yandırma ey nâsih
Senin ‘ilmin Muhâmmed Mustafâ’dan çok mudur vâ‘iz

3 Dedi “ lâ-taknetû min rahmeti’llah ”[39]dâimül bâki
Hezârân böyle tebşîr âyeti hiç yok mudur vâ‘iz

4 Hayâ kıl eyleme beyhûde halka su-i zan zâhid
Velekin bunca âyetler seninçün boş mudur vâ‘iz

5 Ne vicdânı adâletdir ümîdin kat‘ idüb halkın
Fezâ’yı nâra kendin gir cinâna hoş mudur vâ‘iz

150

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yâ rasulûllah kudûmün ‘âleme itdi tulû‘
Mihr-i nurunla müzeyyen buldu ‘âlemler sütû‘

2 Kâh-ı kisrâ nâ-bedîd oldu o kavm-i müşrikûn
Eyledin ihyâ kulûbi her işin şer‘i şurû‘

[39] Zümer, 39/53 (Allah’ın rahmetinden umudunuzu kesmeyiniz.)

3 Emrine münkâd olanlar buldu dâim râhatı
Bilmeyen esrâr-ı Hakkı itdi şer'inden rücû'

4 Şer'i pâkindir veren revnâk cihâna ser be ser
Hakkı izhâr eyleyüb nâ Hakkı ketm itdi şüyû'

5 Her nebînin hükmünü fesh itdi ahkâmın senin
Bu Fezâ 'âşıklarının akdı çeşminden dümû'

151

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Gül gülistân oldu 'âlem her tarafım oldu bağ
Sâlikânın aşk-ı şevkinden yüreği doldu yağ

2 İrdi Hakdan bir 'atâ ki âlemi kıldı emin
Kalmadı aslâ telâşa yatağanlar oldu sağ

3 Çok şükür rabbim bize bin dürlü inâm eyledi
İtdi bülbüller terennüm kalmadı gör şimdi nerağ

4 Lutf-i Hakdır anla gâfil itme şübhe su-i zan
Hüsn-i zanla mü 'mînin kalbinde yanmışdı çerağ

5 Neyleyim şimden-geru Mevlâ bizi itdi zebûn
Nâr-ı hasretle firâkın kalbimizde oldu dağ

6 Kalmadı ta'mire çâre parçalandı sînemiz
Hakdan olsun bir 'inâyet gâib oldu eski çağ

7 Ey Fezâ irdi günün bak şimdi cumhûr devrine
Kes kelâmın zikr-i Hakdan itme izhâr ol ferağ

152

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Ben belâ bârını çekmekle bugün oldum halef
Tâ ezelden böyledir ‘âşıklara tenbîh selef

2 Râzı oldunsa eğer sen renc-i mihnet çekmeğe
Yâ niçün terk itmedin ömrün varın bunda telef

3 Varını hem ömrünü terk etmedinse bu yola
Bâri sen meydâna girme cismini itme hedef

4 Anla idrâk eyle gâfil bu tarikîn gâyesin
Görmedin mi sûre-i kur’ân içinde eshâb-ı kehf

5 Anladın mı şimdi eslâfın bize tenbîhini
Bil ne çekdi kerbelâ’da öyle bir dürr-i sadef

6 Şah-ı Kevneyn Muhammed ya‘ni nebîler hâtemi(!)
Ol ‘Aliyyül mürtezâya mesken olmuşdu Necef

7 Bu Fezâ’nın pendini mengûş idenler kendine
Bilmiş olsun ki o âdem sırr-ı tevhîd men a‘ref

153

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Dalma dünyâ zevkine sen aç gözün eşyâya bak
Gâfil olma bir nefes kim fikr idüb mevlâya bak

2 Olmasun kalbünde bir kez hubb-i dünyâdan eser
Terk idüb cümle sîvâyı hazret-i Kur’ân’a bak

3 Böyledir emr-i ilâhî hem hadîs-i Mustafâ
Geç ‘alâyıkdan birâder Ahmed-i muhtâra bak

4 Yek nazar kâfî değil mi bakdığın eşyâlara
Her biri ‘ibret nümâdır halk iden sübhâna bak

5 Berr ile bahre nazar kıl kend’özünden al haber
Yeriyle gök âsumân içre olan ekvâna bak

6 Gör ne burhân-ı kavîdir bu vücûdun kal‘ası
Kal’ayı bünyâd iden şol hazret-i yezdâna bak

7 Ey Fezâ kendin düşün kim bunca şeyler boş mudur
Hoş görüb eyle ziyâret ka‘be-i ulyâya bak

154

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Ne gelür Hakdan gelirse hoş görüb kılma firâk
Kendi nefsin eyle islah kalmasun kalbde nifâk

2 Gîl (u) gîşdan kalbini pâk itse bir derviş kişi
Kurtulur dürlü belâdan itmesün aslâ merâk

3 Her belânın mebde-i oldu nifâk sen bilmiş ol
Bu nifâkı çok sevenler oldu mevlâdan îrâk

4 Hiçbir ordu var mı olsun ger nifâk ile zafer
Çün nifâkı terk idenler yakdı kalbinde çirâk

5 Eyle idrâk ey eâli bu fi ‘l-i encâmını
İnhizâm olmakdır âhir sanma eyliyor mezâk

6 Kaldı nuffâk ehli fussâd ‘arsa-i mahşer yayan
Şol zamân kim verilirken cümle mü‘mine Burâk

7 Sevmedim sevmem nifâkı ehl-i nifâkı hele
Bu Fezâ cem‘iyyetine şimdilik esdi sezâk

155

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bence yokdur bir kusûrun eyleme asla merâk
Şâkirü’l Hak olanlar yakdı kalbinde çerâk(!)

2 Rahmet-i Hak pek kesirdir haddine irmez ukûl
Yok helâkım böyle bil ki kîl u kâl bizde yasâk

3 Eyleme fikri helâldar kalbini eyle selim
Var ise gayrı kusûrun afv ide rabbü’l felâk

4 Hüsn-i zan ile mükellefsin Fenâ-yı dehride
Bu hususda su-i zannın ‘âcize verdi firâk

5 Bende âciz bir günâhkâr mücrîmim afv tâlibi
‘Afv (ı) mutlakdır Hudâmız bunda yokdur bir nifâk

6 Yâre ağyâra bakub da kendini kılma zebûn
Müctehidler bu cihetden cümlesi bil ittifâk

7 Derdi vardır bu Fezâ’nın sencılayın bî ‘aded
Kimseyi hor görmeyüb biz itmeyiz asla mezâk

156

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Zâhidâ bezm-i elestden aldığım destûra bak
Nûş idüb sâkî elinden bâde-i hamrâya bak
Lezzetin lişşâribindir aç gözün Kur’ana bak
Hayri şerri halk iden ol hazret-i sübhâna bak
Kîl u kâl i terk idüb ‘âlemdeki ahvâla bak
Rûz u şeb cân u gönülden itdiğim efgâna bak

Gör ne lezzet bahş olunmuş iç de bak bu bâdeden
Mu‘teriz olma bu bezme hisse mend ol nâleden
Zîb (ü) zibâdan soyuldun bir ‘acâib dâneden
Eyleme beyhûde feryâd ne çıkar bu câmeden
Kîl ü kâli terk idüb ‘âlemdeki ahvâla bak
Rûz u şeb cân u gönülden itdiğim efgâna bak

Zâhidâ ahdini bozdun çün demek oldu heder
Eylemem bin kerre zulm itsen de asla bir keder
Var uzak ol semtimizden ey şereri muhtekir
Zâhidin fikrinde cennet gayr-ı şeyden bî haber

Kîl ü kâli terk idüb ‘âlemdeki ahvâla bak
Rûz u şeb cân u gönülden itdiğim efgâna bak

Kalbimi yıkdın harâb itdin bu mihnethânede
Şimdilik zevk u safâ sür karşıki kâşânade
Kendine mescid yeter terk et bizi meyhânede
Aklını zâ’i idersen gir de bak meyhânede
Kîl ü kâl’i terk idüb ‘âlemdeki ahvâla bak
Rûz u şeb cân u gönülden itdiğim efgâna bak

İnhirâf itme bu yoldan ey Fezâ kesme ümîd
Hırka pûş ol rind-i meşreblere vardır çok va‘îd
Zâhidâ ömrün füzûn oldukca ol bizden ba‘îd
Kimse idrâk eylemez ki kim sakîdir kim sa‘îd
Kîl ü kâli terk idüb ‘âlemdeki ahvâla bak
Rûz u şeb cân u gönülden itdiğim efgâna bak

157

failatün failatün failatün failün

1 Aç gözün ey zâhid esher-i ‘âlem-i eşyâya bak
Her bir eşyâ varakdır derc iden sultâna bak

2 Mekteb-i ilm-i Hakîkat menba’ı ilm ü ledün
Bu kitabı kâ‘inatı halk iden sübhana bak

3 Eyle idrâk ey müfessir sırr-ı kur’an remzini
Maksadın ‘ilm-i ledünse hızr ile Mûsâ’ya bak

4 Her nebî oldu nübüvvetle me‘âl-i “la raybe şek”
Batın ‘aleminde me‘âlim Ahmed-i Muhtar’a bak

5 Ey Fezâ perde birûn olmak revâ mı ‘ademe
Ketm idüb esrârını ‘âlemde bir ahfâya bak

158

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1 Yıkılmış hâne-i kalbim yapub îmâr edenim yok
Kulübüm mâsivâsın pak idüb özge yuyanım yok

2 Bozulmuş her cihet ummâna mi‘mari ‘imâret var
Harâb olmakdadır cismim tecdîd eyleyenim yok(!)

3 Kıyâmet kopmağa dürlü ‘alâmetler olub zâhir
Felaketler olub müzdâd ki islah eyleyenim yok

4 Bulunmaz bizlere bir er ide immet alalım şâd
Bu minhetgâh-ı ‘âlemde gönül irşâd idenim yok

5 Fezâ yanmakdadır hâla netice âh u zarının
Gönül vazgeç bu dünyâ lezzetinden bir hayâlim yok

159

fâilatün fâilatün fâilatün fâilatün

1 Ben şehîd-i kerbelâdan âşinayım öldürün
Anların zikriyle her dem rûşinâyım öldürün

2 Ah (u) feryâd gelince yâdıma subh (u) mesa
Hun-ı eşkimle perîşân kerbelâyım öldürün

3 Ağlamakdır sızlamakdır ruz (u) şeb mu‘tâdımız
Çün muhibb-i ehl-i beyt-i mürtezâyım öldürün

4 Gûş iden feryâdımı elbetde ta‘n eyler beni
Derd-i gamla Haksârım bî devâyım öldürün

5 Varîs-i derd-i belâyız tâ kasemnâdan berü
Gülmedim gülmek muhâldir bir Fezâ’yım öldürün

160

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kahr (u) lütfundan usandım bî vefâ zâlim felek
Cevrine yokdur nihâyet çîneme oldun şelek

2 Kimseye kılmam vefâyı herkesi kıldın zebûn
Bir nedâmet hazînesin niye çekmişler e melek

3 Her tarafdan gösterir âyineveş dîdârını
Aldadırsın âlemi fi‘lin senin dâim dönek

4 Gülmedim basdım kadem rûyına bu kadar mihnet
Devr ider sen mâyı mutlaka hemân misl-i semek

5 Yok karârın görmedim sana nigeh kılmak vefâ
Bu Fezâ kesmiş ümîdin gayrı yok bunda dilek

161

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

Yakub pervâneveş cismim netîce hep türâb itdin
Vücûdum mülkünü âhir bu mihnetle harâb itdin
Akıtdın eşk-i çeşmim şöyle kim âb-ı revân itdin
Benim hûn-ı sirişkim dembedem nûş-ı şerâb itdin
Bırakdın nâr-ı hicrâna‘aceb keşf-i nikâb itdin
Yakub nâr-ı hasretle kara bağrım kebâb itdin

Elimden dutmadın ey bî vefâ zâlim neden bilmem
Füzûn olmakdadır hâlâ benim derdim neden gülmem
Akar çeşmim yaşı bârân gibi gözden neden silmem
Gidersem nâr-ı hicrinle ne mümkündür gerü dönmem
Bırakdın nâr-ı hicrâna‘aceb keşf-i nikâb itdin
Yakub nâr-ı hasretle kara bağrım kebâb itdin

Açınca perde-i feyzi ‘acâib oldu hep haller
Kesâde uğradı âhir derûnumda olan kâller
Gözümden çıkdı bak dünyâ vemâ fîhâ nedir mallar
Bu hâl ile garîb olur Feza’ya bil uzak yollar
Bırakdın nâr-ı hicrâna ‘aceb keşf-i nikâb itdin
Yakub nâr-ı hasretle kara bağrım kebâb itdin

162

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Nedir nutkun senin câna beni mest-i şerâb itdin
Semâ-i arzı meknûnı nasıl keşf-i kıbâb itdin

2 Uçurdun mâh-ı Ken’ânı hazâna uğradub şimdi
Öten bülbülleri hâlâ kaçırdın hep gurâb itdin

3 Verildi içmedin ‘aşkın şerâbından behey zâhid
Bu kevser âbını hangi kıyâs ile serâb itdin

4 Şu kevser sûresin bir kez Hakîkatle ‘istima ‘eyle
Cemi ‘i müctehidin ruhuna bunda ‘azâb itdin

5 Kime ‘itâ idüb mevlâ bunu bildin mi ey vâ‘iz
Muhammed Mustafâ haydar muhibbine hicâb itdin

4 Hayâ eyle e yâ gâfil müfessir bilmeden sırrı
Bu cehlinle bütün ‘âşıkların bağrın kebâb itdin

5 Fezâ bunda Hakîkat sırrını gel eyleme ifşâ
Ne çâre zâhidin cümle hatâsın hep sevâb itdin

163

failatün failatün failatün failatün

1 Kerbelânın derdi bitmez yazmağa çok cân gerek
Ah idüb cân u gönülden gözleri giryân gerek

2 Nice ‘âşık yazmış ammâ zerresi bil nâ tamam
Gelin kudret olsa kâfî gayriye burhân gerek

3 Sabır güç tahammül güç bir mâcerâdır çün bu hâl
Bu hususda la‘net itmek bize de her ân gerek

4 Nice kıydın âl-i evlâd-ı rasûle ey pelîd
Anların şânı cihânda cümleden yek hân gerek

5 Ah u feryâdı Fezâ'nın yakdı bûy-ı 'âlemi
Anların ah u firâkı dertlere dermân gerek

164

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Bende-i meftûnu oldum şeyh i Abdulkâdirin
'Âşıkı hayrânı oldum şeyh i Abdulkâdirin

2 Nice meftûn olalım ol şâha çün kutb-ı cihân
Hâdimi dergâhı oldum şeyh i Abdulkâdirin

3 Vârımı itdim hebâ ger cânımı cânân içün
Sâlik-i 'uryânı oldum şeyh i Abdulkâirin

4 Sînemi çok eyledim 'aşkın yolunda yâVelî
Tâib-i giryânı oldum şeyh i Abdulkâirin

5 Bu Fezâ eyle himmet yâ veliyyellâ meded
Kapusu kıtmîri oldum şeyh i Abdulkâirin

165

Hece ölçüsü

1 Hele bir cân olasın sen cânından bulasın
İtdiğin zulümleri defterinde bulasın

2 Yandırdıkça yandırdın bin belâya kandırdın
Ben yaradana kul iken âteşlere yandırdın

3 Âteş aldı özümü dinlemezler sözümü
Herkes murâda irdi beni böyle kandırdın

4 Ciğerim yandı nâra çıkamam bir kenâra
Yaram yine o yara ‘aşk oduna yandırdın

5 Çeker Fezâ cefâyı gâip itdin safâyı
Kim dinler bu sadâyı yandırdıkça yandırdın

166

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 ‘Aşk-ı şevkinle senin dîvâne oldum yâ Rasûl
Nûr-i feyzinle yanub pervâne oldum yâ Rasûl

2 Varlığım yağma idüb mansûr gibi berdâr olub
Kaysveş sahrâlara seyrâne oldum yâ Rasûl

3 Hasretinle rûz u şeb nâlân-ı giryân olmuşum
Bir ’acâip hâliyle mestâne oldum yâ Rasûl

4 Zühdü takvâyı unutdum tesbîhi secdâdeyi
Sâki’ye terhîn idüb rindâne oldum yâ Rasûl

5 Neyleyim mescîdi mihrâbı müezzin nâlesin
Rind-i meşreb ehline derbâna oldum yâ Rasûl

6 Zâhide sordukda hâlim dedi müşkildir işin
Şimdilik öz başıma bîgâne oldum yâ Rasûl

7 Bu Fezâ’ya kıl şefâ‘at yâ şefîu’l müznibîn
Derdime dermân umub dermâna geldim yâ Rasûl

167

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Durma zâhid meclisinde kâşif-i merdâne gel
Kalmasun kalbinde gaflet vâkıfı esrâra gel

2 Söyleyüb insanı mesrûr eylemez vâ ‘iz neden
Şâd olam dersen eğer sen meclis-i rindâna gel

3 Vâ‘izin her dem kelâmı kalbi eyler münkesir
Mürde diller şâd iden şol merkez-i pîrâna gel

4 Bahsider dâr-ı câhımın âteş-i sûzanını
Nârı gülzâr eyleyen ol halka-i ezkâra gel

5 Mürşid-i kâmillerin var himmeti gerçi Fezâ
Zâhidin efsânesin terk eyleyüb cevlâna gel

168

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Senin nutkun değil mi ‘aklımı böyle iden zâ‘il
Ne hikmetdir senin zülfün olubdur hüsnüne hâ‘il

2 Kamu ‘âşıkları hayrân iden şirin zebânındır
Ki ‘ibretle nazar kıldım olub evsâfına mâ‘il

3 Olubdur cümle ‘âşıklar yolunda mest ü hayrânın
Bu lezzetden hezâr cevr ü cefâya oldular kâ‘il

4 Hazer kıl ‘aşkının her dem firâkı âh u vâhından
Buları incidenler hiç olur mu devlete nâ‘il

5 Fezâ sende hazer kıl dâimâ ma ‘şûkun âhından
Bu yolda nice sâlikler felâketle olub sâ‘il

169

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Şâd olam dersen cihânda gel kalender meşreb ol
Mâsivâyı sil gönülden gel kalender meşreb ol

2 Gamdan âzâd olmak istersen eğer ey merd-i has
Köhne bir tâç eski hırka gey kalender meşreb ol

3 Geç ‘alâyıkdan bu dünyâ vârına kılma heves
Terk idüb nâmusu arı gel kalender meşreb ol

4 İhtiyâr eyle teferrüd bâbını kılma hazer
Rind i meşreb sâf ı dille gel kalender meşreb ol

5 Nefs-i şûma uyma bir an kıl hazer Mevlâya bak
Düşme teşvîşe yalandır gel kalender meşreb ol

6 Ehl-i dünyâ olma zîrâ mihnet-i gamdan sakın
Benliği terk eyle el-ân gel kalender meşreb ol

7 Bak Fezâ'lardan Fezâyım yok bana nâm-i nişân
Terk idüb sâlûsî zühdi gel kalender meşreb ol

170

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Dilâ ey 'âşık-ı şeydâ gidenlerden haber ver gel
E yâ ey tâlib-i 'ukbâ erenlerden haber ver gel

2 'Aceb mi nûr-ı envârın bilinmez kenz-i esrârın
'Ayândır tûr-ı etvârın bilenlerden haber ver gel

3 Olub 'ummân gözüm yaşı hani seyyîdlerin başı
Kızıl olmuş dağı taşı görenlerden haber ver gel

4 Hüseynin bastığı toprak figân eyler yeşil yaprak
Ene'l Hak sırrına bir bak diyenlerden haber ver gel

5 Hani evlâd-ı peygamber ne oldu Seyyîd-i server
O gonca gülşen-i haydar sevenlerden haber ver gel

6 Aman bad-ı sabâ yandım şerâb-ı vahdete kandım
Firâkın pek kolay sandım yananlardan haber ver gel

7 Ne oldu hâmil-i Kur'an şefâ 'at hâzîni her ân
Fezâ yanmakdadır el'ân görenlerden haber ver gel

171

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Esselâm ey mebde-i ‘ilm-i şerî‘at esselâm
Esselâm ey ma‘den sırrı tarîkat esselâm

2 Esselâm ey kâşif-i feyz-i hidâyet menbe‘i
Esselâm ey mahzen-i bezm-i Hakîkat esselâm

3 Esselâm ey ‘âşikânın melcei envâr-ı Hak
Esselâm ey bizlere avn-î inâyet esselâm

4 Esselâm ey kunûz-ı feyz-i rahmani’rrahîm
Esselâm ey rehber-i râh-ı Selâmet esselâm

5 Esselâm ey rahmete’l lil âleminsin şüphesiz
Esselâm ey şâfî-i burc-i kerâmet esselâm

6 Esselâm ey her nebînin hâtemi fahr-i cihân
Esselâm ey server-i şâh-ı saâdet esselâm

7 Esselâm ey ümmetindir yalvar micrîm Fezâ
Esselâm ey bizlere cûd-i sehhâvet esselâm

172

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Meded ey gavs-ı a‘zam dehr-i süflîde perîşânım
Yetiş imdâdıma pîrim garîsz-i bahr-ı ‘isyânım

2 Ümîdim ilticâgâhım dahîlün gavsı geylâni
Eser-i nefs elinde kaldığımdan zâr (u) giryânım

3 Senin aşkın kamu ahvâlimi hep eyledi gâret
Anınçün ruz (u) şeb zikrim olubdur ism-i sultânım

4 Buyurdun hükmüm işler şarka garba hem bilâ şüphe
İdersin bize de himmet budur va‘din ki zîşânım

5 Senin va‘dinledir cümle mühibbânın ne var zevki
Şefâ‘at bahrine gavvas[40] olubdur cedd-i ekvânım

6 Şefâ‘at matla-i ceddin Muhammed Mustafâ Haydar
Anın nûr-i cemâlinden demâdem mest (ü) hayrânım

7 Fezâ’nın var ümmid kesmiyor mâdemki bâbından
Anı sevdikçe artmakda netîce âh u efgânım

173

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Aceb te‘sir idermi yâre nâzım söylesem bilmem
Firâk-ı nâ tevânım ben kime arz eylesem bilmem

2 Cemâlin görmeye meftûn nice var gizli ‘uşşâkın
Ki sensin Yûsûfu sânî nazîrin var mı yok bilmem

3 Revâmı rûz u şeb ateşlere yanmakdadır cismim
Yanub yakıldığım dem ‘aşıkânı neylesem bilmem

4 Anın ‘aşkı cilâsıdır beni nâlân iden her ân
Ana bu hâl-i ahvâlim nasıl vasf eylesem bilmem

---

[40] “Gavvas” kelimesi sin harfiyle yazılmıştır.

5 Felek fersâde kaddin sâyesâle çok mudur ‘arza
Boyun tûbaya benzer misli var mıdur yok mıdır bilmem(!)

6 Siyah zülfün değil mi kurs-i şemsi eyleyen mektûm
Aceb bir mi semâda iki mi şems ü kamer... bilmem

7 Nice medh eylesem mümkün mü bitmek vasfı evsâfı
Anın meddâhı çokdur çün Fezâ’yım gayriyi bilmem

174

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kâdirîden intisâbım Mevlevîdir kisvetim
Rufâî’dir nûr-ı aynım Mürtezâdan nisbetim

2 Baz’ül-eşhebdir tarîkat pîrimiz sultânımız
Bil ne âlîdir tarîkatde olan mâhiyyetim

3 Oldu şâhım Nakşibend Halvetî hem Celvetî
Gülşenîdir Bedevîdir ber Desûkî şöhretim

4 Rûşenîyim senlidir Haydârîyim Şâzeli
Şeyh-i Sa‘deddîn cebâviye olubdur hürmetim

5 Hâcı Bektâş-ı Velî’dir gönlümün nâzendesi
Bir Melâmî meşrebim bâtındadır her hizmetim

6 Bil kalendâr-ı medâr-ı Veysi-i himmet nümâ
Dû cihânda sâbit olsun bunlar ile sohbetim

7 Ey Fezâ bunlarla olmaksa murâdın her zamân
Bezm-i ervâhı elestden böyledir heb ülfetim

175

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Tâ ezelden aşk-ı şevkinle senin mestâneyim
‘Âklımı zâil idüb râhında bir dîvâneyim

2 Geldiğim günden berü bir kimseyi görmez gözüm
Âteş-i nâr-ı firakınla aceb pervâneyim

3 Açmadın bir kez cemâlin serteser yakdın beni
Âsitânında senin kıtmîrveş derbâneyim

4 Neyleyim ferdâyı ‘ukbâyı unutdurdun bana
Meskenim gülzâr iken şimdi görün vîrâneyim

5 Ey Fezâ kılma şikâyet tâli‘inden her zamân
Hakka teslîm olmak içre çok şükür hâkâneyim

176

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Değil mi hâlime vâkıf benim server hırâmânım
Dem-i aşk-ı muhabbetden uçurdum mâh-ı ken’anım

2 Nidem Ya‘kubveş gönlüm hazîn olmakdadır hayfa
Terahhum eyleyüp Mevlâ yine îd oldu devrânım

3 Benim gonca fidanımdır yatan bir câh-ı zindanda
Hudâ lütf eyleyüp âhir ki oldu Mısra sultânım

4 Züleyhâ-i zaman olsan sana hiç iltifât itmem
Bana kâfi değil mi rütbe-i ol âli zîşânım

5 Ferâgat kıl e yâ kıbti firib-i tenk-dâr olma
Fezâ yokdur bana ancak kefildir fahr-i ekvânım

177

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Neyleyim tedbîrimi îfâda taksîr eyledim
Derk idüb takdîrimi tevhîd-i tekrâr eyledim

2 Şol ezel düşmüş idim girdâba bilmem ben beni
Anladım noksânımı ma 'nâda idrâk eyledim

3 Ben özüm bilmez idim adam mıdır hayvan mıdır
Mir'ât-ı pîrâna döndük de özüm fehm eyledim

4 Geçdi ömrüm bilmedim bâd-ı hevâya meylidüb
Bî vefâ nâkeslerin destin dutub bûs eyledim

5 Hamd ü Allah çün bugün erdim cenâb-ı Haydar'a
Dest-i Haydardan o câm-ı vahdet-i nûş eyledin

6 Yoksa gitmişdim helâke bend olub râhzenlere
Lütf-i Hakla fehm idüb kendimi îkâz eyledim

7 Yâ ilâhi bu Fezâ'ya kıldığın 'avnî ilâh
İtmeyüb ifşâ ânı sırrıma pinhân eyledim

178

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 E yâ salik nazar eyle fakîrin pendine her dem
Sana ancak bu nutkumdur olursa derdine merhem

2 Tarîkat iyi bir yoldur kılâvuz olmalı mâhir
Ki zîrâ ben gibi yüz bin nice şârik durur sersem

3 Yapış bir mürşid-i kâmil elinden andan ayrılma
Anın emrine sa'i it huzurunda durub ebkem

4 Aman râh-ı şerî'atdir tarîkin her bir erkânı
Budur ilk önce maksûdun sakın olmayasın pür zem

5 Şerî'atdir tamâmı bil tarîkat gayrıdır sanma
Şerî'atden haberdâr ol seni kandırmasın bir kem

6 Şerî'atde olan sa'in kadardır feyz-i ikbâlin
Fezâ sa'y it şerî'atle olursun sen de bir edhem

179

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Benim derdim bana kâfî değil mi gör neler çekdim
Ne çekdimse Hakîkat kendi nefsimden zarar çekdim

2 Kimi öz kendime sâdık bilüb arz eylesem hâlim
Nihâyet çekmesi müşkil aceb dürlü cefâ çekdim

3 Çalışdım bulmadım bir kez def'i gam itmeye çâre
Rakîbin cevr-i zulmünden neler ammâ neler çekdim

4 Bu firkat cânımı yakdı kim anlar hâl-i ahvâlim
Fenânın kahrına sabr eyleyüb hezar dürlü keder çekdim(!)

5 Nazar kıl gör hekimâne Fezâ derdi beyân eyler
Tesellî olmadı gönlüm nice bin na'ralar çekdim

180

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Benim her dem zebânımda Hudâ'dır vird ü ezkârım
Benim leyl ü nehârımda rızâdır derd-i efkârım

2 Açılmışdır bahârımdan nice binlerce sümbüller
Saçılmışdır bahârımdan nemi ummânı emtârım

3 Derûnumdan çıkan âhım semâyı etmesün ahrâk
Benim gîs (vü) zülfümden asılmışdır nice yârim

4 Yine tecdîd idüb durma bu hâl-i nâgehânîden
Bakın yanmakdadır hâlâ benim ol şeb-i eshârım

5 Ferâgat kıl deyü tekdîr iderse zâhid ü bârid
Cihânı yakmağa kâfî derûnumdan çıkan hârım

6 Beni tehdîd iderse sâir ağyâra nazar kılmam
İçince bâde-i ‘aşk-ı nihândır cümle ağyârım

7 Gözüm sehbâdan ayrılmaz çeküb peymâne-i ‘aşkı
Fezâ’dır mahlasım zîrâ ‘ayandır halka etvârım

181

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün feûlün

1 Usandım ben hayâtımdan usandım
Bu mihnetgâh-ı ‘âlemden usandım

2 İdüb tebdîl safâyı hep cefâya
Rakîbin cevr-i zulmünden usandım

3 Ne gün gördüm ne dem sürdüm safâdan
Nidem baht-ı siyâhımdan usandım

4 Bana göstermedi devrân safâyı
Bu derd-i mihnet-i gamdan usandım

5 Virüb zevk-i safâyı ber hevâya
Netice âh (u) zârımdan usandım

6 Ölüm yeğdir bana her dem cefâdan
Hayât-ı câvîdânımdan usandım

7 Aceb peyk-i ecel bilmem ki nerde
Fezâ’yım tatlı cânımdan usandım

182

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Hâme‘i aldım ele derdimi takrîr ideyim
Sen gibi hüsn-i nigârı nice ta‘rif ideyim
Bir melek sîmâ güzelsin kime teşbîh ideyim
Mah cemâlin nûrunu kalbimize nakş ideyim
Niye ben derdimi ‘âlemlere takrîr ideyim
Var iken böyle efendim kime şekvâ ideyim

‘Acizim vasf idemem hüsnünü ey mâh-likâ
Yakıyor ruhumuzu sende ki o hüsn ü edâ
Yok mudur söyleyecek bizde ‘aceb nutk-ı Hudâ
Böyle ebkem duruşumda nedir hikmet acabâ
Niye ben derdimi ‘âlemlere takrîr ideyim
Var iken böyle efendim kime şekvâ ideyim

Bizi giryân idiyor elem-i derd-i gamın
Güle rağbet mi ider bir gören gonca femin
Âb-ı hayvânı unutdurdu bize câm-ı cemin
Âyin icrâ idemez arz-ı semâ yoksa demin
Niye ben derdimi ‘âlemlere takrîr ideyim
Var iken böyle efendim kime şekvâ ideyim

Bizi giryân idiyor elem-i derd-i gamın
Güle rağbet mi ider bir gören gonca femin
Âb-ı hayvânı unutdurdu bize câm-ı cemin
Âyin icrâ idemez arz-ı semâ yoksa demin
Niye ben derdimi ‘âlemlere takrîr ideyim
Var iken böyle efendim kime şekvâ ideyim

Böyle derdinle ölürsem sanadır cümle vebâlim
Söylemekden bitiyor tende ruh dizde mecâlim
Ağarub başda mûyim bakınız işte sakalım
Sana gûş itdiremem nâfiledir bunca makâlim
Niye ben derdimi ‘âlemlere takrîr ideyim
Var iken böyle efendim kime şekvâ ideyim

Tutuşub cümle ehibbâ itmededir âh-ı firâk
Ne hûri kaldı gözümde ne de gılmânı bırak
Çok mudur âteşine yansa senin elde varâk
Ey Fezâ ‘âşıka bağdâd ne yakındır ne ırâk
Niye ben derdimi ‘âlemlere takrîr ideyim
Var iken böyle efendim kime şekvâ ideyim

183

Hece ölçüsü

1 Yanarım ben yanarım ‘aşk bahrine kanarım
Bülbül gibi yanarak gül mdalına kanarım

2 Bak bülbülün pendine düşmüş gülün derdine
Yârin gonca femine ben bandıkca yanarım

3 Yandı ciğer yanıyor âl kana boyanıyor
Derdimi bilmeyenler beni mecnûn sanıyor

4 Bülbül dâim zâr ider sırrını izhâr ider
‘Âlemi bî-zâr ider ben derdime yanarım

5 Hû esmâsı evrâdım tükenmez bu feryâdım
Dervîş Fezâ’dır adım ben derdime yanarım

184

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Beni güldürmedi ‘âlemde ma‘bûdum neden bilmem
Akar çeşmim yaşı durmaz telâşımdan ânı silmem

2 Dolaşdım şarkı garbı bulunmaz derdime çâre
Füzûn olmakdadır derdim nidem subh u mesâ gülmem

3 Muhannet ‘âlemi dutmuş kamu ‘isyân olub zâhir
Verilse dâr-ı dünyâda bana gülşen ânâ girmem

4 Sefer itmek bana yeğdir hemân ol dâr-ı ‘ukbâya
Feridûn-i cihân ol derseler bunda gerü gelmem

5 Hudâ kâfî değil mi çekdiğim bunca meşakkatler
Fezâ’dır tâli‘im kemdir ânınçün bir dahî dönmem

185

Hece ölçüsü

1 Ne keyifli ne hastayım bülbül veş kafesdeyim
Bu derd beni bitirdi yâ rab son nefesdeyim

2 Hazîn hazîn ağlarım ırmak gibi çağlarım
Yârimden haber geldi emrine vâ-besdeyim

3 Derdim artar eksilmez gözyaşım kimse silmez
Genç ömrüm oldu hebâ ‘azrâil efgendeyim

4 Duymadım ben yârimden o şirîn kelâmından
Bâri Hudâ ayırdı hükmüne şermendeyim

5 Fezâ eyler figânı neyler iki cihânı
Bu hâl beni del' itdi 'aşkınla hânendeyim

186

mefâ 'îlün mefâ 'îlün feûlün

İlâhi lütfuna merbût şu hâlim
Kerem kıl 'âcizim hem bî mecâlin
Bu âh u vâh ile artar melâlim
Aman ey pâdişahlar pâdişahı
Kamunun hâlikı sensin ilâhi

Günahkârım kusûrum çok penâhım
Senin 'affınla her dem iftihârım
Gice gündüz füzûn olmakda âhım
Aman ey pâdişahlar pâdişahı
Kamunun hâliki sensin ilâhi

Dirîga bâb-ı lütfun çünki vâsi'
Umûma rahmetin herhalde nafi'
Ki nûrundan yaratdın bize şafi'
Aman ey pâdişahlar pâdişahı
Kamunun hâliki sensin ilâhi

Senâ vü hamdimiz ol zât-ı pâke
Vücûdum düşmedikce zıll-ı hâke

Bu sînem olmadıkca çâk çâke[41]
Aman ey pâdişahlar pâdişahı
Kamunun hâliki sensin ilâhi

Umar Ahmed kerîmâ hazretinden
Karar itmez cû bir ân haşmetünden
Emînim taknetû min rahmetinden
Aman ey padişahlar pâdişahı
Kamunun hâliki sensin ilâhi

Yanar ‘aşkınla her dem cism ü cânım
Sana bezm-i elestdendir îmânım
Fezâ’yım afvına çokdur gümânım
Aman ey pâdişahlar pâdişahı
Kamunun hâliki sensin ilâhi

187

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Müezzin nâlesin gûşuma aldık da hemân şaşdım
Didim rûz-ı kıyâmetden haber mi câmi‘e koşdum

2 Oturmuş va‘z ider zâhid meğer eyyâm-ı gafletden
Velekin kendini i‘kaz iden yok durmayub kaçdım

3 Şu kadar fehm idüb bildim ki bir rûz-ı kıyâmetden
Olur âzâde zâhidler diyince durmayub daşdım

4 Didim kendin neden terk eyledin nârın ‘azâbından
Didi biz zâhidiz sorma cânândan bir kapu açdım

[41] Kâfiye zorunluluğu sebebiyle .”çâk” sözcüğü “çâke” diye düzeltildi.

5 Aceb bir hayrete daldım ki zâhidler meğer haddâd
Fezâ miftâhını kendi yaparmış şîşe-i saçdım

188

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Amân ey kutb-ı ‘âlim gavs-i â‘zam şâh-ı sultânım
Füzûn olmakdadır ‘aşkınla her dem âh-ı efgânım

2 Cemâlin kalbe ‘aks olmuş unutmam hâl-i etvârın
Ölürüm nâr-ı ‘aşkınla fedâ olsun sana cânım

3 Nice ‘âşıkların vardır yolunda terk-i cân itmiş
Aceb mi Yusuf-ı sânî olubsun pîr-i zîşânım

4 Cemri-i evliyâ üzre nüfûsun olmada nâfiz
Yed-i tûlâya mâlik(sin) ki sensin cedd-i Andânım

5 Fezâ her dem ider feryâd meded yâ sâkine’l Bağdâd
İdersen bizlere himmet olubsun derde dermânım

189

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Beni mecnûn’a döndürdü bu ‘âlem halkı ben netdim
Ne itdim nefsime itdim zarar kâr ben sana netdim

2 Bırak beyhûde laf itme beni rencîde eylersin
Benim derdim bana kâfî ‘acep bilmem yâre netdim

3 Yârimden çok cefâ çekdim lafım yok yâre ağyâre
Dâim dostumdan incindim hele ağyâre ben netdim

4 Rakîbin cevri güç gelmez ki zîrâ bilmez ahvâlim
Yamaçdan it gibi havlar düşündüm dostuma netdim

5 Eğer Haksız olub Haksız demeye, tehdîde lâyıksam
Sorun hükkâm-ı dehrîden senin Hakkında ben netdim

6 Yeter artık derûnum âh u vâhımdan kebâb oldu
Yetişmez mi be hey zâlim felek bilmem sana netdim

7 Hudâvendi kerîmâ sen Fezâ'ya sabr kıl ihsân
Mehâssal 'âlem içre sen bilirsin ben kime netdim

190

Hece ölçüsü

Çıkub yüce dağ başına ağlarım
Çoşkun akarsular gibi çağlarım
Kend' elimle yârelerim bağlarım
Siz gidin kardaşlar kaldım çöllerde
Aman aman (aman) garîb illerde

Hep yârânlar oku yayı atdılar
Kıymet kesüb bir akçeye satdılar
Anamın âşına âğı katdılar
Siz gidin yoldaşlar kaldım yollarda
Aman aman (aman) garîb illerde

Kerem gibi bir saz alub eğlenem
Ferhâd gibi nâs dilinde söylenem
Bülbül gibi gül dalında gizlenem
Vazgeçin kardaşlar kaldım çöllerde
Aman aman (aman) garîb illerde

Düğün bayram olunur davul çalınır
Herkes gider seyrângâhda salınır
Ne söylesem arkadaşlar alınır
Vazgeçin kardaşlar kaldım yollarda
Aman aman (aman) garîb illerde

Terk itdim kemhâyı giydim ‘abâyı
Virin dostlar giysün atlas dibâyı
Çok sûfîler gördüm azgın mürâyı
Siz gidin kardaşlar kaldım çöllerde
Aman aman (aman) garîb illerde

Alnımın yazısı böyle yazılmış
Bülbül uçmuş bütün bağlar bozulmuş
Mezârımız gurbet ile kazılmış
Siz gidin kardaşlar kaldım çöllerde
Aman aman (aman) garîb illerde

Fezâ mecnûn gibi ağlar söylenir
Gelen geçen benim ile eğlenir
Şimden sonra nâmerd sözü dinlenir
Vazgeçin yoldaşlar kaldım yollarda
Aman aman (aman) garîb illerde

191

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün feûlün

1 Meded ey hâkim-i mutlak...ilâhi
Ki sensin cümle bî-kesler penâhı

2 Nice ‘isyân ile oldum perîşân
Yine sen affidensin her günâhı

3 Ezel müştâk idim geldim cihâna
Mu‘înim nâsırım sensin kemâhı

4 Fenâ ikliminin yokdur vefâsı
Aman ey pâdişâhlar pâdişâhı

5 Ecel câmı gelir bir gün Fezâ’ya
Cihânda kat‘ olur âhir nigâhı

192

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün feûlün

1 Ne hikmetdir tükenmez âh u vâhım
Hudâ sensin benim peşt ü penâhım

2 Ezel müştâkıydım geldim cihâna
Ki senden özge yokdur padişâhım

3 Beni halk eyledin gerçi türâbdan
Bizi nefse esîr itme ilâhım

4 Yaratdın şeytanı nâr-ı hevâdan
Nefisle bir olub artdı günâhım

5 Za‘îfim bî nevâyı bî mecâlim
Gice gündüz çıkıbdur ‘arşa âhım

6 Sığındım sana şeytanın şerrinden
Ki olmasın cehennem halce-gâh’ım

7 Fezâ’nın gayriden yokdur ümîdi
Selâmetdir senin lütfunla râhım

193

Hece ölçüsü

Ben bu dünyâya kalırım sandım
Felekden murâdımı alırım sandım
Bu tatlı cânımdan ne tiz usandım
Ölüm günü geldi giderim gardaş
Figân günü geldi nidelim yoldaş

Şu fâni dünyâda ‘aceb ne itdim
Olmadık işlere tesebbüs itdim
Ömrümü beyhûde yere sarf itdim
Ölüm günü geldi nidelim gardaş
Figân günü geldi giderim yoldaş

Defterim karışık her işim bozuk
Evlâdlarım vardır hepsi çocuk
Dimezki azrâ‘il buna da yazık
Ölüm günü geldi giderim yoldaş
Figân günü geldi nidelim gardaş

‘Azrâ‘il geldi cânım(ı) alacak
Çoluğum çocuğum yetim kalacak
Nice işim vardır virüb alacak
Ölüm günü geldi nidelim gardaş
Figân günü geldi giderim yoldaş

Suyumu koyub beni yuyâna
İmâma uyub namaz kılana
Fezâ selâm ider ahbâb yârâna
Ölüm günü geldi giderim yoldaş
Figân günü geldi nidelim kardaş

194

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Rabbimin lütfuyla ikmâl oldu dîvânım benim
Gör ne ihsân (u) keremler kıldı sultânım benim

2 Açdı gönlümde Hakîkat sırrını kıldı a‘yân
Böyle bir ihsâna mazhar etdi sübhânım benim

3 Feyz-i kudret zât-ı pâkından olubdur bizlere
Çok şükür bâr-ı Hudâ’ya virdi dermânım benim

4 Bahr-ı ‘isyân içre gark olmuş iken itdin kerem
Bakmayub noksânıma afv itdi gufrânım benim

5 Yüz sürüb dergâhına yalvara geldim yâ Hakîm
Bir garîb miskin Fezâ’yım vardır îmânım benim

195

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kesrete girdikce gönlüm vahdete eyler hücûm
Vahdet-i sırr-ı Hakîkatden alınmışdır nücûm

2 Hâli kâli mezc idüb sırr-ı muârif kesb iden
Anların kalbi müsaffâ dü cihânda yok gumûm

3 Kesreti vahdet bilüb terk-i alâ‘ik eyleyen
İnzivâyı ihtiyâr itmektedirler bi’l ‘umûm

4 Gerçi vahdet gerçi kesret bir ziyânım pertevi
‘Ârife ta‘rîf ne lâzım böyledir sırr-ı humûm

5 Vahdet-i kesretde gâfil olma sâlik bir nefes
Bu nasîhat sana kâfîdir Fezâ eyle rüsûm

196

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kendi ‘isyânım bilüb Hakdan hidâyet beklerim
Bâb-ı lütfundan umar senden ‘inâyet beklerim

2 Cürmümün ta‘dâdına kâbil midir ins ü melek
Sen Hudâ-yı zü’l celâlimden sadâkat beklerim

3 Bir nazar kılsan cihâna bencileyin yok Hakîr
Gerci ‘isyânım kadar vâfir sa‘âdet beklerim

4 Sem'ime "lâ-taknetû"[42] nutkun irince yâ ilâh
Kullara ihsânı bol Hakdan selâmet beklerim

5 Şâd-ı hürrem olmağa kâfî değilmi bu hitâb
Rahmetenlil 'âleminden bir beşâret beklerim

6 'Arş-ı a'zam fahr-i âlem gavs-i a'zam 'aşkına
Ahmed-i Mahmûd Muhammed'den şefâ'at beklerim

7 Ah (u) feryâd-ı Fezâ'nın hadden efzûn olmada
Ehl-i beyt-i Mürtezâ'dan bir sehâvet beklerim

197

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Muhibbi âl-i eshâbım kelâm-ı zikri terk itmem
Gürûh-ı cebri kaderi ehl-i ilhâdı kabûl itmem

2 Benim râhım selâmetdir beHak Ahmed-i Muhtâr(!)
Anınçün fırkâ-ı ehl-i dalâle iltifât itmem

3 Nazar kılsan eğer bir kez kelâm-ı hazret-i Hakka
Tarîk-i müstekîmden özge râha i'tibâr itmem

4 İrer mi râh-ı matlûba o kim şer'a muhâlifdir
Salât-ı savm-ı hacdan gayrı bir âyin kabul itmem

5 İçer rakı çeker esrâr salât-ı savmı terk itmiş
Bunların gitdiği râhı ne mümkün ihtiyâr itmem

---

[42] Zümer, 39/53, (Umut kesme.)

6 O kim ki hûb-ı Haydardır temessük eyleyüb şer‘a
Habîbin sar-banından değil gayrı i‘tikâd itmem

7 Kabul it gel Fezâ her dem tarîk-i ehl-i takvâyı
Cemâ‘at ehl-i sünnetdir fuzûlî lafı gûş itmem

198

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Şem‘a-i nûr-ı hidâyetden alınmışdır ferîm
Enbiyâ içre büyükdür sevgili peygamberim

2 Lütf-i Hakdan bir ‘inâyetdir bize rûz-ı elest
Şarka garba hükmider ‘âlemde birdir rehberim

3 Her kime kılsa hidâyet ol Hudâ-i zü’l celâl
Söylenir haşre kadar a‘lâ ve ednâ ezberim

4 Terk-i tedbîr eyle gel takdîre bak da ‘ibret al
Günbegün tecdîd ider feyzi ilâhi meşrebim

5 Ey Fezâ sende nazar kıl zîr-i bâlâ her yerde
Cümlesi sun‘ı Hudâ’dır işte hâdî ekberim

199

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bak tecellimdir benim gülmez ‘acebdir yüzlerim
Yâre ağyâre değil bir ferde geçmez sözlerim

2 Tâli‘imdir tâ ezelden gülmedim güldürmedin
Ol sebebden kabrimin hâkini her dem özlerim

3 Ey dirîgâ rahm kıl bu ‘âciz (ü) bî-çâreye
Yoksa mahşerde bile görmez olur bu gözlerim

4 Şâh-ı kevneyn-i Muhammed Mustafâ’nın aşkına
Havfîden debrenmez oldu el ayak bu dizlerim

5 Yâ ilâhi kıl ‘inâyet bu Fezâ’ya dü cihân
Çeşm-i hûnumla yazılmışdır zemîne izlerim

200

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Mübtelây-ı derd-i ‘aşkım aymadı gamdan başım
Âh-ı firkatle yanub akmakda der çeşm-i yaşım

2 Artdı feryâdım hemîşe bu muvakkathânede
Hak tecellî eylemezse zehre boyandı aşım

3 Derd ile geçdi sabâvet bir kuru da‘va ile
Şimdi köhne pîr olub benim beyaz oldu kaşım

4 Azm-i rıhlet eylemek şimdengerü mucîb-i Hak
Lif sabun hanût kefen hazır edildi baş taşım

5 Yokladım a‘mâlimi fikr eyleyüb noksânımı
Geçdi ‘ömrüm bir Fezâ’yım bellisiz olmuş yaşım

201

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Tâli‘im kemdir benim ‘âlem güler ben ağlarım
Hûn-i eşkimle perîşân dembedem kan ağlarım

2 Dehr –i dûn içre nazar kıldım bana yokdur kıyâs
Gülmedim güldürmedim subh u mesâ kan ağlarım

3 Dost güler düşmân güler her hâlime ‘âlem güler
Tâ kâsemnâdan berü mecnûn gibi kan ağlarım

4 Rahm ider yokdur bana yandım ilâhi nâleden
Hissemed-i kerbelâyım al kızıl kan ağlarım(!)

5 Bu fakîr mücrim Fezâ’nın âh u efgândır işi
Gülse de gülmezse de gönlüm yine kan ağlarım

202

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün feûlün

1 İlâhi var mı yok mu bilmem ‘aklım
Açılmaz mı benim bu kara bahtım

2 Açılmaz gözlerim gamdan kederden
Anınçün gönlümü odlara yakdım

3 Bilirim çâre yokdur gayrisinden
Tevessül eyleyüb mevlâya bakdım

4 Kime şekvâ idem derd-i derûnum
Yıkılmışdır efendim tâc-ı tahtım

5 Fezâ'yım minnetim bâr-ı Hudâ'ya
Akan sular gibi engine akdım

203

Hece ölçüsü

Serâpa yandı bu cismim
Sorarsan dertlidir ismim
Bana dost oldu hep hasmım
Gönül şükreyle sabreyle
Hudâ'nın murâdı böyle

Ezelden aldığım fermân
Bu dertdir derdime dermân
Didin "lâ-taknetû"[43] rahmân
Gönül şükreyle sabreyle
Hudâ'nın murâdı böyle

Yanıyor cismimiz nâre
Gönüldedir benim yâre
Didim 'âşık nedir çâre
Didi şükreyle sabreyle
Hudâ'nın murâdı böyle

Yanub yıkılmayan âşık
Değildir ahdine sâdık
Bulamaz kendine ma'şûk

[43] Zümer, 39/53 (Umut kesme.)

Gönül şükreyle sabreyle
Hudâ'nın murâdı böyle

Kim ki ide 'ahde vefâ
Çokdur ana cevr (u) cefâ
Bunda cefâ anda sefâ
Gönül şükreyle sabreyle
Rabbim(in) murâdı böyle

Derindir aşkın yâresi
Sordum ki yokdur çâresi
Âşıkların bu gâyesi
Gönül şükreyle sabreyle
Hudâ'nın murâdı böyle

Fezâ'nın pendine kanan
Dervîşliği kolay sanan
Ateşsiz odlara yanan
Gönül şükreyle sabreyle
Âkibet hâli fikreyle

204

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Bana düşmân olandan bir sevenden bin zarar çekdim
Kimi ihvân kimi ahbâb olandan çok zarar çekdim

2 Kimi sâdık bilüb sâdık diye kandımsa bir câna
Görünmez düşmânımdan bin beter dürlü zarar çekdim

3 Samîmâne bilirdim gördüğüm ahbâbı her yerde
Değildir su-i zannım hüsn ü zannımdan zarar çekdim

4 Rakîbâne gülerlermiş fakîre bilmedim eyvâh
Değil ağyâr rakîbimden gülenlerden zarar çekdim

5 İlâhi sen halâs eyle Fezâ'yı ibn-i dünyâdan
Dimem bir kimseye ednâ ki nefsimden zarar çekdim

205

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Bilmiş ol ki on ikidir cum‘anın şartı tamâm
Mısr sultân vakt hutbe hem cemâ‘at izn-i âm
Göz ayak sıhhat hüriyet er mukîm yağmur çamur
Böyle emr itmiş cum‘anın şartını rabbül enâm

206

Gazel-i Şevket tahmîs-i Fezâ

fâ'ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Nâle-i efgânıma bakdıkca akrân ağlasın
Şu perîşân hâlime tahtında sultân ağlasun
Sâki yâ sehbâda mey destinde fincân ağlasun
Yâd idüb ahvâlimi her demde ihvân ağlasun
Mâtem itsün vâlideynim hâlime kan ağlasun

Yandı cismim nâr-ı hicre bir murâda irmedim
Bir nazar kıl tâli‘im kemdir fenâda gülmedüm
Geldi ‘hızr başım üzere peyk-i ecel bilmedim

Beytü'l ahzân eylesün ehl-i musîbet merkadim
Nâzeninler cem' olub kabrimde her an ağlasun

Günbegün efzûn olub artmakda dâim firkatim
Gayrı artık haşre dek kaldı bu nâr-ı hasretim
Korkarım bundan gerü ki gâib olsun şöhretim
Dil perîşân sîne sûzan hâk-i sâr-ı gurbetim
Genc iken 'ömrüm tükendi ehl-i îmân Ağlasun

Bil hedef oldu vücûdum bu şekil zahmetlere
Gülmedim bir kez cihaâda katlanub firkatlere
Baş açık yalın ayak azmeyledim gurbetlere
Mahvolub canım tükendi düşdi çok mihnetlere
Sonra ferzendime kalub yâr-ı gârân ağlasun

Ey Fezâ eyle tefekkür hoş mudur cevr u cefâ
Bâkî mi sandın cihânda sürdüğüm zevk u safâ
Böyle bir fâni mekândır kimseye kılmaz vefâ
Bî vefâ 'âlemde yokdur şevket âsâr-ı bekâ
Gûş idüb bu vak'ayı erbâb-ı 'irfân ağlasun

207

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Başladık tevhîde artık fetholub bâb-ı cihân
Eyledik ezkâra gayret çün gürûh ı dervîşân

2 Çok şükür mevlâ müyesser eyledi zikrin bize
Cümlemiz olduk müheyyâ râhı Hakka bil 'ayân

3 Himmetinle her mürîdân buldu feyz-i rahmeti
Kıldılar Hakdan temennî zâhir oldu hep nihân

4 Vasfeder vâsıfların vasfın iderler dâimâ
Medhine yokdur nihâyet zikr iderler ins ü cân

5 Bu Fezâ âciz velekin medhine yok tâkatım
Sen ki medhe pek sezâsın şah-ı iklim-i cihan

208

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 E yâ beyhûde mi zârım Hakkın dîvânesiyim ben
Yitirdim ‘aklımı bilmem neyin mestânesiyim ben

2 Uçurdum mâhı ken‘ânı perîşân oldu hep güller
Yanub bu nâr-ı hasretle gönül pervânesiyim ben

3 Benim kalbimdeki ateşlerin itfâsı mümkün mü
Cemâl-i bâri andıkca anın dilhânesiyim ben

4 Aceb mi tarz-ı sûzişle figân-ender figân itsem
Sürâhi boş kadeh mahzûn bunun gamhânesiyim ben

5 Mürüvvet yok mudur sende beni ta‘n itme ey zâhid
Gelüb geçmiş nice bin ‘âşıkın kerhânesiyim ben

6 Gönülde ateş-i ‘aşkım Aliyyü’l Mürtezâ’dandır
Firâk-ı ehl-i beytin âhının vîrânesiyim ben

7 Derûnum mezhebim râhım seninçün müşkil ey zâhid
Fezâ’dır mezhebim râhım rızâ dürdânesiyim ben

209

mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün

1 Cefâsı çok safâsından bana dünyâ harâm olsun
Vefâ umma bu fânîden safâlar heb nihân olsun

2 Ne dünyâdan murâd aldum ne maksûdum olub hâsıl
Muhassıl gülmedim âlemde bu mihnet tamam olsun

3 Ne şuğlum var bu fânîde ne bir şeye idüb meyli
Eğer bu bende bir taht-ı emel varsa harâb olsun

4 Bırakdım tâc-ı tesbîhi girüb meyhâne-i ‘aşka
Bizimle nûş iden varsa buyursunlar safâ olsun

5 Ne var seccâdeyi mihrâba terk tdim e yâ sûfi
Kalender ol Fezâ her dem riyâlar zâhidin olsun

210

mefâ ‘îlün   mefaâîlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün

1 Açılmaz gözlerim bir an zamân-ı hâl-i ‘ışretden
Bu dil kurtulmadı mı hâlâ derûnî hâl-i kesretden

2 Salâtı men‘ider Mevlâ dahi hem mesti mestâne
Ferâgat bulmadım zîrâ nidem bu hâl-i gafletden

3 Temâşâ bir cemâl-i yâr-i ru‘yet eyledim sûfî
Unutdum nus u pendin afvidersin hâl-i illetden

4 Sekahüm hamrını nûş eyledim ammâ ki vahdetde
Anınçün bilmezem kâl-i haber sor hâl-i hikmetden

5 Rakîbin hâlini sormam Fezâ'dan bilmez ahvâlim
Ona lâzım olan suret ne bilsün hâl-i sîretden

211

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Yanub yanmakdadır cismim benim çün devr-i âhımdan
Ki teskîn olmayub hâlâ yanar her dem günâhımdan

2 Ezelden gam türâbıyla beni bünyâd idüb mevlâ
Netice fark idüb bildim ki hep baht-ı siyâhımdan

3 Kime şekvâ idem artık serencâm-ı dilârâmın
Yine vardır ümîdim kesmezem puşt-i penâhımdan

4 İlâhi sen halâs eyle bizi bilcümle yârânı
Ayırma bizleri her dem rasûl-i doğru râhımdan

5 Fezâ'yım kendi hâlimden teşekkî itmezem zîrâ
Ümîdim hazret-i Hakdan cenâb-ı pâdişâhımdan

212

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Kesme zâlim bed şâdânı zâğ misâli nâleden
Eyleme beyhûde feryâd içmemişsin bâdeden

2 İtmeyen mürşîde hizmet anlamaz ilm-i ledün
Nice idrâk eylesün ki öyle hayvân nâmeden

3 İdemez kalbini tenvîr feyz-i Hakdan dûr olur
Nefsine mahkûm olub iblîs gibi efsâneden

4 Eylemem aslâ tehassür kalbimi itsen harâb
Gam değil bin kere feryâd eylesen minâreden

5 Bu Fezâ'ya îydi veş cevr u cefâlar eyleyin
Meskenim bâr-ı belâdır ne çıkar kenâreden

213

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Eyleme hergiz tekebbürlük sana olmaz yakin
Bu Hudâ'ya yaraşur size bekâ olmaz yakin

2 'İlmine mağrûr olub cehlini isbât eyleme
İtmesin eslâf-ı nazar kendine olmaz yakin

3 Duymadın mı sen 'azâzîlin 'aceb ne olduğun
Çün tekebbür eyledi merdûd olub olmaz yakin

4 Görme ednâ bu halâyıkda birisin ey zâhid
Hazreti Mûsâ gibi ip takmayan olmaz yakin

5 Ey Fezâ kendini ednâ gör kamudan ol beri
Böyle olmazsan eğer bil kurb-ı Hak olmaz yakin

214

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Dalgı benlik zevkine zâhid hemân âh eylesün
Varmayın semtine bir kez kendin irşâd eylesün

2 Pend ider halka çıkub bir kürsiye eyler nidâ
Sem‘ine girmez bile savtı ânın âh eylesün

3 Ba‘zı âyet ile haddin bilmeyüb tekrâr ider
Sorma fi‘linden ânın kim böyle feryâd eylesün

4 Halkı irşâd etmek ister kendisidir gâfilân
Böyle gafletle ne mümkün halkı i‘kâz eylesün

5 Dalma benlik bahrine sende Fezâ gâfil gibi
Şol ki gavvâs olmamışdır gayru âzâd eylesün

215[44]

1 Yandım ey ilâhî câhil nâdânın elinden
Bıkdım yetişir sûfî-i zerrâkın elinden

2 Hıssetle mi tahmîr oldu senin cism-i türâbın
Yandım yanasın zâlim u gaddârın elinden

3 Taş atmada mâhir çıkarak kürsiye vâ‘iz
Şaşdık yine din düşmânı küffârın elinden

---

[44] Vezin çok hatalı ,

4 Destâr büyük turfa sakallı zâhid-i bârid
Vazgeçdi gönül böyle bir eşrârın elinden

5 Açma râzını şimdi Fezâ cellâd lisâna
Şekvâ idemem ʻaşk-ı dilârâmın elinden

216

fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilün

Kalmadı sabra mecâlim yandı cânım nâleden
Geçdi eyyâ(m)-ı sabâvet neyleyim dilhâ(ne)den
Bilmedim itdim firâkat yek kadeh peymâneden
Vazgeç ey dil gayrı artık yetişir efsâneden
Açmadım derd-i derûnum mest olub peymâneden

Yandı cânım rûz u şeb hüsn-i cemâlin şemine
İrmedi âh-ı figânım ol nigârın semʻine
Can u dil müştâk olubdur bir iʻzârın cemʻine
Vazgeç ey dil gayrı artık yetişir efsâneden
Açmadım derd-i derûnum mest olup peymâneden

Bende mi bilmem kabâhat sende mi nîm-i nigâh
İrdi ifnâ cismine oldu vücûdum bil tebâh
Bir garîb miskin Fezâ'yım dest-gîr ol yâ ilâh
Vazgeç ey dil gayrı artık yetişir efsâneden
Açmadım derd-i derûnum mest olub peymâneden

217

Hece ölçüsü

Aman Allah aman bizlere ihsân
Senden ola yâ rab dertlere dermân
Dilde tevhîd elde okunur Kur'an
Aman Allah aman bizlere dermân
Senden ola yâ rab bizlere ihsân

Yamandır yamandır dünyânın hâli
Sükker değil ânın ağıdır balı
Okuyub Kur'anı olmayub hâli
Aman Allah aman bizlere dermân
Senden ola yâ rab bizlere ihsân

Mehdi-i 'âlemden almayan... haber
Yamandır hâlleri her işi heder
Bu sırrı bilmeyen eylesün keder
Aman Allah aman bizlere dermân
Senden ola yâ rab bizlere ihsân

Yazdığım kelâmı dinlesin avâm
Boş mıdır sandınız yok mıdır imâm
Ölüm var mı yok mu âhirü'l encâm
Aman Allah aman bizlere dermân
Senden ola yâ rab bizlere dermân

Fezâ'nın sözleri beni kavurdu
Aslı Kerem gibi külüm savurdu
Vücûdum gem ile yapdı yoğurdu
Aman Allah aman bizlere dermân
Senden ola yâ rab bizlere dermân

218

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Es salâtü ve’sselâm ey mebde-i halk-ı cihân
Es salâtü ve’sselâm ey hâtim-i sâhib-i zamân

2 Hin-i teşrîfinle revnâk buldı ‘âlem serteser
Es salâtü ve’sselâm ey şu‘le-i nûr-ı ‘imân

3 Enbiyâlar hâtemisin yâ Muhammed şübhesiz
Es salâtü ve’sselâm ey kâşif-i sırr-i cinân

4 Hep melâik nûr-ı feyzinle nümâyiş itdiler
Es salâtü ve’sselâm ey mefhâr-i her dü cihân

5 Rûz u şeb müştâk olubdur hüsnüne mücrîm Fezâ
Es salâtü ve’sselâm ey şâfi‘-i yevm-i girân

219

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Makdes-i ‘âli makamdır ravza-i pâkin ‘ayân
Her seher cünbüş ider ravzanda sad hûr-i cinân

2 Hem semâ üzre süreyyây-ı nücûm çok bî ‘aded
Cümlesinden ravza-i pak-nur münevverdir hemân

3 Bûy-ı ruhâniyetinden her melek sekran olur
Şemmesi çün nice ‘âşıklar ider âh-ı figân

4 Maksadım dünyâda ancak ravzanı itmek tavâf
Bil mutâf-ı kutsiyândır dü cihanda el emân

5 Eğerçi serteser ravzan cihânı eylemiş ta‘tır
Hezârân bin nebînin hâtemisin sen e yâ sultân

6 Hudâvend-i ‘azîmâ şânını pek çok itmiş mezîd
Benim peygamberim Hakdır hem oldur sâhib-i Kur’an

7 Fezâ medh eylemekden ‘âciz ammâ bir muhabbeddir
Gubâr-ı hâk-i pâkin cümle hasta dillere dermân

220

Mef ‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün

1 Şekvâ idemem tâli‘imi Hakka hatâdan
Kurtulmak içün bezm-i süveydâ-i hevâdan

2 Eyvâh geçiyor günlerimiz beyhûde ne çâre
Mahrum kalarak bir gün göremem bâd-ı sabâdan

3 Ne zaman gülecekdir bilmem rûy-i siyâhım
Bahtım açılub bârân yağuben tâk-ı semâdan

4 Elbetde Hudâ lütf idecekdir abd-ı Hakîre
Sabr eyliyecek kullarını her dürlü belâdan

5 Sabr eyle Fezâ derdine lokman gelecekdir
Merhem iderek kurtaracak cevr (u) cefâdan

221

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Benim baht-ı siyâhımdır beni güldürmeyen bir ân
Beni kem tâli‘imdir rûyımı güldürmiyen her ân

2 İderken yâr ile sohbet aceb tarz-ı edâlarla
Ayırdı bizleri mevlâ netice virmedi devrân

3 ‘Aceb mi ağlasam her dem firâk-ı derd-i aşkınla
Beni mecnûn gibi sahrâlara sevk eyledin el’ân

4 Saçı sümbül gözü şehlâdan ayrıldım amân eyvâh
Anınçün dağları mesken idindim kendime ezmân

5 Fezâ bakmakdadır fânus-ı ‘aşkın şem‘ine her bâr
Tecellî eyleyüb mevlâ beni tahlîs ider ey cân

222

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefââlün

1 Tükenmez ‘âlemin âlâsı ednâsı e yâ ihvân
Beşer nâmıyla yâd olmuş yenili halk olan insân

2 Eğer şaşmak ve nisyân olmasaydı nev-i insânda
Behişt-i dâniye âdem değişmezdi behey insân

3 Cenâbetden gusl itmek bu yüzden hâsıl olmuşdur
Hatâsının cezâsıdır kamu evlâdına el’ân

4 Eğer tatahhür idüb kendin arıtmazsan bu dünyâda
Mukarardır sana hazır tamunun âteş-i püryân

5 Fezâ dikkat ider emr-i Hudâ'ya ruz (u) şeb ammâ
Derûnun pâk idüp varmak sana farzdır diyor Kur'ân

223

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Nefs-i emmârem beni mesrûr (u) handân itmeyen
Gülşen-i bağ-ı iremde güldürüp han itmeyen

2 Sa'y-ı ikbâlim neden oldu böyle sırrı nekun
Bu cihetdir gönlümü bir lahzâ şâdân itmeyen

3 Her neye itsem teşebbüs kaldı nâkıs bî gümân
Ağladub güldürmiyendir kalbi vîrân itmeyen

4 Var mı 'âlem içre bir 'âşık güler leyl ü nehâr
Râh-ı Hakka irmeyendir cânı kurbân itmeyen

5 İrdürüb cânı visâle gülmeğe yokdur mahâl
Ağladıkça hoş gelir yâre şitâbân itmeyen

6 Her zamân 'âşıkların ma'şûkudur nâr-ı firâk
Tâlib-i dildâr ile şol aynı bârân itmeyen

7 Bu Fezâ'nın dersinin de her sütûnu ağlamak
Ağlamakdan gülmeğe bir zerre ihsân itmeyen

224

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Tezekkür eyledikçe Kerbelâ’nın kanlı ahvâlin
Kesâda uğradır zâhidlerin fi’l cümle akvâlin

2 Anın zikr-i cilâsıdır cihânı mest iden ey cân
Firâk-ı câna eşfâdır işit gör şimdi eşkâlin

3 Rasûlün kürretü’l ‘ayni Ali’nin cân ciğergâhı
Bütün ‘âlem anın meftûnu olmuş onla icmâlin

4 Mâder-i hayrunnisâdır Fâtıma bint-i Rasûl
Medhine yokdur nihâyet o şerefzâd-ı etfâlin

5 Böyle olmuşken neler çekdi o zât-ı muhterem
Kerbelâda ol Yezîd-in leşkerin sorma bed-hâlin

6 Bulmadılar bir içim su içmeğe ol himegâh
Aradılar her tarafı baş açık ayak yalın

7 Ağlıyor gülmez Fezâ Kerbelâ ahvâline
La‘nete lâyık sezâsın ey Yezîd kemdir ikbâlin

225

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Çün tarîk-i kadirîdir cümleye hâkan olan
‘Aşk (u) şevkiyle tecellî sırrını sultân olan

2 Gerçi mest olmuş bular bezm-i elestin sâliki
Menba‘-ı feyz-i Hudâ’dan parlayub tâbân olan

3 Çille-i vahdetle kâim dervîşi subh u mesâ
Sa‘yile ikbâle irmiş tâlib-i irfân olan

4 Her mürîd(in) kendi haddince müdâvim âşinâ
‘Âlemi tenvîr idendir mürşid sultân olan

5 Şol ki zulumat da kalub bilmez Hakîkat serini
Âl-i evlâd-ı resûle bağz ile düşmân olan

6 Her muhabbet meclisine zikr olur âl-i resûl
Bil muhabbet itmeyendir mürşid şeytân olan

7 Ey Fezâ sende muhibbî handân haydar ol
Olmayandır arsa’i mahşer ebed hüsrân olan

226

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Gavsül a‘zamdır Hakâyık sırrına mazhâr olan
Vâsıl-ı râh-ı Hakîkat ruz (u) şeb bîdâr olan

2 Na‘re-i zikr-i ene’l-Hak söyleyüb mensûr veş
Kutbül aktab-ı vilâyet vâsıl-ı dîdâr olan

3 İns (ü) cin emrinde mahkûm inkiyâd eyler âna
Sa‘ ile âlem-i ma‘ârif sırrıma serdâr olan

4 Cümleyi mest eylemişdir cezbesiyle serteser
Feyz-i Hakka âşinâdır ‘âleme dildâr olan

5 Ey Fezâ ol bendesi (ki) şeyh-i ‘Abdülkadirin
Kim muhabbet eyler ol şâha hemân dindâr olan

227

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün meâîlün mefâ ‘îlün

1 Senâ ü hamd (ü) eksâr eyledim Hakkında cânân
Her etvârın güzeldir eylemiş bâr-ı Hudâ tâbân

2 Seni sevmek bana bir devlet-i ‘uzma e yâ şâhım
Ki zîrâ mest-i Geylânım ümîdim hâlik-ı sübhân

3 Şefâ‘at eylesün her dem bize o şâfi-i mutlak
Ki olduk biz âna ümmet nedir havfın e yâ ihvân

4 Şunlar kim bendesi olmuş cenâb-ı hazret-i şeyhin
Büyükdür rıf ‘atı şânı ider çok bizlere ihsân

5 İrişür şarka garba hem idersin zâtına feryâd
Hilaf yokdur anın va‘dinde bizzat böyledir fermân

6 Çeker mi havf-ı dâreyni mühibbî hazret-i şeyhin
Bu huccet yek nevîdir sadrımızda berk urur el’ân

7 Fezâ’nın matlabı sensin dahîlek pîr-i Geylânı
Hudâ bahş eylemiş feyz-i feminden eyliyor lem‘ân

228

Kıt ‘a

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Kimseyi rabbim şi ‘irle halha meftûn itmesün
Düşmânım mesthancı olsun bes ki şâ ‘ir olmasun
Kalbimi yıkdı harâb itdi şi ‘ir hengâmesi
Böyle bir mefhûma ‘illet kimseler dûş olmasun

229

Hece ölçüse

Mü‘min olanlar eylesün figân
Bu imiş Hakkın yazdığı fermân
Kalmadı bizde bilinde dermân
Durma gözlerim dâ‘im kan ağla
Sıdkıyla gönlün Allâh’a bağla

Kesdi yezîdler şatt-ı Fırâtı
Yezîdin yokdur gayrı necâtı
Aldı destine la‘net berâtı
Durma gözlerim dâim kan ağla
Sıdkıyla gönlün Allah’a bağla

Fâtıma anne ah idüb ağlar
Hüseynin âhı cigerim dağlar
Gökde melekler karalar bağlar
Durma gözlerim dâim kan ağlar
Sıdkıyla gönlün Allah’a bağla

Ceddin Muhammed nebiyy-i hâtim
Çâr yâr ile itdiler mâtem
Çıkmaz kalbimden bu derd demâdem
Durma gözlerim dâim kan ağla
Sıdkıyla gönlün Allâh'a bağla

Haşre dek bitmez Hüseyn'in yası
Yakdı yandırdı ‘âlemi nası
Giydi melekler mâtem libâsı
Durma özlerim her dem kan ağla
Sıdkıyla gönlün Allâha bağla

Yazıklar oldu Hüseyn'e eyvâh
O melûn şemîr gayet de gümrâh
Hakkın hatm ider mahşerim penâh
Durma gözlerim her dem kan ağla
Sıdkıyla gönlün Allah‘a bağla

Artdı fezâ ‘nın zâr-ı figânı
Arşa yürüdü âhın dumanı
Yokdur Yezîd ‘in din (ü) îmânı
Durma gözlerim her dem kan ağla
‘Aşkile gönlün yâ hullâha bağla

230

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Çekilir çille midir ey (bu) etibbâ-yı zamân
Geçdi eyyâm-ı sa‘âded yanıyor cümle cihân

2 Çün füzûn olmadadır sînemizin yâreleri
Ney gibi geçdi özünden idiyor âh-ı figân

3 Bu mu eyyâm-ı safânın sonu ey bâd-ı sabâ
Bizi yandırdı firâkın bu ne bu yâd-ı kıran

4 Dem-i vuslatda ararken seni ey mâh-likâ
Meskenim baykuş gibi olmadadır böyle vîrân

5 Zulm ile geçdi günüm her sâlimiz mâtem ile
Buna kim virse Fezâ ana lâyık mı cinân

231

Hece ölçüsü

1 Yanarım ben yanarım ben ‘aşk bahrine kanarım ben
Bülbül gibi yana yana gül dalına kanarım ben

2 Bülbül zâkir olmuş öter ‘aşkın nârı canda tüter
Daha neler olub biter ‘aşk oduna yanarım ben

3 ‘Aşk şem‘aya cânda yanar kelebekler âna konar
Gör şem‘aya sinek konar şol şem‘aya yanarım ben

4 Arı gezer çiçek arar kuşlar uçar bir yem arar
Balı mumu işe yarar şol mum gibi yanarım ben

5 Dervîş Fezâ durma çalış çalışmağa iyi alış
Mürşidine berkce yapış ma‘şûkuma yanarım ben

232

fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün

1 Cânıma cân bahş iden ey şânı â'lâ şeyh ü cân
Merde diller şâd iden ey kadr-i â 'lâ şeyh ü cân

2 Her gelenler feyz alır terbiye-i 'ulyâsına
Böyle rütbe kime lâyık ey efendim şeyh ü cân

3 Şehr-i 'ayntâbın cenûbunda musallî mu'teber
Her zaman müşkil küşâdır kutb-ı âlem şeyh ü cân

4 Çevresinde gül menefşe lâle sümbül hoş reyhân
Ab-ı kevser misl-i cennet hankâh-ı şeyh ü cân

5 Zâviyesi zikr-i Hakla dâima tezyîn olur
Ol sebebden lerzenâk eyler cihânı şeyh ü cân

6 Hû çekerler 'aşk ile ihvânları misl-i ra'ad
Gayretinden çûşa gelüb hep mürid-i şeyh ü cân

7 Mürşid-i kâmil nakîb-i postnişîn Bakır baba
Fezâ bunlarla müzeyyendir cenâb-ı şeyh ü cân

233

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Firâk-ı derd-i hicrânım ferâvân olmasın nolsun
Şeb-i zulmetde kalmış tâli'im ketm olmasın nolsun

2 'Acep yâ Rab benim mahzun olan gönlüm neden gülmez
Bu mihnet kesretinden dil perîşân olmasın nolsun

3 Çalışdım irmedim maksûdıma kaldım mezelletde
Fezâ ‘âlemlerde rüsvây-ı ‘âlem olmasın nolsun

4 Felek bir ân nefes virmez beni mahzûn ider her bâr
Benim rüsvaylığım ‘âlemde meşhûr olmasın nolsun

5 Îlâhi sen halâs eyle bizi hem ehl-i ‘îmânı
Fezâ püşt ü penâhından ümîd var olmasın nolsun

234

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Benim rüsvâylığım ta‘n eyleyen yâ rabbi şâd olsun
Benim Hakkımda kem söyleyene cennet küşâd olsun

2 Helâl olsun eğer dünyâca Hakkım varsa bir câna
Eğer nâmus ile dînde ise hükm-i kesâd olsun

3 Rûfâ‘î bendesi ol kurtuluver derd-i belâdan
Yön dönmeyiz elbedde o dergâh-ı a‘lâdan(!)

4 Budur evlâd-ı Hüseyn’in biliniz kurret-ül-aynı(!)
Yed-i tılsım ile taltîf olunub fahr-i safâdan

5 Dutunuz dâmenini pîr-i tarîk-i Rûfâ ‘î’ nin
Seni tahlis idecekdir keremi dâr-i fenâdan

6 Bakınız cezbesine sâlikini eyle temâşa
İrişiyor feyz-î îlâhi bize feyzî Hudâdan

7 Kim vasf idecekdir cedd-i ebü‘l Alemeyni(!)
Koy virme Fezâ dâmenini âl-i hıssa ‘atâdan

235

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Figân eyler bu ‘âlem mahşerin ol izdihâmından
Umar gönlüm şu kevser ırmağının âb-ı câmından

2 Emân vir bizlere yâ rab cehennem bâbını sed it
Tahammül eylemez çeşmim bakılmaz ânâ dâmenden

3 Bizi aglâl-i zencire vurub bend eyleme yâ rab
Yemeğe tâkatim yok zakkûmun olgun ve hâmında

4 Uzarsa mahşerin vakfı nidem bâr-ı günâhımdan
Bu mücrim kulların hâvfı ider yâ Rab devâmından

5 Şefâ‘at kânımız Ahmet Muhammed Mustafâ Haydar
Livâü‘l hamd olup sâye Fezâ Hakkın kirâmından

236

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Seni korkutmağa sâmi‘ nice bin âyet-i Kur‘an
Hudâ'nın lütf-i ebrâre değildir gayriye imkân

2 Açub bâb-ı cahîmi nâre ilkâ itmeğe ‘âsî
Ne âyetler ne burhânlar hazırdır eyle gel iz‘ân

3 Ne mümkün nush ola Kur ‘ân’daki “lâ taknetû”[45] emri
Hezârân böyle âyetler nice emr eylemiş deyyân

4 Kî sabr itmek ne mümkündür görüb de küfr (ü) inkârı
Revâ mı hâk mıdır olsun sûkûnetle yerim nîrân

5 Fezâ vicdânıma bakma bu mizânı ‘adâletdir
Ne vâ‘izler ne ‘âsîlerler cehennemde olur büryân

237

mefâ ‘îlün mefaâîlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Selâmet kaldığım gördükde keyf olmakdadır nâdân
Velekin fehm idüb bilmez selâmetde olur Yezdân

2 Selâmet köşesin dutmak şerefdir ehl-i îmâna
Ne var hikmetlerin aslı selâmetdir e yâ ihvân

3 Tarîkatde âfâtdır kesretin oldukca mikdârı
Selâmet müntehîblerce ne hoşdur eyle gel iz‘ân

4 Girersen kesrete elbet senindir şöhret-i dünyâ
Eğer rahat olam dirsen selâmet halvet-i pirân

5 Fezâ ister selâmetde kalıp Hakkıyla hâk olmak
Selâmet bezminin semti selâmetdir e yâ sultân

---

[45] Zümer, 39/53 (Umut kesme.)

238

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Şâd hürrem olmadık ‘âlemde bir sen bir de ben
Mest-i hayrân olmadık ‘âlemde bir sen bir de ben

2 El safâ-i zevk ile ‘âlemde eyler cünbüşü
Bil ferahyâb olmadık ‘âlemde bir sen bir de ben

3 Hâk tecelli eylemezse dü cihân menfur(uy)uz
Zevk-i dünyâ almadık ‘âlemde bir sen bir de ben

4 Sarbân-i ‘aşk iden oldum cüdâ yandım ilah
‘Aşk u şevke dalmadık ‘âlemde bir sen bir de ben

5 Her günüm âh-ı figândan Hazret-i Yâ‘kûb gibi
Mısra sultân olmadık ‘âlemde bir sen bir de ben

6 Âh u vâveylâyı hasret bağrımı kıldı kebâb
“Len terâni” duymadık ‘âlemde bir sen bir de ben

7 Özleyüb Yemen’den mâh cemâlin görmeyi
Yâre vuslat bulmadık ‘âlemde bir sen bir de ben

8 Hazret-i İlyas ile gezdim içmedim âb-ı hayât
Âb-ı nûşa kanmadık ‘âlemde bir sen bir de ben

9 Her şeye tahmil olur olmaz cefâya câbecâ
Ey fezâ hân olmadık ‘âlemde bir sen bir de ben

239

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Gösterir mi bizlere rabbim safâyı bir zamân
Ah-ı feryâdımla yandı bu vücûdum el emân

2 Derdi mihnet çekmeğe yokdur mecâlim yâ ilâh
Sen bize eyle hidâyet rahm kıl yâ Müste‘ân

3 Leşker-i gam bizleri itdi esir-i gam fırâş
Gamdan âzâd eyle yâ rab cürmümüz eyle nihân

4 Âh-ı firkatle geçer her salımız devrânımız
Gülmedim dehr-ı fenâda vaktimiz âhir zamân

5 Can fedâ itmek bizim çün gam değidir ya gafûr
Âşikân-ı ehl-i beytiz hem muhibb-i handân(!)

6 Şâh-ı devrâne dehâlet eylemez Hak ‘âşıkı
Ol sebebden cânımız bu râha kıldık armağân

7 Sönmesün yansun cihânda ‘âşıkânın âteşi
Râh-ı Hakka sâlik isen ey Fezâ kılma figân

240

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bir perîşân ‘âlemim ‘âlem perîşân olmasun
İstemem şimden gerü bir söhret-i şân olmasun

2 Zevk-i.dünyâ mihnet-i bâr-ı belâ bu ‘âşıka
Neyleyim zevk-i sefâyı özge seyrân olmasun

3 Cennetin ezvâkını zâhidleyin fikr eylemem
Âdemi Havvâ misâli zâr-ı giryân olmasun

4 Gerçi hoşdur cennettin âb-ı hevâsı yâ ilah
Bana cenetdir cemâlin hûr (u) gılmân olmasun

5 İşte öyle maksadım dünyâ “vü mâ fî hâ” Fezâ
Cüz-i küllî fehm idüb takdîr-i bühtân olmasun

241

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Gönül çok şâdumân oldu Rasûlullâh’ın ‘aşkından
Bana derdim devâ oldu Rasûlulâh’ın ‘aşkından

2 Görenler derdimi nefret ider kim sarı zân eyler
Bu gaflet târumâr oldu Rasûlullâh’ın ‘aşkından

3 Bana dünyâyı ukbâyı unutdurmuş iken derdim
Bu zulmet ber hevâ oldu Rasûlullâh’ın ‘aşkından

4 Açıldı gönlüm tavr-ı ‘ayân oldu nice sırlar
Derûmun pür satâ oldu Rasûlullâh’ın ‘aşkından

5 İrişdi feyz-i rahmânî yüceldi Hakkın ihsânı
Fezâ’lar nûra gark oldu Rasûlullâh‘ın ‘aşkından

242

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Ruz (u) şeb artdı firâkım neyleyim dünyâyı ben
Gülmedi bî-çâre gönlüm neylerim da‘vâyı ben

2 Zülfü hâlindir perîşân eyleyen ‘âşıkları
Çeşm-i hûnumla kızıl kan eylerim sahrâyı ben

3 Hatt-ı ruhsârındaki nuru temâşâ eylerim
Neyleyim Hindi ‘Irâk-ı istemem gavgâyı ben

4 Hüsnüne meftûn idim matlûba irdim çok şükür
Hasbetenlillâh kabul ittim bilin sevdâyı ben

5 Ey Fezâ hatt-ı hayâlin ağladır şeydâları
Terk idib zevk-i sefâyı istedim tenhâyı ben

243

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kerbelâ nâmında vardır bir mekân
Vâdi-i hicrân imiş sorma amân

2 Yetmiş iki şühedânın medfeni
Al kızıl kan toprağı taşı hemân

3 Ol Rasûlün nur-i ‘ayn şâh-ı Hüseyn
Öyle bir vâdide virmiş idi cân

4 Böyle bir sûzişli ahvâl-i yemân
Cümlesi yeksân olup hep sunnîyân

5 Şimdi mel‘ûn ol Yezîd ibn-i Ziyâd
Sad hezârân la‘net olsun her zamân

6 Kıydı evlâd-ı Rasûl’e bî günâh
Cümlenin ma‘lûmudur hâl-i kırân

7 Yakdı yandırdı Fezâ’yı haşre dek
La‘net olsun la‘net olsun her zamân

244

mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün

Şerî‘atle tarîkat hoş tev‘emdir vakt-i evvelden
Revâ mıdır Hakâret eylemek ehline minberden
Çıkub kürsiye taş atma günahdır vâ‘iz ezberden
Şerî‘atle tarîkat bir emânetdir Muhammed’den
Buna münkîr olan çıkmış dimekdir şer‘i Ahmed’den

Kelâmında buyurmuşdur Hudâ ev eşeddî zikrâ
"Mâ yezîlü mâ yeşâ “sırrıdır idrâkımız hatta
Revâ mıdır Hakîkat ketm olunsun şimdilik hayfâ
Çün evvâhün halîm dinmiş Halîl İbrâhime Hakkâ
Şerî ‘atle tarikat bir amânetdir Muhammed’den
Buna münkîr olan çıkmış dimekdir şer ‘i Ahmed’den

İnneme’l a‘mâlü bi’nniyât” hadîsinden irâd
Kul küllün ya‘melu a‘la şâkiletihdendir murâd
Kim dimişdir şimdiye dek devr-i dervîşe fesâd
Guf-te-gû dellâlı vâ‘iz hükmünüz olmuş kesâd

Şerî 'atle tarikat bir amânetdir Muhammed'den
Buna münkîr olan çıkmış dimekdir şer 'i Ahmed'den

Tarîkat müctehid mürşîd-i kâmillerin râhı
Ne dürlü zikr idersen câ'izdir elbetde ilâhi
Neden sen raksa teşbîh idersin devr-i ehlullâhi
Unutdun mu hem 'uşşâkı da 'vâhüm yüfrâ hû maallâhi
Şerî 'atle tarikat bir amânetdir Muhammed'den
Buna münkîr olan çıkmış dimekdir şer 'i Ahmed'den

Selefden hem halefden bu gördüğümüz intizâm
Kâdiri Nakşî Rüfâ'î bedevîdendir nîzâm
Bir hatâ var ise şâyed sana ne bana cezâm
Akçeni al keyfine bak nutkunu eyle tamâm
Şerî 'atle tarikat bir amânetdir Muhammed'den
Buna münkîr olan çıkmış dimekdir şer 'i Ahmed'den

Herkesin mürşîdinden aldığı böyle bir telkin
Su söndürmez hezârân söylesen kuvvetlidir yangın
Bu râhın sâliki korkmaz hücûm itse de bin salgın
Kimi mestdir kimi hoşyâr kimi Hak zikrine dalgın
Şerî 'atle tarikat bir amânetdir Muhammed'den
Buna münkîr olan çıkmış dimekdir şer 'i Ahmed'den

Külâbın av avı te 'sîr ider mi ehl-i âfâka
Düzülmüş sarbân âsâ nice yüz bin katar nâka
Hazer kıl dil uzatma münkir olma ehl-i 'uşâka
Hâkîkatdir kulak vir pendime zan itme ki şâka
Şerî 'atle tarikat bir amânetdir Muhammed'den
Buna münkîr olan çıkmış dimekdir şer 'i Ahmed'den

Fezâ maksadım ancak Fezâ zan eyleme nutkum
Hemîşe ta 'n idüb durma koydur bunda bak sıdkım
Seninle şimdilik ugraşmaga yokdur kat 'i vaktim
Yeter zâyi ' olmasın 'andı ilahîde benim Hakkım
Şerî'atle tarikat bir amânetdir Muhammed'den
Buna münkîr olan çıkmış dimekdir şer 'i Ahmed'den

245

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün

1 'İlmine mağrûr olub da çıkma gel zivânadan
Gör ne hikmetler zuhûr eyler e yâ divâneden

2 Ehl-i irfânım diye bir kimseyi ta'n itmeyin
Defter-i dîvâna sıgmaz söz gelir dîvâneden

3 Kars-ı a'lâya mı tasîs eylemiş sîm ü zeri
Gör ne defîne çıkar bilmez misin vîrâneden

4 Sim ü zer kisve-i zîbâda ise izz ü şeref
Hiç mi ibret almadın bir kere behlül dânâ'dan

5 Köhne hırka eski 'abâ zillü Hakâret ise
İbn-i meryem şâh-ı edhem el çeküb hazîneden

6 Laf-ı da'vâyı enâniyyet ise 'ilm-i hüner
Geç bu benlik perdesinden kurtulup nefsâneden

7 Bak Fezâ'yım bir rızâyım nâ-sezâyım yok nişân
Yanmagı gel öğreni gör şem'âya pervâneden

246

mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün feûlün

1 Yaratdın cümle mahlûk-ı ʻAdemden
Niçün kurtulmadık gamdan kederden

2 Didik "Lâ taknetû"[46] min rahmetillâh
Ne istersin ʻaceb ʻâciz-i bedden

3 Niye muhtac isen söyle ilâhi
Ki müstagni olubsun cümlemizden

4 Benim armağânım ancak cânımdır
Fedâ itdim sana gerçi ezelden

5 Nice tâʻat nice ʻisyânım olsa
Sana ne fâʻide zarâr-ı beşerden

6 Senin vaʻdi getirmem böyle mi yâ
Bizi tahlîs idüb kurtar bu şerden

7 Bize mîzân ile kurdun sîrâtı
Fezâ'yım râzıyım kurtar elemden

247

Mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün

Harîmî devlete sâhip Rasûl-i müctebâdır bu
Ev ednâ sırrına vâkıf olan hayruʻl-verâdır bu

[46] Zümer, 39/53 (Umut kesme.)

Tecellî-i ilâhiden cihâna bir 'atâdır bu
Sakın terk-i edebden kûy-i mahbûb-i Hudâdır bu
Nazargâh-ı ilâhidir makâm-ı Mustafâ ‘dır bu

Ana hâdim olursa çok mudur Cibrîl itâ‘atde
Habîb-i Kibriyânın hab gâhıdır faziletde
Nazar kıl ‘âleme yokdur ânın misl-i fesâhatda
Bütün erbâb-ı ‘ilme rehber olmuşdur belâgatta
Tevevvuk-i kerde-i ‘arş-ı cenâb-ı kibriyâdır bu

Ânın râhında ‘âşıklar olubdur ‘aşkıyla sâ’il
Yanub yakılmağa binlerce müştâk olmada kâ’il
Senin hüsn-i cemâlin şevkine kimse değil hâ’il
Bu hâkün pertevinin oldu deycûr-ı ‘adem zâ’il
Amâden açdı mevcûdât dü çeşme tûtiyâdır bu

Cihânı eyleyen tenvîr serâser cism-i pâkidir
‘Alîl-i çeşm-i a‘mâya devâlar pây-ı hâkidir
Melekler cism-i pâkin arzda olduğuna şâkîdir
Felekde mâh-ı nev bâb-ı selamın sîne-çâkıdır
Anın kındîlidir hûr matla‘ı nûr-i ziyâdır bu

İrişdik lutf-i Hakla bir şâ‘atde sen haremgâha
Hezârân enbiyâlar ‘âşık olmuşdur nazargâha
Fezâ sür yüzünü her dem gice gündüz kademgâha
Mürâ‘at edeb şartıyla gir nâbî bu dergâha
Metâf-ı kudsiyândır bu segâh-ı enbiyâdır bu

248

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Nazar kıl zâirâ dikkatle envâr-ı Hudâdır bu
‘Alîmallâh der sâhil-i serâ-ı dilküşâdır bu

2 Bura ta‘zîm ile girmek ‘umûma farz-ı elzemdir
Harîm-i devlete sâhib Muhammed Mustafâ’dır bu

3 Bu mücrim kulların her derdine hâzik(ü) lokmândır
Hitâb-ı “üdni minnî”[47]gûş iden Hayrü’l verâdır bu

4 Hezârân enbiyâ vü evliyâ geldiyse dünyayâ
Telemmüz-ı Muhammed hâce-i her dü serâdır bu

5 Takın âdâbını mücrim fezâ gir yesrib-i pâke
Budur me’va-i âlem serfirâz-ı enbiyâdır bu

249

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Dâd-ı Hakdan bir ‘atâdır dervîşâne ism-i hû
Feyz-i rahmânî Hudâdır zâkîrâne ism-i hû

2 Olma gâfil sâlikâ seb bir nefes hû dan berü
Gör ne hâletler verdirir şâkirâne ism-i hu

3 Hû didikçe na ‘re-i hû kalbini ihyâ ider
Nakşî envârı gönüldür sâkikâne ism-i hu

[47]YILMAZ, s. 158, (Bana yaklaş.)

4 Kalbin içre mâsivâdan zerrece koymaz eser
Binbir esmâ içre birdir âsitâne ism-i hu

5 Ey Fezâ yak kalbin içre sırr-ı hûdân bir fener
Keşf-i esrâra devâdır âşikâne ism-i hu

250

Hece ölçüsü

1 Zikr-i Hakkı severim zikr eylerim hû deyu
Rahmetini dilerim zikr eylerim hû deyu

2 Hû sırrına irenler yana yana dönenler
Gerçek söyler erenler zikr eylerim hû deyu

3 Gice gündüz ezkârım Hakka irmek efkârım
Budur benim ikrârım zikr eylerim hû deyu

4 Yandıkca yandı özüm Hakka çevirdim yüzüm
Muhammed iki gözüm zikr eylerim hû deyu

5 Budur her dem niyâzım ayri gayri ne lâzım
Hakka irmek murâdım zikr eylerim hû deyu

6 Abdülkâdir sultânım ‘arşa çıkar efgânım
Kimse görmez dumânım zikr eylerim hû deyu

7 Çok derdi var Fezâ’nın muhibbî mürtezânın
Ümmeti Mustafâ’nın zikr eylerim hû deyu

251

Mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün

1 Hudâ’nın sevdiği Ahmed Muhammed Mustafâ’dır bu
Cemi‘î enbiyânın server-i hayrü’l verâ’dır bu

2 Şefâ‘at eyleyüb cümle ‘usâti eyleyen tahlîs
Budur bil hamî-i mutlak habî-i kiriyâdır bu

3 Yârın rûz-ı kıyâmedde hahî yevm-i nedamdde
Bize her dürlü hâletde reis-i esfiyâdır bu

4 Kudûm-i feyz-i rahmetdir ‘ulûm-i ‘aynî hikmetdir
Bütün nutku belâgatdır rasûl-i enbiyâdır bu

5 Hudâ va ‘d eyledi cennet ki oldum ben ânâ ümmet
İder elbetde bir himmet imâmül etkiyâdır bu

6 Severiz âlını candan dahî eshâb-ı yârândan
Ayırma bizi kur ‘an’dan ‘umûma rehnümâdır bu

7 Değil hadd-ı Fezâ’nın Hakk-ı ta ‘zîmim edâ itmek
Hudâ’nın kendi görünen cihâna bir ‘atâdır bu

252

Mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün

1 Kulüb-i ‘aşıkı ihyâ iden hû’dur emân yâ hû
Nice ma ‘naları tevhîd iden hû’dur emân yâ hû

2 Ki imlâda bâsit ammâ mürekkebdir bu ma‘nâda
Hakîkat sırrına vasıl iden hû’dur zemân yâ hû

3 Bu meftâ hay Hakîkatdir ânı fevt eyleme dilden
Bütün sâlikleri ıskâ iden hû’dur inan yâ hû

4 Hüve‘l evvelü hüve‘l âhir budur hem zâhir (ü) bâtın
Dimişler ism-i âzamdır ezel hû‘dur‘ayân yâ hû

5 Fezâ zikreyle sen hûy-ı künüz-ı sırr-ı esmâdır
Beni mecnûnveş mest eyleyen hû‘dur emân yâ hû

253

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Dakın âdâbını zâ‘id ki mahbûb-i Hudâdır bu
Hudâ’nın kendi nurundan cihâna bir ‘atâdır bu

2 Bura ta‘zîm ile girmek gerekdir ehl-i îmâna
Haremgâh-ı visâle nâil-i bahş-ı ziyâdır bu

3 Hayâtında buna mahsûs olubdur ru‘yet-i Mevlâ
Rızâ-î Bâri’ye mülHak olan sâhib nevâdır bu

4 Hezâran enbiyâ-i evliyâ gelmişse dünyâ ya
Cemi‘-i enbiyânın hâtemi hayru’l verâdır bu

5 Yârın rûz-ı kıyâmetde budur bil hâmi-i mutlak
Bu mücrim kulların her derdine şâfi‘ a‘lâdır bu

6 Teeddüble gir ey zâid makâm-ı ravza-i pâke
Kulûb-i derd-i emrâza gerek yemni devâdır bu

7 Fezâ'nın haddi mi medh eylemek meddâhı Allah'dır bu
Sipehsâlâr-ı peygamber imâm-ı enbiyâdır bu

254

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün

1 Cümle 'ilmin mebde-i miftâhı feyz-i besmele
Dertli kullar derdinin tiryâkı nûr-i besmele

2 Besmelesiz hiçbir iş ikmâl olur mu çün harâm
Bil kâmu müşkillerin âsânı nur-i besmele

3 Ol Hudâ'nın beş bin ismi besmelede bit'ttemâm
Bâ harf-i noktasında derc olunmuş besmele(!)

4 Bi'l umûm 'âşıkların maksûdı ol bir noktadır
Ol sebebden mevc-i evrân-ı deryâ dahî besmele

5 Ha gözünden mim gözünden bahş olur âb-ı hayât
Nuş iden merd olmaz aslâ nur-ı feyz-i besmele

6 Künt (ü) kenz esrârına irmek dilersen yâ ahi
Zikrin olsun fikrin olsun der meâl-i besmele

7 Vird idinmiş ruz (u) şeb hem 'aşkıyla dervîş Fezâ
Şübhesiz mağfûr olurlar zikr idenler besmele

255

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Açıldı halka-i tevhîd giren gelsün bu meydâna
Vücûdun mahv idüb vârın viren gelsün bu meydâna

2 Nedir tevhîd nedir inkâr bilir erbâb-ı ‘âkıllar
Bu tevhîd-i remzi derk iden gelsün bu meydâna

3 Hezâran neşe-i zevki bulurlar bunda ‘ârifler
Görüb feyz-i ilâhi ne bilen gelsün bu meydâna

4 Nedir zâhidlerin zu‘mı semâ‘i zikri ta‘n eyler
Bu raks-ı devr-i ezkâr (ı) duyan gelsün bu meydâna

5 Temâşâ eyle irmek isteyenler bezm-i ‘irfâna
Nasib olmaz ânâ her dem olan gelsün bu meydâna

6 Okur zâhir kitâbından ledün ‘ilm-i nedir bilmez
Kitâb-ı kâinâtı hıfz iden gelsün bu meydâna

7 Benimdir mahlâsın bin bir kabul itsün mezâhirler
Yüz ondur ism-i tevhîdin seven gelsün bu meydâna[48]

256

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Hezârân sırr-ı hikmet var fezâ-i âsumânîde
Nice kesretde vahdet var tarîk-i lem yezâlîde

---

[48] Mahlas kullanmamıştır.

2 Nedir ‘ulvî nedir suflî bunu bilmezsin ey zâhid
Ne mümkin kal ile bilmek ledün ‘ilmin me‘ânide

3 Bu remzîn sırrını vâkıf olabilmekse maksûdun
Kadem bas tekke-i ‘aşka kazan pîr-i mugânide

4 Bırak dünyâyı ‘ukbâyı murâdın vechi Hak olsun
Enâniyyet hicâbından geçüb irmek melâmîde

5 Tarîkim kadir meşreb usûlüm cezbe-i Hakdır
Fezâ’dır maksadım ancak o dergah-ı mahâlide

257

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Derûnum nâr-ı ‘aşkınla yanıkdır yâ Rasûlallah
Serimden ‘akl u fikrim hep alıkdır yâ Rasûlallah

2 Dü çeşmim rûz u şeb âlûde-i eşkin revân eyler
Benim gönlüm firâkınla dolukdur yâ Rasûlallah

3 Hemîşe nefs-i emmâre beni çok dağdâr itdi
Hezârân derd-i hicrâna kanıkdır yâ Rasûlallah

4 Açılmaz gözlerim bir dem hevâyı nefse aldanmış
Kimin nâr-ı şirârından alıkdır yâ Rasûlallah

5 Unutdum zikr-i tesbîhi acip bir derde dûş oldum
Vücûdum bahr-ı ‘isyâna dalıkdır yâ Rasûlallah

6 Ne mestim ki ne huşyârım garîg-i lücce-i bârım
Bu derd zîr-i zemin câha salıkdır ya Rasûlallah

7 Fezâ'ya bir şefâ'at kıl derûn-i rûz-ı mahşerde
Necâtım hazret-i şâha kalıkdır yâ Rasûlallah

258

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 İlâhi cürmümüz 'afv it kerem bâbın küşâd eyle
Yârın rûz-i kıyâmetde beni afvınla şâd eyle

2 Elim boşdur yüzüm kara za'îfim gerçi âvâre
Habîbim hürmetine çün bizi ânınla yâd eyle

3 Kirâmen kâtibin yazmakdadır hâlâ günâhım çok
Bizi lütfunla sen yâ Rab cehennemden azâd eyle

4 Eğer cürmümle nisyânım hisâb oldukça 'isyânım
Ne mümkündür halâs olmak yine sen bir murâd eyle

5 Didin "lâ taknetû"[49] müjde okunur rûz (u) şeb dilde
Ki nutkum kâfîdir elde bununla kamyâb eyle

6 Günahkârım ümidvârım umarım lutfunu her bâr
Yâ afv eyle beni yâ Rab yâhud cismim türâb eyle

7 Zünûb-ı haddi aşmışdır Fezâ'nın ey kerem kânî
Senin rahmetine mezc eyleyüb anda nihân eyle

---

[49] Zümer 39/53, (Umut kesme.)

259

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Safâ-yı zevke aldanma kanub hengâme-i dehre
Bırakma fırsatı elden bakub efsâne-i dehre

2 Nazar kıl bak ne hoşdur ‘âlemin zevki o ‘âlemde
Çeküb de sen sâkın virme dalub peymâne-i dehre

3 Değildir şöhretim zâhid harâbât rind meşrebdir
Usanmam haşre dek çeksem varub kâşâne-i dehre

4 Kimin pendin dutar ‘âşık bi teklif-ü tekâlüfdür
Kanar mı söylesem bin kez yanub gamhâne-i dehre

5 Safâdır ânımız her ân geçer mi hâb-ı gafletle
Fezâ aldanma bâkîdir sanub vîrâne-i dehre

Müfred

Hep belâlar cem ‘olub geldi bu ‘âciz ümmete
İrmek isterim rahmetinle âsitânı devlete

260

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Nâle-i efgânımız ağyâra ifşâ eyleme
Sûz nâkımız bizim mîzâna ifşâ eyleme

2 Neyliyem beyhûde çekdim bunca zahmetler emân
Kalbimin nâşâdını nâdâna ifşâ eyleme

3 Eyleme gerdûna minnet çok lihâfın başına
Bizim ağyâre sakın sırrını ifşâ eyleme

4 Geçdi günler ey dirîga gülmüşdüm zerre kadar
Çekdiğim â'lâmı derd ol yâre ifşâ eyleme

5 Ol rakib-i rû siyâhın bakmayub güftârına
Derd dilden bilmeyen süfyâne ifşâ eyleme

6 Kalmadı sabra tehammül gufte-gûyı neyleyim
'Aşk elinden bî haber her câna ifşâ eyleme

7 İrmedim bezm-i visâle nâleden oldum zebûn
Ey Fezâ derd-i derûnun hâne ifşâ eyleme

8 Eyleme esrârını yârâna ifşâ eyleme
Ketm idüb esrârını gerdûna ifşâ eyleme

261

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Her derdin olur çâresi ammâ ki ne çâre
Her müşkilin âsânı kolay ammâ ki ne çâre

2 Çek derdini ağyâre eyleme ifşâ
Dermân bulunur derdine ammâ ki ne çâre

3 Dil virme rakîbin ağzına bîhûde emekdir
Olmaz fâidesi olsa da ammâ ki ne çâre

4 Gördük de seni eylemesun tahfîf-i imâle
Rencîde-i kalb itmek içün ammâ ki ne çâre

5 Bilmez o senin kalbinin â‘lâmını hoş gör
Tecdîd-i ‘azâb itse de ammâ ki ne çâre

6 Yanmakda senin âteş-i hicrânına devrân
Ah itmededir subh u mesâ ammâ ki ne çâre

7 Aç sîneni merhem alayım eczâhâne misâli
Ketm itme Fezâ sırrını ammâ ki ne çâre

262

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Haberdâr olmadım ahvâl-i ‘âlemden zamân içre
Kılub terkîn bu dünyânın gönülden dehr-i dûn içre

2 Düşündüm çâre yokdur anladım bildim ki beyhûde
Meşakkat dersinin sarrâfı oldum mâh-ı sâl içre

3 Kimi sâdık bilub arz (u) beyân itdimse ahvâlim
Nihâyet dimesiyle bir yuvarlandım figân içre

4 Dolaşdım şarkı garbı bir zaman âsûde olmakçün
Ne mümkündür bu matlûbum e yâ şimdi bu ân içre

5 Fezâ yakaladı hayret bulunmaz derdine çâre
Ümîdim hazret-i Hakdan selâmet dü cihân içre

263

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Firâkınla dil-i dîvâne oldum hasbetenlillâh
Esîr-i pençe-i gamhâne oldum hasbetenlillâh

2 Yanar kalbimde âteşler nihâyet bulmadı hâlâ
Bu nâr-ı aşkla mestâne oldum hasbetenlillâh

3 İçüb ol bâde-i ‘aşkı unutdum zevk-i sahrâyı
Velî mecnûn gibi rindâne oldum hasbetenlillâh

4 Nice erbâb-ı uşşâkın vücûdun etdiler büryân
Yanan şem‘a velî pervâne oldum hasbetenlillâh

5 Verin nâdânın olsun istemem zevk-i temâşâyı
Bilin baykuş gibi vîrâne oldum hasbetenlillâh

6 Hezârân ehl-i ‘uşşâkın sînesine ördüler zahmı
Bunların gûyine derbâne oldum hasbetenlillâh

7 Füzûn olmakdadır hâlâ Fezâ’nın ah u efgânı
Tahammül itmede yektâne oldum hasbetenlillâh

264

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Hedef oldum bu halkın ta‘nına çün hasbetenlillâh
Bu firkatle yanub kül olmuşum çün hasbetenlillâh

2 Unutmuşum zikri fikri çün beni ta‘n eyliyor nâdân
Buların cevrine sabr eylerim çün hasbetenlillâh

3 Hadîs-i "lâ tesabbû" sırrına vâkıf olan ‘âkil
Rasûlün âli ashâbın sever çün hasbetenlillâh

4 Küfürden men‘ ider râh-ı şerî‘at dîni İslâmı
Nedir küfrün nedir zulmün bırak çün hasbetenlillâh

5 Beni ta‘n eylesün nâdân refîk-i ibn-i vâ‘ildir
Tahammül eylemek sünnet bizimçün hasbetenlillâh

6 Hadîs-i rütbemin zikri tefekkür kıl e yâ sâlik
Aliyyel Mürtezâ râvîsidir çün hasbetenlillâh

7 Atarlar taşı elbette Fezâ meyvâlı eşcâre
Hedef kıldım bu mücrim sînemi çün hasbetenlillâh

265

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Nazar kıldım gönül mir‘âtına çün hasbetenlillâh
Bilindi "semme vechullâh" bana çün hasbetenlillâh

2 İrişdim ka‘be-i ‘aşka bugün sırrım ‘âyan oldu
Tecellî eyledi Mevlâ bilin çün hasbetenlillâh

3 Dil-i ‘uşşâkı mahrûm eylemez Mevlâ Hakîkatde
Gönül tavrın temâşâ eyledim çün hasbetenlillâh

4 Ene’l Hak sırrını Mansûr düşün dilde idüb tekrâr
İrince vuslat-ı maksûduma çün hasbetenlillâh

5 Acib mi cümle uşşâkın firâk-ı ruz (u) şeb ammâ
Biçince destereyle cismini çün hasbetenlillâh

266

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Hedef kıldım bu mücrim sînemi her yâre ağyâre
Fedâ itdim acımı vârımı her yâre ağyâre

2 Ezelden bağrı yanık bir gedâyım ruz (u) şeb ammâ
Derd-i sultânı kıtmîrim beli her yâre ağyâre

3 Ne mümkün gayrı şâha baş egüb pâ-bend-i râh olmak
Kılub îdine kurbân canımı her yâre ağyâre

4 Nazar kıldım cemâlin nuruna her dem hekimhâne
Bırakdın cânımı hem kanımı her yâre ağyâre

5 Zarîfâne şu ebyât-ı Fezâ’dan gûş iden ‘âkıl
Dimesün hizmeti boşdur femi her yâre ağyâre

267

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün

1 Ey felek vâkıf değilsin sen benim ef ‘âlime
İtmedim gerdûna minnet çok şükür her hâlime

2 Çerh-i gerdûni serâser eyledim emsâline
Geçdi günler aslâ râst gelmedim emsâline

3 Yokladım bu tâli‘im bilmem nedendir simsiyâh
Her görenler âh ider bakdıkca istikbâlime

4 ‘Aklı irmez sûfî-i nâdân bizi ta‘n itmesün
Çün tecellî eylemiş bezm-i elest eşkâline

5 Ay güneş işte ziyâyı hep Fezâ’da buldular
Kim ola sarrâf-ı ‘aşk ma‘nâ virir akvâlime

268

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Benim bahtım açılmaz anladım bu dâr-ı dünyâda
Kime şekvâ idem hâlim fenâ-i dâr-ı dünyâda

2 Hezâr bin ehl-i hâlin destini dutdum ricâ itdim
Murâdım olmadı hâsıl netîce dâr-ı dünyâda

3 Nazar kıldım bana benzer bulunmaz bu fenâ içre
Girifgâr oldığum derd ü elemde dâr-ı dünyâda

4 Figân ender figân içre geçer eyyâm-ı sâlim hep
Ne şefkat gördüğüm vardır ne rahât dâr-ı dünyâda

5 Açılmaz gözlerim gamdan dirîgâ âh-ı vâveylâ
Bana hiç rûy-ı râhat yok efendim dâr-ı dünyâda

6 Zebûn itdi beni âh-ı melâlım eylerim feryâd
Netîce irmedim maksûduma bak dâr-ı dünyâda

7 Ezelden mi kurulmuş bahtımın bünyâdı gamlarla
Fezâ’yım çekmeğe cevr (u) cefâ-i dâr-ı dünyâda

269

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Hevâdan geç e yâ insân hevâdır perde insâna
Sivâyı terk idüb er ol sivâdır perde insâna

2 Unutma bir nefes Allâh’ını fikr it e yâ sâlik
Hatâdan kendini hıfz it hatâdır perde insâna

3 Muhabbet eyleme zinhâr bu dünyâ ziynetin terk it
‘İyâl evlâd dahi zîyned olubdur perde insâna

4 Behâimveş yiyüb dürlü ta‘âmı yatma gafletle
Yiyüb içmek dahi isrâf olubdur perde insâna

5 Geçirme ömrünü beyhûdedir abes kelâm itmek
Yalan gıybet nemime hep acebdir perde insâna

6 Sakın bir kimseye bühtân idüb de kalbini yıkma
Gazab kin su-i zan bunlar harâmdır perde insâna

7 Tecessüs eyleme halkı kulakla gözle bir yerden
Fezâ bilsen muHakkakdır bulandır perde insâna

270

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 N’ola yâ Rab benim hâlim yarın rûz-ı kıyâmetde
Bana kimden olur imdâd ‘aceb yevm-i nedâmetde

2 Elim boşdur yüzüm kara esîr-i nefs-i emmâre
Beni afvınla kıl handân dahi koyma mücâzâtda

3 İlâhi senden olmazsa eger bu derdine çâre
Bulunmaz bencileyin bir kalan zıll u melâmetde

4 Meded yâ hâmi-i mahşer Muhammed Mustafâ Haydar
Bizi tahlîs idüb kurtar emân ile felâketde

5 Fezâ bir mücrim-i ‘aciz günâhım hadd-i aşmışdır
Muhibbî ehl-i beytim ki ümidvârım şefâ‘atde

271

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün

1 Var mıdır sabr (u) tehammül bizde bunca mihnete
Dağ tehammül olsa inmez böyle nâr-ı firkate

2 Gitdi hayâ hem de nâmus cümlemiz olduk zelîl
Kimseler dûş olmasun yâ Rab bu dürlü zillete

3 Yâ ilâhi kendi lütfunla bizi eyle halâs
Nâ’il eyle ümmet-i Muhammed(i) ol rahmete

4 Münkesîr oldu kulüb-i handân-ı ehl-i ‘ışk
Uğradı kalb-i hazînim bu misüllü illete

5 Gıllet (u) ‘illet ve zillet birbirin ta‘kib ider
Hep belâlar cem ‘olub geldi bu ‘âciz ümmete

6 Ne su'î sa yinde kâim ne şakî eyler bana
Düşdü şakîler cehime sa'id ehl-i cennete

7 Ne sa'iddir ne şakîdir bu fakîr mücrim Fezâ
İrmek ister rahmetinle âsitân-ı devlete

272

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 İlâhi 'izzetin Hakkı bize lütfun nasîb eyle
Habîbin Mustafâ Hakkı bize lütfun nasîb eyle

2 Yarın mahşer dîvânında şimâli hem yesârında
Ki şeyhini beni anda bize lütfun nasîb eyle

3 Halim ehl-i hayâ 'Osmân saha 'ehl-i Ali'dir cân
Okurlar ruz (u) şeb Kur'ân bize lütfun nasîb eyle

4 Hasen halkı fezâ Hakkı Hüseyn-i Kerbelâ Hakkı
Mübârek bir seher vakti bize lütfun nasîb eyle

5 'Alî Zeyne'l 'abâ cânım imâm Bâkırdan erkânım
Hem oldum dînim îmânım bize lütfun nasîb eyle

6 İmâmımdır İmâm Ca'fer yoluna virmişiz hep ser
Bulur gönlüm bulardan kârı bize lütfundur nasîb eyle

7 İmâm Mûsa Rızâ candır 'Alî Mûsa Rızâ handır
İki 'alemde sultândır bize lütfun nasîb eyle

8 Takîdır cânların cânı nakîdır İslamın cânı
Hasenü'l askeri hâni bize lütfun nasîb eyle

9 Muhammed Mehdî hâtemdir ‘umûma ‘aynı rehberdir
Muhammed âl-i serverdir bize lütfundur nasîb eyle

10 Fezâ söyler budur nâzım çalınmaz şimdilik sazım
Cenâb-ı Hakdan niyâzım bize lütfun nasîb eyle

273

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Yücedir medhini dinle ne‘âlîdir Resûlullâh
Cihânın yüzü nurdur budur şâh-ı şefî‘ullâh

2 Niçün oldu kudümü cümle akdem iken âhir
Göründü vechi âdemde gelince ol safîullah

3 Olunca nûruna hâmil o dem şît-i benîullah
Kudüm içün selâmet buldu hep necîullah(!)

4 Bu sırrı şerhini yazmak muhaddislerce müşkildir
İden evlâdını kurbân bilin zâtı Halîlullah

5 Bilin bu sırr-ı ‘ârifler okur ‘ilm-i Hakîhatden
Ki hey Eyyûb kai hey Yahyâ ki İsmâîl zebîhullah

6 Kelîmullah yed-i beyzâ görünce dest-i pâkinde
Kılub mevtâları ihyâ demi Îsâ rûhullah(!)

7 Fezâ’nın yok senin vasfında hükmü yâ habîbullah
Bütün meddahlar ‘âcizdir Muhammed ser firâzullah

274

mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün

1 Umarım hân-ı lütfundan zelîlim yâ Resûlullâh
ʻAceb derde giriftârım alîlim yâ Resûlullâh

2 Yanub nâr-ı firâkınla derûnum kaysveş âsâ(!)
Bu nâr-ı hasretinle ben melîlim yâ Resûlullâh(!)

3 Niyâzım ravza-i pâk-i makâmında türâb olmak
Fakîr bî nevâyı bî delîlim yâ Resûlullâh

4 Demâdem sûz-i ʻaşkınla ki sînem çâk çâk oldu(!)
Yetişdir şerbetinden hasta dilim yâ Resûlullâh

5 Derûni can (u) dilden (dür) Fezâ'nın maksadı her dem
Visâl-i hazretinden bir selîlim yâ Resûlullâh

275

mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün

1 ʻAdemden cümle mahluku hemen bünyâd iden Allâh
Kimin âʻlâ kimin ednâ virüb handân iden Allâh

2 Kimin bâyiʻkimin dellâl kimin ʻAttâr iden
Kimin rûşen kimin giryân ile irşâd iden Rabbim

3 Kiminin malı emlâka idün sâhip güler halka
Kiminin küre-i arzda yerin külhân iden Allâh

4 Kimin âteşlere ilkâ kimin bahre idün ilkâ
Ânı yutduk da bir balık buna fermân iden Allâh

5 Kimini Kerbelâ içre kılub ‘atşân eyle ma‘rûf
Kiminin parmağından suları ‘ummân iden Allâh

6 Kimin da‘vet idüb ‘arşa kimisi hükmi der ferşe
Nice yüz bin nebî üzre ânı sultân iden Allâh

7 Kimisin destereyle biçdirüb kıldı iki pâre
Kimisine işaretle kameri şâk itdiren Allâh

8 İrişdim hâl-i temkine meded ey hâlik-i kayyûm
Fezâ’yı ‘âlemin ‘âlemliğinden var iden Allâh

9 Sıgar ‘âlemlere âlem sıgışmaz oldu bir başım
Meded ‘âlemlerin âlimliğin îcâd iden Allâh

10 Tesellî olmadı gönlüm benim eyyâm-ı kesretden
İçim baykûş gibi vîrânelerde zor iden Allâh

276

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Gülmedim gülmek muhâldir bu misâfir hanede
Eylenüb kalmak îcâb itdi bugün dilhânede

2 Biz sakâhüm hamrını nûş eyledik bezm-i elest
Âb-ı engûr içmeyüz biz gayrı mihnet hânede

3 Kıblemiz dîdâr-ı Hakdır ka‘be veş subh-ı mesâ
Gayrı ka‘be fikre gelmez bildiğin demhânede

4 Sor safâyı zevk-i zâhid elde varken sim ü zer
Sen hemân men eyliyedur çalgıyı meyhânede

5 Sığmaz itdin bu Fezâ'yı mescide dershânede
Gel sıkdaş olalım gül meclis-i rindânede

277

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 İtme 'ilminle tefâhür zâhidâ meyhânede
Sen furûş itsen eger bil kim olur demhânede

2 Bâb-ı mescide bulun çık kürsiye eyle nidâ
Belki tâlib bulunur birkaç mürâyi ânede

3 Kendi zevkine bakub terk it bizi ey zâhidâ
Mu'tekif tekye perestiz böyle bir kerhânede

4 Bend olub pîr-i mugâna bilmeyiz gayrı kelâm
Kim bilir kimler yatar kimler kalkar külhânede

5 'İlmimiz yok cehlimiz çok biz gürûh-ı tâcıyız
Çıkmasun ağzından âteş ey Fezâ tophânede

278

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Meded ey gavs-ı a'zam kutb-ı 'âlemsin 'adâletle
Senin 'aşkınla devr eyler kamer gökde sadâkatle

2 Kadem koydun rikâb-ı evliyâya sen e yâ sultân
Ki tablın çalınur her an işitsünler beşâretle

3 Bi küll-i evliyâ derhâl eğüb boynun ider tâ‘at
Tekemmir eyleyüb büzmezdi Sin‘ânı Hakâretle

4 Nihâyet sulb-i rütbe eyleyüb fi’l hâl âtîde
Nice hınzırlara çoban olub gütdü rezâletle

5 Te‘aşşük eyleyüb rûm kızına bakdı hamâkatle
Düşürüb ân ıduzâka hemân ol kız hacâletle

6 Feriddîn İbn-i ‘Attâr iltica itdi o dem şâha
Ânı tahlîs idüb kurtardı Leylânı şefâ‘atle

6 Yapış bir dâmen-i pîre Fezâ sa‘y it ne devletdir
Hazer kılma irersen râh-ı matlûba selâmetle

279

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Eyâ sâlik nazar kıl sen düşünme inceden ince
Yapış bir mürşid (e) sa‘y it düşünme inceden ince

2 Hemîşe her işinde mürşide teslim idüb kendin
İriş ol halka-i zikre düşünme inceden ince

3 Uzvun pâk it yüzün hâk it bu mücrim sîneni çâk it
Kazan ‘ukbâyı ferdâyı düşünme inceden ince

4 Bulunca ehl-i hâli ânâ terk it her ahvâli
Sadâkatle idüb hizmet düşünme inceden ince

5 Nice insân girer râh-ı tarîka olmağa bende
Şaşırmış râhını bilmez düşünmez inceden ince

6 Nice mürşid dahi vardır özünden bî haberdir hep
Tarîkat neyle kâ'imdir düşünmez inceden ince

7 Senin pendin seni îkâz iderse kim Fezâ kâfî
Hudâ'yı bir bilen sâlık düşünmez inceden ince

280

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

1 Kalmadı sabra tahammül yanıyor yâre o yâre
Bizi bî-gam mı sanarsın kanıyor yâre o yâre

2 Açılub sînemize ney gibi binlerce delikler
Tutuşub zülfüne yârin kalıyor yâre o yâre

3 İçelim câm-ı erenler viriniz yârin elinden
Demi sehbâyı kadehden sunuvir yâre o yâre

4 Geçemem bâde (vü) hamrâ-i elestin dolusundan
Susamışdım sanıyor yâre o yâre(!)

5 Varalım meyhânede iskân olalım hep
Süzelim bâdeleri Fezâ vir yâre o yâre

281

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Yakıyor kalbimi âh-ı firâkın bu gice
Bizi ihyâ idecek nûr-ı çerâğın bu gice

2 Unudup cennetin ezvâkını hûrî melekler
Gelir ebvâb-ı cinân içre berâtın bu gice

3 Sâf sâf durdu melek pişkâhında senin
Sidre-i ‘arş-ı a‘lâ oldu durakın bu gice

4 Gâşiye dârın olur o ki Cibrîl-i emîn
Emr-i Hakla ref ‘olup bitdi merâkın bu gice

5 Üdnî minnî dinilüb zâtına ey şân-ı â‘lâ
Dutdu ‘âlemleri hoş bûy-ı ırâkın bu gice

6 Seni iclâl ile cünbüş idiyor hûri ile gılmân
‘Âlemi hayretlere sevk itdi ‘urûcun bu gice

7 Yanıyor kalbi Fezâ’nın bakıtub cevf-i semâya
Lerzenâk itdi semâyı iftirâkın bu gice

282

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Bizi ihyâ idiyor bülbül-i şeydâ bu gice
Bizi tasvîb ediyor şu dilârâ bu gice

2 Bülbülün şâm u seher ne idi na‘meler
Ne güzeldi bilmem şeb-i yeldâ bu gice

3 Ki fesâhatde seni ben kime teşbîh ideyim
Açulub goncaların ey gülü ra‘nâ bu gice

4 Seni rüyâda bile görse teaşşuk ider âdem
Seni iclâl idiyor hûri ile Havvâ bu gice

5 Düşdü sahrâlara Mecnûn gibi yanmakda Fezâ
Seni tebrîk idecekdir saçı Leylâ bu gice

283

Hece ölçüsü

Evvel âhir dâ‘im bâki hayâtı
Bâki Allâh dâ’im Allâh illallâh
Yokdur ânın varlığın gâyeti
Bâkî Allah dâ‘im Allâh illallâh
‘Âlemlerin rahmeti Resûllullâh

Enbiyâların hâtemidir Mustafâ
Enbiyâlar rehberidir Mürtezâ
Ümmet içün çekdi bin dürlü cefâ
Bâkî Allah dâ‘im Allâh illallâh
‘Âlemlerin rahmeti Resûllullâh

Fezâ medh eyler dâ‘im ol Ahmed
Onsekiz bin âlemin Muhammedi
Dertli kullar derdinindir sermedi

Bâkî Allah dâ‘im Allah illallâh
‘Âlemlerin rahmeti Resûllullâh

284

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 ‘Ulûmun kesreti hâil olub erbâb-ı uşşâka
Velekin cehl ile kimler irişmiş ehl-i âfâka

2 Mezelletdir nazar kıldım cehâlet dehr-i dûn içre
Necât virmek dahî dehrîde ölsen dâr-ı ‘ukbâda

3 Meziyetdir beşer içre ‘ulûmun gerçi eksârı
Nebiyye vâris olmak çün ne devlettir bir insâna

4 Cehâletdir cihânı zulm ile bil eyleyen vîrân
Velî gerçi sa‘âdetdir nazar kıldım ki eslâfa

5 Fezâ sa‘y it ulûma ruz (u) şeb sen olmagıl ‘âtıl
Cehâletden beri ol kim düşersin sonra hezlâna

285

Hece ölçüsü

Yâ gavsu’llâh gavsu’llâh şey‘en lillâh bâzu’llâh
El-meded Abdü’l-kâdir destûrek yâ bâzu’llâh

Elmeded Abdülkâdir yâ neslin çismen tâhir
Hakîkatde çok mâhir elmeded yâ bâzullâh

Yâ gavsullâh gavsullâh şey ‘en Allah bâzullâh
El meded Abdülkâdir destûrek yâ bâzullâh

Elmeded kutbü’l aktab sensin reis’ül encâb
Bendelerin ferahyâb elmeded yâ bâzullâh
Yâ gavsullâh gavsullâh şey’en lillâh bazullâh
Elmeded Abdülkâdir destûrek yâ bâzullâh

Elmeded kubüddâ‘i seyyîd Ahmedür-Rufâ ‘i
Celâleddîn-i Semâ‘i elmeded yâ bâzullâh
Yâ gavsullâh gavsullâh şey’en lillâh bazullâh
Elmeded Abdülkâdir destûrek yâ bâzullâh

Seyyid Ahmed el bedevî Şeyh-i ‘Urûs-ul âdevî
Abdürrezzâk Hamevî elmeded yâ bazullâh
Yâ gavsullâh gavsullâh şey’en lillâh bâzullâh
Elmeded Abdülkâdir destûrun yâ bâzullâh

Evliyâlar refîki Şeyh İbrahim Desûkî
Fezâ’nın her dem nutkı elmeded yâ bâzullâh
Yâ gavsullâh gavsullâh şey’en lillâh bâzullâh
Elmeded Abdülkâdir himmet yâ hû bâzullâh

Müfred
mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Ne hatırdan ferâmûş it ne gönlünden baîd eyle
Eğer sâdık isen va‘dindeki ol kavli ikrâre

286

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Cihânın lezzet-i zevkin alana Allâh eyvâllâh
Bu dünyâ ziynetinden şâd olana Allâh eyvâllâh

2 Gelir ağlar gider ağlar nedir bu hâleti dünyâ
İki kapulı bir handır kalana Allâh ey Allâh

3 Geçer ‘ömrün hebâ bilinmez sırr-ı efkârım
Felekten gâm alan varsa alana Allâh ey Allâh

4 Nedir bu nefs ile hırsın unutmuş dâr-ı ‘ukbâyı
Duragı menzile sâlim varana Allâh ey Allâh

5 Senin nutkun ne kâr eyler Fezâ bak ibn-i dünyâya
Bu bir nutk-ı Hakîkatdir alana Allâh eyvâllâh

287

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Cihân nûr-i zuhûrunla nümâyân oldı gitdikçe
O nurûn pertevî kat kat dırahşân oldı gitdikçe

2 Nübüvvet tâcını kondun olub ‘alemlere sultân
Hezârân putperestân ehl-i îmân oldu gitdikçe

3 Bozulmuşdu bu ‘âlem tenkdâr olmışdı iskânı
Senin feyz-i küdümünle ki lem ‘cân oldı gitdikçe

4 Netice sâye saldı şarka garba hükm-i kur‘ân’ın
Necâşî Kayser ü Kisrâ Müslimân oldı gitdikçe

5 Hurûc itdi o kim süfyanîler gasb-ı hilâfetle
‘Alâmetler olub zâhir izadîdân oldı gitdikçe

6 Bagîler ehl-i beyte oldı mugayyer virmeyüb fırsat
Muhibbî hânedânlar hep periş+an oldı gitdikçe

7 Şerâb râfî hımardan hep Fezâ’yı men ‘iderlerken
Ki şimdi ‘adâleti hükm-i Yezîdân oldı gitdikçe

288

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Sedâ-yı zikr-i tevhîdi duyan gelsün bu meydâna
Cenâb-ı hayyı kayyûmu seven gelsün bu meydâna

2 Ene’l Hak sırrının dersin eger bilmezse maksadın
Hakîkat pertevinden nûr alan gelsün bu meydâna

3 Bakar zâhid görür zâid bu zikr-i devr-i ezkârı
Bu râhın lezzet-i zevkin bilen gelsün bu meydâna

4 Sanar beyhûdedir ‘âşıkların devriyle ezkârı
Yanan şem‘a velâ hayrân olan gelsün bu meydâna

5 Beni ta‘n etmege me‘mûr mısın ey zâhid-i bârid
Değişmem kâline hâli dönen gelsün bu meydâna

6 Geçübdür cân ile serden bu râha sâlik olmuşlar
İçüb vahdet şarâbından kanan gelsün bu meydâna

7 Fezâ sa‘y it bırakma gel tarîk-i ehl-i ‘uşşâkı
Salâdır ehl-i îmâna yanan gelsün bu meydâna

289

mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

1 Ey sâlik uyan yatma yeter yan gicelerde
Zikreyle hemân Rabbini her ân gicelerde

2 Beyhûde yere ‘ömrünü gel virme hevâya
Ağyâre uyan pişmân olursun gicelerde(!)

3 Bak şâm u seher bülbül-i gülzâr-ı nevâya
Yanmakda her ân ‘aşk ile bin cân gicelerde

4 Rahmet yagıyor cevf-i semâdan nazar eyle
Kalb keşkûlünü altına sun kan gicelerde

5 Uykuya dolub yatma Fezâ eyle tefekkür
Çün feyzini Hak eyliyor ihsân gicelerde

290

Hece ölçüsü

1 Nedir bu esrârın gam gam üstüne
Açılmaz gözlerim ham ham üstüne

2 Kurulmuş sehpâlar sâkî müheyyâ
Çekeriz bâde-i dem dem üstüne

3 Yâr ağyâr bilmez meskûr-i Hudâ
Akdıkca yaşımız nem nem üstüne

4 Eyyâm-ı bahârız sultân-ı nevrûz
Dirilür ehibbâ cem cem üstüne

5 Dîvâne meşrebim mahsalım Fezâ
Sohbet-i yârân yer ham ham üstüne

291

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Söylesem kâr eylemez nutkum bana gâfillere
Açma râzın gel karşıma bî haber câhillere

2 İtme ülfet eyle ‘uzlet hem nişîn olma ânâ
Kendi özünden bî haber sersem sıfat kâhillere

3 Hırka pûş olmuş kalender meşreb-i sâf dillere
Zîr-i pâyînde esîr ol berk yapış kâmillere

4 Her kelâm nutk-ı Hakdır gâfil olma bir nefes
Hiç ferâgat eyleme hizmet idüb ‘âmilerle

5 Ey Fezâ pendin gibi pâyend olub bir kâmile
Câna minnet kalbe kuvvet virmiş ol sâ‘illere

292

Hece ölçüsü

1 İrişdi vaktimiz âhir zamana
Sıgmaz oldu şimdi geniş cihâna

2 Kemâl ehli bilinmez oldu eyvâh
Devam itmek gerek her dem figâna

3 Cihânı kapladı gaflet serâser
Hakîkat ehline dirler divâne

4 Şerî'atden haber sorsan 'avâma
Îmân itmez kitâb sünnet cinâna

5 Tarîkat bezmine virmez selâmı
Nasîhat eyleyen yokdur civâna

6 Kime şekvâ idersen böyle nâsı
Muhabbet eylemişler hep zenâna

7 Meded senden ilâhi 'avnî nusret
Fezâ'yım emrine itmem bahâne

293

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Çokdur 'isyânım diyü kendini ifsâd eyleme
Kün yekün 'isyân ile kendini berbâd eyleme

2 Derk idüb kendi kusûrun ‘âkibet hâlin nedir
‘Âleme rüsvây olub beyhûde fetyâd eyleme

3 Dime var mı bencilâyın dehr-i dûnun echeli
Fikr idüb ef ‘âlini ısrar-ı mu ‘tâd eyleme

4 Bu muvakkithânedir geldin niye gitdin niye
Kendi haddin bil yeter cürmünde ifrâd eyleme

5 Ey Fezâ pendin seni irşâda kâfise eger
Mürşidim var yok diyü taklîd-i îcâd eyleme

294

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Geldi ‘âşur-ı Muharrem ‘âşık-ı şeydâlar
Bağrımız hûn itdi saldı başımız gavgâlara
Deldi bagrım akdı kanım sığmayan sahrâlara
Kim tesâdüf eylemişdir bu müşkil da‘vâlara
Ehl-i beytin malı cânı gitdi hep yagmalara
N’oldu fırsat virdi rabbim bedlikâ a‘mâlara

Kerbelâ deştinde kopdu bir kıyâmet el emân
Çeşm-i ibretle nazar kıl yokmudur sende îmân
Kapladı şark ile garbı şöyle kim siyâh dumân
Bu mudur emr-i ilâhi böyle mi nass-ı Kur’ân
Ehl-i beytin malı cânı gitdi hep yagmalara
N‘oldu fırsat virdi rabbim bedlikâ a‘mâlara

Ne felâketdir nazar kıl ma‘sûmânın âhına
Bir işaret eyle bari şu muharrem mahına

Yılda bir kere selam vir Kerbelâ'nın şâhına
Sa 'y idüb irmek dilersen ehl-i îmân râhına
Ehl-i beytin malı cânı gitdi hep yagmalara
N 'oldu fırsat virdi rabbim bed-likâ a'mâlara

Yâ ilâhi ehl-i beyt-i Mustafâ'nın hürmeti
Şol susuzlukla yanan hep ma 'sûmânın hürmeti
Ehl-i îmân ehl-i Kur 'ân mürtezânın hürmeti
Sıbt-ı Ekrem mâderi hayru 'n-nisânın hürmeti
Ehl-i beytin malı cânı gitdi hep yagmalara
N'oldu fırsat virdi Rabbim bed-likâ a'mâlara

Ey Fezâ yandırma gayrı âşık-ı şeydâları
Kıbkızıl kan kapladı başdan başa sahrâları
Her taraf mâtem içinde bitdi mi gavgâları
Afv olur mu rûz-ı mahşer bunların da'vâları
Ehl-i beytin malı cânı gitdi hep yağmalara
Buldu fırsat virdi Rabbim bed-likâ a'mâlara

295

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 İdelden yâr ile ülfet ezelden şem'i ruhsâra
Murâdım vâsıl olmakdır hemân ol şems-i envâra

2 Yanub yakıldıgım 'aşkınla ol kâl u belâdandır
Karışmış hüsninin nûrı hezâran binbir ezhâra

3 Cemal-i hüsninin müştâkıdır gün mekân ey cân
Görenler cânib-i Hakdan döşenmişlerdir ezkâra

4 Değil hüsnün her endâmın numûne-i misâl olmuş
Ki tenvîr itmede el ‘ân nazar kılsan her ebrâra

5 Benim sultânımın nûr-ı semâyı arza meknûnı
Eğer bir kez tecellî eylese kalmışdık âvâre

6 Seni Allâhımız heybet nikâbıyle idüb mestûr
Bakanlar der-kab hayrân kalurdı sırr-ı esrâra

7 Cemâl-i hüsnünin müştâkı olmak bence devletdir
Fezâ kâl u belâ’dan beri düşmüşdi bu efkâre

296

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yanmaga pervâneveş bir şem‘a lâzım âşıka
Gayrı mekan tutmaga bir sahra lâzım ‘âşıka

2 Kîl u kâlden vazgeçen mecnûn gibi dîvâne
Terk-i dünyâya müsebbib Leylâ lâzım‘âşıka

3 Bezm-i câm-ı aşkdan nûş etmege meykedeler
Bir saracla kadeh bir münhebâ lâzım‘âşıka

4 Dinlemez efsânesin şol güftegû zâhidlerin
Sâz-ı sohbetle mugannî mey de lâzım‘âşıka

5 Rind meşreb mu‘tekif meyhâne olmuşdur Fezâ
Mescid-i meyhâne bir; Peymâne lâzım ‘âşıka

297

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Derdimin dermânını izhâra hâcet kalmadı
Çekdiğim binbir belâ izmâra hâcet kalmadı

2 Şol etibbâ-yı zamâna derdimi i‘lâm içün
Yok devâsı derdimin tımâra hâcet kalmadı

3 Derdimi sarı diye sahrânişîn itdikleri
Hakdan özge gayri bir mi‘mâra hâcet kalmadı

4 Maksadım şekvâ değildir hoş gelür derdim bana
Duymadık ‘âlem mi var inkâra hâcet kalmadı

5 Derd-i Eyyübe hamâ‘il kurdlara oldum gıdâ
Âh u zârımdan benim ezkâra hâcet kalmadı

6 Hak tecellî eylemiş derdim bana dermân imiş
Âşinâ-yı ‘aşkıdan ağyâra hâcet kalmadı

7 Bitdi feryâd-ı Fezâ’nın derdine bulmuş devâ
Câmı mevti nûş idüb i‘mâra hâcet kalmadı

298

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün feûlün

1 Karardı kalbimiz görmez Hudâ!yı
Arayanlar bulur derde devâyı

2 Ne hâletdir bilinmez hâl-i ahvâl
Felek-i ‘aks dönüvirmez safâyı

3 Kime şekvâ idersin geçdi eyyâm
Hakîkat bezminin söndü çerâğı

4 Usandım sıkletinden dehr-i dûnun
Emân virmez bize bir dem mirâyı

5 Ferâgat eyle bakma kîl ü kâle
Fezâ virmez buna bir ân fezâyı

299

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 ‘İydiniz olsun mübârek ey ‘adâlet hâkimi
‘Ömr-i ikbâlin füzûn olsun ‘adâlet hâkimi

2 Sen gibi sâdık mükerrem ümerâ-yı ehl-i din
Dünyâlar durdukca dursun ey ‘adâlet hâkimi

3 Adline nisbet denilse Fâruk-ı sânî sezâ
Anv-i Hakla bul şeref dâim ‘adâlet hâkimi

4 Hak seni Fâruk’a yoldaş eylesün rûz-ı cezâ
Lütfuna mahzar kıla Hak ey ‘adâlet hâkimi

5 Bir fakîr mücrim Fezâ’yım bende-i ‘âcizler
Cümlemiz şâd eyledin şâd ol ‘adâlet hâkimi

300

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Habîb-i Fahr-i ‘âlem Mustafâ dünyâya bir geldi
Sınıf-ı enbiyânın hâtemi dünyâya bir geldi

2 Sadâkat pertevi sıddîk-i a‘zam yâr-i gârindir
‘Âdâlet tahtının şâhı ‘Ömer dünyâya bir geldi

3 Budur kim câmi ‘i Kur’ân cenâbı hazret-i ‘Osman
Şehîdü’d-dâr olan mazlâm hayâ dünyâya bir geldi

4 Bular dâmâd-ı peygamber düvelimde müsellim
Erenler şâhı şahbâzı ‘Alî dünyâya bir geldi

5 Bedirde hem(de) Uhud’da şecâ ‘at eyleyen izhâr
Bilin Hamza ile ‘Abbâs velî dünyâya bir geldi

6 Muhibb-i ehl-i beytin sâliki hâşâ ola mahrûm
Dimiş selmânı minni hoş edeb dünyâya bir geldi

7 Siyâdet menba‘i gerçi ziyâ-ı beyt-i îmândır
Resûlün kurratü’l ‘ayni Hasan dünyâya bir geldi

8 Ki mazlûmen şehâdet şerbetin nûş itdiler hayfâ
Hüseyn-i Kerbelâ sâhib livâ dünyâya bir geldi

9 Bakiyye kalmışıdı Kerbelâdan cevher-i yektâ
Hüseynin goncası Zeynel- ‘abâ dünyâya bir geldi

10 Anın necl-i necîbidir Muhammed Bâkırü’z-zâhid
Îmâmım Ca‘fer-i sâdık zekî dünyâya bir geldi

11 Tasavvûf ehlinin hem mültecâ-ı muktedâsıdır
Musa Kâzım ‘Ali Musa fezâ dünyâya bir geldi

12 Muhammed nakî-yi cândan sevenler ehl-i îmândan
Ali Nakî-yi bil-andan bulan dünyâya bir geldi

13 Bular her ‘ilme ‘ârifdir hazîne-ime ‘ârifdir
Hakîkat sırra vâkıfdır haber dünyâya bir geldi

14 Husûsâ her şeref hâmî-i mutlak Mustafâ ‘nındır
Fezâ ki tıfl-ı meşreb-i deli dünyâya bir geldi

301

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bakma dünyâ varına sen ehl-i tersâlar gibi
Kıl tevâzu ‘ olma hâris uçma Ankâlar gibi

2 Terk idüb zîbâ-yı fahr giy melâmet hırkasın
Ziynet-i dünyâyı terk it görme a ‘mâlar gibi

3 Bir kuru da ‘vâya aldanma muvakkithânede
Zikr-i Hakla cûşa gel kim çaglâ deryâlar gibi

4 Vârını sarf eyle gam çekme bugün ferdâ içün
İktifâ-i câme-i hâk eyle mevtâlar gibi

5 Ey Fezâ dalma bu dünyâ ka ‘rına beyhûdedir
Gıl(ü) gîşdan sadrını pâk eyle sahrâlar gibi

302

Hece ölçüsü

1 Kâdirîdir Pîrimiz Kâdirîyiz Kâdirî
Hakka’a‘ayân seyrimiz Kâdirîyiz Kâdirî

2 Şerî‘atın ziyâsı tarîkatın cilâsı
Hakîkatin binâsı Kâdirîyiz Kâdirî

3 ‘İlm-i ledün îmâmı medh olunmakda nâmı
Ma‘rifetin tamamı Kâdirîyiz Kâdirî

4 Mürtezâdan nisbeti ne büyükdür şöhreti
Pek ‘acâib himmeti Kâdirîyiz Kâdirî

5 İsmi vardır Kur ‘ânda hükmü nâfiz her yanda
Şarka garba bir ânda Kâdirîyiz Kâdirî

6 Peygamberin ümmeti yeşildir ‘alâmeti
Uca durur râyeti Kâdirîyiz Kâdirî

7 ‘Aşkınla yandı Fezâ her ne eylersen sezâ
Es-seyyid-i mürtezâ:Kâdirîyiz Kâdirî

303

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Mazhar-ı nûr-ı risâletdir Tarîk-i Kâdirî
Mahzen-î feyz-i Hakîkatdir Tarîk-i Kâdirî

2 Serteser dutmuş cihânı himmeti çok âlîdir
Her tarîkin pîşüvâsıdır Tarîk-i Kâdirî

3 Bâzü'l-eşbebdir bu gavs-i a 'zamın bil şöhreti
Hem semâda seyfü'l-eştâbdır Tarîk-i Kâdirî

4 Cümle erbâb-ı tarîkin ser-ferâz-ı serveri
Kutbü'l aktâb-ı velâyetdir Tarîk-i Kâdirî

5 Bil tasarruf ehlidir feryâd iden sâliklere
Her zamân müşkil küşâdır çün Tarîk-i Kâdirî

6 Bendesi olmakla eyler iftihâr dervîşleri
Hazret-i Hak'dan 'inâyetdir Tarîk-i Kâdirî

7 Kâdirî derbânın kıtmîridir mücrim fezâ
'Âlemin nûr-ı ziyâsıdır Tarîk-i Kâdirî

304

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün

1 Mazhar-ı ser-i Hakîkatdir gürûh-ı Kâdirî
Menbe'i bahr-i hidâyetdir gürûh-ı Kâdirî

2 Mekteb-i 'ilm-i ledündür 'ârifânın melce-i
Lütf-i Hak'dan bir 'inâyetdir gürûh-ı Kâdirî

3 Feyz-i Hakla dâimâ tenvir olur âyinesi
Feyz-i envâr-ı nübüvvetdir gürûh-ı Kâdirî

4 Zikr-i Hakdır her zaman sâlik içün kuvvet gıdâ
‘Âlidir âdâb-ı erkân-ı gürûh-ı Kâdirî

5 Rûz-ı şeb tevhîd-i bârînin bulardır zâkirî
Lerzenâk eyler cihânı bil gürûh-ı Kâdirî

6 Bâzü‘l-eşheb pîrimiz üstâdımız sertâcımız
Rûy-i arzın rûşenâsıdır gürûh-ı Kâdirî

7 Bendesi olmuş Fezâ ol şeyh abdülkâdirin
Böyle bir şems-i Hakîkatdir gürûh-ı Kâdirî

305

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Çok mukaddes hazret-i Hakk’ın habîb-i erkemi
Dü cihânın sen olubsun pîşüvâ-i serveri
Kim ki hürmet eylemez Hakkında olmuşdur denî
Fahri ider ümmet olan zatına her ins ü peri
Sen nebîyi muhteremsin ins ve cinin mihteri
Hep melâik etrafında misl-i encüm müşteri

Sen şefâ‘at hâzinisin cümleyi kıldın emin
Kadd-ı bâlâna teaccüb eyledi rûhu‘l emin
‘Aşk-ı şevkinle nümâyiş eyledi ‘arş-ı berîn
Yoluna cümle melâik verdiler tâc-ı serîn
Sen nebîyi muhteremsin ins ü cinim mihteri
Hep melâik etrafında misl-i encüm müşteri

‘Arş-ı rahmân mâh-ı cemâlin nuruna kıldı nazar
Söyledi bas yâ Râsulâllah senindir bu pazar

Nice yıllar hâk-i na‘linine oldum intizâr
Hem burakın rü‘yeti içün âh iderdi zâr zâr
Sen nebîyyi muhteremsin ins ü cinnin mihteri
Hep melâik etrafında misl-i encüm müşteri

Her nebînin başı üzre oldı nûrun sâyebân
Hem senin nûrunla buldu ibn-i Meryem âsumân
‘Azm-i mi ‘râceylemişdik izn-i Hakla ol-zamân
Kâb-ı kavseyn sırr-ı ev ednâya irdin bî-gümân
Sen nebîyyi muhteremsin ins ü cinin mihteri
Hep melâik etrâfında misl-i encüm müşteri

Eyledin cümle cihânı lütf-ı Hakla ber murâd
Hem kâbul oldu o anda her ne itdinse îrâd
Senin feyzinle olmuşdur hezârân ‘âsîler irşâd
Fezâ gibi nice mücrimleri sen eyledin âzâd
Sen nebîyyi muhterensin ins ü cinnin mihteri
Hep melâik etrafında misl-i encüm müşteri

306

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Beşâret ehl-i islâma Muhammed Mustafâ geldi
Marîz (ü) derd-i ‘isyâna Hudâdan bir ‘atâ geldi

2 Sevindi hazret-i âdem gelüb neslinden ol hâtem
Çü kisrâ eyledi mâtem îmâmü‘l-enbiyâ geldi

3 Telâşa düşdi fârisler katı dünyâya hârisler
Ki mahvoldu o câlisler râsul-i Kibriyâ geldi

4 Sekiz cennet küşâd oldu melekler şâdumân oldu
Kamu halka ‘ayân oldu ‘umûma rehnümâ geldi

5 Şerî ‘at şâh-ı bünyâd-ı nidâ eylerdi münâdî
‘Azâzîl kıldı feryâd-ı cihâna pür ziyâ geldi

6 Zemin eyler mübâhâtı şereflendi dereâtı
Hudâ’ya kıldı hâcâtı kudümî pür safâ geldi

7 Semâ ‘arz-ı niyâz itdi Hudâ’ya iltica itdi
Ânâ mi‘râcı ‘arz itdi Fezâ müşkil küşâ geldi

307

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Açıldı devr-i zulmet keşf olub envâr-ı Rabbâni
Saçıldı rûy-ı arza bak ne dürlü feyz-i Rahmâni

2 Serâpa zib (ü) zinet (le) donanmış cennet âsâ hep
Ne hoş lütf-ı ‘inâyetdir Hudâ’nın bezm-i ‘irfânı

3 Temâşâ kıl düşün bir kez nedir bu sâni‘i Mevlâ
Ânın birliğine kâfi değil mi bunca bürhânı

4 Bize ‘ibretnümâ olmak içündür bunca mektünât
Tecelli eylemiş her zerresinde nur-ı sübhânı

5 Hidâyet eylemişdir rûy-i arza vâfir eşyâyı
Nazar kıldıkca her insân düşünsün lütf-u ihsânı

6 Hezârân Tûr-ı Sinâdır bular bir bir çayân olmuş
Açıkdır “len terâni” sırrının gör işte meydânı

7 Fezâ bildinse kendin bil cârifnâkın tamâm olmuş
Hudâ’nın sırrı bir sırdır değildir gayr-ı fermâni

308

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 İntisâbım Kâdiridir meşrebimdir Mevlevi
Bazü’l-eşhebdir medârım gülşenimdir Mevlevi

2 ‘Aşk-ı Mevlâna değil mi bizleri nâlân iden
Hüsnünü mihrâb idindim rüşenimdir Mevlevi

3 Kâdiri derbânının kıtmiriyim itmem tekâf
İkisi kutb-i cihândır melce midir Mevlevi

4 Başda tâcım kalbde mihmâbım olursa çok mudur
Sâlik-i şâh-ı velâyet rehberimdir Mevlevi

5 Ey Fezâ yandır vücudun pîr-i Geylân ‘aşkına
Dü cihânda her zamanda matlabımdır Mevlevi

309

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Şeyh Muhammed Nümî’dir pîrim tarîkim Kâdiri
Menbe‘i feyz-i Hudâyız Kâdiriyim Kâdiri

2 Allah Allah Hû sadâsı oldu ‘arşın zîneti
Na‘re-i Hû’dur gıdâmız Kâdiriyim Kâdiri

3 Nisbeti ibn-i Ali’dir cedd-i pâki Mustafâ
Biz muhibbi cârıyârız Kâdiriyim Kâdiri

4 ‘Aşk-ı şevkinle döner hep kevkeb-i arz (u) semâ
Kutbü’l-aktâb cihânıyız Kâdiriyiz Kâdiri

5 Tîgı şimşîr-i belâdır mümkirânın başına
Zül-figâr-ı lâ fetâyız Kâdiriyim Kâdiri

6 Bezl-i cân etmek yolunda çok mudur ‘uşşâkına
Bende-i âli ‘abâyız Kâdiriyim Kâdiri

7 Bazü’l-eşhebdir ki nâmın bendegânındır Fezâ
Biz ceribu(!) âsitânız Kâdiriyim kâdiri

310

1 Rüfâ‘idir pîrimiz Rufâ‘iyiz Rufâ‘i
Hakka ‘ayân seyrimiz Rufâ‘iyiz Rufâ‘i

2 ‘İlm-i Hakikat açar ‘âleme cevher saçar
Şeytan görünce kaçar Rufâ‘iyiz Rufâ‘i

3 Başına yeşil bağlar ‘aşkı cigerim dağlar
Görenler ânı ağlar Rufâ‘iyiz Rufâ‘i

4 Hak iledir pâzar(ı) cezbelidir nazarı
Nûra dönmüş mezâr(ı) Rufâ‘iyiz Rufâ‘i

5 Her seher feryâdımız okunur evrâdımız
Pek güzel üstâdımız Rufâʻiyiz Rufâʻi

6 Tabl-ı beşâret çalar münkiri fikre salar
Her işi Hakka yarar Rufâʻiyiz Rufâʻi

7 Rufâi câlar cânı Geylânîdir yârânı
Fezâ handır kurbânı Rufâʻiyiz Rufâʻi

310

mefâ ʻilün mefâ ʻilün mefâ ʻilün mefâ ʻilün

1 Dem-i ʻaşk-ı muhabbetdeb gönül mestânedir şimdi
O yârin kayd-ı zülfünden gönül efsânedir şimdi

2 Şaşırdım kendimi bilmem cemâl-i yârin ʻaşkından
Yetişdim vuslat-ı yâre gönül kâşânedir şimdi

3 Oturmuş pend ider vâʻiz ʻaceb bilmem neler söyler
Kim anlar vâʻizin pendin gönül divânedir şimdi

4 Senin beyhûdedir nutkun bu ʻâşıklar pazarında
Sim(ü)zer bilmeyiz bizler gönül dürdânedir şimdi

5 Eğer ʻaşkın pazarında murâdın cevher almaksa
Fezâyım yanmaya her dem gönül pervânedir şimdi

312

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Eğer doktor isen çökdüm işte gel kaldır beni
Dizlerim bükdüm zemine işte gel kaldır beni

2 Ben etıbbâ-i zamânım diye da‘vâna delil
Kanımı yerlere dökdüm işte gel kaldır beni

3 Kalmadı kuvvet kolumda dizlerimde ne mecâl
Çekmesi müşkil-i gam ol dem işte gel kaldır beni

4 Eyleme beyhûde da‘va yok ‘ilânda şifâ
Artdı çok derd-i firâgım işte gel kaldır beni

5 Nerde kaldı bil Aristo hem de Eflâtun zamân
Bu Fezâ lokmâna irdim işte gel kaldır beni

313

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yetiş imdâdıma her dem şâh-ı merdânem ‘Ali
Götürün sâkisi sensin kandır ‘atşânım ‘Ali

2 Şîr-i Yezdân ibn-i ‘Ömmer Mustafâ bendeşiyim
El-amân olsun efendim mâh-ı tâbânım ‘Ali

3 Cân-ı dilden ‘âşık oldum ehl-i beyt-i haydâra
Eyledim cânım fedâ ey cân-ı cânânım ‘Ali

4 “Lâ fetâ” sırrına mahzar oldugun ‘âlem bilir
Lâ dinem illâ ‘Ali’sin derd-i dermânım ‘Ali

5 Nâ – sezâyım mehdini icrâda taksirim kesir
“Hel etâ”[50] vasfınla sâbit lütf-ı yezdânım ‘Ali

6 Çün muhibbi Haydarım ben hem gulâm-ı kemterim
Bir fakir-i ahkarım ey şâh-ı Hubânım ‘Ali

7 Gerçi sâildir kapunda bu Fezâ’yı kılma red
Kıl cemâlinle müşerref dînim îmânım ‘Ali?

314

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Ehl-i İslâm leşkerinin muktedâsıdır ‘Ali
Müşrikünün her ‘adûnün baş belâsıdır ‘Ali

2 Allah Allah na‘râsıyla titredir ‘âlemleri
Feth-i Hayber günün sâhib livâsıdır ‘Ali

3 Eyledi cümle ‘adüvvü zül-figârıyla zebûn
Pehlivânlar zümresinin pîşüvâsıdır ‘Ali

4 Güş idenler nâmını hep âferin Tahsîn ider
Cümle ashâb-ı güzînin asfiyâsıdır ‘Ali

5 Ey Fezâ medh eyle her dem şâh-ı merdân haydârı
Her tarîkin mebde-i nûr-ı ziyâsıdır ‘Ali

---

[50] İnsan, 76/1 (Hakîkatte (şüphesiz) geldi.)

315

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Gönül derd-i elemle gamküsâr olmakdadır şimdi
Derûnum renc-i mühnetle inkısâr olmakdadır şimdi

2 Cihânı serteser gezdim bulunmaz derdime çâre
Benim kalb-i hazînim dilfikâr olmakdadır şimdi

3 Devâsız dert olur mu söylemiş gerçi etibbâlar
Bu ümmîd ile gönlüm intizâr olmaktadır şimdi

4 Sabâ söyle etibbâ-i zamâna durmasın gelsün
Harîm-i yâre cânım rehgüzar olmaktadır şimdi

5 Benimçün devlet-i ‘uzmâ değil mi cân fedâ kılmak
Fezâ’nın zevki şevki şad bezâr olmakdadır şimdi

316

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

Tükendi nakd-i ‘ömrüm dilde hicrân-ı âh kaldı
Gidub tesb3ih-i seccâde önümde bir ‘abâ kaldı
Sorub zevk-i sefâyı geçdi amma bir kadeh kaldı
Nidem dünyâyı ‘ukbâyı bana âteş mirâs kaldı
Ne hâcet hâli tahrire bizim tâli ‘ kütâh kaldı

Hudâ ma‘durlara elbet Hakâretle nazar etmez
Bu kıllet hayli müddet bizleri aslâ harâb itmez
Bizi ta’n eyleyen zâlim umârım cennte gitmez

Nidem dünyâyı ‘ukbâyı bana âteş mirâs kaldı
Ne hâcet hâli tahrire bizim tali‘ kütâh kaldı

Merak itme geçer günler ferah bâb-ı küşâd kaldı ?
Bizi mağdur iden zâlim iki ‘âlemde hor olsun
Bütün evlâd-ı ahfâd metice-i nâ-murâd olsun
Nidem dünyâyı ‘ukbâyı bana âteş mirâs kaldı
Ne hâcet hâli tahrire bizim tali‘ kütâh kaldı

Yanub yakıldığı her dem Fezânın nâr-ı hicrâna
Sıgışmaz çekdiğim gamlar konulsa vezn-i mîzâna
Hudâ dostları muhtâç itmesün ‘âlemde mirâna
Nidem dünyâyı ‘ukbâyı bana âteş mirâs kaldı
Ne hâcet hâli tahrîre bizim tali‘ kütâh kaldı

317

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Tükenmez ‘âlemin zevk-i firâkı derdi hicrânı
Gerek sabr it gerek kahr it ‘acep mi emr-i Rabbâni

2 Nazar kıldım firâk-ı zevkine olmakdadır gâlib
Ne mümkün mihnetin hâli olmak ins ile cânı

3 Felâtun u Aristo vü eger cemşîd ü dahhâki
Buların zevkini sebkat idübdür âh u efgânı

4 Bu zevkin haddine irmek beşer insânda mümkün mü
Bu mihnet derdinin dünyâca yokdur aslâ dermânı

5 Yeter yâ Rab bu mücrim kulların feryâdına rahm it
Bu mihnet kesretinde hem Fezâ'nın artdı hicrânı

318

fâilâtun fâilâtun fâilâtun fâ 'ilün

1 Geçmedi cânâne nâzım gözlerim kan ağladı
Âh-ı hasretle derûnum yandı bin kan ağladı

2 Hiç mürüvvet yok mu sende fikrimi kıldın harâb
Rûz (u) şeb derd-i gamınla cigerim kan ağladı

3 İtdiğin cevr (u) cefâyı çekmeğe tâkat mı var
Dembedem nâr-ı firâkınla özüm kan ağladı

4 Yandı cânım nâr-ı hicre görmedim bir iltifât
Gözlerim görmez cihânı dostlarım kan ağladı

5 Fikr idüb tedbirimi takdire muvâfık bulmadım
Âteş-i sûzınla kalbim kıbkızıl kan ağladı

6 Benimdi derdim etibbâ günbegün oldu füzûn
Böyle bir fânus-ı 'âlemde yanub kan ağladı

7 Kim görürse nûr-ı cemâlin günde bin imâ ider
'Aşk-ı şevkin âteşinden bu Fezâ kan ağladı

319

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

Yine mâh-ı muharrem geldi ‘âlem gamküsâr oldu
Rasulün âl-i evlâdı bu ayda hâkisar oldu
Bütün âl-i muhibbi Mustafâ hep inkisâr oldu
Beni bildiğime koy yandı bagrım çün kebâb oldu
İşine girmiyorsa ger Fezâ cün tercümân oldu

Behey zâhid kim itdiyse bu sırrı sen ‘ayân eyle
Bu müşkil vak‘anın ahvâlini bir bir beyân eyle
Eğer Hak'dan ise cebr lafın kaldır imân eyle
Beni bildiğime koy yandı bagrım çün kebâb oldu
İşine girmiyorsa bak Fezâ çün tercümân oldu

Niçün la‘net dimekden men‘ idersin herkesi câhil
Yezîdin ruhunu şâz eyleyeni bilmezem ‘âkıl
Yezide la‘net dimekle olur mu mezhebim bâtıl
Beni bildiğime koy yandı bagrım bil kebâb oldu
İşine girmiyorsa bak Fezâ çün tercümân oldu

Beni ta'n eyleme zâhid Hakîkat hâli sen söyle
Eğer Hakdan eğer halkdan utan bir kez hayâ eyle
Yârın rûz-i cezâ'da hazret-i Hakdan hazer eyle
Beni bildiğime koy yandı bağrım çün kebâb oldu
İşine girmiyorsa ger Fezâ çün tercüman oldu

Bunu ketm eylemekle bitti mi sandın sen ey zâhid
Melâik cümle ervâhı nebîler olmada şâhid
Rızâ gibi özü yanmakdadır binlerce var nâşîd
Beni bildiğime koy yandı bagrım çün kebâb oldu
İşine girmiyorsa bak Fezâ çün tercümân oldu

320

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Yandı cânım nâr-ı hicre görmedim cânânımı
Dostlarım kan ağladı hep bulmadım yârânımı

2 Artdı feryâdım benim dembedem hicrân ile
İrmedim maksûduma ben dinleyin efgânımı

3 Anladım bâd-ı hevâdır herkesin efkârını
Yokladım ki serteser gayb itmişim akrânımı

4 Yâ ilâhi senden olsun biz fakîre bir meded
Lütf idüb güldür beni isterim dermânımı

5 Bu Fezâ’nın rûz (u) şeb matlubı ancak bir rızâ
Hem dehâlet eylerim göster bana sultânımı

321

mefâ ‘ilün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Benim mecnûn-ı sâni ki bana dünyâ harâm oldu
Safâ-i bâle tebdîl eyledim zevkim tamâm oldu

2 Beni ta‘n eyliyor nâdân ne gam erbâb-ı ‘uşşâka
Bu halkın ta‘nına ancak yanık sînem hedef oldu

3 Açub bu sînemi gör kim tımârı gayrı mümkündür
Rakîbin cevr-i zulmünden bu sînem simsiyah oldu

4 Nazar kıldım nabin sînesine dört beş delik ammâ
Benim sînemdeki dört beş değil binbir delik oldu

5 Dümü‘-ı çeşm-i zârımdan akan leyl ü nehâr kandır
Bunu bir katredir sanma akub âb-ı revân oldu

6 Terahhüm eylemez bir ân yine zulmün idüb iksâr
Bize bu renci mihnetler Hudâ’dan armagan oldu

7 Fezâ’yım her kazâya râzıyım gerdûne yok minnet
Muhibbi ehl-i beyt olduguma hoş bir nişân oldu

322

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Meded ey şah-ı ‘âlem gavs-i a‘zam Pîr-i Geylâni
Senin meftûnun olmuşdur hezârân ins ile cânı

2 Ki ceddin Ahmed-i Muhtâr şefâ‘at gâhımız her bâr
Diyüb ol eyledi ikrâr acımı lütf-i ihsânı

3 Sıdk u ‘adlü hayâ ez cân ‘Ali’dir sâhib-i erkân
Hasan a‘lâ Hüseyn ihvân severiz şîr-i yezdânı

4 ‘Ali Zeynel – ibâ şâhım İmâm Bâkır ümid gâhım
Tükenmez ruz (u) şeb âhım ideriz zâr-ı giryânı

5 İmâmımdır İmâm Ca‘fer Mûsâ Kâzım gibi ol er
‘Ali Mûsâ Fezâ’ya ser virendir cânların cânı

6 Tâki gönüllerin tûr-ı nakî ‘âlemlerin nuru
Hasanül-‘asker-i devri olunca eyle ez‘ânı

7 Gelince mehd-i ‘âmil olunca sancağa hâmil
Fezâ’yı dinle ey kâmil yetişir ey keremkânî

323

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Meded ey gavs-i a‘zam kutb-ı ‘âlem pîr-i Geylâni
Senin ‘aşkınla gökde mâh-ı tâb itmekde cevlâni

2 Kadem koydun rikâb-ı evliyâya emr işâretle
İcâbet itmiş var mı diyüb eylerdi seyrânı

3 Cemi‘i evliyâ eğdi rikâbın bas deyu gavse
Velekin itmedi tâ‘at o anda şeyh sün‘âni

4 İrişdi tig-ı şimşir-ı cenâb-ı hazret-i şeyhin
Didi olsun rikâbın pây-ı hınzırın kademgâhı

5 Bulasın buldu ol dem sulb ü rütbe eyleyüb derhâl
Ta‘aşşuk eyleyüb rum feyzinin oldul da çobanı

6 Feriddin İbn-i ‘Attâr ilticâ itdi hemân şeyhâ
Ki tahlîs eyleyüb kurtuldu derhâl izn-i Rabbâni

7 Fezâ her dem boyun kes bazü’l-eşheb pîr-i Geylâna
Hazer kıl tîg-ı kahrının ‘aceb mi emr-i fermâni

324

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Nedir nutkun senin ey dil beni mecnûna döndürdün
Derûnum yakdı yandırdı tenim külhâna döndürdün

2 Helâk itmek nedir böyle cefâ-i cevr-i ‘aşkınla
Fenâ-ı dâr-ı ‘ukbâyı bana zidâna döndürdün

3 Terennüm eylemez bülbül hazâna irdi hep güller
Bahâr-ı bâgı bagçeyi hemân tâlâna döndürdün

4 Ümidim kat ‘ idüb kesdin benim semt-i dilârâdan
Unutdurdun demi zevki yakub püryâna dödürdün

5 Bitirdim nakd-i ‘ömr kalmadı dilde nedir sevdâ
Ki mecnûn veş bana dağlar başın seyrâna döndürdün

6 Cefâ-i cevrine artık nihâyet virsen olmaz mı
Kara bahtım mıdır böyle beni pürhûna döndürdün

7 Açılsun bâb-ı şefkat(ler) yeter bunca meşakkatler
Fezâ âh-ı figânınla cihânı kana döndürdün

325

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Açıldı hazret-i Pîrin görün erkânı meydânı
Düzüldi hep merîdânlar virildi izn-i Rabbâni

2 Bugün cehri okur tevhîdini ol Hayy-ı Kayyum'un
Ânınçün nâle-i 'aşkı sevenler bildi sübhâni

3 Hezârân cilveler bunda olur zâhir hidâyetle
Erenler bezminin sırrı 'ayân oldu gülistânı

4 Urub nâyı kudûmü şevk ile devr itdi 'âşıklar
Unutdu müfti fetvâyı çağırdı ism-i sultânı

5 İder hem raks ile cevlân ki söyler gavs-i yâ Geylân
Fezâyı eyledin büryân yücedir şân-ı Geylâni

326

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Şâh-ı iklim-i sa'âdetdir gürûh-ı Kâdirî
Feyz-i ikbâli işâretdir gürûh-ı Kâdirî

2 Ser virüb meydân-ı 'aşkın rehberidir rehberi
Seyfü'l – eştâbla beşâretdir gürûh-ı Kâdirî

3 Her tarîkin ser-firâzıdır bu zâtı muhterem
Kutbü'l – aktâb-ı velâyetdir gürûh-ı Kâdirî

4 Çün kadem koydu rikâb-ı evliyâya ol zamân
Lütf-i Hakdan bir 'inâyetdir gürûh-ı Kâdirî

5 Ey Fezâ anla Hakikat sırrını ketm eyleme
Menbe'i 'ayn-ı kerâmetdir gürûh-ı Kâdirî

327

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Mürşîdimdir Şeyh Fezâ bil intisâbım Kâdirî
Çün muhabbet çârıyârim Kâdirîyim Kâdirî

2 Allah Allah oldu zikrim dembedem efgân ile
Bende-i âl-ı ‘abâyım Kâdirîyim Kâdirî

3 Ah-ı ‘aşkınla vücûdum gerçi olmuşdur kebâb
Pîrimiz Kutb-ı cihândır Kâdirîyiz Kâdirî

4 Ahmed-i Muhtâr olub ceddin nebîler hâtemi
Bazül’l-eşhebdir ki nâmı Kâdirîyim Kâdirî

5 Gerçi müştâkın senin haydar gılâm-ı kemterin
Menzîlim râh-ı Fezâdır Kâdirîyim Kâdirî

328

Hece vezni

Şerî‘atdir islâmın bidâyeti
Tarîkatdır şerî‘at nihâyeti
Ma‘rifet Hakikat Hak hidâyeti
Hakk’a irmekdir bu işin gâyeti

Tarîkat ma‘rifet başımın râcı
Şerî‘atdır ânın güzel ‘ilâcı
Hakîkat olursa çok mu sirâcı
Bu sırrı bilendir gürûh-ı nâci

Tarîkat ehlinin işleri fâik
Her işleri şerî‘ata muvâfık
Adâletde sadâkatde mutâbık
Tarîkatı inkâr iden münâfık

Tarîkat pîrimiz gavs-i Geylâni
Pek büyükdür mahzâ nûr-ı yezdânı
Kimi sa‘di kimi Molla Cevlâni
Olmuşuz ‘aşkıyla mest-i hayrânı

Fezâ ider cümle tarîkat Hakdır
Bilmez münkîr söyler bu bir merâkdır
Hakîkat onlara gâyet uzakdır
Ta‘n eyleyen câhil sûfi ahmakdır

329

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Cenâb-ı Hazret-i Hakk’ın büyükdür lütf u ihsânı
Okunur dilde ezkâr-ı seher vakt-ikerem-kânî

2 Nice tevhîd idüb zikrile meşgul olmasun gâfil
Ki rahmet bahrinin yokdur efendüm hadd-i pâyânı

3 Anın zikri bütün dünyâ vemâ fihâdan a‘lâdır
Bunun sarrâfı ‘aşk ehli diyüb gel eyle ez‘ânı

4 Seher bîdâr olandan sor nedir bu zikrin esrârı
Salât-ı dâimün içre ne hoşdur zikr-i sübhâni

5 Terennümler ider bülbül seher vakti sa‘âdetle
Fezâ sen de itâ‘atla zikir it ism-i sultâni

330[51]

1 Bak zâhide kalbindeki inkârını nisyân itdi
Bırakub mescîd mihrâbını meyhâneye gitdi

2 İctinâb eyler iken meyhâneyi gördükçe uzakdan
Mutribân zümresinin ez cânıyla vâlâsına yetdi

3 Nice ahbâbını akrânını eyleyerek mahv u perişân
Rind ehline yârân olarak her müşkili bitdi

4 Ta'n eyler iken zâhid fettân meyhâne mükîmin
Dutarak pîr-i mugânın destini maksûduna yetdi

5 Hıfz eyler iken mescid dershâneyi gaddâr felekden
Tahrîb ile enkâzını bir sâkiye terhîn itdi

6 Birkaç ki merâ-yı işidüb tedbîr-i hüveydâ
İmdâd arayu dogruca bir hâkime gitdi

7 Didi hâkim bu mu feryâdınızın encâmı
Hayfâ ki Rızâ bu misillü 'ulemâ elden gitdi.

331

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Bu zâr (u) nâle-i gamdan derûnum dağdâr oldu
Mevcûdum derd-i mihnetden netîce pây mâl oldu

---

[51] Vezin çok bozuk.

Bütün erbâb-ı ‘uşşâkın durâğı gam güzâr oldu
Benim baht-ı siyâhımdan mıdır ‘âlem harâb oldu
Hazâna uğrayub güller öten bülbül gurâb oldu

Felek gâyet dönek virmez bize dünyâda bir neş‘e
Safâ-i zevki terk itdin susuzlukla olub teşne
Kime ‘arz-ı niyâz itsem cevâb virmez bana nesne
Benim baht-ı siyâhımdan mıdır ‘âlem harâb oldu
Hazâna uğrayub güller öten bülbül gurâb oldu

O yârin şive-i nazı beni pür ihtiyâr itdi
Ezel müştâk idim ammâ nihâyet âh u zâr itdi
Benim çeşm-i giryânım o yâri intizâr itdi
Benim baht-ı siyâhımdan mıdır ‘âlem harâb oldu
Hazâna uğrayub güller öten bülbül gurâb oldu

Yeter ey çarh-ı zâlim zulmünü bunca ‘ayân itdin
Benim âh-ı enîminden bütün halka beyân itdin
Beni böyle felâketle varım yogum hazân itdin
Benim baht-ı siyâhımdan mıdır ‘âlem harâb oldu
Hazâna uğrayub güller öten bülbül gurâb oldu

Fezâ ‘âşıklara her dem cefâ çekmek ‘inâyetdir
Velekin yâri ağyâre şikâyet pek kabâhatdir
Sükunetle tahammül eylemek ‘aynı ibâdetdir
Benim baht-ı siyâhımdan mıdır ‘âlem harâb oldu
Hazâna uğrayub güller öten bülbül gurâb oldu

332

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Benem mecnûn-ı ‘âlem ki enisim ah (u) zâr oldu
Benim baht-ı siyâhımdan mıdır zevkim tamâm oldu

2 Be-külli ‘âlemin halkı ider zevk-i temâşâyı
Benim bir şeyde meylim yok bu ‘âlem tenkdâr oldu

3 Yitirdim ‘akl-ı tedbîrim rakibin cevr-i zulmünden
Ânınçün zikr-i fikrim bil Hakîkat dağdâr oldu

4 Bırakdım zühd takvâyı yendim dünyâyı ukbâyı
Benim serv-i hırâmânım işitdim târumâr oldu

5 Uçurdum mâh-ı ken‘ânı hazâna irdi hep güller
Bana şimden gerü dünyâ değil cennet harâm oldu

6 Tahammül itmesi müşkil nasıl bir derde dûş oldum
Benim bundan gerü şuglum hemân âh-ı enîn oldu

7 Nice teskîn olur derdim ferâvân olmada her dem
Fezâ’yım kemdir ikbâlim kara bagrım kebâb oldu

333

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Nedir zâlim bana zulmün bunu kaldırsan olmaz mı
Vücûdum mahv idüb yakdın beni güldürsen olmaz mı

2 Unutdum gülşenin zevkin bahara irdi mi bülbül
Safâ-i zevk-i sahrâyı bana bildirsen olmaz mı

3 Bütün vahşi tuyur hâlâ ider zevk-i temâşâyı
Bunlar veş tabl (u) tanbûr bana çaldırsan olmaz mı

4 Nedir zindân mıdır dünyâ beni güldürmedin bir ân
Şu fâni dünyâda bir kez murâd aldırsan olmaz mı

5 Benim pendim sana kâr eylemez iksâr iden zulmü
Fezâ'yı semt-i dildâra hemân saldırsan olmaz mı

334

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1 Gönül aslâ karar itmez eğer bulmazsa ol yâri
Tesellî olması müşkil ne yapsın şimdi ağyârı

2 Figânı her seher bülbüllerin bir goncadır ammâ
Âna sorsan nedir zârın bilinmez sırr-ı esrârı

3 Bakub bülbüllerin feryâdına 'ibret alan 'âşık
Letâfet de güzel ammâ gülün de olmasa hârı

4 Ne mümkün yâri agyârsız bulub zevk ü safâ sürmek
Muhassal her husûsun kendine nisbet olur bârı

5 Dolaş bir kez nazar kıl bak neler çekmekde 'âşıklar
Didiler bilmeyiz aslâ gönüldeki olan sârı

6 Buna Lokân Hekîm olsa devâsıza haber virmez
Bilindi ruz (u) şeb yanmak imiş 'aşk ehlinin kârı

7 Yanar fil-cümle ‘âşıklar fitil veş şem‘a dek hatta
Fezâ’nın kalbi içre nasıl teskîn olur nârı

335

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Ben de bilmem neyledim bu halka ta’n eyler beni
Şu deni dünyâda zirâ neyleyüb eğler beni

2 Yok vefâsı ‘âleme beyhûde gerdûn-ı cihân
Zikr tesbîhi unutmuş rûz (u) şeb söyler beni

3 Varmadım semtine bir kez itmedim gayr-ı kelâm
Kendinin olsun safâlar cevrile neyler beni

4 Bir safâsı olsa da bin bir belâ ta‘kib ider
Bir kuru lâf ile eğler dâima bunlar beni

5 Sabrile tedbîrini takdire rabt eyle Fezâ
Külli şey’in hâlikün sırr-ı sürûr eyler beni

336

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bozuldu zevk (u) safâ aslâ rahat kalmadı
Neyleyim şimden gerü rûy-ı melâhat kalmadı

2 Kalmadı ehl-i safânın neş‘esi oldu hebâ
Şöyle bir Hakkı Hakîkat feyz fesâhat kalmadı

3 Terk-i cân itmek gerekdir ehl-i ‘uşşâka hemân
Şeş cihetden yokla bir ehl-i basîret kalmadı

4 Vazgeç artık ey gönül vasfın bırak kâmillerin
Câhil(ü)nâdân elinden gayri himmet kalmadı

5 Ah vâh oldu bizim şimdengerü ezkârımız
Meclis-i erbâb-ı dilde bezm-i sohbet kalmadı

6 Vay eğer böyle felâketle giderse bu cihân
Halkı terbiyet içün bir ehl-i gayret kalmadı

7 Herkesin ef‘âline su-i zan kılma Rızâ
Her şeyin hâliki Hakdır size ‘ibret kalmadı

337

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 İmâmü’l-Evliyâsın sen meded yâ gavs-i Geylâni
Emîrim rehberim şâhım meded yâ gavs-i Geylâni

2 Yetişir kim nidâ itse değil mü‘min zimmi olsa
Büyükdür rıf‘at-ı şânın meded yâ gavs-i Geylâni

3 Eğer çi şarka garba hükmün işler hem bilâ şübhe
Tasarruf ehlisin pîrim meded yâ gavs-i Geylâni

4 Be-külli evliyâlar himmetinden ahz ider feyzi
Füyûzât-ı ilâhisin meded yâ gavs-i Geylâni

5 Nice tâliblerin vardır firâkınla iderler âh
Derûnum yandı ‘aşkınla meded yâ gavs-i Geylâni

6 Senin ‘âşıkların ta‘dâdı müşkildir e yâ Sultân
Ki sen ma‘şûk-ı ‘âlemsin meded yâ gavs-i Geylâni

7 Gice gündüz olan âh-ı firâkım hazretinçündür
Fezâ’ya himmet sen meded yâ gavs-i Geylâni

338

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Kudûmün ‘ayn-ı hikmetdir meded yâ gavs-i Geylâni
Ki nûrun mahz-ı himmetdir meded yâ gavs-i Geylâni

2 Cihânı eylemiş tenvîr zuhûrun gerçi zâhirdir
‘Ulûmun feyzi rahmetdir meded yâ gavs-i Geylâni

3 Nice ‘âşıkların bagrın kebâb eyler senin ‘aşkın
Ki ceddin âl-i Ahmedi’dir meded yâ gavs-i Geylâni

4 Senin zikrin şifâdır cümle ‘uşşâka e yâ Sultân
Ki virdim âh-ı hasretdir meded yâ gavs-i Geylâni

5 Tarîkin devlet-i Hakdır girenler buldu Mevlâyı
Senin râhın selâmetdir meded yâ gavs-i Geylâni

6 Senin feyzinledir cümle muhibbânın olan zevki
Bütün nutkun belâgatdır meded yâ gavs-i Geylâni

7 Ricâ eyler Fezâ senden bu nazmiyle ebâ Sâlih
Ümîdim bir şefâ'atdir meded yâ gavs-i Geylâni

339
Hece vezni

Bağdatdır merkezimiz
Ne âlîdir pirimiz
Sayılır mı erimiz
Geylâniyiz Geylâni
Erenlerin merdânı

Cehri zikir gıdâmız
Heybetlidir sadâmız
'Arşa çıkar nidâmız
Geylâniyiz Geylâni
Erenlerin merdânı

'Âşık olan erenler
Murâdına erenler
Yana yana dönenler
Geylâniyiz Geylâni
Erenlerin merdânı

Bende-i âli 'abâ
Es-seyyîd-i Mürtezâ
'Âşıkdır sana Fezâ
Geylâniyiz Geylâni
Erenlerin merdânı

340

Hece vezni

Şeyhimin şirin sözleri
Böyle mest itdi bizleri
Gayrı unutmam sizleri
Gel göreyim şeyhim seni
Yakdın kül eyledin beni
Nasıl vasf ideyim seni

Hasret oduyla yanarım
Kendimi mecnun sanarım
Seni gördükçe kanarım
Gel göreyim şeyhim seni
Yakdın kül eyledin beni
Nasıl vasf ideyim seni

Şeyh Muhammed Tûmi alsın
Şeyh Ahmed'dir güzel neslin
Söylemekle bitmez vasfın
Gel göreyim şeyhim seni
Yakdın kül eyledin beni
Nasıl vasf ideyim seni

Al cânımı senin olsun
Rûhum seninle bir olsun
Mahv it ‘aşkınla kül olsun
Gel göreyim şeyhim seni
Yakdın kül eyledin beni
Nasıl vasf ideyim seni

Al cânımı senin olsun
Ruhum seninle bir olsun
Mahv it ‘aşkınla kül olsun
Gel göreyim şeyhim seni
Yakdın kül eyledin beni
Nasıl vasf ideyim seni

Derviş Fezâ’yı şâd itdi
Ateşe bırakub gitdin
Her ne itdinse güzel itdin
Gel göreyim şeyhim seni
Yakdın kül eyledin beni
Nasıl vasf ideyim seni

341

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Hâme-yi aldım ele kalb-i hazînim ağladı
Kerbelânın mâcerâsı çok ciğerler dağladı

2 Gayrı nâHak kanı akdıkca Hüseyn’in yerlere
Şöyle kim çûş eyledi deryâ misâli çağladı

3 Su didikce ma‘sumânın yakdı âhı ‘âlemi
Kesdiler şatt-ı Fıratı ol Yezîdler bağladı

4 Her tarafdan şükrün sevk eyledi zâlim Yezîd
Lahzâ fırsat virmeyüb kâfir kılınclar zağladı

5 Kesme kâli ey Fezâ yandı derûnum âhîden
Eyleyen la‘net Yezîd’e bil ki Hakkın sağladı

342

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kendi derdindir ‘azîzim kendi derdin çâresi
Haşre dek mümkün mü eksilsin bu derdin yâresi

2 Hâline rahm idecek kimse yokdur fânide
Kıl revân râh-ı Hudâ’ya olma gâfil sâyesi

3 İşte derdin oldu dermânı sana âh (u) figân
Ağlamakdır sızlamakdır bu tarîkin gâyesi

4 Eyle iksâr zikr-i Hakkı her seherde şevk ile
Tâ alınca destine câm-ı Hakîkat bâdesi

5 Bu Fezâ da kaldı ‘âciz derdine dermân arar
Şimdilik irdi kesâda gönlümün sermâyesi

343

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Hep rakîb itdi bana dost bildiğim ahbâbları
Noldu bilmem dâima ‘isyan ider evlâdları

2 Bir zaman hoş sen ve şâtır olmuş iken gönlümüz
Yıkdı ebnâ-i zamânın bi hayâ efrâdları

3 Kimi gıybet kimi ‘ışret kimisidir müfterî
Kalmadı ta‘mire hâcet bozulub ahlâkları

4 Yâ ilâhi dâimül-bâki bizi eyle halâs
Yoksa kurtarmak ne mümkün bu za'îf ecsâdları

5 Kıl tahammül ey Fezâ sen dostuna düşmânına
Son zamânda para itmez olsa da pişmanları

344

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Her kazânın vardır elbet hikmeti
Pek büyükdür iftirânın töhmeti

2 Müfterî insâna sen olma yakın
Şübhesiz nâkıs değil mi şöhreti

3 Dört kitâbda men' olunmuş iftirâ
Başına kopsun cehennem şiddeti

4 İftirâ ehline hiç virme selâm
Bil sezâdır âna halkın la'neti

5 İftirâ ehlinden eyle ictinâb
Bu Fezâ eyler bulardan nefreti

345

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Kalmadı çekmeğe tâkat derd-i mihnet bârını
İtsün ihsân-ı kerem Rabbim bize hep vârını

2 Rızk olan lâ-büd gelir Çin'de de olsa meğer
Çekme gam rızkın içün düşünme hem yârını

3 Pehlivanlıkdır cihânda ketm-i esrâr eylemek
Fâş ider mi er olan ağ yârına esrârını

4 'Aklına hâkim olan erbâb-ı 'aklın yâveri
Hayr ise sa'yi eğer terk ider mi inkârını

5 Ey Fezâ efkâr(u) edbârına oldunsa Hakim
Rûz (u) şeb Hakka tevekkül ol bırakma cârını

346

Hece vezni

Şarkın garbın sultânı
'Abdülkâdir Geylâni
Pek 'acâib burhânı
'Abdülkâdir Geylâni
Mahzâ nûr-ı yezdânı

Bagdâd şehrinin nûru
'Âlemlerin surûru
Aslâ itmez gurûru
'Abdülkâdir Geylâni
Mahzâ nûr-ı yezdânı

Hem bagdâdi hem Geylân
Görenler olur hayrân
Dâim iderler cevlân

‘Abdülkâdir Geylâni
Mahzâ nûr-ı yezdânı

Bagdâd şehrinin gülü
O gülün biz bülbülü
Diğer mahlûk sünbülü
Abdülkâdir Geylâni
Mahzâ nûr-ı yezdânı

Vasfa gelmez şöhreti
Çok büyükdür himmeti
Münkirlere şiddeti
Abdülkâdir Geylâni
Mahzâ nûr-ı yezdânı

Fezâ ider çok şükür
Mü‘minler ider zikir
Münkir(ler) almış fikir
Abdülkâdir Geylâni
Mahzâ nûr-ı yezdânı

347

Hece vezni

Mevlânâdır şâhımız
Mevlevîyiz Mevlevî
Okunur evrâdımız
Mevlevîyiz Mevlevî

Mesnevî esrâr-ı Hak
Oku bundan bir sebak

Zikrider her bir varak
Mevlevîyiz Mevlevî

Neyle def efgân ider
‘Âlemi hayrân ider
Devriyle devrân ider
Mevlevîyiz Mevlevî

Nisbeti ibn-i Ali
Şübhesiz oldur veli
Sırrı Hudâ münceli
Mevlevîyiz Mevlevî

Şâfi‘-i rûz-ı cezâ
Server-i âli ‘abâ
Yandı ‘aşkınla Fezâ
Mevlevîyiz Mevlevî

Beyt
Devr ider devişleri subh-ı mesâ leyl ü nehâr
Devr idince bir dönüşde gösterir binbir bahâr

348
mefâ îlün mefâ îlün mefâ îlün mefâ îlün

1 Aman mâh-ı muharrem sen misin mazlûmların mâhı
Senin bâtnında olmuşdur hezârân ‘âşkın vâhı

2 Şehîd-i şâh-ı Sultâni muharrem bir esir itdin
Revâ mı ağlasun kabrinde ol seyyidlerin şâhı

3 O sahrâ-yı belâyı kapladı hep âl kızıl kanlar
Bizi mâtemde koydu bi-günâh ma‘sûmların âhı

4 Serir-i sadr-ı peygamber ana âguş iken ey dil
Yezîd-i âli süfyan pây-ı mal itsün haremgâhı

5 Gubâr-ı hâk-i pây-i âşıkâne kıble tü’l-me‘va
Cemi‘-i esfiyânın rûz (u) şeb oldur nazargâhı

6 Su bedbahtı Yezid’in ruhuna her demde bin la‘net
Vefâsız merhametsiz gâret itdi şemsle mâhı

7 Fezâ râzı değil billah be Hakkı haydar-i Zehrâ
Güruh-ı ehl-i ‘advân târumâr itsün şehinşâhı

349

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Dîni var imânı yok bir kavmin olduk hedefi
Bilmeyüb katl itdi zâlimler o dürr-i sadefi

2 Her biri bin dürlü işkence ile itdi şikâk
Kana gark itdi bular Mekke Medine Nevefi

3 Yok iken islâmiyâtda zerrece fi‘l-i nifâk
Böyle mi terk itdi dünyâyı bu kavme selefi

4 Cânımız yakdı netice kavm-i süfyânın şeri
Kim dimiş bunlara insân yok imiş ‘akl-ı feri

5 Haşre dek la‘net iderse çok mudur arz-ı Fezâ
Halkı incitdi bu zâlim la‘net eyler halefi

350

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1 Emân şâhım beni yakdın terahhüm kılsan olmaz mı
Beni âzâde-i gam-ı müşil hâl itsen olmaz mı

2 Derunum hüzn-i gam dolmuş serâba yandım âhımdan
Bunun itfâsına bir misl-i bârân olsan olmaz mı

3 Beni ebsem kılan lâ yes’el ammâ nutk-ı pâkindir
Değil cismim benim nâra günâhım yaksan olmaz mı

4 Benim ‘isyânımın ta‘dâdı müşkil hadden efzûndur
Yazık ben mücrimi sen defterim yandırsan olmaz mı

5 Fezâ-yı müjde-i “lâ taknetu”dan hissemend eyle
Günâhımdan usanmış kâtibin kaldırsan olmaz mı

351

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Tâli‘imdir dâimâ mest-i şarâb eyler beni
Kendi âhım ruz (u) şeb böyle kebâb eyler beni

2 İltifât-ı dost içün hep varımı itdim hebâ
‘Akibet bir taşıyla yıkub harâb eyle beni

3 Bi-vefâdır dehr-i dûnum merd-i hâsı cihân
Lâ fi da‘vâyı enâniyet ‘azâb eyler beni

4 Kimsenin hatırını yıkmaz iken bak nâcize
Bu cihetdir küll-i da‘vâyı türâb eyler beni

5 Değme zâlim biz fakir-i hor diyüb itme hücûm
Şimdilik ebnâ-i dünyâ pür hitâb eyler beni

6 Derc olunca rûz-ı mahşer ol divân-ı hazrete
Haşr neşriden evvel kullar ‘ıtâb eyler beni

7 Çün garîk-i gam olub düşdü Fezâ sahrâlara
Kays veş mecnûn sıfâtıyla cevâb eyler beni

352

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Sâlikân-ı Kâdirîyiz meşrebimdir Mevlevî
Pirimizdir bâzü’l – eşheb şâh-ı ‘âlem pehlevî
Her kelâm-ı ‘ilm-i hikmet magz-ı Kur’ân ma‘nevî
Hâmi-i mutlakdır el-Hak Mustafâ’nın reh-revî
Bende-i âli ‘abâyım kâdiriyim Kâdirî
Mürşidimdir gavs-i a‘zam meşrebimdir Mevlevî

Nisbeti ibn-i ‘Ali’dir nesl-i pâk-i Mustafâ
Her tarîkin pîşvâsı mahrem-i sırr-ı Hudâ
Mazhar-ı sırr-ı Hakîkat server-i âli ‘abâ
Sâlikâna dervişâna himmet-i cûd-ı senah
Bende-i âli ‘abâyım kâdiriyim Kâdirî
Mürşidimdir gavs-i a‘zam meşrebimdir Mevlevî

Seyfü'l – eştâbdır semâda ismi ânın âşikar
Kutbü'l-aktâb-ı cihândır gavs-i a'zam dilfikâr
Dembedem tecdîd ile temdîdi ider âl-i tebâr
Ey Fezâ pâyine yüz sürdürmeyüb leyl-ü nehâr
Bende-i âli 'abâyım Kâdirîyim Kâdirî
Mürşidimdir gavs-i a'zam meşrebimdir Mevlevî

353

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Ne mecnûnum ne Leylâyım derdimin yok gâyesi(!)
Sevdiğim sensin İlâhî gönlümün sermâyesi

2 'Aşkına düşdüm yitirdim 'aklımı oldum deli
Çün serâpa yandı cismim 'aşkımın yok pâyesi

3 Derd-i 'aşkındır hemîşe kadîmi kıldı kemân
Gene iken ömrüm tükendi gâib oldu sâyesi

4 Geçdi eyyâm-ı sabâvet gülmedim ben yâ İlah
Bu fenâ-i dehrîde yokdur fakîrin dâyesi

5 Haşre dek kaldı bu firkat neyleyim feryâdı ben
Herkesin vardır enîsi yok Fezâ'nın vâyesi

354

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Ziyâret eyledim bir kez Mevlevî dergâhını(!)
Yek nazarda eyledi tenvîr benim dilgâhımı

2 Tâk-ı vâlâsında gördüm sikke-i zibâsını
İtdi ihyâ kalbimi hem de ‘azîz ervâhımı

3 Senin dergâhı cevâhirle müzeyyen serbeser
Eyliyor cennetle tebşîr der-akab züvvârını

4 Çok şükür Mevlâ müyesser eyledi kıldım tavâf
Rûy-ı arzda görmedim teşbîh idem emsâlini

5 Bendesi ol ey Fezâ sen de bu gavs-i a‘zamın
Anlamaz münkir muannid zâtının esrârını

355

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Kâdirîyim Mevlevîyim dinlesün bây (u) gedâ
Kılma yâ Rab bu fakîr(i) aslâ bunlardan cüdâ
Dü cihânda matlabımdır bu iki sultân diye
Çok mudur ‘uşşâkına râhında itmek cân fedâ

356

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bir ‘aceb derde giriftâr olmuşum şeydâ gibi
Gülmedim mecnûn misâli ararım Leylâ gibi

2 Bilmedim kendimde mi nefsimde mi cürm(ü) kusur
Ağlarım subh-ı mesâda hazret-i Yahyâ gibi

3 Çün enel-Hak dersinin oldum telemmüz bugün
Çekdiler dâra beni mansûr veş ‘abâ gibi

4 Kim görürse hüsnünü ‘âşıklar(a) meydân okur
Gelmemiş dehre nazarın misli kim tûbâ gibi

5 Kim dokunduysa fakîre kutbı veş oldu zebûn
Virmedi a‘dâya fırsat kurtulub sârâ gibi

6 Cümlesi geçdi serimden şimdilik zıll-ı hayâl
Zir-i külhândır mekânım hoşdem bana ‘ulyâ gibi

7 Çün dimez miydim sana perde – birûn olma Fezâ
Derdine sabreyle dâim hazret-i Eyyûb gibi

357

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Bir kuru defdir deyü tahkîre ugratman beni
Râh-ı Hak'da cânımı kurbân idüb oldum diri

2 Ney kudûm çeng-i cilâcil yek vücûduz ma‘nîde
Sırr-ı Hakka mahremiz esrârımız anlar ‘Ali

3 Kim bizi tahkîr iderse bilmedi eşrârımız
Mâ yezid(ü) mâ yeşâ sırrından anlar mı deni

4 Zikr ider Mevlâ’sını hep cümle zerrâtı cihân
Tâ elestden berü hâlâ söyleriz her dem beli

5 Ey Fezâ beyhûde sanma nutkunu eyle tamâm
Kalmasun mübhem Hakîkat ‘âleme olsun celi

358

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Saklarım esrârını cismimde öz cânım gibi
Çıksa cânım virmem ânı kalbde imânım gibi

2 Zülf-ü Hüsnünçün hebâ itdim cevâhir ‘ömrümü
Gayri yokdur bir mu‘înim şâh-ı hûbânım gibi

3 Ben senin sevdâ-yı ‘aşkından yitirdim ‘aklımı
Hasta hâlim bî mecâlim söyle Lokmânım gibi

4 İftirâk-ı hasretinden gözyaşım ummân olur
Rahm ider feryâdıma kim var mı sultânım gibi

5 Lâle veş sünbül perişân boynumu bükdün yeter
Kahr-ı lütfun bir safâdır derde dermânım gibi

6 Terk-i cân itsem sezâdır râh-ı köyünde senin
Gel yetiş imdâdıma yandırma akrânım gibi

7 Sen sezâ gördükçe râzıdır Fezâ mihnetlere
Gönlüm içre hubb-ı Haydar dînim imânım gibi

359

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Hubb-i Haydarla müzeyyen ‘âşkın dilhânesi
Feyz-i Hakda dâimâ ma‘mûr olur vîrânesi

2 Tâ ezelden câm-ı ‘aşkı nûş iden sermestleriz
Peyk-i ekberdir buların sâki-i peymânesi

3 Kayd-ı bend itmek ne mümkün ‘âşık-ı şeydâları
Bunların sem‘ine girmez zâhidin efsânesi

4 Bir ‘acib hâle giriftâr gözleri mestânedir
Tâ kasemnâdan berü açmaz gözin mestânesi

5 Ey Fezâ rind ehline oldunsa hâdim çekme gam
Şem‘a-i nur-ı İlâhinin bular pervânesi

360

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün feûlün

Tarîk-ı Kâdiri gürûh-ı nâci
Nurdandur ‘âlemi yeşildir tâcı
Yaralı gönlümün budur ‘ilâcı
Meded yâ hazret-i gavs-i Geylâni

Server-i evliyâ mürşid-i kâmil
Vâris-i peygamber sancaga hâmil
Evlâd-ı mürtezâ ‘ilmiyle ‘âmil
Meded yâ hazret-i gavs-i Geylâni

Şarka garba hükmü nâfizdir ânın
Yayılmış âleme ‘ayândır şânın
Bazü’l-eşheb dirler meşhûrdur nâmın
Meded yâ hazret-i gavs-i Geylâni

Bir mücrim Fezâ’dır hüsnüne meftûn
Olmuşdur ‘aşkınla serseri mecnûn
Dergâhın a‘lâdır menbe‘i fünûn
Meded yâ hazret-i gavs-i Geylâni

361

Hece ölçüsü

Açıldı yaralar muharrem geldi
Ravza-i Ahmed’den bir nidâ geldi
Árş-ı kürs melekler feryâda geldi
Ağlayub yanmanın zamânı geldi
Dertliler derdinin dermânı geldi

Hasan’ın türbesi Necef’e karşı
Rûz (u) şeb akıyor gözünün yaşı
Ol nazlı Hüseyn’im şehidler başı
Ağlayub yanmanın zamânı geldi
Dertliler derdinin dermânı geldi

Açıldı sînede nice bin yara
İns ü cin melekler giydiler kara
Tağ taş çağırır Hüseyn’im vara
Ağlayub yanmanın zamânı geldi
Dertliler derdinin dermânı geldi

Hüseyn'in âteşi artıkça artdı
Kerbelâ-i teşneden ne cânlar yandı
O mel'ûn yezitler Hüseyn'e çatdı
Ağlayub yanmanın zamânı geldi
Dertliler derdinin dermânı geldi

Necef(in) içinde bir kara yaprak
İmâm Âli ağlar idiyor firâk
Al kızıl kan oldu yeryüzü toprak
Ağlayup yanmanın zamânı geldi
Dertliler derdinin dermânı geldi

Düşünsün bu hâli ol nesl-i âdem
Farz oldu bizlere ağlamak mâdem
Îmânı olanlar eylesun mâtem
Ağlayub yanmanın zamânı geldi
Dertliler derdinin dermânı geldi

Ağlıyor sızlıyor rûz(u) şeb Fezâ
Evlâd-ı Âli'ye lâyık mı cezâ
Kimseler görmemiş böyle bir belâ
Ağlayup yanmanın zamânı geldi
Dertliler derdinin dermânı geldi

362

fâilâtun fâilâtun fâilâtun fâilun

1 Düşme ey dil hüsn-i dilber derdine bi kendini
Kimse idrâk idemez sanma bilir il fendini

2 Mey içer dilber süzersin yok karârın nâleden
Meygede olmuş yatarsın bulamazsın kendini

3 Gel ferâgat eyle bir kez hüsn-i dilber sendedir
Günbegün gâibi dersin gül gibi gül rengini

4 Zülf-i hüsn ile perişândır gönül leyl-ü nehâr
Ákibet bir gün âsârbaşın taşına çelengi

5 Ey Fezâ nushun gibi varsa özünde bir eser
Yoksa dutmaz bülbül-i şeydâ senin bu pendini

363

Hece vezni

Eliften aldık esrârı
Bâ'ya rabt itdik efkârı
Penâhım hazret-i Allah
Ticâretdir ömr ü vârı

Senâ vü hamd idüb ey cân
Cenâb-ı Hakk'a her bir ân
Çıkarma ânı kalbinden
Hayâtın artsun i'mârı

Hayâlî zevkle aldanma
Deni dünyâya gel kanma
Zimmiveş ateşe yanma
Riyâdan süm'âdan 'âri

Zemîn ü âsumân birdir
Javî unsur aceb sırdır
Seni bil âlemü'l-kübrâ
Şaşırma kendini bâri

Sadâ-i “len terâni”den
Dalâle düşme ey zâhid
Tarîk-ı müstekime gel
Zünûnu at koy inkârı

İnâyet eylemiş Rabbim
Gınâ-i kalbi insâna
Fenâ-yı bî-vefâdan geç
Kanâʻatdır inhisârı

Kerâmet bahş idüb Mevlâ
Letâfetdir her ihsânı
Menâzil(ü) merâtıbdır
Necm(ü) şems(ü) eşcârı

Velekin sâbit ü seyyâr
Hemân devr eyliyor her bâr
Lâmı taʻrifdir bu ayyâr
Yürür cümle berr ü ebhârı

Durursa olur nedâmet
O vakit kopar kıyâmet
Hudâ devr durmasun zirâ
Devâm itsun bu devvârı

İşte bu vahdet-i vücûd
Varlıga istermi şuhûd
Biri bir kere darb eyle
Hâsıl darbdır ayn-ı vücûd

Birdir Fezâ’nın ikrârı
Rızâ zan itme her vârı
Hudâ muallak yaratmış
Mu‘allakdır döner kârı

364

Rufâ‘î ve Kâdirî dervîşi arasında vukû‘a gelen mücâdeleyi hâvî reddiye

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Ne‘ûzla hâmeyi aldım ele
“Lâ nüferrik” âyetin her kim bile

2 Mu‘teriz olma bu âyâta sakın
Nass-ı Kur‘âna dahi iyi bakın

3 Bir nebîyi tefrîk eylersen eğer
Şübhesiz kâfir olursun derbeder

4 Enbiyânın nâ‘ibidir evliyâ
Böyledir va‘d-i cenâb-ı Kibriyâ

5 Evliyâyı tefrîk ider bir kişi
Çıkar tarîkatden kalmadı işi

6 Rikâbı evliyâ üzre kademi
İtdi tasdîk ‘Arabı Türk ‘Acemi

7 Yüsru’l-cem‘i cem‘in hem rumûzun
Niçün silküb durursun yâ omuzun

8 Tefekkür eyle bu nutku efendi
Neden derk eylemezsin nush-ı pendi

9 Felâketdir hâlinden kimse bilmez
Yanarsın imdâdına kimse irmez

10 Hazer kıl dil uzatma dervişâna
Ne mümkündür idersen bin bahâne

11 Rufâ ‘î Kâdirî gerek erenler
Ki duhterzâdedir söyler bilenler

12 Ânın sîreti peygamber misâli
Dahî sûretde mürtezâ-yı sânî

13 Fütûhâtında yazdı şeyh-i ekber
Buna î‘ras iden olmaz mı ekfer

14 Vehüvel-kâhiru âyât-ı Kur‘an
Ânın şânındadır gel eyle iz‘ân

15 Niçün mehdini men‘itdin nidâdan
Belâ gelmek mukarrerdir Hudâdan

16 Ki seyyid Ahmed Rufâi’nin cevâbı
Şeyh Abdülkâdirin mahzâ sevâbı

17 Melekler gökde medh itmekde hâlâ
Ki seyfü‘l-eştâb ismiyle müsemmâ

18 Sıkıl medhini men‘itmekden âtıl
Olur sonra ‘amelin cümle bâtıl

19 Eğer eyler isen bunda ‘inâdı
Münâfıkdır diye söyler münâdı

20 Ki tahlîz idemem kendin tîgından
Çıkubdur seyfi bak hazır kınından

21 Amân virmez sana elbetde nâzır
Nice bendesi var emrinde hâzır

22 Nushetdir sana kardaş kelâmım
Hemîşe bunlara gerçek gulâmım

23 Yetişmez mi sana bunca beşâret
Bu hususda daha çokdur işâret

24 Şefâ‘atdir ricâmız enbiyâdan
Bizi dûr itme yâ Rab evliyâdan

25 Hatâ itdimse afv eyleyin fakîri
Kamu ihvânı dînin bir Hakîri

26 Fezâ hatm eyledi bunda kelâmı
Cemi‘i ihvân-ı dîne var selâmı

27 Salât ile selâm her enbiyâya
Dehâlet eyleriz hem evliyâya

365

İki arkadaşın arasında birtakım dedikodu yüzünden

fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün

1 Geçmedin gerçi nifâkdan geçmedin
Sen bu benlik menzilinden geçmedin

2 Evvelâ tenbîh ile itdim ricâ
Sen yine tecdîdi dersen cayicâ

3 Vazgeçüb hayli zamân oldun sükût
Sen bu sözden almadın mı bir öğüt

4 Şimdi de aldın ele eslâfı sen
Çok fenâdır bilmelisin iş bu fen

5 Gerçi çokdur baʻzı böyle işlerin
Görmesün ağrı ve sızı dişlerin

6 Terk idüb ol bendegân-ı dervîşân
Tâ görünce sende bir ʻâlî nişân

7 Eyleme kimselerin kalbin hazîn
Hem mekânın ola firdevs-i berîn

8 Alsun Arhıklı dahi bundan sebak
Bilmelidir kîl u kâl bizde yasak

9 ʻİtirâz itme fâkîre dervîşe
Düşmeyelim bir lüzumsuz teşvîşe

10 Beynimizde yok yabancıya vücûd
Ne sârâ ne Mecûsî ne cehûd

11 Almayalım kalblere kîl ü kâli
Ne güzeldir bu hâlin istikbâli

12 İttifâk itmelidir rahimle yârân
İnecek rahmet-i Hak misl-i bârân

13 Eyleyince bu işe hayli sebât
Hoş olur bunda bilin ‘îyş u hayât

14 Hak ide sa‘yimizi her dem sa‘îd
Fitne fessâd adamı bizden be‘îd

15 Rahm idüb fakîr Fezâ’yı eyle şâd
Hayr ile olsun işin dâim küşâd

16 Yok kusûrum dinlesün şâh (u) gedâ
Arkadaş uğruna cân itdim fedâ

366

Bir hoca kitâbımı aldı virmedi ve inkâr itdi müftüye şikâyet

Hece ölçüsü

1 Ey muhterem müftü efendi dinle câhil pendi
Müşkilâta ma‘rûz kaldım zabt idemem kendimi

2 Âşirzâde Sâbit Hoca aldı benden bir kitâb
Mevâhib-i ledûnnîdir ismi ânın müstetâb

3 Bu kitâbı mütâla‘a itmek içün almışdı
Bu sebebden kendisinde tam bir sene kalmışdı

4 Lüzum oldu kitâbımı satmak içün istedim
Sıkıntımın şiddetinden külâb gibi esnedim

5 Didi saldım kiâbını benim mahdûm Hilmi'yle
Didi babam ‘amel itmez yalan söyler ‘ilmiyle

6 Oğlu söyler kapunıza bir senedir varmadım
O sokakın civârında bir sâniye durmadım

7 Üç yüz elli guruş para virüb ânı almışdım
Gice gündüz âna fikri cân u dilden salmışdım

8 Okutmadı kitâbımı heman aldı elimden
Virmez ise kurtulamaz benim artık dilimden

9 Ne Hakkı var vermelidir benim güzel kitâbı
Bu dünyâda bu kadarcık yetişmez mi ‘itâbı

10 Neden virmez kitâbımın parasını söylesen
Haksız isem beni dilden dile destân eylesen

11 Hikâyedir latîfedir şikâyetdir bu nazım
Müftü Efendi sen var iken kime geçer bu nazım

12 Şükür aldım kitâbımı kalmadı bir merâkım
Satar ânı harç iderim tükenirse ârâkım

367

İbrâhim Aga ile İsmâil Efendi arasındaki mücâdele

Hece ölçüsü

1 Söylüyor ki İbrâhim'i pek ziyâde severim
Her derdine em olmaga nefsim gibi iverim

2 Çok severim yokdur âna 'adâvetim garazım
Bu sözlerim latîfedir hem de tesellî 'arzım

3 İyi bil ki İsmâil'in özü sözü temizdir
Sana karşı olan sözü ufacık bir rumuzdur

4 Bu meslekde iyi kötü kabul idüb gülmeli
Nâmusıyla kibir 'ârî îydı gibi kırmalı

5 İsmâil'in özü yanmiş yoksullukdan varlıkdan
İhtimâldir öfke ile söylemişdir dâru'l-karn

6 Nâmusumuz şerefimiz tarîkımız yek vücûd
Ayrı gayrı diyen varsa ayrılsun bizden cehûd

7 Fezâ der ki kurtulaydım yâ Râb iş bu nifâkdan
Pek yakında öleceğim böyle çirkin merâkdan

368

Bir hocanın suâline cevâb olarak….

Hece ölçüsü

1 Ey muhterem hoca efendi dinle câhil pendini
Ben seni çok âlî gördüm ara da bul dengini

2 Başımdaki çocukları sanma bana mürîddir
İyi bil ki bu sözlerim sana doğru öğütdür

3 Mürşîd-i kâmil ara bul kendi özünü teslîm it
Her mürşîde teslîm olmak korkuludur hazer it

4 Ben câhilim seni mürîdi demem ben kendime
İnanma sen her gördüğün dervîşlerin fendine

5 Arama sen böyle günde yol çıkaran kâmili
Bu gördüğün dervîşler heb cehâletin hâmili

6 Baksana şol okudugun âyetlere hadîse
Gel karşıma bizim gibi câhillere habîse

7 Şimdi insân arasa da iyi mürşîd bulamaz
Buldum diye yanıldıgı mürşîd mürşîd olamaz

8 Oku kur'an dut orucu namâzını it edâ
Sana rahmet idecekdir şübhesizdir bir Hudâ

9 Eğer bunu dutar isen işin oldu selâmet
Yok aygırı gider isen olur işin melâmet

10 Fezâ der ki hikâyedir dervîşlerin heb işi
Vazgeç hocam neylersin sen bu lüzumsuz teşvîşi

369

Uzun müdded mektub alamadığım bir sâdık efendime

Hece ölçüsü

1 Ey muhterem beyefendi ben seni çok severim
Her emrine cânım gibi var gayretle iverim

2 Bilirim ki özün sözün çok temiz
Bu sevdâya beni itdin… mümeyyiz

3 Ne var bir gün görürsem rabbim dünyâda
Sa'y idersem fenâ mı olur bünyâda

4 Yâr yâdıyla âbâd olub geldiler
Melûl mahzûn kaldığımı bildiler

5 Uzun müdded selâm mektub salmadın
Güldürmedik bana düşmân koymadın

6 Didiler geçdi efendisi bundan
Zan itdiler kölesi geçer andan

7 Ne yapayım ağlarım ben hâlime
Çok düşmânı esîr itdim kâlime

8 Kırk beş elli aded oldu ebyâtım
Yakın zamâm hasretinden memâtım

9 Âdem âli fakat Fezâ muhlîsim
Sana karşı çok büyükdür ihlâsım

370

Dansı namaz üzerine tercîh eden bir şahs-ı menhûsa cevap

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Gam gider devrân döner âlem yine hoş hâl olur
Sağ olan elbetde bir gün, gün görür hoş hâl olur

2 Şimdilik zulm eyleyen zâlim, münâfık, dinsizin
İyi bil ki bir zaman dünya başa dâr hâl olur

3 Ayş u işret, zevk-ü safâ, saz-u tanbür ile ud
Böyle kalmaz fâsıkın zulmü hemân gam hâl olur

4 Kahkaha ile, lâklâkıyla dem sürub zevk idenin
Nerde kalır dans ile bâr her işi ihmâl olur

5 Dans ile barı kıyâs itme salât-ı müslîmi
Sen gibi ba‘zı sefihler şeytâna hem hâl olur

6 Her gice it dans ile bârı küfrüne eyle devâm
Gelse Fir‘avun ile Nemrûd sana hoş yârân olur

7 Bakma dünyâ varına hep aldadır câhilleri
Âkıl dânâ olanlar sabr eder filhâl olur

8 Olma gâfil aç gözün bak gelmeden vakt-i ecel
Zulm ile ma ‘mûr olanlar, küfrile Deccâl olur

9 Ey Fezâ, sabr-ı sükûnet virdin olsun her zaman
Küfrine musîr olanlar git gide Sellâl olur

371

(Bu kıt‘a buraya pek münâsib düşmüşdür)

Her zaman devrân bizi bir derd ile nâlân eder
Ehl-i aşkın âkıdub göz yâşını ummân eder
Bî vefâdır dehr-i dünyâ kimseye kılmaz vefâ
Ol sebebden bize gürûhu dâimâ giryân eder

372

Şarab rakı içenleri içmeyenlere tercîh iden bir ahmağa cevab
mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

Şarâb-ı âb-ı engûrün humârı ayn-ı zahmetdir
İçer tîz tîz, geçer tîz tîz devâmı bir hamâkatdır
Tereddüt itme ey meskûr sözün zâhirde gafletdir
Sekâhüm dolusun nuş et Hakikatde ne hikmetdir
Bunu nûş eyleyenler hep gürûh-ı ehl-i himmetdir

Yokla mahbushânede mahbus yatan mahbusları
Kâinâta sâye olmakdan sukût-ı mahsusları
İçlerinde kim olur ki bunların meb‘usları
Gayrisinde varsa ‘âkıl söyleyin menhusları
Nerde iz ân nerde ünvân zâhirde hep ma‘yûbları

Her günün ihlâki kandır, yok hayâtından ümîd
Yokladım burcun nuhusdur pek karîb yevm-i va‘îd
İçinizde sad hezâr bin kişide olmaz sa‘îd
Nerde âsâr-ı rahmet, nerdedir hulk u hamîd
Öyle ünvân öyle ahlâk bizlere olsun ba‘îd

Zâhidin fikrinde yoksun küfrüne eyle devâm
Dört kitâbda varsa söyle şarâb içsün bir imâm
Dâimâ la‘net sezâdır bunlara hep subh u şâm
Her fenâlık sizde düstûr olduğu beyne’l enâm
Nerde ahlâk nerde etvâr söylesin işte ‘avâm

Tîz geçer sarhoşların meclisleri bulmaz bekâ
Küfr ile ma ‘mûr olanlar görecek elbet cezâ
Bâki sanma bu âlâyiş ömrüni itmiş fenâ
Pek yakında göreceksin daha bin türlü belâ
Nerde iz‘ânı hamiyet, nerde ahlâk-ı u’lâ

Âb-ı engûr olmadan içdin şarâb-ı vahdeti
İçmiş olsaydın bilirdin sekr ne âli şerbeti
Bu Fezâ’ya kılma ta‘arruz ey edânî nefreti
Herkesin kendine kalsun eyi kötü şöhreti
Nerde sâki nerde Kevser gösterin câm-ı cemi

373

Şeyhimden ayrılırken iftirâkı hâvî söylediğim beyitdir[52]
Hece ölçüsü

Ayrılmam efendim artık buradan
Gönderin bâvulu gitsün ârâdan
Gam ile yoğurmuş beni yaradan
Âh ile efgânın günüdür bugün

Gün be gün oldum derd-i mübtelâ
Eksilmez bâşımdan bin dürlü belâ

[52] Beyit diye isimlendirilmiş, ancak buradaki şiir beyit değildir.

Ba'zen gam gelir, ve ba'zen celâ
Âh ile efgânın günüdür bugün

Gözlerimin yaşı durmayub çağlar
Arkadaşlar dâim âh idüb ağlar
Zavallı vâlidem karalar bağlar
Âh ile efgânın günüdür bugün

Ânam, babam bana idiyor seyrân
Cânımı eyledim bu yola kurbân
Hasretden vücûdum olmuşdur büryân
Âh ile efgânın günüdür bugün

Nazar kıldım cümle âlem sızılar
Yetim kaldı görün sefil kuzular
Bal arısı kovanında vızılar
Âh ile efgânın günüdür bugün

Doymadan Şeyhime çabuk ayrıldım
Düşmeden cezbeye neden ayıldım
Dervişler içinde garib sayıldım
Âh ile efgânın günüdür bugün

Irmak gibi yaşlar gözümü kaplar
Bâtın hançerini sîneme saplar
Sıkılmaz tüfekler paslandı çaplar
Âh ile efgânın günüdür bugün

Mecnûn gibi çıkdım dağlar başına
Kurbân olam künbedinin taşına
Hâce hasret gider öz kardaşına
Âh ile efgânın günüdür bugün

Sabr iden belâya, bulur selâmet
Münkîr münâfıklar olsun melâmet
Virmesün Allah'ım Fezâ nedâmet
Âh ile efgânın günüdür bugün

374

Yine mektûb gelmemesinden neş'et eden beyit

Hece vezni

Gelmiyor mektubun cevâbı neden
Çâğıra çâğıra çürüdü beden
Sekiz katdır Cennet birisi Adn
Çe fâ'ide mecnûna dönderdin beni

Çok severim seni hırsla cândan
Mevlâm ayırmasın dinden îmandan
Âçulsun gözlerim kara dumandan
Çe fâ'ide mecnûna dönderdin beni

On bir sene oldu görmedim seni
Yolunda çürütdüm bu zâ'if teni
Zan idersem şimdi unutdun beni
Çe fâ'ide dağlara düşürdün beni

Cemâline bir kez idince seyrân
Ciğerim hasretden olmuşdur büryân
Yolunda eyledim bu cânı kurbân
Çe fâ'ide dağlara düşürdün beni

Fezâ'nın yanmışdır ezelden özü
Avratdan, uşakdan çevirmiş yüzü
Hudâ'nın emriyle şirindir sözü
Çe fâ'ide akıldan eyledin beni

Müfred
failâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Çok çalışdım yârımı görmek içün leyl-ü nehâr
Bir de bakdım gül açılmış her taraf oldu bahâr

375
mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Düşündüm derdime bir çâre yok, bîçâre ben kaldım
Netîce vâ 'di-i gafletde bil efsâne ben kaldım

2 Geçüb hep kat-ı menzîl itdi erbâb-ı mesâlikler
Yitirdim aklımı bilmem aceb dîvâne ben kaldım

3 Benim baht-ı siyâhımdan mıdır yâ Râb bu müşkil hâl
Ânınçün nâr-ı hicrinle yânan pervâne ben kaldım

4 Fezâ'yı nâsezâyı bâb-ı Haydar'dan cüdâ itme
Bırakdım tâcı, tesbîhi hemân rindâne ben kaldım

376
Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Senin hüsn-ü cemâlinden münevverdir kamu âlem
Değişdi dâneye dâr-ı behişti hazret-i Âdem

2 Nazar kıldıkça cennetdeki Âdem levh-i mahfûza
Hudâ'nın ismine mülhâk olubdur server-i Hâtem

3 Refîk oldu âna derhâl düşündü hazret-i Havvâ
Bununçün çımânın bir çâresi var mı gerek mâdem

4 Vesîle var mıdır elde bize hışm itmesün Mevlâ
Muhammed Mustafâ gelsün diye yapdık bunu mâdem

5 Hudâ birdir nazar kıl bu ism-i Hakka mukârindir
Teemmül eyledim ki bu Şefi'-i hâlik-i âlem

6 Bu cürmün bil hatâsından savabı bence ahsendir
Deyüb buğdayı ekl etdi hemân Havvâ ile Âdem

7 O ânda sevkine me 'mûr olub Cibril-i Emin derhâl
Melâik hûr-ı gılmânlar bularçün dutdular mâtem

8 Fezâ'lardan geçüb derhâl fenâ iklimine geldi
Hudâ rahm eyleyüb afv eyledi işte budur encâm

377

Hece vezni

Zikr-i Hakkı severim
Yana yana dönerim
Rahmetini dilerim
Zikr eylerim Hû deyu

Hak yoluna girenler
Hû sırrına erenler
Gerçek söyler erenler
Zikr eylerim Hû deyu

Gece gündüz ezkârım
Hakka ermek efkârım
Birdir benim ikrârım
Zikr eylerim Hû deyu

Yandıkça yandı özüm
Hakka çevirdim yüzüm
Muhammed cânım gözüm
Zikr eylerim Hû deyu

Abdulkâdir sultânım
Arşa çıkar efgânım
Kimse görmez dumânım
Zikr eylerim Hû deyu

Budur her dem niyâzım
Zikr-i Hak'dır murâdım
Ayrı gayrı ne lâzım
Zikr eylerim Hû deyu

Çok derdi var Fezâ'nın
Muhib-i Murtazâ'nın
Ümmet-i Mustafâ'nın
Zikr eylerim Hû deyu

378

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Gel beru bülbül-ü şeydâ her seher âh idelim
Râh-ı Hak’da dembedem tevhîdi tekrâr edelim

2 Yatma gafletle, uyân zikr hem Allâhını
Doğruca râh-ı Hudâ’ya azm-i ukbâ idelim

3 Ah u feryâd eyleyüb ağlaşalım leyl ü nehâr
Gelmeden vakt-i ecel bu sînemiz çâk edelim

4 Aldanub zevk i fenâya düşme deryâyı gama
Fânîdir kalmaz gelen lâbüd gider, fikr edelim

5 Ey Fezâyı aç gözün bak cümlesi bâd-ı hevâ
Küllü şey’in hâlikün sırrın bilüb fehm idelim

379

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Emân ey fahr-i âlem meclis-i ağyârı terk etdim
Hakîkat râhına sâlik olub sevdâyı terk etdim

2 Unutdum dâr-ı ukbâyı, hevâ-i nefse dalmışdım
Beni sekrân iden ol bâde-i hamrâyı terk etdim

3 Erenler bezmine meftûn olub âzâde gam oldum
Fuzûlî nağme-i sâzı, tiyr-i tanburi terk etdim

4 Çekildim inzivâya şimdilik râhım selâmetdir
Beni benlikle ilhâk eyleyen da‘vâyı terk etdim

5 Geçirdim ömrümü beyhûde hâ’ya, hû’ya aldandım
Felekden intikâm almak içün gavgâyı terk etdim

6 Nice bin bir murâiyle geçirdim vakt-i eyyâmım
Usandum, el Emân yâ Râb ki ben dünyâyı terk etdim

7 Fezâ’yı terk edüb bâb-ı rızâya dest-i mâl oldum
Yapışdım ehl-i beyte çok şükür ağyârı terk etdim

380

Hayalî bir seyrân

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Hakîkat âlemin seyrân idüb bilmem neler gördüm
Dem-i aşk-ı muhabbetle yanan pervâneler gördüm

2 Yâkub aşk şem‘asın dil levhine asmış melek simâ
Yanar ol şem‘aya hasretle çok pervâneler gördüm

3 Nazar kıldım şu âlemde ne ma‘mûre, ne virâne
Uçurmuş mâh-ı Ken‘ânın yıkık vîrâneler gördüm

4 İçüb ol bâde-i aşkı dolaşdım ru‘b-ı meskûni
Surâhi boş kadeh mahzûn kızıl peymâneler gördüm

5 Güzeller bezmine vardım oturmuş dilber-i ra‘nâ
Cemâlinden münevver berk urur dürdâneler gördüm

6 Harâbât ehline bakdım ki gamdan hiç eser yokdur
Riyâ'dan süm'âdan hâli ne hoş demhâneler gördüm

7 Dedim var mı İlâhi görmediğim gizli bir hâlet
Hutur etdi yine kalbe aceb pinhâneler gördüm

8 Tevakkuf etmeyüb derhâl şitâb etdim ki bir semte
Zibilden döşeği, gülden yatan külhâneler gördüm

9 Bâkub hayretle hâlinden haber sordum behey âdem
Unutdurmuş Hudâ dünyâsını rindâneler gördüm

10 Sığınıb ism-i gaffâra, fakîre yok mudur bir yer
Dönüb sahbâyı gösterdi yaman dershâneler gördüm

11 Bayıldım bilmedim, düşdüm zemîne Hak-sâr üzre
"Ene'l Hak sırrına" ber-dâr olan merdâneler gördüm

12 Hemân kalmışdı bir yer ki hayâle geldi pek sonra
"Yecûzü lâ yecûzü" söyler müderrishâneler gördüm

13 Acâib mollalar gördüm burûdetden hazer etdim
Kapanmış bâb-ı rahmet bahs eder nirâneler gördüm

14 Dedim yâ rab neden kut u gıdâsı bunların âteş
Kibir hased riyânın sâhibi bîgâneler gördüm

15 Riyâset ehline bakdım da korkdum, hiç haber sorma
Dili kalkan gözü şimşek yakar tophâneler gördüm

16 Aman yâ rab bununçün mü getirdin fâni dünyâya
Değil bende bütün âlemde çok efsâneler gördüm

17 Yine benden bana benlik hicâb olmuşdu yâ rab
Fezâ bu dâr-ı dünyâda aceb seyrâneler gördüm

381

Hece ölçüsü

Ve ene ibnü'r-rrufâi, ene Ahmedî
Ceddi Resulullâh, Tâhâ'l emcedî
Tarikım Kâdiri, pîrim Geylânî
Şeyh Muhammed Tûmî,aslı Sudânî
Ve ene ibnü'r-rufâi, ene Ahmedî
Ceddi Resulullâh Tâhâ'l Emcedî

Yâ sâhibü'l Hardâ pîrim Geylânî
Yâ sâhibü't Tanta Ahmed Bedevî
Yâ ravi seyyidi ene Ahmedî
İbrâhim Desûki Kutbu'r rabbânî
Ve ene ibnü'r-rufâi, ene Ahmedî
Ceddi Resulullâh Tâhâ'l Emcedî

Mevlevî, Mesnevî Ene Ahmedî
Kâdirî Rufâî ya Nakşibendî
Şeybâni, Şeybâni, Seyyid Şeybânî
Benimşeyhim Sa'dü'd Din el-Cibâvî
Ve ene ibnü'r-rufâi ene Ahmedî
Ceddi Resulullâh Tâhâ'l Emcedî

Memduhi Menduhi Seyyid Memdûhî
Gerçek âşıkların ma'nevi ruhî
Müştâk-ı Resulullâhın tamâmı

Sâdık âşıkların ledün imâmı
Ve ene ibnü'r-rufâi ene Ahmedî
Ceddi Resulullâh Tâhâ'l Emcedi

Evliyâlar pîri veysel Karânî
Yemen çöllerinde deve çobânı
Ol Habibü'llâh'ın sâdık yârânı
Karân çöllerinde deve çobânı
Ve ene ibnür-rufâi ene Ahmedi
Ceddi Resulullâh Tâhâ'l Emcedi

Fezâ'lardan gelir zikrin sadâsı
Gerçek erenlerin budur gıdâsı
Şeyh İbrâhim, Şeyh Mustafâ Türkâvi
Şeyh Muhammed Tûmî Seyyid semmâni
Ve ene ibnü'r-rufâi ene Ahmedî
Ceddi Resulullâh Tâhâ'l Emcedi

382

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 "Cenâb-ı Hayy-ı Kayyûmun eğer olmazsa takdîri
Müfid olmaz hezârân ehl-i akla olsa tedbîri"

2 Düşündüm Hakka teslim olmadan gayri necât yokdur
Nice bin kere tekrâr eylesen Tehlîl-u Tekbîri

3 Yaparım öyle böyle söyleme zinhâr hatâdır bu
Kime isnâd edersin rûz-i mahşerde bu taksîri

4 Haberdâr olmamışsın gâliba: “Lâ yüs” el ammâ’dan
Yarın rûz-ı kıyâmetde yamandır kahrı, Tedmîri

5 Fezâ ferdâ gamın çekme, umurun Hakka tefvîz et,
Hudâ emr etmedikçe hiç kimin var hükmü te‘sîri

383

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Cenâb-ı Hayyü Kayyumun büyükdür lütf-i ihsânı
Hudâ’nın lütfunun asla bulunmaz hadd-ı pâyanı

2 Rahîmdir, hem de Rahmândır, kamu dertlere dermândır
Gönülde nur-ı îmândır, severiz afv ü gufrânı

3 Severiz tevhîdin cândan bizi dûr etme Kur’ân’dan
Dem-i âhirde, Kur’ân’dan ayırma ey kerem kâni

4 Habîbin Ahmed-i Muhtâr, şefâ ‘at kânımız her bâr
E yâ settâr, ya Gaffâr, şefi ‘ kıl fahr-i ekvânı

5 Fezâyım, gayri yok kârım, ezelden birdir ikrârım
Bizi afv eyle gufrânım, ederim zâr ı giryânı

384

Hece ölçüsü

1 Yazamıyorum yazı neylerim sazı sözü
Artık ihtiyâr oldum çekemiyorum nazı

2 Yakub yandırdın beni aşka kandırdın beni
Hani dermân dedikçe derde kandırdın beni

3 Dağ başında gezerim Hak iledir pazarım
El ne derse koy diyon dosta bakar nazarım

4 Dağ başında enginar dünya bana oldu dar
Kimse bilmez hâlimı başımda bir sevdâ var

5 Dağdan indim ovâya mahrum kaldım yuvâya
Sırça sarayım yokdur sığmaz oldum obâya

6 Yabana atdın beni bir pula satdın beni
Öz ilimden ayurub sürüye katdın beni

7 Sabr etmeli kazâya, katlanmalı cezâya
Meşakkat güçdür amma Fezâ şükr et Hudâ'ya

8 Yakub yandırdın beni aşka kandırdın beni
Hani dermân dedikçe derde kandırdın beni

385

mefâ 'îlün mefâ 'îlün feûlün

1 Âkil olan içer mi bu dühânı
Ne fâ'idesi çokdur ziyanı

2 Fesâdın menba'ıdır içkiler hep
Harâb etdi şarâb rakı cihânı

3 Muzır isrâf abes külli haramdır
Hatâsından olur mı içen ânı

4 Hafifdir belki sigara demişler
Kimi mübâh, kimi mekrûh kelâmı

5 Helal olmış iken soğan, sarımsak
Yiyen mescîde gelmesünler… ânı

6 Kokusundan hazer eyler melekler
Kokusundan daha pisdir dumânı

7 Bunları men‘ eden fahr-i risâlet
Tütün içenlerin var mı gümânı

8 Düşün bir kere insâf eyle bâri
Selâmet kurtaram dersen imânı

9 Asabiyet verir akla nusibet
Başına dar eder geniş cihânı

10 Beni işgâl eder gerçi zikirden
İyi bildimki şeytânın tuzâğı

11 Bu içki nefsini eyler perişân
Bu kâfir tütünün çokdur ziyânı

12 Eğer kıyâs edersen bu cihetten
Harâm diyenlerin câ ‘iz kelâmı

13 Fezâ içme bırak ümmü’l-fesâdı
Hakikat aklına verir kesâdı

386

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Çok büyükdür dört kitabda iftirânın töhmeti
İftirâcı kullara Hak’kın tükenmez la ‘neti

2 Hazreti Yûsuf sıddık’unnebi mas‘sum iken
Kaldı zindân içre çekdi nice yüz bin zahmeti

3 Hazret-i Meryem ama Pâkize-i her dû cihân
Mâder-i ruhullâh iken çekdi hayli kurbeti

4 Ehl-i iffet Âişe ezvâc-ın nebiyyi muhterem
Çün füzûn olmakda idi gece gündüz firkati

5 Zekeriyyâ hem de Mûsâ, ol sulehâ-i Cüreyc
Hedef oldu iftirâya nedir Hak’kın hikmeti

6 Haşre dek ta ‘dâd olunsa iftirânın şöhmeti
Her asırda başka başka zâhir olur şiddeti

7 Kân eden, bühtân eden her suçun merdûddur
İns ü cin arz u semâ eyler Fezâlar la’neti

387

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Erenler Şâhı, şehbâzı meded yâ gavs-ı Geylâni
Senin meftûnun oldum eylerim aşkınla cevlânı

2 Hezârân evliyânın muktedâsı, mültecâsıdır
İhâta eylemiş şeş cihetde söylenir şânı

3 Kelimü’llâh sana gıbta ederse çok mudur hâşâ
Sana oğlum buyurmuşdır Hudâ’nın fahr-i zîşânı

4 Ânınçün enbiyâlar nâibisin zâhir-ü bâtın
Tecellî eylemişdir cehenizde feyz-i Rahmâni

5 Erenler bâşını eğdi senin ol zîr-i pâyinde
Tasarrufda müsellemsin, kamunun vardır îmânı

6 Değildir zâtına mestûr, acâib sırr-ı hikmetler
Sana ilhâm eder mevlâ, bilirsin gizli nihânı

7 Fezâyı eyleme mahrum senin devlet-i me‘yinden?
Dehilim isyânım kârım hatâdır gavs-ı Geylâni

388

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Pîrimizdir Nakşibendî, sâlikân-i Dehlevî
Nisbeti sıddik-ı a‘zam, yâr-ı gâr-ı Ahmedî

2 Mahzen-i ilm-i şerî‘at, hâce-i ilmi ledün
Her kelâmı nutk-ı Hak’dır, mahz-ı Kur’an ma ‘nevi

3 Menba-ı feyz-i Hakikat, meşrebi Veysi nümâ
Âşinâdır sırr-ı Hak’ka, ehl-i aşkın minberi

4 Her seher sâlikleri feryâd eder subh u mesâ
Çâr-ı yârın nur-ı aynı, râh-ı Hak’kın rehberi

5 Hak tecellî eylemişdir cebhe-i envârına
Böyle bir Sultân-ı iklim-i du cihân fermânberi

6 Mübtedîsi müntehâya olsa fâyık çok mudur
Sâlik-i şâh-ı velâyet, her tarîkin Pertevi

7 Bu Fezâ'ya eyle himmet yâ Veliyya'llâh meded
Ârifânın, tâlibânın sen olubsun mehteri

389

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Şol ne meydir, nûş edince beni mecnûn eyledi
Aklımı gârât edüb, fikrimi yağmâ eyledi

2 Ben müezzin, hemde imâmet eyler idim sâbıkâ
Ol meyin yekdânesi aklım perişân eyledi

3 Neyleyim akıllı bir âdem iken oldum deli
Bilmeyenler yârımı Leylâya âşık eyledi

4 Düşmüş idim evvelâ girdâb-ı zenbe el amân
Kuraruben şimdilik bâşım selâmet eyledi

5 Değme zâhid bihaberdir mey dâdından anlâmaz
Gel bu gün dinle Fezâ'yı mey içuben neyledi

390

Hece ölçüsü

Benim Şeyhim Bağdadlı
Tarîki kıymetli
Âriflerin sultânı
Sözü sohbeti tatlı

Bağdâdadır türbesi
Her yandadır gölgesi
Âna mürîd olanın
Tez açılır perdesi

Pîrimiz Kutb-u cihân
Hak'dan almışdır fermân
Âna mürîd olanın
Derdine olur dermân

Kim bize dğşmân olur
Vallâhi pişmân olur
Odu ocağı söner
Düşmânı Allâh olur

Râhına giren sâlik
Cennete olur mâlik
Âna münkîr olanı
Mahv eder ânı Hâlik

Ey Rızâ olma Fezâ
Doğru git, çekme cezâ
Hak söyleyüb, Hak'kı bul
Sözlerin olsun sezâ

391

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Kâdirîdir Rufâ‘îdir, meşrebimdir Mevlevî
Rehnümây-ı sâdıkândır, meskenimdir Mevlevî

2 Birisi Misl-i Hasandır, birisi Misl-i Hüseyin
Mültecâ-i âşıkândır, rehberimdir Mevlevî

3 Dû cenâhdır her Tarikat, ehline bi iştibâh
Pişvây-ı asfiyâdır, matlabımdır Mevlevî

4 Kim temessük eylese bulur hidâyet râhını
Keşf-i esrâr-ı Hudâdır, ruşenimdir Mevlevî

5 Hep tilmîzi Hakîkat, hâce-i ilm-i Ledün
Tercümânı Mustafâ’dır, mahzenimdir Mevlevî

6 Bendesi olmaklığa sa‘y eyliyor ins ü perü
Kutbu’l aktâb-ı cihândır gülşenimdir Mevlevî

7 Baş kesüb dergâhına kul olmağa âmâdeyim
Kâdirî, Nakşî, Rufâ‘î öz cânımdır Mevlevî

8 Bunların derbânının kıtmîri olmak bir şeref
Her zaman dârü’l emândır medfenimdir Mevlevî

9 Şeyh Abdu’lkâdirin bâbında teslimdir Fezâ
Cümlesi cismimde cândır, matlabımdır Mevlevî

392

mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün mefâ ʻîlün

1 Gönül âyinesin tezyîn edenler fâni dünyâda
MuHakkakdır bular gülmekdedir ol dâr-ı ukbâda

2 Gönüldür merkezi cismin âna tâbidir aʻzâlar
Buna sâhib olandır merd-i kâmil, dinle üftâde

3 Gönül Beyt-i Hudâ'dır muHakkak bilmiş ol gâfil
Gerekdir iktidâ herdem uyub ol beyt-i rahmâna

4 Gönüldür cismiyim nur-ı çerâğı ânı hıfz eyle
Ki söndürme sakın sâlik gerekdir vakt-i uhrâda

5 Gönülden çıkmasun ey dil aliyyü'l murtazâ hubbi
Çıkarsa bil muHakkakdır çalınmış çân kilisâde

6 Yânar gönlüm firâkından, gıdâsı hubb-i Haydar'dır
Tecellî eylemiş Mevlâ bakın bu Tûr-i Sînâ'da

7 Gönüldür kâinâtın levhâsı cismin hîlâf olmuş
Fezâ pâk eylemek gönlü şerefdir ehl-i imâna

393

Hece ölçüsü

1 Yine hac mevsimi geldi, hacılar çıkdı meydâna
Kimi râkib kimi yaya düzüldü râh-ı revâna

2 Kimi uçar, kimi kaçar kimi piyâde yol seçer
Bu bir emr-i Hudâ'dır hep uyarlar rükn-i erkâna

3 Giyer ihrâm olur hacı cümlesi Hak'ka duâcı
İşit ey gürûh-ı nâci nasîb et ehl-i imâna

4 Bana da bir nasib olsa gönül murâdını bulsa
Mâ-i Zemzem içüb doysa şifâdır müslimâna

5 Fezâ eder haccı murâd, nasib ise olur irâd
Değil ise kurur Fırât nasib olmaz her insâna

394

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Kimse seyr-i âb etmeden kurbânı kıymaz cânına
Al kızıl kan çalkanır bak Kerbelâ meydânına
Hep susuzlukla kesilmiş mürtezâ evlâdına
Kim sebeb olmuş ise lânet âna ihvânına
3 Yâ Muhammed gel de bak çok sevdiğin evlâdına
Gör neler yaptı o zâlimler senin ahfâdına

Haşre dek kan ağlasa çok mudur arz u semâ
İns-i cin vahşi tuyur ağlar e yâ subh-ı mesâ
Kana ğark olmuş yanar bî-serâr mahbûb-i Hudâ
Katladen mel 'ûnuna her demde bin lânet sezâ
Yâ Muhammed gel de bak sevdiğin evlâdına
Gör neler yaptı o zâlimler senin ahfâdına

Sorma kim yapmış diye zâhir olan hayvanları
Dîni dînâra değişmiş yok imiş îmânları
Çiğneyip mâhvettiler nâtık olan Kur 'anları

Âshab-ı kehfin kıtmîrinden dûn imiş vicdanları
Yâ Muhammed gel de bak çok sevdiğin evlâdına
Gör neler yaptı o zâlimler senin ahfâdına

Kim buları itdi ferâmuş nutku pâk-i ahmedî
Ehl-i beyte bunlar itdi türlü türlü zâhmeti
Kat 'edib Mevlâ bâid itdi bulardan râhmeti lâneti
Günbegün mezdâd olur halkın bu kâvme
Yâ Muhammed gel de bak çok sevdiğin evlâdına
Gör neler yaptı o zâlimler senin ahfâdına

Eylesin feryâd-ı zâr-ı her muharrem âşıkân
Rûz-ı şeb eşkin döküp ağlar bu hâle sâdıkan
Dağdâr itdi kulûb-i mustafâyı şâmîyan
Bu Fezâdan ruhuna bin lânet olsun armağan
Yâ Muhammed gel de bak çok sevdiğin evlâdına
Gör neler yaptı o zâlimler senin ahfâdına

395

Hece vezni

Deyüb cân-ı gönülden dâim estağfiru'llâh
Çıkar sivâyı dilden deyüb estağfiru'llâh
Allâh estağfiru'llâh, dâim estâğfiru'llâh

Gönülden mâsivâyı, çıkar ucb-i, riyâyı
Sakın olma mürâyı de gel estağfiru'llâh
Allâh estağfiru'llâh dâim estağfiru'llâh

Allâhını zikr eyle her hâline şükr eyle
Âkıbetin fikr eyle,Lâ ilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh mâ fi kalbi gayru'llah

Olma zikirden cüdâ böyledir emr-i Hudâ
Her şâm subh-u mesâ Lâ ilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh mâ fi kalbi gayru'llah

Zikirden geru kalma, deryây-ı zenbe dalma
Özünü nâre salma Lâ ilâhe illallâh
Lâ ilâhe illâllâh mâ fi kalbi gayru'llah

Zikrin olsun her nefes gayriden ümidi kes
Allâh bes bâki heves Lâ ilâhe illallâh
Lâ ilâhe illâllâh mâ fi kalbi gayru'llah

Fezâ'yım çok günâhım, cürm ü hatâdır kârım
Hudâ peşt-i penâhım tevbe estağfiru'llâh
Allâh estağfiru'llâh dâim estağfiru'llâh

Gel kardeşim zikreyle, âkıbetin fikr eyle
Mâsivâyı terk eyle lâilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh, mâ fi kalbi gayru'llah

Gafletden uyan kardaş, nefsinle eyle savaş
Halka-i zikre ulaş, Lâ ilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh, mâ fi kalbi ğayru'llah

Zikr eyle yâne yâne düşmeyesin nîrâne
Kavuşuben cinâne Lâ ilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh, mâ fi kalbi ğayru'llah

Sakın artık hevâdan, çek elini sivâdan
Arzu eyleyüb Hudâ'dan, Lâ ilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh, mâ fi kalbi gayru'llah

Zikr eyle Allâh'ını, şâd eyle dilgâhını
Tavâf et dergâhını, Lâ ilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh, mâ fi kalbi gayru'llah

Sığın ism-i settâr'a yalvsrub ol gaffâr'a
Yakmasun seni nâre Lâ ilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh, mâ fi kalbi gayru'llah

Fezâ'yım âh Fezâ'yım her mihnete sezâyım
Haste bî devâyım Lâ ilâhe illâllâh
Lâ ilâhe illâllâh, mâ fi kalbi gayru'llah

396

Hece vezni

1 Bir derdim vardır inceden ince
Tabib arardım gündüz ve gice

2 Dediler durma sen git Bağdâd'a
Hâlini arz it pîr-i Geylâna

3 Bağdâd'a vardım bir gül açılmış
Etrâf-ı âleme bir nur saçılmış

4 Dedim kimindir bu gül-i ra'nâ
Aklımı aldı derhâl sorunca

5 Ayıldım lâkin mecnûna döndüm
Basraya vardım bir gonca gördüm

6 Dedim kimindir bu tâze gonca
Aklımı aldı derhâl sorunca

7 Bildim ki bunlar cânların cânı
Dediler bunlar ledün imâmı

8 Bu hâle hayrân kaldım görünce
Süzdüler beni inceden ince

9 Diz çöküb derhâl elini öpdüm
Huzûr-ı Şeyh'de boynumu bükdüm

10 Fezâyım Rızâ teslim olunca
Mahv oldı vârım derhâl görünce

397

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Yine mahzun oluyor kalb-i hazînim bu gece
Yine tecdîd oluyor âh u enînim bu gece

2 Âh u feryâd ederiz leyl ü nehâr haşre kadar
Ehl-i Beytin noluyor emn ü emânım bu gece

3 Âğlayub mâtem eder seb'u semâvât-u zemin
Cism-i bî ser oluyor mâh-ı cebînim bu gece

4 Derc olur Ravza-i Ahmed'de Nebîlerle veli
Kanlı yaşlar doluyor çeşm-i alîlim bu gece

5 Hazret-i Havvâ ana Fâtımâ'nın merkadine
Ta 'ziye hân oluyor Meryem, sârâ bu gece

6 İns ü cin cümle melâik ediyor zâr-ı figân
Hak'ka kurbân oluyor nâzlı Hüseynim bu gece

7 Ne Fezâ'dır bu rızâ Hâlık-ı Kayyûm-ı Kadîm
Cismi uryân oluyor necl-i necîbim bu gece

398

Hece vezni

1 Bugün erenlere kurbân
Serim meydanda meydanda
Bu ikrâra fedâdır cân
Cânım meydanda meydanda

Ne etdim yâre ağyâre(!)
Derindir bendeki yâre
Elim boşdur yüzüm kara
Hâlim meydanda meydanda

Ne takvâda elim vardır
Ne fetvâda dilim vardır
Ki solmaz bir gülüm vardır
Gülüm meydanda meydanda

Ne takvâ elim vardır
Ne fetvâda dilim vardır
Ki solmaz bir gülüm vardır
Gülüm meydanda meydanda

Ne büyükdür benim Pîrim
Ene'l Hak sırrını derim
Nesîmiveş yüzün derim
Derim meydanda meydanda

Sal'u sinime bakub kanma
Beni âdem midir sanma
Fuzuli âteşe yanma
Nârım meydanda meydanda

Benim râhım selâmetdir
Hudâ bir Hak şeriatdır
Bu bir ayn-ı Hakîkatdir
Yolum meydanda meydanda

Rızâ idim Fezâ oldum
Ben derdime devâ buldum
Âçıldım gül gibi soldum
Zârım meydanda meydanda

399

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

Kalem ilk önce yazdı ism-i pâkin arş-ı a 'lâya
Senin na 'liniyin hâki eser koymuşdu belâya
Zuhûrum âdeme ilhâm ile olmuşdu sermâye
Behiştin zevkini terk etdi Âdem uydu Havvâ'ya
Temâşâ eylemekçün sendeki ol hüsn-i sîmâya

Binây-ı küfrü yıkdın râ'yet-i islâmı rekz etdin
Değil bir âsumânı arş kürsi râh-ı güzâr etdin

Yüceldikce yüceldin sen cemâl-ı Hak'kı seyr etdin
Netîce ümmet-i merhûmayın ruhunu şâd etdin
Erişdikde cenâbın derakab "kavseyni ednâ'ya"

Urûcun âsumânın zîneti oldu e yâ Sultân
Kudûmunla bütün lâhut âlemi oldular hayrân
Dediler hep melekler Bâreke'llâh şânına ey cân
Hıtâb-ı "Üdni minni yâ habîbi" söyledi Subhân
Görünce haşmetin ruhu'l emin şükr etdi Mevlâya

Senin meddâhın Allâhdır değildir gayrinin kârı
Seni öğmüş yaratmışdır cenâb-ı hâlik-ı bâri
Zebur İnci'l Tevrât'da mukayyed sırr-ı esrârı
Seni tasdik eder cümle nebîler şâh-ı Serdârı
Şeref verdin kudûmunla vârub arş-ı muallâ'ya

Yânar mücrim Fezâ'yâ Rab eğer olmazsa bir çâre
Onulmaz zahm-ı bîmârım derdindir sînede yâre
Hemîşe lütfuna kalmış za'ifim gerçi âvâre
Garibim bîkesim düşüb esîr-i nefs-i emâre
Senin "Lâ taknetu nutkun" elimde oldu sermâ

400

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Hayıflar, küfr ile ma 'mûr olan dârâya el salma
Ânın sükkeri hem bâlı zehirdir âğzına alma

2 Harâret kaplasa cismi sakın fâş eyleme zinhâr
Ânın havzı kenârından ırâk dur ka 'rına dalma

3 Tefekkür eyleyüb bunda Hudâ'nın lütf u ihsânın
Gerek a 'lâ, gerek ednâ Hakâretle nazar kılma

4 Yitirdim aklımı bilmem perâkende fikir şimdi
Tecessüs eyleme zîrâ zikirde el ayak çalma

5 Lüzumsuz bir kelâmdır âh Fezânın yazdığı el-Hak
Vakit geçdi kalma uzak menzil-i silâhsız kâfileden

401

mefâ 'îlün mefâ 'îlün feûlün

1 Ezel müştâk olanlar hüsn-i yâre
Nasıl pervâne-veş yanmaz o nâre

2 İçüb aşkın şarâbın tâ ezelden
Ne yapsun âb-ı engûru bîçâre

3 Yitirmiş aklını mest-i müdâvim
Yatar meyhânede çıkmaz kenâra

4 Derûnu saf dilinde yok gubârı
Tükâf etmez bular çekilse dâre

5 Hakîkat sâhibi ahdinde kâim
Fezâ'yım cümleden kendim âvâre

402

Mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

1 Sevk etdi bizi hükm-ü kader dehr-i fenâya
Sa‘y etmek içün haşre kadar emr-i Hudâ’ya

2 Gam çekme gönül zerre kadar fâide vermez
Çün emr-i Hudâ böyle imiş maksad u gâye

3 Pür neş‘e, sürûr ol ki yeter gayriye bakma
Sabr eyle şikâyet etme hâlin şâh-ı gedâya

4 Bak mâzi-i müstakbâle kim şâd ile hürrem
Beyhûde emek çekme amân düşme hevâya

5 Ey endişe-i mihnetzede bil kendini eyvâh
Bil kendi bil gayrı değil kanma Fezâ’ya

403

Hece ölçüsü

1 Senlik benlik oldu ilâhi perde
Kim uğratdı bizi acâib derde

2 Göründüm görmedim hiç yokdur işin
Her yerde hazırsın bahr’da ber’de

3 Vücûdun olmasa ferin de olmaz
Mekânım yok dersen vücûdun nerde

4 “Len terâni” deyüb Musâ’yı atdın
Aklımı koymadın bu kuru serde

5 Atma bizi yeter, kaldır nikâbın
Nasıl bulunmazsın semâda yerde

6 Bu kadar gizlenme ne aybın var
İstersen görünün ilde şecerde

7 Ben bir Fezâ iken yerim yurdum var
Aş ekmek pilâvım yersen var zerde

404

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Amân yâ rab bizi iskâna yer yok muydu cennetde
Yeter bıkdık, yeter yâ rab bizi koyma bu mihnetde

2 Vatan-ı aslîmizin dâdı ki kalmışdı dimâğımda
Erişdir ir görüb yâ rab bizi koyma bu gurbetde

3 Habîbin hürmetine bizleri tahlîs idüb kurtlar
Rahimsin şübhesiz yâ rab bizi koyma bu firkatde

4 Sana karşı hezârân var ise binlerce noksânım
İnâyet kıl amân yâ rab bizi koyma bu usretde

5 Elim boşdur yüzüm kara Fezâyım gerçi âvâre
Genişdir rahmetin yâ rab bizi koyma bu zahmetde

405

Mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

1 Deryâya, ere âb-ı revân gitse yolunca
Çün feyz-i Hudâ çûşa gelir kalbe dolunca

2 Tathîr edivir kalbini pâk eyle sivâdan
Dil levhini sil âyine veş boylu boyunca

3 Terk eyle hemân benliği vaz geç ki hevâdan
Âdem ara bul âdem ile âdem olunca

4 Her şâm u seher âh-ı enin zikrin olursa
Keşf olsa gerek sırr-ı Hudâ kul kul olunca

5 Deryâ-yı gama düşme Fezâ dehr-i fenâda
Sâhil mi arar aşka düşen dürr-i bulunca

406

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Ne müşküldür benim hâlim yamandır yâ Resulullâh
Beni aşkın şarâbından ki kandır yâ Resulullâh

2 Hevâ-i nefse aldanmış, açılmaz gözlerim bir ân
Bu gafletde yatan kalbim uyandır yâ Resulullâh

3 Aman beyhûde geçdi nakd-i ömrüm bilmedim eyvâh
Gerek afvınla kıl hurrem utandır yâ Resulullâh

4 Temennâmız budur “kâl u belâ’dan fahr-i zî şânım
Makâm-ı devletin dâr’ul emândır yâ Resulullâh

5 Nasıl ketm eylsem cürm ü günâhım hadden efzûndur
Fezâ'yım cümle ahvâlim ayândır yâ Resulullâh

407

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Kâdirîyüz, kâdiru'l kayyûm'a bağlı râhımız
Âleme baş eğdirir hem şüphesiz ecdâdımız

2 Pîrimizdir Kutb-ı âlem, gavs-ı a 'zam âşikar
Şarka, garba ün verir her ân bizim üstâdımız

3 Her tarikin ser firâzı, ehl-i aşkın rehberi
Tâ ezelden berudur şöhret şiâr efrâdımız

4 Mustafâ'dan, Murtazâ'dan ahz eder nur u feri
Vahdet-i sırr-ı vücûda yol açar feryâdımız

5 Ayrı gayrı bilmeyiz, biz yek vücudumuz ma'nide
Rehber-i râh-ı Şeriatde yürür kerbânımız

6 Ney, kudüm defle celâcil, sırr-ı Hak'ka yol açar
Görme zâid ey mürâi müşterek ezkârımız

7 Ne Fezâ'yım, ne sezâyım arada bigâne yok
Hak ile Hak olmak istersen açık dîvânımız

408

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Nokta-i sırr-ı Hakîkat kenzinin miftâhıyız
Na‘ra-i sırr-ı Ene’l Hak bezminin kurbânıyız

2 Sehv ile buğdâyı yiyüb cennetden oldumsa cüdâ
Bunca mevcûd beşerin çok şükür ecdâdıyız

3 Hâbilim Kâbil midir ki Hak’ka isyân eylesün
Mebde-i mevt-i Hakîkat râhının şehbâzıyız

4 Çekdiğim binbir belâdır sormayın aslâ bana
Mevc-i Tufân bahr-i Kızlım keştinin kapdânıyız

5 Hak yolunda nâre ilkâ etdilerse cismimi
Lütf-ı Hak’la gül gülistân bâğının seyrânıyız

6 Çaldı bıcağı peder gerdânıma kurbân içün
Kıymadı Yezdânım âzâd eyledi ihsânıyız

7 Et beni batn-ı hût içre çıkardım bî riyâ
Sâhil-i bahre çıkuben sâil-i uryânıyız

8 Gözden oldum hazret-i Yusuf içün kıldım firâk
Gördü gözüm güldü yüzüm oğlumun mihmânıyız

9 Çâh-ı ken’ân, çâh-ı zindân gam değildir bizlere
Şehr-i Mısr’ın tahtının elbetde biz sultânıyız

10 İlletimde yokdu sari kurd yediyse cismimi
Sabr ile Mevlâ ifâkat eyledi cevlânıyız

11 Kıbti Fir‘avn’un şerrinden kalmayub aslâ geri
Yed-i Beyzâ-i Kelîmin Tûrinin Sinâ’sıyız

12 Hızır, İlyâs ile geçdik biz Hakîkat bahrını
Nûş edüb âb-ı hayâtı tâ ebed devrânıyız

13 Ne Süleymân-ı zemânım gezdim İskender ile
Cinniyi teshîr eyleyüb şol âsafın safdarıyız

14 Râh-ı Hak’da destereyle oldu cismim iki şak
Hazret-i Yahyâ ile birlikde Hak kurbânıyız

15 Kim beni çârmıhiyle mıhlar Mesihâyım bugün
Tevriye kurbânı oldum Arafât urbânıyız

16 Hem Bedir’de hem Uhud’da çekdiğim cevr u cefâ
Âşıkâna bir safâdır cümlemiz hayrânıyız

17 Müjde fermânıyla geldik Kerbelâ meydânına
Geldi bir Seyyid ki sultân hüsninin muştâkıyız

18 Yetmiş iki pâre kıldı cismini kavm-i Yezid
Sıfıra çıkdı derdimiz hep sabrının meftûnuyız

19 Ta‘ziye-hân olmak istedik nebiyy-i servere
Dedi tecdîd eyleriz mâdem ki âdem zâdeyiz

20 Vâris olduk derd-i hüzne haşre dek yeme’l kıyâm
Râzıyuz elbetde şâhım, emriyin fermânıyız

21 Heb Fezâ’dan neş‘et etdi bunca ahvâl-i girân
Tâ “Kasemmâ’dan” beru derd ehlinin erkânıyız

22 Derdine sabır eyle eğer âşık isen dervîş Fezâ
Kıllet-i illet ve zillet nârının misbâhıyız

409

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Düşme benlik derdine beyhûdedir bu fikriniz
Hak’dan özge kimse yokdur Hakka olsun şükrüniz

2 Esfeli a‘lâya bir Hak nedir, nâ Hak nedir
Zâhir olsun her nefesde ism-i tevhîd zikriniz

3 Sohbet-i nâdân ile sohbet şinâs olma yeter
Anlamaz, bilmez hâlinden zâhir olur cehliniz

4 Ey eâli bâb-ı teslîm Fezâ’ya sâbit ol
Hakkı Hak bil ki tenevvür eylesün bu zihniniz

5 Ey Fezâ’yı aç gözün bak arada bîgâne yok
Gayri yokdur iyi bil ki iyi olsun fi‘liniz

410

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Sakın terk eyleme âdâbını Hayru’l verâ’dır bu
Nazar kıl sıdkıle zâir, makâm-ı dilküşâdır bu

2 Habîb-i fahr-i âlemdir, nazîri yok dû âlemde
Teâlâ’llâhdır devlet-i sarây-ı müctebâdır bu

3 Bu hâkin şemmesinden mest-i hayrân oldu âşıklar
Alima'llâh sınıf-ı enbiyâya rehnumâdır bu

4 Felek fersâda kadd-i tâk-ı vâlâ cevher-i yektâ
Ânınçün cümleden akdem, kudûmu pür ziyâdır bu

5 Mübârek ravza-i pâkin tavâf etmek ne devletdir
Muhammed Ahmed-i Mahmûd-i Habîb-i Kibriyâdır bu

6 Değil hadi Fezâ'nın mehdini icrâya sa 'y etmek
Hudâ medh eylemiş zîrâ imâmü'l enbiyâdır bu

411

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

Safâlar gitdi gam geldi amân yâ Rab ne demdir bu
Büküldü kadd-i kâmetler aceb bilmem nedendir bu
Çâlındı kusi rihletler yıkılmaz mı bendendir bu
Aman yâ rab halâs eyle tükenmez mi ne gamdır bu
Bizi tahlîs kıl yâ rab meğer eyyâm-ı kemdir bu

Bozuldu meclis-i câm-ı cemin geçdik safâsından
Usandık sormayın gayrı bu ezmânın vebâsından
Çâlınsun nefhâ-i sur âleme bıkdık cefâsından
Amân yâ rab halâs eyle tükenmez mi ne gamdır bu
Bizi tahlîs kıl yâ rab meğer eyyâm-ı kemdir bu

Uçurduk mâh-ı Ken'ânı, perîşân oldu hep güller
Çekilmiş âşinâlar, çeşm-i zâr olmakdadır diller
Sa 'âdet bâbı sed olmuş, hazân oldu o sünbüller

Aman yâ rab halâs eyle tükenmez mi ne gamdır bu
Bizi tahlîs kıl yâ rab meğer eyyâm-ı kemdir bu

Erişdik vakt-i temkîne bakın âlem harâb oldu
Değil insan, bütün zî ruh olan mahlûk türâb oldu
Nehirler çeşmeler göller denizler hep serâb oldu
Amân yâ rab halâs eyle tükenmez mi ne gamdır bu
Bizi tahlîs kıl yâ rab meğer eyyâm-ı kemdir bu

Ki senden özge yokdur bir mu'înim dâr-ı mihnetde
Yeter yâ Rab yeter artık bizi koyma bu zilletde
Fezâ'yım kadimdi bükdün Hakîr oldum şebâbda
Amân yâ rab halâs eyle tükenmezmi ne gamdır bu
Bizi tahlîs edüb kurtar meğer eyyâm-ı kemdir bu

412

mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Sakın terk-i edebden zâirâ Hayru'l verâdır bu
Demâdem ehl-i uşşâka makâm-ı dilküşâdır bu

2 Bu hâkin pertevindedir ziyâsı şemsle mâhın
Kulûb-i âşıkânın ruhuna ayn-ı gıdâdır bu

3 Der-i devlet-i meâbın hâdimidir hazreti Cibril
Hakîkat vâhibi ruh-ı revâna pek sezâdır bu

4 Tecellîgâh-ı Mevlâdır nazar kıl ravza-i pâk'e
Teâlâ'llâh der devlet-i serây'i Mustafâdır bu

5 Takın âdâbını Dervîş Fezâ gir yesrib-i pâk'e
Budur bil Kâ'betü'l uşşâk imâmü'l enbiyâdır bu

413

mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün

1 Ne kemdir tâli ‘im yâ Rab beni güldürmedin bir ân
Derunumda sana karşı muhabbet var iken ey cân

2 Beni züll-i Hakâretle bu halka eyledin menfûr
Bana benden Hakâret oldu, hattâ eyledim iz ‘ân

3 Benim gerçi kusûrum çok muazzeb eyleme yâ Rab
“Kirâmen Kâtibin” bıkmış ki tahrîr eylemez el’ân

4 Şefâ‘at ya Nebiyya’llâh hazîni Ahmed
Şefâ‘at eylemezsen merkezimdir âteş-i nirân

5 Amân yâ Rab terahhumla Fezâyı şâd-ı hurrem et
Kamu müşkilleri âsân edesin hazreti subhân

414

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Hoş safâ geldin e yâ mürşîd-i a‘zam bî gümân
Ceddiyin nâmı mukaddes hazreti fahr-i cihân

2 Arş’da, kürsi’de nâm-ı pâki zikr olur tevhîd ile
Lütf-i Hak’dan bir inâyetdir bize her dû cihân

3 Enbiyâlar Serveridir tâ ilâ yevmi’l kıyâm
Hüsnüne müştâk olubdur ins ü cin kevn ü mekân

4 Hak ânı övmüş yaratmış tâ ezelden tâ ebed
Ahmed Mahmud Muhammed İsm-i pâkidir ayân

5 Yüz sürer pâyine her dem dervişin mücrîm Fezâ
Etme Mahşerde beni mahzûn, melûl ey serv-i rân

415

fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilün

1 Hoş safâ geldin ey Mürşid-i aʻzam bîgümân (!)
Ceddiyin nâmı mukaddes kutb-u âlemdir ayân

2 Zâhir ü bâtın tasarruf ehlidir bî iştibâh
İftihâr eyler anınla ins ü cin kevn-ü mekân

3 Şarka Garba hükmü nâfizdir bu gavs-ül aʻzamın
Bendesin tahlis içün nâzırı müheyyâdır hemân

4 Çün kadem basdı rikâb-ı Evliyâya bî- riyâ
Bir tecellâ-yı İlâhi bu rütbe ol zamân

5 İktibâs-ı feyz içün hep gıbta eyler nuh felek
Âsitân-ı devletinden hissemend et el-emân

6 Sordular gavsa müebbeden dervişânın adedin
Üç sınıf olsa gerekdir mertebe-i dervişân

7 Kürrede mevcûd horoza itdi teşbih evvelin
Çün ikinci kısmını temsil edübdür mâkiyân

8 Dedi civciv ile beydâya olur mu hiç hesâb
Bu Fezâ civciv misâli sürüye olmuş revân

9 Çok şükür Rabbım bizi bu râha sâlik eylemiş
Her tarîkın şânı âlidir e yâ ehl-i imân

MEZAR TARİHLERİYLE KUYU VE DOĞUM VESÂİRE TÂRİHLERİDİR.

1

Sâbık polis Mehmed Sâni Efendi'nin hayrât kuyusunun târihidir.

Muhammed Sâni kuycunun emeli
Temiz suyu içen pardon demeli
İki er geldi târihin dediler
Ne kadar hoş bu kuyunun temeli …………..1941

2

Demirci Dâvud Aga'nın mahdûmunun doğum târihidir

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün feûlün

1 Meded ey hâkimü'l-mutlâk ilâhım
Bulunmaz senden özge pâdişâhım

2 Ezel müştâk idim geldim cihâna
N'ola affeylesen cürm ü günâhım

3 Peder mâder olmuşdur âlet (!)
Muhammed Şeyh Arab Tâhir…nigâhım

4 Fezâ duâ eder müzdâd-ı 'ömre
Doğub gelmiş henüz çeşm-i siyâhım 1935

3

Lise tâlebesinden Bektâş Efendi'nin intihâr târihidir

Hece vezni

1 Eyvâh yazık kıydın kendi cânına
Lokmân gelse çâre yokdur yanına

2 Hayflar eyledin Bektâş Efendi
Lâyık mıdır mekteblisin şânına

3 Zavallı vâliden ider figânı
Kendi elinle boyandığın kanına

4 Genç mektebli arkadaşın geldiler
Acındılar senin bu iz'ânına

5 Konu komşu okur rahmet duâsı
Aferin Tahsîn ider vicdânına

6 Didim (Bektâş Râbıt) tam târih
Fezâ virmez rızâ bu fermânına………….1925

4

Saraç esnâfından Saraç Kanber İmâmoğlu'nun vefât târihidir

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün feûlün

1 Bu kanberzâde göçdü bak fenâdan
Usanmışdı bu dünyâda cefâdan

2 Ecel ansız gelib buldu bu zâtı
Halâs olmak ne mümkündür vebâdan

3 Nidem mevtin elinden çâre yokdur
Ayırdı bizleri zevk ü sâfâdan

4 Bırakdım şen nefer evlâd-ı mahzûn
Ki sen hıfz eyle yâ Rabbi belâdan

5 Fezâ târihini yazdı beşâret
Uyan herkes bu gafletden hevâdan………1938

5

Arkadaşlardan İbrahim Ağa'nın validesi ve hemşîre ve âile bir de Nihad nâmında çocukları târihi

Hece vezni

1 Her hayâtın âkîbeti memâtdır
Akar gider insanoğlu fırâtdır

2 Sabr eylemiş idi bizim hâneye
Vâlidem hemşîrem bir de Nihad'dır

3 On haziranda gitdi âilem
Üç çocuğu sanki bize hayâtdır

4 Biri zükûr ikisi de hem inas
Bunları avutmak aynı cihâtdır

5 On altıdır yaşlarının yekünü
Bu çocuklar bizim derde necâtdır

6

Tarîkat-ı Kâdirî hulefâsından
Çırmıklı Arab Muhammed Baba Efendi Hazretlerinin târihidir
Hece vezni

1 Düşdü hâke nâmı kaldı yâdigâr
Kabrini pûr nûr ede perverdigâr

2 Erdi matlûbuna buldu devleti (1349 Arabî)
Feyzî Hakla dâim oldu handegâr

3 Bu Tüfenkcizâde...Muhammed Arab
Etdi bu dehre nüfûsun âşikâr

4 Çün tarîk-ı Kâdirînin hâdimi
Hubı tecelli eylemişdir girdikâr

5 Fezâ târihine bak(Hayy-ı ğufrân)
Firkatinle oldu gönlüm dilfîkâr

7

Tarîkât-ı Rûfâî hulefâsından
Hacı Kamacızâde Muhammed Babanın târihidir
Hece vezni

1 Gel ey zâir kıl tefekkür medfen-i ehl-i pîr
Olsa ta‘accüb mü mekân-ı cennet-i ‘a‘lâ yeri

2 Doksan yıl eyledi irşâd bu halk-ı fânide
Bulmadı ömr-i vefâ bak âhir verdi seri

3 Çün tarîk-ı Rûfâî'de açdı erkân-ı usül (1353Arabi)
Eyledi ihyâ kulûbü kalmadı asla geri

4 Bu Kamacızâde Hacı Şeyh Muhammed Baba ah
Saldı bizi fîrâka soldurup bağı gülü

5 Gözyaşıyla târihin tahrîr ider âciz Fezâ
Yandı cismim(Mürg-i cânım tay) olupdur her gülü

8

Bakkal esnâfından Şam Şeyhoğlu Halil Ağanın târihidir
Hece vezni

1 Zâir ibretnûmâdır makberi görme zelîl
Cümlemiz olduk müheyyâ böyledir emr-i celîl

2 Nice zî-rûh bu fenâya oldu mihmân şübhesiz (1938)
Dikkat eyle göç olunca amelin olur delîl

3 Çün sabreylemiş idi derhâl bana kıdım sefer
Rabbimin lütfûyla bir kez olmadım aslâ hacîl

4 Ruhumun şâd olması için Fatihâ-hândır Fezâ
Şöhretimdir târihim bak (Şam Şeyhzâde Halil)

9

Hacı Ulvizâde Şâkir Efendi'nin târihidir
Hece vezni

1 Zâirâ bir fatihâdır minnetim
Sekte-i kalbiyle bitdi müddetim

2 Eyledim fâni cihândan rıhleti
Hacı Ulvizâde Şâkir şöhretim

3 Ben nefer evlâdımı mâhzun (1937)
Bunların imdâdına yok tâkâtim

4 Böyle tefrîk-i garîb-i nâgihan
Çün füzûn olmakda şimdi hasretim

5 Yazdı târihini şefkatle Fezâ
Tâb-ı firkâtinle vardı rıhletim

10

Kundurâcı esnafından bir zâtın gelininin çocuğunundur.

Fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilâtün fâ ʻilün

1 Zâirâ eyle tefekkür meskenim hâk-i zemîn
Söylemişdi sâbıkân dünyâda hükkâm-ı emîn

2 Şöhretim bayan Beşîre soyadım Ölçer idi
ʻÂkıbet ölçdüm ki dünyâ bî-vefâ çıkdı hemîn

3 Oldu iskât-ı cenîn hem mevtimin emâresi
Yirmi iki yaşında rıhlet eyledim özrüm berîn

4 Bî-veled dünyâyı terk itdim hemân hayfâ ki ben
Kalmadı tedbîre vaktim bu imiş emr-i metîn

5 Şöyle bir söz beşli târih hâmerân oldu Fezâ
Ağlaşıb cümle ehibbâ kıldılar âh-ı enîn 1940

11

Süleymân Durdu Aga’nın târihidir

Fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilâtün   fâ ‘ilün

1 Kabrimin bünyâdına sa‘y itmenin yok sâyesi
Rahmet-i Hakdır murâdım gönlümün dürdânesi

2 Gerçi Süleymân denildi dünyâda şöhretime
Soyadım Durdu ne çâre durmanın yok gâyesi

3 Dört nefer evlâdımı bak eyledim bak fâniye
Olmadan zâyi‘ fenâdan cismimin bir mâyesi

4 Sekte-i kalb virmedi zevk u sâfâ bir nefes (!)
İki oğlan iki kızım anların bir annesi

5 Çıkdı üç er târihimi söyledi yazdı Fezâ
Bil Hudâ’dandır inâyet gönlümüz sermâyesi………..1945-3=1942

12

Kara tarla imâmı Bülbülzâde Abdullâh Efendi’nin mahdûmunun doğum târihidir

Mefâ ‘îlün   mefâ ‘îlün   feûlün

1 Bu oğlum oldu ecdâdıma nâib
Budur ancak Hakîkâti ilme tâlib

2 Buna ders virmeye ilm-i ledünnî
Hezârân ehl-i hâl olmakda râgıb

3 İki er çıkdı târih itdi derhâl
Okuyub bildi Abdullâh Gâlib …1362-2=1360

13

Gazi Ayntâb Tekye Câmi'inin musluğunun târihidir

1 Gelib inşâ aşere tam târihi'l-Hudâ çeşme-i câri (!)
Saçıldı ehl-i beytin şânına hem rahmet-i bâri………..1940

14

Diğer

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

1 Umûmun himmetiyle oldu inşâ çeşme-i câri
(Galîz) olma tefekkür kıl büyükdür rahmet-i Bâri…….1940

15

Hece ölçüsü

Çıkdı bir târih güzeldir sevdiğim
Dehr ramazandı dehre geldiğim 1949-1=1948

16

Pederim Mehmed Ağa'nın vefât târihidir

Hece vezni

1 Saat üçde çıkdı rûhum bî-karar
Ruhı teslim etdiğim târih ilkbahar

17

Vâlidemin vefât târihi

1 Mevlidi dinler iken cezbe geldi söyledi
Âh âh nârâsıyla ruhu teslim eyledi ………..1371

18

Şükrü Kınalı Paşa'nın vefât târihi

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1 Gâib etdi ordumuz eyvâh bu âlî mehteri
Saldırırdı der-akab düşmâna tîg-ı hançeri

2 Hâl-i mevtinde hemân bir er çıkıb etdi nidâ
Şükrü Kınalı Paşa'nın oldu cennet makberi…….1955-1=1954

19

Diyarbakırlı Seyyid Baba'nın vefât târihi

mefâ 'îlün mefâ 'îlün feûlün

1 Erenler mevtine verdi selâmı…………1358..
Şahâdetle hitâm buldu kelâmı……… 1941.

20

Hemşîrem Hatice'nin vefât târihi lafzân

Hece vezni

1 Takdîr-i Hudâ'ya olmaz bahâne
Hemşîrem sığmadı geniş cihâna

2 Nısf-ı Ramazandı bitdi hayâtı
Yedi evlâdını koydu figâna

3 Bin dokuz yüz kırk dokuzdur senemiz…….1949
Azm-i rıhlet etdi hemân cinâna

21

Hüseyin Hamut Ağa'nın âilesinin vefât târihi

Hece vezni

1 Fâni dünyâ kimseye kılmaz vefâ
Hayli çekdi bu kadın cevr ü cefâ

2 İki oğlu bir kızı mahzûn koyub
Sürmedi câ'iz desem zevk ü safâ

3 Hüseyin Hamût zevcesi Ayuş Kadın
Hak katında hizmeti buldu behâ

4 Çün sekiz peyker gelüb târih okurlar
Rahmetinden hısse-mend it Hudâ ……..1941+8= 1949

22

Diğer

Hece vezni

1 Çıkdı beş peyker hemen târih okur
Rahmetinden hisse-mend itdin Hudâ……1954-5= 1949

23

Câyî Hoca

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Hâl-i mevtinde iki er geldi târih söylemiş
Hâfız Abdullah Efendi azm-i ukbâ eylemiş

24

Tarîk-ı Kâdirî Hulefâsından Bakır Babanın vefât târihidir

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1 Geldi mart irhâl müddetinde dedim târih âna
Bak deyüb Hakka kavuşdu şeyhimiz Bâkır Baba

MÜFREDLER

1 Öğünmekle yetişilmez menzile
Bu gidişle çok düşersin tenzile

2 Bende birse sende iki haç bulunur koynunda
Kıyâmete kadar kaldı işbu nâbâl boynunda

3 Ne hatırdan ferâmûş it ne gönülden baîd eyle
Eğer sâdık isen va ‘dindeki ol kavli ikrâre

4 Çok çalışdım yârimi görmek içün leyl ü nehâr
Bir de bakdım gül açılmış her tarâf oldu bahâr

5 Nazar kıldım cihânı serteser dutmuş mahfeşler
Sürüb zevk -i safâyı oynaşır bunda mücenneşler

6 Zemîne düşse bir cevher olur mu kıymeti zâ ‘il
Kırılsa parçalansa cevherin cevherliği gitmez

7 Nice şeyh kisvesinde serseri gördüm ki sârıkdır
Emân vermez, yakın olman derûni küfre dalıkdır

8 Yamândır cezbesi şeyhin bırakmaz akça-i vâhid
Bakınca ensesinden demişler şeyh veya zâhid

9 Rind meşreb âşıkız, ammâ işim âh-ı firâk
Gün be gün zâhidle cennet olmada bizden ırâk

10 Zâhidin zevki ferâvân olmada leyl ü nehâr
Kimse girmez Cennete zu ‘munca anın ilmi var

11 Bir vucud ki aşk-ı Hakla dâim olsa ber-karar
Ne ola Cennet ana ki Cehennemden hazer

12 Etmedim cennete hubbu, ne cehennemden hazer
Kalbim içre yanmada oldukça aşkın âteşi

13 İkâz olamaz şol zâhid sûfi-i zerrâk (!)
Hor görmededir bizleri, itmede ilmiyle mezâk

14 Ağlamakdan gayri çâre bulmadım leyl ü nehâr
Kalmadı kızda kadında asla iffet ne mehâr

15 Kudûmunla şerefyâb olduğu her ins ü cânın
Seni zikr etdiğidir cümle vârın ger Hudâ’nın

16 Edenler mâdere hürmet fenâda
Bulandır devleti dâr-ı bekâda

17 Emrimiz varsa birâder emredüb söyle kelâm (!)
Emrine âmâdeyim eylerim pek çok selâm

18 Kâdirî'dir tende cânım rûhumu zinde kılan
Mevlevîdir her nefeste kalbimi ihyâ kılan

19 Hep belâlar cem' olub geldi âciz ümmete (!)
Ermek ister rahmetinle âsitân-ı devlete

20 Vâ'iz vâ'iz amma dinleyen uyur (!)
Bilmem bu vâ'izden ne hâsıl olur

21 Ben muhib Haydârım, dünyâ ve ukbâ şâhidim
Böyle tahrîr eylemişdir çün kirâmen kâtibin

22 Kâmili ta'n itmek oldı câhile savm u sâlât
Zikr i tesbîhde gıybet cümle fi'l-i menhiyât

23 Araşdırma elin aybın ki kendi aybını fikr it (!)
Nene lâzım elin aybı dibindeki heyzenden sor

24 Vasf-ı Haydar kalblere vermiş cilâyi âşikâr
"Lâ fetâ illâ Ali Lâ seyfe illâ Zülfikâr"

25 Kendi nefsinden ara bilmek dilersen kendini
Men araf dersi özündür bil bilirsen kendini

26 Kime şekvâ idelim derdimizin yok mu devâsı (!)
Bizi tahkîr idiyor eşirrânın en cühelânın en cühelâsı

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ali Rıza Erhan 1900 yılında doğmuş 1981 yılında vefat etmiş bir şâirimizdir.Gaziantep ilimizin Akyol Mahallesinde dünyaya gelmiştir. Akyol mahallesindeki Tekke camiinde ilk önce müezzinlik sonra da imamlık yapmıştır. Görev yaptığı camiden 1970 yılında emekli olmuştur.

Gençlik döneminde bir kez nişanlanmasına rağmen daha sonra nişan bozulmuştur.Daha sonra da evlilik yapmamıştır.Hayatının büyük bir çoğunluğunu görev yaptığı caminin bir odasında kalarak geçirmiştir.

Ali Rıza Erhan'ın tarikatlarla yakından ilgisi olduğunu şiirlerinde işlemiştir. Şair şiirlerinde Kâdirî ve Mevlevî tarikatını sıkça övmüştür.

Şiirlerinde aruz ölçüsünün yanında hece ölçüsünü de kullanmıştır.Divanında gazellerinin fazla olması göze çarpar.

Ali Rıza Erhan günümüze yakın bir dönemde yaşadığı için tek nüsha olan divanı pek bilinmemektedir.Bu çalışmamızda şairin bu divanını incelemeye çalıştık

KAYNAKÇA

İPEKTEN, H., Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yayınları, İstanbul, 1997

KOCAKAPLAN, M., Açıklamalı Edebi Sanatlar, MEB Yayınları, İstanbul, 1992

SARI, H., Ali Hoca Divanı Nizip, 1983

LEVEND,A., Divan Edebiyatı, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1984

ONAY, A., Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar, Hazırlayan: Cemal KURNAZ, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 1992

DEVELLİOĞLU, F., Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, 11. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara, 1993

KURNAZ, C., Divan Edebiyatı Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997

İmlâ Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000